PROGRAM REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Pomorskie w Unii
URZĄD MARSZAŁKOWSKI WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO
www.pomorskiewunii.pl

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

KAJAKIEM PRZEZ POMORZE

DSC
ds consulting

2015

Analiza wykonalności dla Przedsięwzięcia "Kajakiem przez Pomorze"

Wykonawca:
DS Consulting sp. z o.o.
ul. Grunwaldzka 209
80-266 Gdańsk
www.dsconsulting.pl

Zamawiający:
Województwo Pomorskie
ul. Okopowa 21/27
80-810 Gdańsk
www.pomorskie.eu

Spis treści

Skróty 5

Streszczenie 7

1. Charakterystyka Przedsięwzięcia 9

1.1. Geneza Przedsięwzięcia 9

1.2. Beneficjenci i inne podmioty zaangażowane 10

1.3. Lokalizacja i opis Przedsięwzięcia 20

1.4. Opis stanu aktualnego i potrzeb realizacji 27

1.4.1. Stan aktualny 27

1.4.2. Zidentyfikowane problemy 32

1.5. Cel ogólny i szczegółowy 36

1.6. Harmonogram Przedsięwzięcia 39

2. Wykonalność instytucjonalna 43

2.1. Analiza modeli instytucjonalnych 43

2.1.1. Model zarządzania infrastrukturą turystyczną i produktem turystycznym 50

2.1.2. System promocji produktu sieciowego 54

2.1.3. Trwałość instytucjonalna 58

2.2. Wpływ Projektu na rozwiązanie problemów zidentyfikowanych w PZPWP 59

2.3. Uwarunkowania prawne realizacji Przedsięwzięcia 63

2.3.1. Własność nieruchomości niezbędnych dla realizacji przedsięwzięcia 63

2.3.2. Uwarunkowania planistyczne 63

2.3.3. Udzielanie zamówień publicznych w ramach partnerstw 64

2.3.4. Analiza ryzyka występowania pomocy publicznej 65

2.3.5. Poddziałanie dla podmiotów wykorzystujących infrastrukturę dla celów komercyjnych 66

2.3.6. Poddziałanie dla podmiotów wykorzystujących infrastrukturę dla celów komercyjnych 66

2.3.7. Przenoszalność decyzji środowiskowej 67

2.4. Udostępnienie gruntów pokrytych wodami, stanowiącymi własność Skarbu Państwa, niezbędnych do prowadzenia przedsięwzięć 67

2.5. Analiza kwalifikowalności VAT 68

3. Wykonalność techniczno-technologiczna 70

3.1. Zgodność projektu z krajowymi i regionalnymi dokumentami strategicznymi ... 70
3.2. Standardy techniczne dla poszczególnych typów lokalizacji ... 74
3.3. System oznakowania szlaków ... 89
3.4. Nowe technologie ICT ... 96
3.5. Wskazanie innych potrzeb inwestycyjnych ... 102
3.6. Analiza opcji ... 104
3.7. Opis wybranego wariantu ... 110
4. Analiza finansowa ... 157
4.1. Założenia analizy ... 157
4.1.1. Założenia metodyczne ... 157
4.1.2. Założenia analizy finansowej ... 160
4.2. Nakłady inwestycyjne i harmonogram rzeczowo-finansowy ... 161
4.2.1. Nakłady inwestycyjne w ramach innych źródeł finansowania ... 161
4.2.2. Nakłady inwestycyjne w ramach RPO WP na lata 2014-2020 ... 161
4.3. Kalkulacja przychodów i kosztów eksploatacyjnych ... 171
4.4. Zestawienie przepływów pieniężnych projektu ... 177
4.5. Ustalenie wysokości dofinansowania ... 180
4.6. Wyliczenie i interpretacja wskaźników efektywności finansowej ... 181
4.7. Struktura finansowania ... 181
4.8. Trwałość finansowa ... 183
5. Analiza ekonomiczna ... 184
5.1. Założenia analizy ... 184
5.2. Rachunek kosztów i korzyści ekonomicznych ... 184
5.2.1. Analiza popytu ... 184
5.2.2. Wpływ Przedsięwzięcia na gospodarkę regionu ... 187
5.2.3. Pozostałe korzyści i koszty ekonomiczne ... 191
5.2.4. Korekta o podatek VAT i wyeliminowanie transferów fiskalnych ... 191
5.3. Ocena jakościowa ... 191
5.4. Ustalenie wartości wskaźników efektywności ekonomicznej projektu ... 193
5.5. Analiza wrażliwości ... 194
5.6. Analiza ryzyka ... 195
6. Wpływ projektu na środowisko – analiza przebiegu tras po obszarach chronionych ... 197

6.1. Podstawowe uwarunkowania środowiskowe realizacji Przedsięwzięcia 197

6.2. Problematyka oceny oddziaływania na środowisko 198

6.3. Uwarunkowania środowiskowe Przedsięwzięcia w świetle uwag i wniosków RDOŚ 200

6.4. Uwarunkowania środowiskowe Przedsięwzięcia w świetle stanowiska Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych, Oddział Park Krajobrazowy "Dolina Słupi" 200

6.5. Obręby ochronne w ramach obwodów rybackich 201

6.6. Wytyczne środowiskowe dla Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze" 202

6.7. Obszary chronionego krajobrazu w Województwie Pomorskim 203

6.8. Analiza przebiegu tras kajakowych po obszarach chronionych 203

Lista załączników 206

Spis tabel i wykresów 207

SKRÓTY

ENPV – (ang. economic net present value) ekonomiczna wartość bieżąca netto

EIRR – (ang. economic rate of return) ekonomiczna wewnętrzna stopa zwrotu

ICT – technologie informacyjno-komunikacyjne

ITS – Inteligentne Systemy Transportowe

IRR – (ang. Internal Rate of Return) wewnętrzna stopa zwrotu

JRP – Jednostka Realizująca Projekt

jst – jednostka/(i) samorządu terytorialnego

KC – ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r. poz. 121 z późn. zm.)

Koncepcja – opracowanie „Koncepcja zagospodarowania szlaków wodnych województwa pomorskiego dla rozwoju turystyki kajakowej”

LGD – Lokalne Grupy Działania

LGR – Lokalne Grupy Rybackie

LOT – Lokalne Organizacje Turystyczne

NPV – (ang. net present value) wartość bieżąca netto

OSIR – Ośrodek Sportu i Rekreacji

PGL – Państwowe Gospodarstwo Leśne "Lasy Państwowe"

PI – Priorytet Inwestycyjny

PK – Park Krajobrazowy

PN – Park Narodowy

PROT – Pomorska Regionalna Organizacja Turystyczna

Przedsięwzięcie – Przedsięwzięcie strategiczne „Kajakiem przez Pomorze”

Przewodnik Beneficjenta RPO WP 2007-2013 – Załącznik nr 2 do uchwały nr 401/345/14 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 17 kwietnia 2014 r. - Przewodnik Beneficjenta RPO WP 2007-2013 (wersja z 17 kwietnia 2014 r.).

PTTK – Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze

p.z.p. – ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 907 z późn. zm.)

PZPWP – Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego

RDOŚ – Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

Rozporządzenie ogólne 2014-2020 – Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006

RPO WP – Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego

RPS – Regionalny Program Strategiczny

RZGW – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej

SIK – System informacji Turystycznej

SOSiR – Słupski Ośrodek Sportu i Rekreacji

SRWP – Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego

ŚSRK – Strategia Rozwoju Kraju 2020

TFUE – Traktat o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/2 z późn. zm.)

u.f.p. – Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 157, poz. 1240 z późn. zm.)

u.g.n. – ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r. poz. 518 z późn. zm.)

u.i.o.ś – ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 1235 z późn. zm.)

u.p.b. – ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (tekst jednolity Dz. U. z 2013 poz. 1409 z późn. zm.)

u.p.w. – ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (tekst jednolity Dz. U. z 2012 r. poz. 145 z późn. zm.)

u.pl.zag. – ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2012 r. poz. 647 z późn. zm.)

u.s.g. – ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 594 z późn. zm.)

u.s.p. – ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 595 z późn. zm.)

ustawa wdrożeniowa – ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. z 2014 r. poz. 1146)

u.s.w. – ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 596 z późn. zm.)

u.r.ś. – ustawa z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybactwie śródlądowym (tekst jednolity Dz. U. z 2009 r. Nr 189, poz. 1471 z późn. zm.)

u.z.p.p.r. – ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tekst jednolity Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712 z późn. zm.)

UM – Urząd Morski

UMWP – Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego

WP – województwo pomorskie

WPF - Wieloletnia Prognoza Finansowa

ZMiUW – Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych

STRESZCZENIE

Celem Analizy Wykonalności dla Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze" jest wsparcie beneficjentów w przygotowaniu i docelowo we wdrożeniu zamierzeń inwestycyjnych i organizacyjnych zaplanowanych w ramach Przedsięwzięcia.

Założeniem Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze" jest zagospodarowanie ok. 1500 km istniejących i potencjalnych pomorskich szlaków kajakowych i wyposażenie w niezbędną infrastrukturę kajakową, m.in. budowę przenosek przy przeszkodach, budowę i rozbudowę przystani kajakowych i pól biwakowych, zapewnienie odpowiedniego dostępu do miejsc etapowych spływów. Przedsięwzięcie obejmuje również opracowanie spójnego systemu oznakowania szlaków, zautomatyzowany system informacji kajakowej oraz działania informacyjno – promocyjne. Realizacja Przedsięwzięcia ma się przyczynić do udostępniania potencjalnym odbiorcom dziedzictwa naturalnego i kulturowego obszarów zlokalizowanych wzdłuż szlaków wodnych. Działania te pozwolą na stworzenie spójnej oferty turystycznej na wszystkich szlakach objętych Przedsięwzięciem.

Niniejsze opracowanie podsumowuje prace jakie zostały wykonane w celu określenia wariantów proponowanych rozwiązań w zakresie zlokalizowania infrastruktury i sposobów zagospodarowania szlaków wodnych dla potrzeb turystyki kajakowej, bazując na wykonalności technicznej, ekonomicznej, instytucjonalnej i środowiskowej. Zdefiniowane opcje były następnie podstawą dla rekomendacji przebiegu i sposobów zagospodarowania szlaków kajakowych województwa pomorskiego, na podstawie przygotowanych kryteriów oceny, co stanowi główną oś dla sieciowych produktów turystycznych proponowanych do realizacji w ramach Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze".

Analiza ma stanowić podstawę do zawarcia przez beneficjentów porozumień partnerskich, którzy będą realizowali poszczególne zadania inwestycyjne. Analiza zawiera wstępną propozycję zakresu porozumień oraz wskazuje na propozycje wzajemnych obowiązków wynikających z umowy partnerskiej oraz rekomendowany model instytucjonalno-organizacyjny Przedsięwzięcia. Ponadto analiza wraz załącznikami, których część stanowią niezależne i zaimplementowane do niniejszej analizy opracowania, będzie stanowiła niezbędne narzędzie dla partnerów projektu służące do opracowania projektów technicznych i innych dokumentów niezbędnych do przygotowania inwestycji do wnioskowania o współfinansowanie w ramach RPO WP na lata 2014-2020, a ostatecznie – do realizacji zamierzeń.

Struktura dokumentu bazuje na wytycznych do przygotowania studiów wykonalności dla projektów turystycznych w okresie programowania 2007-2013, po modyfikacjach wynikających z potrzeby uwzględnienia specyficznych analiz wskazanych w opisie przedmiotu zamówienia.

Opracowanie zawiera szereg rekomendacji dla beneficjentów, w tym Inicjatora Przedsięwzięcia jakim jest Województwo Pomorskie. Część z tych rekomendacji, m.in. o charakterze organizacyjnym czy założeń finansowych będzie musiała być poddana weryfikacji pod kątem adekwatności do szczegółowych dla konkursów o dofinansowanie planowanych do realizacji w ramach RPO WP 2014-2020, które na dzień sporządzania niniejszej analizy nie były znane.

Rekomendowanych (w tym warunkowo) według stanu na 30 stycznia 2015 roku jest 258 lokalizacji spośród 392 rozważanych. Wartość zadań rekomendowanych (jedynie koszty zagospodarowania lokalizacji bez innych niezbędnych nakładów na Projekt) to **50.875.736,84 zł brutto**. Z uwzględnieniem pozostałych

nakładów projektowych, wartość Przedsięwzięcia kształtuje się na poziomie **69.747.793,26 zł brutto**. Dodatkowo, Województwo Pomorskie planuje zlecenie opracowania szeregu dokumentów wspierających beneficjentów w przygotowaniu Przedsięwzięcia a finansowanych niezależnie.

Spośród 40 analizowanych szlaków nie uzyskało rekomendacji 6 szlaków. Rekomendacje realizacyjne otrzymały 34 szlaki, w tym 23 bezwarunkowo i 11 warunkowo. Wyniki rekomendacji bazują m.in. na zapisach kart zadań (stanowiących załącznik do niniejszego opracowania), które odzwierciedlają aktualny na dzień przygotowania rekomendacji stan wiedzy na temat uwarunkowań dla danych lokalizacji. Rekomendacje lokalizacji zawarte w niniejszym opracowaniu wyznaczają kierunek dalszych prac nad wdrożeniem Przedsięwzięcia. Ostatecznie, możliwość realizacji poszczególnych elementów zakresu rzeczowego Projektu będzie zweryfikowana w fazie formalnych uzgodnień w ramach procedury inwestycyjnej (w tym środowiskowej) oraz procedury ubiegania się o dofinansowanie UE w ramach konkursów przewidzianych w ramach RPO WP 2014-2020.
Co warte podkreślenia, wyniki cząstkowe w ramach opracowania oraz zasadnicze wyniki końcowe (w tym wyniki rekomendacji, techniczne i materiałowe opcje zagospodarowania lokalizacji, założenia rekomendowanego modelu instytucjonalnego) były przedmiotem szerokich konsultacji społecznych przeprowadzonych wśród beneficjentów i interesariuszy Projektu. Wnioski i opinie z konsultacji mają odzwierciedlenie w ostatecznej formie opracowania.

Bazując na stanie wiedzy na koniec stycznia 2015 roku, występują podstawy do stwierdzenia, że Przedsięwzięcie „Kajakiem przez Pomorze" jest wykonalne pod względem technicznym, prawnym, organizacyjnym i finansowym. Potwierdzono również zasadność ekonomiczną Przedsięwzięcia, wykazując jego pozytywny wpływ na gospodarkę regionu i jakość życia mieszkańców. Analiza ryzyka wskazuje, że największym zagrożeniem jest terminowość realizacji, m.in. z uwagi na skomplikowanie prac przygotowawczych o charakterze organizacyjno-instytucjonalnym – konieczność wypracowania partnerstw przez wielu beneficjentów oraz z uwagi na przewidywaną długość procedur uzgodnieniowych dla lokalizacji. Dlatego też rekomenduje się kontynuację prac nad wdrożeniem Przedsięwzięcia w konwencji silnej współpracy Inspiratora z poszczególnymi partnerami i stałą koordynację i monitoring postępów w realizacji planowanego harmonogramu prac.

1. CHARAKTERYSTYKA PRZEDSIĘWZIĘCIA

1.1. Geneza Przedsięwzięcia

„Kajakiem przez Pomorze" – zagospodarowanie szlaków wodnych w województwie pomorskim dla rozwoju turystyki kajakowej, wraz z przedsięwzięciem Pomorskie trasy rowerowe o znaczeniu międzynarodowym (R-10 i R-9 „Wiślana Trasa Rowerowa)" oraz przedsięwzięciem „Rozwój oferty turystyki wodnej w obszarze Pętli Żuławskiej i Zatoki Gdańskiej" zostały uznane za potencjalne przedsięwzięcia strategiczne Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie atrakcyjności kulturalnej i turystycznej Pomorska Podróż na lata 2014-2020.

Województwo pomorskie posiada wiele cennych przyrodniczo obszarów, unikalnych na tle Polski. Szczególny potencjał posiadają rzeki województwa, które charakteryzują się korzystnymi cechami dla rozwoju turystyki kajakowej. Województwo Pomorskie od dawna podejmuje działania mające na celu stworzenie sieciowego i zintegrowanego produktu turystycznego, którego główną osią byłyby szlaki kajakowe. Początkowo zakładano, iż turystyka kajakowa miała stanowić element projektu tzw. Pętli Żuławskiej, jednakże biorąc pod uwagę duży potencjał tkwiący w pomorskich szlakach kajakowych, postanowiono przygotować osobny projekt.

Pierwotnym założeniem Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze" było zagospodarowanie ok. 1500 km istniejących i potencjalnych pomorskich szlaków kajakowych i wyposażenie ich w niezbędną infrastrukturę kajakową, m.in. budowę przenosek przy przeszkodach, budowę i rozbudowę przystani kajakowych i pól biwakowych, zapewnienie odpowiedniego dostępu do miejsc etapowych spływów. Przedsięwzięcie obejmuje również opracowanie spójnego systemu oznakowania szlaków, monitoring ruchu kajakowego oraz działania informacyjno – promocyjne. Realizacja Przedsięwzięcia ma się przyczynić do udostępniania potencjalnym odbiorcom dziedzictwa naturalnego i kulturowego obszarów zlokalizowanych wzdłuż szlaków wodnych. Działania te pozwolą na stworzenie spójnej oferty turystycznej na wszystkich szlakach objętych Przedsięwzięciem.

Potrzeba realizacji projektu wynika również z konieczności wzmocnienia wizerunku województwa pomorskiego, jako miejsca atrakcyjnego pod względem turystycznym i inwestycyjnym. Brak uporządkowanych szlaków wodnych oraz miejsc postoju ma niekorzystne skutki środowiskowe, powodując niekontrolowany rozwój tzw. turystyki dzikiej, której efektem jest antropopresja na środowisko naturalne.

Interesariuszami Przedsięwzięcia są jednostki samorządu terytorialnego, osoby prywatne, operatorzy elektrowni wodnych i inne podmioty działające w pobliżu szlaków kajakowych, LOT-y, LGD, LGR, Parki Narodowe i Krajobrazowe, Lasy Państwowe, zarządcy wód (RZGW, Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych, Urząd Morski), zarządcy dróg, RDOŚ, instytucje ochrony przyrody oraz organizacje pozarządowe.

Przedsięwzięcie jest zgodne z Regionalnym Programem Operacyjnym 2014 -2020, oś priorytetowa 8 Konwersja, Priorytet inwestycyjny 6c Ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego.

1.2. Beneficjenci i inne podmioty zaangażowane

Beneficjenci

Beneficjentów Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze" podzielono na dwie grupy, wyznaczone na podstawie przynależności do sektora finansów publicznych, tj.:

- jednostki sektora finansów publicznych (gminy, powiat, województwo),
- podmioty spoza sektora finansów publicznych (nadleśnictwa, stowarzyszenia, przedsiębiorcy itp.).

Pierwszą grupę beneficjentów stanowią jednostki samorządu terytorialnego kraju, funkcjonujące na podstawie ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa (Dz. U. 1998 nr 96, poz. 603). Dodatkowo Województwo Pomorskie funkcjonuje na podstawie ustawy o samorządzie województwa z dnia 5 czerwca 1998 r. (Dz. U. 1998 nr 91, poz. 576 z późn. zm.), powiat nowodworski na podstawie ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (Dz.U. 1998 nr 91 poz. 578 z późn. zm.), natomiast gminy będące beneficjentami funkcjonują na podstawie ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. nr 16, poz. 95 z późn. zm.).

Jednym z najistotniejszych podmiotów w ramach Przedsięwzięcia jest **Województwo Pomorskie**, które przyjęło rolę inspiratora. Województwo Pomorskie nie będzie realizowało zadań inwestycyjnych na terenie województwa, natomiast w Analizie Wykonalności przyjęto, iż będzie beneficjentem środków finansowych przeznaczonych na promocję marki Kajakiem przez Pomorze, centralnych elementów Systemu Informacji Kajakowej oraz na audyt. Województwo Pomorskie realizuje swoje zadania przy pomocy administracji samorządowej zespolonej w Urzędzie Marszałkowskim pod zwierzchnictwem Marszałka oraz przy pomocy wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych. Rola Województwa Pomorskiego w Przedsięwzięciu została szczegółowo opisana w rozdziale dotyczącym wykonalności instytucjonalnej. Organem stanowiącym i kontrolnym Samorządu Województwa jest Sejmik.

Powiaty zgodnie z określonymi w ustawie o samorządzie powiatowym (art. 4 i 4a) wykonuje zadania publiczne o charakterze ponadgminnym dotyczące, m. in. kultury fizycznej i turystyki oraz promocji powiatu. Władzą uchwałodawczą powiatu jest rada powiatu, władzą wykonawczą jest zarząd powiatu na czele ze starostą, natomiast organem kontrolnym są komisje stałe i doraźne.

Gminy realizują działania publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów. Unormowanie przytoczone w zdaniu poprzednim stanowi domniemanie właściwości gminy w sprawach lokalnych jako JST najbliższej poszczególnym członkom wspólnoty samorządowej. Art. 7 u.s.g. stanowi, że zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. Ze względu na rolę gmin w planowanym Przedsięwzięciu, szczególnie istotne są następujące obszary właściwości gmin:

- kultura fizyczna i turystyka, w tym tereny rekreacyjne i urządzenia sportowe,
- promocja gminy.

Organem uchwałodawczym i kontrolnym jest rada gminy, z kolei władzę wykonawczą sprawuje wójt, burmistrz lub prezydent.

JST prowadzą politykę rozwoju, współpracując z administracją rządową i przystępując do programów i projektów finansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej i innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi, a także dbają o rozwój konkurencyjności gminy/powiatu/województwa, wykorzystując w tym celu m.in. potencjał walorów przyrodniczych.

W ramach Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze" będzie zaangażowanych 66 gmin oraz 1 powiat w roli beneficjentów, którzy zgłosili 220 inwestycji. Każdy z beneficjentów funkcjonuje na podstawie własnych statutów, których zestawienie zawarte zostało w tabeli poniżej.

Tabela 1: Podstawa działania beneficjentów

lp.	beneficjent	liczba inwestycji	podstawa prawna
1	Województwo Pomorskie	0	Uchwała Nr 541/XL/02 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 25 marca 2002 r. w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego Statutu Województwa Pomorskiego.
2	powiat nowodworski	1	Uchwała nr XXIII/159/2012 Rady Powiatu w Nowym Dworze Gdańskim z dnia 29 października 2012 r. w sprawie przyjęcia Statutu Powiatu Nowodworskiego
3	Brusy	6	Uchwała Nr XXVIII – 279/01 Rady Miejskiej w Brusach z dnia 13 września 2001 roku - Statut Gminy Brusy
4	Cedry Wielkie	2	Uchwała Nr IV/32/03 Rady Gminy Cedry Wielkie z dnia 27 stycznia 2003 r. w sprawie Statutu Gminy Cedry Wielkie.
5	Cewice	2	Uchwała nr VIII/45/99 Rady Gminy w Cewicach z dnia 9 sierpnia 1999 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Cewice
6	Chmielno	7	Uchwała Nr V/43/2003 Rady Gminy w Chmielnie z dnia 31 marca 2003 r. w sprawie Statutu Gminy Chmielno.
7	Chojnice (w)	1	Uchwała Nr IV/23/2002 Rady Gminy w Chojnicach z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Chojnice.
8	Czarna Woda	1	Uchwała nr XXVIII/192/14 Rady Miejskiej w Czarnej Wodzie z dnia 3 lutego 2014 r. w sprawie Statutu Gminy Czarna Woda.
9	Czarne	1	Uchwała Nr XII/51/03 Rady Miejskiej w Czarnem z dnia 29 października 2003 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Czarne
10	Czersk	2	Uchwała Nr VIII/60/11 Rady Miejskiej w Czersku z dnia 16 czerwca 2011 r. w sprawie Statutu Gminy Czersk.
11	Dębnica Kaszubska	4	Uchwała Nr XXI/154/2012 RADY Gminy Dębnica Kaszubska z dnia 17 października 2012 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Dębnica Kaszubska
12	Gdańsk	7	Uchwała Nr LI/1431/10 Rady Miasta Gdańska z dnia 26 sierpnia 2010 r. w sprawie uchwalenia Statutu Miasta Gdańska
13	Główczyce	1	Uchwała Nr 54/479/2002 Rady Gminy w Główczycach z dnia 7 października 2002 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Główczyce.
14	Gniew	3	Uchwała Nr II/5/2002 Rady Miejskiej w Gniewie z dnia 28 listopada 2002 r. w sprawie Statutu Gminy Gniew.
15	Kaliska	1	Uchwała Nr XVI/113/2012 Rady Gminy Kaliska z dnia 1 lutego 2012 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Kaliska
16	Kartuzy	3	Uchwała Nr VII/122/11 Rady Miejskiej w Kartuzach z dnia 22 czerwca 2011 r. w sprawie przyjęcia oraz ogłoszenia tekstu jednolitego Statutu Gminy Kartuzy
17	Kępice	1	Uchwała Nr XXVI/167/2008 Rady Miejskiej W Kępicach z dnia 11 września 2008 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Kępice
18	Kobylnica	2	Uchwała Nr VIII/93/2011 Rady Gminy Kobylnica z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Kobylnica
19	Koczała	3	Uchwała Nr XXVI/164/04 Rady Gminy w Koczale z dnia 6 grudnia 2004 r. w sprawie zmiany Statutu Gminy
20	Kołczygłowy	6	Uchwała Nr XLI/272/2010 Rady Gminy Kołczygłowy z dnia 30 września 2010 r. w sprawie Statutu Gminy Kołczygłowy

lp.	beneficjent	liczba inwestycji	podstawa prawna
21	Konarzyny	2	Uchwała Nr IV/20/2003 Rady Gminy w Konarzynach z dnia 6 lutego 2003 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Konarzyny.
22	Kościerzyna (w)	13	Uchwała Nr II/9/02 Rady Gminy Kościerzyna z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie zmiany Statutu Gminy Kościerzyna oraz niektórych innych uchwał.
23	Krokowa	2	Uchwała Nr XLIV/492/2014 Rady Gminy Krokowa z dnia 24 kwietnia 2014 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Krokowa
24	Kwidzyn (m)	2	Uchwała Nr VI/55/2003 Rady Miejskiej w Kwidzynie z dnia 27 marca 2003 r. w sprawie uchwalenia Statutu Miasta Kwidzyna.
25	Kwidzyn (w)	5	Uchwała Nr XLI/251/10 Rady Gminy Kwidzyn z dnia 10 września 2010 r. w sprawie Statutu Gminy Kwidzyn
26	Lębork	1	Uchwała Nr XIII/131/2003 Rady Miejskiej w Lęborku z dnia 30 października 2003 r. w sprawie uchwalenia Statutu Miasta Lęborka.
27	Lipusz	6	Uchwała Nr XLIII/296/2010 Rady Gminy Lipusz z dnia 27 maja 2010 r. w sprawie przyjęcia Statutu Gminy Lipusz
28	Lubichowo	2	Uchwała Nr II/22/2002 Rady Gminy Lubichowo z dnia 10 grudnia 2002 r. w sprawie Statutu Gminy Lubichowo.
29	Łeba	1	Uchwała Nr XXI/185/2012 Rady Miejskiej w Łebie z dnia 6 lipca 2012 r. w sprawie Statutu Miasta Łebie.
30	Łęczyce	7	Uchwała Nr XLVI/31/2014 Rady Gminy Łęczyce z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie Statutu Gminy Łęczyce
31	Malbork (m)	2	Uchwała Nr XXIII/194/08 Rady Miasta Malborka z dnia 3 kwietnia 2008 r. w sprawie uchwalenia Statutu Miasta Malborka.
32	Miastko	5	Uchwała Nr 43/VI/2013 Rady Miejskiej w Miastku z dnia 14 czerwca 2013 r. w sprawie Statutu Gminy Miastko
33	Miłoradz	1	Uchwała Nr VIII/70/2011 Rady Gminy Miłoradz z dnia 16 listopada 2011 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Miłoradz.
34	Nowa Wieś Lęborska	2	Uchwała Nr V/35/2003 Rady Gminy Nowa Wieś Lęborska z dnia 18 lutego 2003 roku w sprawie Statutu Gminy Nowa Wieś Lęborska
35	Nowy Dwór Gdański	5	Uchwała Nr 127/XV/2012 Rady Miejskiej w Nowym Dworze Gdańskim z dnia 30 marca 2012 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Nowy Dwór Gdański
36	Osieczna	1	Uchwała Ne IV/26/2003 Rady Gminy Osieczna z dnia 30 stycznia 2003 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Osieczna.
37	Osiek	2	Uchwała Nr IV/32/2003 Rady Gminy Osiek z dnia 10 marca 2003 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Osiek.
38	Parchowo	2	Uchwała Nr XXVIII/186/2009 Rady Gminy Parchowo z dnia 23 lutego 2009 r. w sprawie nadania Statutu Urzędowi Gminy Parchowo.
39	Pelplin	4	Uchwała Nr VI/59/03 Rady Miejskiej w Pelplinie z dnia 28 marca 2003 r. w sprawie Statutu Gminy Pelplin.
40	Prabuty	3	Uchwała Nr IV/24/2002 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie uchwalenia Statutu Miasta i Gminy Prabuty.
41	Pruszcz Gdański (m)	2	Uchwała Nr XXI/233/2012 Rady Miasta Pruszcz Gdański z dnia 26 września 2012 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Miejskiej Pruszcz Gdański.
42	Pruszcz Gdański (w)	5	Uchwała Nr XX/55/2012 RADY Gminy Pruszcz Gdański z dnia 5 lipca 2012 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Pruszcz Gdański
43	Przechlewo	10	Uchwała Nr 116/XXIV/2012 Rady Gminy Przechlewo z dnia 21 maja 2012 r. w sprawie uchwalenia statutu Gminy Przechlewo

lp.	beneficjent	liczba inwestycji	podstawa prawna
44	Puck (w)	1	Uchwała Nr V/30/03 Rady Gminy Puck z dnia 31 marca 2003 r. w sprawie Statutu Gminy Puck
45	Reda	1	Uchwała Nr LIII/541/2014 Rady Miejskiej w Redzie z dnia 29 października 2014 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Miasto Reda.
46	Ryjewo	1	Uchwała Nr XV/100/07 Rady Gminy Ryjewo z dnia 28 listopada 2007 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Ryjewo.
47	Rzeczenica	8	Uchwała Nr III/6/10 Rady Gminy Rzeczenica z dnia 16 grudnia 2010 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Rzeczenica
48	Sierakowice	2	Uchwała Nr XIX/221/12 Rady Gminy Sierakowice z dnia 19 czerwca 2012 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Sierakowice
49	Skarszewy	7	Uchwała Nr IX/65/2003 Rady Miejskiej Skarszewy z dnia 2 czerwca 2003 r. w sprawie Statutu Gminy Skarszewy
50	Słupsk (w)	1	Uchwała Nr IV/35/2003 Rady Gminy Słupsk z dnia 14 lutego 2003 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Słupsk.
51	Somonino	6	Uchwała Nr XI/82/11 Rady Gminy Somonino z dnia 16 listopada 2011 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Somonino
52	Stara Kiszewa	4	Uchwała Nr XX/117/2012 Rady Gminy Stara Kiszewa z dnia 24 kwietnia 2012 r. w sprawie: uchwalenia Statutu Gminy Stara Kiszewa
53	Stare Pole	2	Uchwała Nr III/20/2002 Rady Gminy Stare Pole z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie Statutu Gminy
54	Starogard Gdański (m)	2	Uchwała Nr LXII/538/2010 Rady Miasta Starogard Gdański z dnia 29 września 2010 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Miejskiej Starogard Gdański.
55	Starogard Gdański (w)	6	Uchwała Nr V/29/2003 Rady Gminy Starogard Gdański z dnia 16 stycznia 2003 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Starogard Gdański
56	Stegna	5	Uchwała Nr XVII/160/2012 Rady Gminy Stegna z dnia 1 marca 2012 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Stegna
57	Stężyca	5	Uchwała Nr VIII/111/2003 Rady Gminy Stężyca z dnia 29 maja 2003 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Stężyła.
58	Studzienice	2	Uchwała Nr XIII/82/2012 Rady Gminy Studzienice z dnia 14 lutego 2012 r. Statut Gminy Studzienice
59	Suchy Dąb	2	Uchwała NR III/14/2002 Rady Gminy Suchy Dąb z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Suchy Dąb
60	Sulęczyno	6	Uchwała Nr XIII/114/2012 Rady Gminy Sulęczyno z dnia 24 kwietnia 2012 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Sulęczyno.
61	Trzebielino	2	Uchwała Nr 34/VII/2003 Rady Gminy Trzebielino z dnia 29 maja 2003 r. w sprawie Statutu Gminy Trzebielino
62	Tuchomie	4	Uchwała Nr XVI/184/2013 Rady Gminy Tuchomie z dnia 22 marca 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu Statutu Gminy Tuchomie stanowiącego załącznik do uchwały Nr IV/22/2003 Rady Gminy Tuchomie z dnia 21 lutego 2003 roku
63	Ustka (m)	1	Uchwała Nr XXXV/424/2010 Rady Gminy Ustka z dnia 22 kwietnia 2010 r. w sprawie Statutu Gminy Ustka
64	Wejherowo (m)	2	Uchwała Nr IVk/XVII/229/2004 Rady Miasta Wejherowa z dnia 6 kwietnia 2004 r. o zmianie uchwały w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Miasta Wejherowa.
65	Wejherowo (w)	4	Uchwała Nr XXXIV/410/2013 Rady Gminy Wejherowo z dnia 30 października 2013 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminy

lp.	beneficjent	liczba inwestycji	podstawa prawna
			Wejherowo
66	Wicko	1	Uchwała Nr V/10/2003 Rady Gminy Wicko z dnia 11 lutego 2003 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Wicko.
67	Władysławowo	3	Uchwała Nr XLI/386/2013 Rady Miejskiej Władysławowa z dnia 22 maja 2013 r. w sprawie: uchwalenia Statutu Miasta Władysławowa
68	Żukowo	3	Uchwała Nr XXXIV/351/2013 Rady Miejskiej w Żukowie z dnia 24 maja 2013 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Żukowo
suma		220	

Źródło: Opracowanie własne

Drugą grupę beneficjentów stanowią podmioty spoza sektora finansów publicznych. Należą do nich nadleśnictwa i następujące stowarzyszenia, muzea, organizacje, jednostki budżetowe oraz przedsiębiorcy:

- Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajobrazowe (PTTK Warszawa),
- Harcerskie Centrum Edukacji Ekologicznej w Funce - Kujawsko-Pomorska Chorągiew ZHP,
- Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Gdańsku,
- Akademicki Związek Sportowy COSA w Gdańsku,
- Słupski Ośrodek Sportu i Rekreacji,
- Stowarzyszenie Morska Przystań Rybacka przy ujściu Czarnej Wdy im. Św. Piotra i Pawła w Karwi,
- Muzeum - Kaszubski Park Etnograficzny im. Teodory i Izydora Gulgowskich we Wdzydzach Kiszewskich,
- Przedsiębiorcy.

W ramach Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze" będą zaangażowane 3 nadleśnictwa w roli beneficjentów (Czersk, Przymuszewo, Warcino), które zrealizują łącznie 13 inwestycji. Z kolei pozostałe podmioty wymienione powyżej zgłosiły do Przedsięwzięcia 25 inwestycji.

Lasy Państwowe funkcjonują na podstawie ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 1991 r. Nr 101, poz. 444 z późn. zm.). Nie są osobą prawną i nie mogą występować samodzielnie w obrocie cywilnoprawnym, nie wpływa to na ich status z punktu widzenia finansów publicznych, których dotyczy w istocie rozdział 8 ustawy o lasach. Z art. 50 ustawy o lasach wynikają dwie istotne kwestie. Lasy Państwowe, choć pozbawione podmiotowości prawnej, prowadzą działalność na zasadzie samodzielności finansowania. Ponadto finansują swoją działalność z dochodów własnych. Lasy Państwowe są państwową jednostką organizacyjną i reprezentują Skarb Państwa w zakresie zarządzanego mienia. W skład Lasów Państwowych wchodzą następujące jednostki organizacyjne:

- Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych,
- regionalne dyrekcje Lasów Państwowych,
- nadleśnictwa,
- inne jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej.

Nadleśnictwa są podstawową jednostką gospodarczą i organizacyjną w strukturze Lasów Państwowych. Nadleśnictwa tworzy, łączy, dzieli, likwiduje oraz określa zasięg terytorialny Dyrektor Generalny, na wniosek dyrektora regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych.

Nadleśniczy prowadzi samodzielnie gospodarkę leśną w nadleśnictwie na podstawie planu urządzenia lasu oraz odpowiada za stan lasu. W szczególności nadleśniczy:

- reprezentuje Skarb Państwa w stosunkach cywilnoprawnych, w zakresie swojego działania;
- kieruje nadleśnictwem jako podstawową jednostką organizacyjną Lasów Państwowych;
- bezpośrednio zarządza lasami, gruntami i innymi nieruchomościami Skarbu Państwa, pozostającymi w zarządzie Lasów Państwowych;
- inicjuje, koordynuje oraz nadzoruje działalność pracowników nadleśnictwa;
- ustala organizację nadleśnictwa, w tym podział na leśnictwa zapewniający leśniczym prawidłowe wykonywanie zadań gospodarczych, oraz zatrudnia i zwalnia pracowników nadleśnictwa;
- organizuje ochronę mienia i zwalczanie szkodnictwa leśnego.

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze (PTTK) jest organizacją pozarządową działającą zgodnie z ustalonym porządkiem prawnym, stowarzyszeniem prowadzącym działalność społecznie użyteczną. Zgodnie ze swoim statutem PTTK ma za zadanie szerzyć kulturę turystyki oraz zachęcać do wykorzystywania poznawczych, wypoczynkowych i zdrowotnych walorów wędrownictwa i rekreacji. Zadanie to realizuje, m.in. poprzez działania na rzecz racjonalnego korzystanie z zasobów przyrody i dziedzictwa kulturalnego oraz popularyzację walorów rekreacji ruchowej.

Chorągiew ZHP jest jednostką terenową ogólnopolskiej organizacji harcerskiej, Związku Harcerstwa Polskiego (ZHP). ZHP jest ogólnopolskim, patriotycznym stowarzyszeniem i prowadzi działalność pożytku publicznego. Zgodnie z uchwałą XXXIII Zjazdu ZHP i zmianami Statutu ZHP chorągwie posiadają osobowość prawną i mogą pozyskiwać środki finansowe i materialne. Chorągiew ZHP ma za zadanie inicjowanie i wzmacnianie działalności programowej i metodycznej ZHP.

Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych (ZMiUW) Województwa Pomorskiego w Gdańsku jest samorządową jednostką budżetową samorządu województwa podporządkowaną Zarządowi Województwa Pomorskiego, która funkcjonuje na podstawie Uchwały nr 90/IX/99 z dnia 28 czerwca 1999 r. Sejmiku Województwa Pomorskiego w Gdańsku w sprawie utworzenia wojewódzkiej jednostki budżetowej o nazwie: Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych Województwa Pomorskiego w Gdańsku. ZMiUW działa również na podstawie Statutu Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych Województwa Pomorskiego w Gdańsku z dnia 28 lipca 2008 oraz Regulaminu Organizacyjnego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych Województwa Pomorskiego w Gdańsku z dnia 10 lutego 2011.

Akademicki Związek Sportowy (AZS) jest stowarzyszeniem zarejestrowanym i posiada osobowość prawną. Jego celem jest, m.in. upowszechnianie kultury fizycznej i turystyki, podnoszenie sprawności fizycznej i polepszanie stanu zdrowia społeczności akademickiej oraz działanie na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami. Centralny Ośrodek Sportu Akademickiego (COSA) w Gdańsku-Górkach Zachodnich został powołany decyzją Prezydium Zarządu Głównego AZS dnia 1 stycznia 1998 roku. Kierunki działalności AZS COSA w Górkach Zachodnich w Gdańsku to krzewienie sportu wyczynowego oraz powszechnego, aktywnego wypoczynku i rekreacji.

Słupski Ośrodek Sportu i Rekreacji (SOSiR) na mocy Uchwały Rady Miejskiej w Słupsku nr LVII/750/06 z dnia 31 maja 2006 r. z zakładu budżetowego przekształcił się w jednostkę budżetową, która to

funkcjonuje na nowych zasadach od 1 lipca 2006 r. Zgodnie ze statutem SOSiR realizuje zadania w dziedzinie kultury fizycznej, a w szczególności w zakresie sportu i rekreacji. Do podstawowych zadań można zaliczyć, m.in. prowadzenie inwestycji związanych z rozwojem bazy sportowo-rekreacyjnej.

Stowarzyszenie Morska Przystań Rybacka przy ujściu Czarnej Wdy im. Św. Piotra i Pawła w Karwi rozpoczęło swoją działalność w styczniu 2013 roku. Obecnie instytucja zajmuje się m.in. działalnością organizatorów turystyki, transportem wodnym śródlądowym, pasażerskim, wynajmem i dzierżawą środków transportu wodnego.

Muzeum - Kaszubski Park Etnograficzny im. Teodory i Izydora Gulgowskich we Wdzydzach Kiszewskich jest samorządową instytucją kultury działającą na podstawie ustawy z dnia 21 listopada 1996 roku o muzeach (Dz. U. z 1997 roku nr 5 poz. 24 z późn. zm.). Muzeum posiada osobowość prawną zgodnie z ustawą i jest wpisane z dniem 1 stycznia 1999 roku do rejestru instytucji kultury prowadzonego przez Województwo Pomorskie pod numerem RIK woj. pom. 3/99. Celem Muzeum jest działalność w zakresie etnografii, historii oraz twórczości artystycznej na Kaszubach, Kociewiu i Borach Tucholskich, ze szczególnym uwzględnieniem obrazu przemian tradycyjnej kultury mieszkańców wsi pomorskiej.

Przedsiębiorcą zgodnie z zapisem zawartym w art. 43 kodeksu cywilnego jest: „osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna, która nie jest osobą prawną, a której ustawa przyznaje zdolność prawną, prowadząca we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową".

Podmioty zaangażowane

Realizacja Przedsięwzięcia z uwagi na swój złożony charakter wymaga zaangażowania dużej liczby podmiotów w okresie przygotowania projektu, jego realizacji i eksploatacji. Oprócz powyżej opisanych beneficjentów będą zaangażowane inne podmioty, które mogą zostać partnerami.

Poniżej została przedstawiona lista podmiotów, które będą miały na wpływ na Przedsięwzięcie w okresie przygotowania, realizacji i eksploatacji. Część z nich może stać się partnerami, pomiędzy którymi zostanie podpisana umowa partnerska określająca szczegółowo wzajemne kompetencje i obowiązki:

- Samorządy terytorialne (gminy, powiaty),
- Jednostki LPG Lasy Państwowe (Regionalne Dyrekcje Lasów Państwowych, nadleśnictwa),
- Instytucje ochrony przyrody (m.in. Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Parki Narodowe, Parki Krajobrazowe),
- Zarządcy wód (m.in. Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej, Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych, Urząd Morski),
- Zarządcy dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych,
- Operatorzy elektrowni wodnych i gospodarstw rybackich,
- Organizacje pozarządowe zajmujące się promocją turystyki (m.in. Regionalne Organizacje Turystyczne, Lokalne Organizacje Turystyczne),
- Stowarzyszenia (m.in. Lokalne Grupy Rybackie),
- Partnerstwa terytorialne (m.in. Lokalne Grupy Działania),
- Przedsiębiorcy turystyczni.

Układ sieci hydrograficznej nie zawsze odzwierciedla kształt samorządu terytorialnego, dlatego współpraca gmin i powiatów należących do zlewni danego szlaku jest niezbędna dla planowania jego rozwoju i zagospodarowania. W wielu przypadkach rzeki stanowią granice gmin i powiatów, co dodatkowo utrudnia

działania związane z ich zagospodarowaniem. Obszar województwa obejmuje administracja samorządowa, która realizuje działania związane z rozwojem regionalnym. Przy realizacji Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze" niezbędna jest zatem współpraca Województwa Pomorskiego z pozostałymi **szczeblami podziału administracyjnego (powiat, gmina)**, które są odpowiedzialne za politykę rozwoju i planowanie na swoim terenie.

Realizacja Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze" wymagać będzie uzgodnień z instytucjami takimi, jak **Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej, Urząd Morski** (wody portowe) w przypadku gdy inwestycja dotyczy również wałów i wpływa na bezpieczeństwo powodziowe, również z **Zarządem Melioracji i Urządzeń Wodnych**. Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej (RZGW) jest jednostką administracji państwowej, która podlega Krajowemu Zarządowi Gospodarki Wodnej. Szlaki wodne województwa pomorskiego podlegają trzem Regionalnym Zarządom Gospodarki Wodnej: RZGW Gdańsk, RZGW Szczecin, RZGW Poznań. W dominującej części województwa jednostką odpowiedzialną za administrację wodami będzie RZGW Gdańsk, jedynie w zachodniej części województwa uzgodnienia będą wymagane z RZGW Szczecin (zlewnia rzeki Wieprzy, zachodnia część powiatu słupskiego i bytowskiego) i RZGW Poznań (część zlewni Gwdy, zachodnia część powiatu człuchowskiego). Istotnymi z punktu widzenia Przedsięwzięcia działaniami należącymi do obowiązków RZGW jest administrowanie wodami płynącymi i urządzeniami hydrotechnicznymi, kontrola gospodarowania wodami i ich ochrona, budowa przepławek, utrzymanie szlaków wodnych, nadzór nad gospodarką rybacką. Urząd Morski jest organem administracji centralnej odpowiedzialnym za zarządzanie obszarami morskimi i przybrzeżnymi. Województwo pomorskie znajduje się w administracji UM w Gdyni (część wschodnia wybrzeża) oraz UM w Słupsku (część zachodnia wybrzeża). W zakresie zagospodarowania szlaków kajakowych niezbędne jest np. uzyskiwanie pozwoleń na pływanie na akwenach portowych, uzgodnienie kwestii pływania kajakiem po morzu oraz lokalizacji inwestycji na terenach portowych i w pasie przybrzeżnym. Z kolei Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych (ZMiUW) jest jednostką podlegającą Marszałkowi Województwa, którego obszar działania pokrywa się z zakresem działalności Samorządu Województwa. ZMiUW odpowiada za programowanie, planowanie, nadzorowanie wykonywanych urządzeń melioracji wodnej oraz utrzymywanie wód i urządzeń melioracyjnych.

Działania na obszarach leśnych wymagają ustaleń z **Państwowym Gospodarstwem Leśnym Lasy Państwowe,** który jest jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej. Jednostki PGL LP działają na szczeblu ogólnokrajowym (Dyrektor Generalny LP), regionalnym (Regionalne Dyrekcje LP) i lokalnym (Nadleśnictwa). Województwo pomorskie objęte jest działalnością trzech Regionalnych Dyrekcji Lasów Państwowych: RDLP Gdańsk, RDLP Szczecinek, RDLP Toruń. W znacznej części województwa jednostką odpowiedzialną za administrację lasami będzie RDLP Gdańsk, jedynie w zachodniej części województwa uzgodnienia będą wymagane z RZGW Szczecinek (zachodnia część województwa) i RDLP Toruń (południowo-zachodnia część województwa). Lasy aktywnie uczestniczą w zagospodarowaniu szlaków wodnych w województwie pomorskim, ponieważ zarządzają znaczną częścią gruntów, przez które przebiegają szlaki kajakowe. Na terenach Lasów Państwowych znajduje się wiele przystani kajakowych, pól biwakowych i punktów etapowych, które często są zagospodarowane przez nadleśnictwa i przez nie zarządzane. Ponadto drogi do miejsc z infrastrukturą kajakową często prowadzą przez obszary leśne. Na terenie województwa pomorskiego funkcjonuje ok. 40 nadleśnictw, z czego 15 podlega RDLP w Gdańsku.

Rycina 1: Nadleśnictwa na terenie województwa pomorskiego

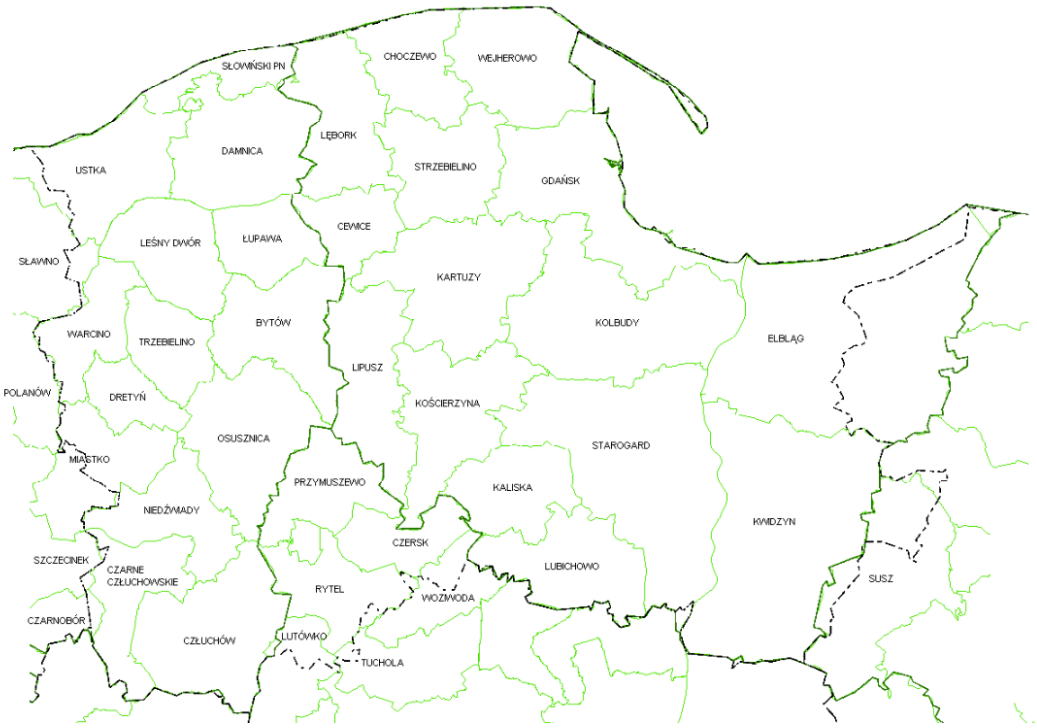

Źródło: Dane udostępnione przez UMWP

Działania na obszarach chronionych wymagają uzgodnień z właściwymi w danym zakresie jednostkami takimi jak **Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska**, dyrekcja **Parku Narodowego** czy dyrekcja **parku krajobrazowego**. Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Gdańsku jest instytucją, która odpowiada za realizację polityki ochrony środowiska w zakresie zarządzania ochroną przyrody, w tym obszarami Natura 2000 oraz kontroli procesu inwestycyjnego. Do zadań RDOŚ należy, m.in. wydawanie strategicznych ocen oddziaływania na środowisko, przeprowadzanie ocen oddziaływania przedsięwzięć na środowisko lub udział w tych ocenach, tworzenie i likwidacja form ochrony przyrody oraz wydawanie decyzji na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Przy planowaniu zagospodarowania szlaków wodnych należy uwzględnić również dyrekcje Parków Narodowych oraz dyrekcje parków krajobrazowych. Parki narodowe są najwyższą w Polsce formą ochrony przyrody, określoną w odpowiednich przepisach prawnych. Park narodowy jest tworzony w drodze rozporządzenia Rady Ministrów. W województwie pomorskim znajdują się dwa parki narodowe, będące jednocześnie strefami rdzennymi Międzynarodowych Rezerwatów Biosfery: Park Narodowy „Bory Tucholskie" oraz Słowiński Park Narodowy. Przepisy ochrony przyrody są bardzo restrykcyjnie i określają możliwości uprawiania turystyki na tych obszarach. Turyści mogą się poruszać jedynie po znakowanych szlakach turystycznych i w terminach oraz na zasadach określonych przez przepisy ochrony ustanowione dla danego parku narodowego. Z kolei parki krajobrazowe są mniej restrykcyjną formą ochrony przyrody od parków narodowych. W województwie pomorskim znajduje się w całości lub częściowo dziewięć parków krajobrazowych: Nadmorski PK, Trójmiejski PK, Kaszubski PK, PK Doliny Słupi, Wdzydzki PK, Zaborski PK, PK Mierzeja Wiślana, Tucholski PK, oraz PK Pojezierza Iławskiego. Siedem z nich zostało połączonych w Pomorski Zespół Parków Krajobrazowych. Instytucją ochrony przyrody w zakresie parków krajobrazowych jest Pomorski Zarząd Parków Krajobrazowych, dyrekcja Tucholskiego PK oraz dyrekcja PK Pojezierza Iławskiego. Przepisy i plany ochrony poszczególnych parków regulują możliwości uprawiania turystyki na ich terenie. Dodatkowe ograniczenia

dla zagospodarowania szlaków wprowadzają plany ochrony, opracowywane dla tych obszarów. Ponadto w województwie pomorskim znajduje się ponad 100 obszarów sieci NATURA 2000, ponad 150 rezerwatów przyrody, obszary chronionego krajobrazu i użytki ekologiczne, które powinny być brane pod uwagę przy planowaniu zagospodarowania szlaków.

Jednym z elementów powstałej infrastruktury będą przenoski, które mogą przebiegać przez drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne. Z tego powodu istotnym aspektem w realizacji Przedsięwzięcia są uzgodnienia dotyczące przebiegu i oznakowania przenosek z **zarządcami dróg**. Ustalenia dotyczące poszczególnych przenosek muszą być uzgodnione z właściwymi kompetencyjnie jednostkami. Zgodnie z Ustawą o drogach publicznych (Dz.U. z 2013r. poz. 260) zarządcą drogi wojewódzkiej jest zarząd województwa, drogi powiatowej – zarząd powiatu, drogi gminnej – wójt, burmistrz lub prezydent.

Poszczególne inwestycje mogą być związane z zagospodarowaniem okolic elektrowni wodnych lub gospodarstw rybackich, które są jednocześnie atrakcją turystyczną lecz mogą być również poważną przeszkodą na szlaku wodnym. Takie inwestycje wymagają uzgodnień z **właścicielem gospodarstwa rybackiego lub z operatorem elektrowni**. Największym operatorem elektrowni wodnych jest Energa Hydro Sp. z o. o, która administruje 44 małymi elektrowniami w Polsce Północnej. Ponadto szereg obiektów jest w zarządzaniu mniejszych, prywatnych operatorów.

Podmiotami zaangażowanymi w realizację Przedsięwzięcia mogą być **organizacje turystyczne, stowarzyszenia czy partnerstwa terytorialne.** Są to podmioty, które przyczyniają się do rozwoju i promocji turystyki w województwie pomorskim. Pomorska Regionalna Organizacja Turystyczna (PROT) z siedzibą w Gdańsku ma za zadanie ściśle współpracować z samorządem województwa w zakresie promocji pomorskiej oferty turystycznej, rozwoju produktów turystycznych i systemu informacji turystycznej. Jest to najważniejszy podmiot, realizujący promocję turystyczną regionu pomorskiego na rynku krajowym i zagranicznym. Z kolei Lokalne Organizacje Turystyczne (LOT) odpowiadają zakresowi działalności PROT w mniejszej skali (gminy i powiatu). W województwie pomorskim działa kilkanaście LOT-ów, z których kilka jest aktywnych w zakresie rozwoju turystyki kajakowej, np. LOT Liwa z siedzibą w Kwidzynie na rzece Liwie, LOT Kociewie z siedzibą w Tczewie na Wierzycy, LOT Ziemia Lęborska z siedzibą w Lęborku na Łebie. Poza organizacjami na terenie województwa działają Lokalne Grupy Działania (LGD) i Lokalne Grupy Rybackie (LGR). LGD działają na obszarach wiejskich województwa, natomiast LGR na obszarach zależnych od rybactwa. Podmioty te są ważnym elementem wdrażania środków unijnych, np. Europejskiego Funduszu Rybackiego i Europejskiego Funduszu Rolnego.

Poza organizacjami, stowarzyszeniami czy partnerstwami terytorialnymi zaangażowanymi w Przedsięwzięcia mogą być **przedsiębiorcy turystyczni**, którzy również kształtują produkt turystyczny jakim jest szlak kajakowy. Rola operatorów turystyki kajakowej jest znaczna w obsłudze ruchu turystycznego, gdyż poprzez firmy obsługujące spływy kajakowe przepływa większość strumienia turystów. Oprócz podmiotów posiadających znaczną liczbę kajaków i oferujących spływy kajakowe i transport kajaków na wielu rzekach Pomorza, istnieje bardzo duża liczba mniejszych podmiotów – kwater agroturystycznych, wypożyczalni sprzętu kajakowego, operatorów spływów. Podmioty te mogą przyczynić się do szerzenia edukacji turystów w zakresie ochrony przyrody, jak i promocji regionu oraz popularyzacji szlaków kajakowych.

1.3. Lokalizacja i opis Przedsięwzięcia

Lokalizacja

Przedsięwzięcie „Kajakiem przez Pomorze" będzie realizowane na terytorium Polski, w granicach administracyjnych województwa pomorskiego. Region ten wyróżnia duża liczba jezior, rzek, lasów oraz terenów zadrzewionych. Na terenie województwa funkcjonuje 123 gmin, ok. 40 nadleśnictw, 2 parki narodowe (Słowiński i Bory Tucholskie), 9 parków krajobrazowych oraz strefy chronionego krajobrazu. Rejon realizacji Przedsięwzięcia stanowi niezwykle atrakcyjny obszar, który swoim zasięgiem geograficznym obejmuje teren sześciu subregionów:

- Kaszuby północne,
- Ziemia słupska,
- Gdańsk,
- Bory Tucholskie,
- Kociewie i Kaszuby południowe,
- Żuławy i Powiśle.

Subregiony wyróżniają się standardami infrastruktury turystycznej nawiązującymi do specyfiki architektury regionalnej. Projektując infrastrukturę turystyki kajakowej można zainspirować się projektami typowymi dla danego subregionu i istniejącymi wzorcami. Poniżej zamieszczono mapę przedstawiającą lokalizację subregionów w województwie pomorskim.

Rycina 2: Subregiony w województwie pomorskim

Źródło: Pomorskie Kajakiem przez Pomorze, pomorskie.travel.

Województwo pomorskie pod względem istotności i długości szlaków wodnych uznawane jest za jedno z najbardziej atrakcyjnych w Polsce. Do najdłuższych rzek regionu zalicza się Wierzycę, Słupię, Łebę, Radunię i Łupawę oraz rzeki, które mają źródła poza granicami województwa: Brdę, Wdę i Wieprzę. Zgodnie z informacjami zawartymi w opracowaniu pn. „Koncepcja zagospodarowania szlaków wodnych województwa pomorskiego dla rozwoju turystyki kajakowej", na terenie województwa znajduje się ponad 2 000 km istniejących i potencjalnych szlaków kajakowych. Niektóre z rzek są przystosowane do turystyki kajakowej, inne wymagają prac inwestycyjnych. Szczegółowy opis zagospodarowania szlaków znajduje się w podrozdziale 1.4 Opis stanu istniejącego i potrzeb realizacji.

Rycina 3: Szlaki kajakowe w województwie pomorskim

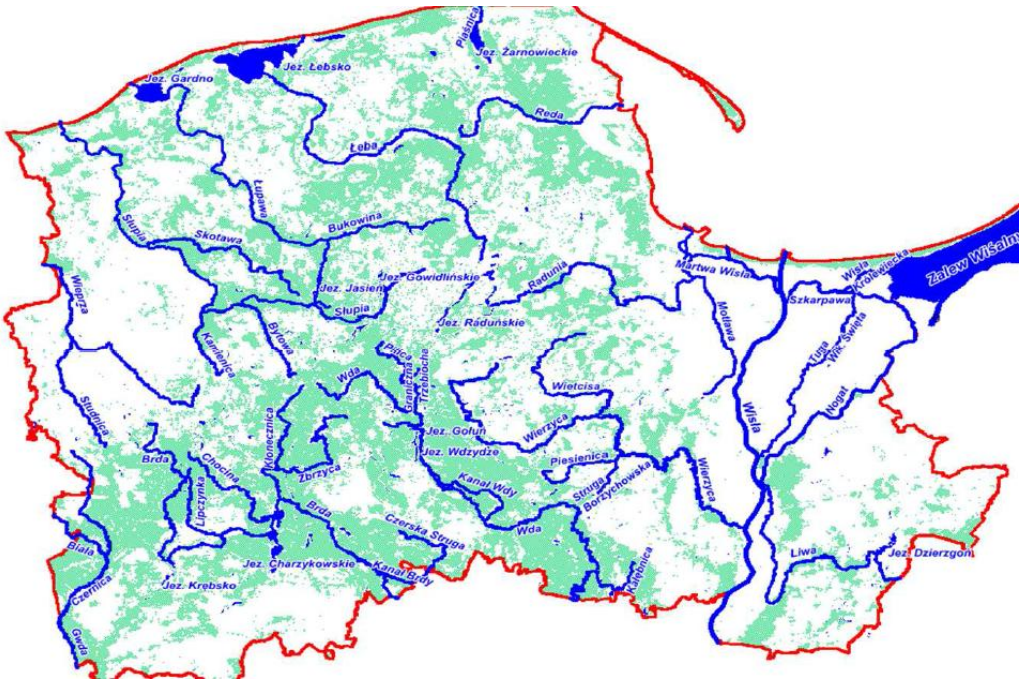

Źródło: Szczegółowy opis inwestycji „Kajakiem przez pomorze".

Opis Przedsięwzięcia

Dokumentem wyjściowym do opracowania zakresu Przedsięwzięcia było opracowanie pn. „Koncepcja szlaków wodnych województwa pomorskiego dla turystyki kajakowej". W ramach przygotowania Koncepcji dokonano m.in. spływu ponad 2 000 km szlaków wodnych regionu pomorskiego w okresie wrzesień-listopad 2011 r. Na podstawie przeprowadzonych działań autorzy opracowania wyznaczyli blisko 300 miejsc lokalizacji infrastruktury turystycznej, dla których zostały stworzone karty zadań zawierające, m.in. lokalizację, strukturę własności gruntów, zakres prac inwestycyjnych, nakłady inwestycyjne oraz mapy. W ramach prac nad Analizą Wykonalności została przeprowadzona weryfikacja kart zadań, która była niezbędna do wyznaczenia zakresu Przedsięwzięcia. Weryfikacja oraz kształtowanie ostatecznych wersji kart zadań było przeprowadzone za pomocą działań przedstawionych w kolejnej tabeli.

Tabela 2: Działania podjęte w celu wyznaczenia zakresu Przedsięwzięcia

lp	Działanie	Opis
1	Weryfikacja kart zadań przez beneficjentów	Beneficjenci aktualizowali każdy aspekt zawarty w kartach zadań, m.in. własność gruntu (nr KW), zakres inwestycyjny, aspekty środowiskowe, proponowany typ zabudowy, wskazanie barier inwestycyjnych oraz przesyłali dokumentację fotograficzną ze zgłoszonych lokalizacji.
2	Wizje lokalne	Wykonawcy Analizy Wykonalności wraz z przedstawicielami WP odwiedzili blisko 100 lokalizacji, które były istotne lub problemowe dla zagospodarowania szlaku. Wizje lokalne posłużyły do uzupełnienia dokumentacji fotograficznej.
3	Wstępne uzgodnienia z zaangażowanymi podmiotami	Beneficjenci oraz WP dokonywali wstępnych uzgodnień z podmiotami zaangażowanymi w projekt odnośnie możliwości realizacji inwestycji na danej lokalizacji. Uzgodnienia dotyczyły weryfikacji dostępności nieruchomości z właścicielami gruntu (nadleśnictwa, operatorzy elektrowni, osoby prywatne itp.) oraz identyfikacji barier dla realizacji inwestycji przez instytucje ochrony przyrody (RDOŚ, PK itp.), zarządców wód (RZGW, ZMiUW itp.) czy dróg. Ostateczna weryfikacja z podmiotami zaangażowanymi będzie dokonywana w kolejnych etapach realizacji Przedsięwzięcia, w tym na etapie przygotowania szczegółowej dokumentacji technicznej i związanych z tym uzgodnień.
4	Konsultacje społeczne	Weryfikacja kart zadań była podstawą do oceny szlaków i poszczególnych lokalizacji, jako adekwatnych do ujęcia w Przedsięwzięciu. Wyniki oceny zostały zaprezentowane i dostarczone beneficjentom i interesariuszom (m.in. operatorom kajakowym, nadleśnictwom) w ramach procesu konsultacji społecznych. Uzyskane w ramach konsultacji społecznych posłużyły do wypracowania ostatecznych rekomendacji zwartych w niniejszej Analizie Wykonalności.
5	Spotkania subregionalne	Spotkania zorganizowane przez Wykonawcę Analizy Wykonalności miały na celu podsumowanie etapu konsultacji społecznych, w szczególności wytypowania listy szlaków przewidzianych do zagospodarowania w ramach Przedsięwzięcia.
6	Analiza dostępnej dokumentacji	Dokumenty wykonane na zlecenie WP „Koncepcja szlaków wodnych województwa pomorskiego dla turystyki kajakowej", „Katalog Wzornictwa regionalnego" oraz „Wytyczne (modelowe, typowe) do projektowania infrastruktury wodnej dla potrzeb turystyki kajakowej" posłużyły jako wytyczne do weryfikacji zakresów inwestycyjnych w kartach zadań. Beneficjenci mogli inkorporować do swoich kart zadań rozwiązania przedstawione w udostępnionych dokumentach.

Źródło: Opracowanie własne.

W trakcie prac nad Analizą Wykonalności część lokalizacji zaprezentowanych w Koncepcji nie zostało zarekomendowanych ze względu, m. in. na kryteria formalne czy warunki hydrologiczne szlaku. Szczegółowy opis kryteriów i procedury wybranego wariantu został opisany w podrozdziale 3.6 Analiza opcji. Jednak w okresie prac nad Analizą Wykonalności zgłaszane były nowe inwestycje oraz szlaki nieuwzględnione w Koncepcji, np. rzeka Ruda, Młosina, Czarna Wda czy Biała, które pomimo braku zapisu w Koncepcji zostały rekomendowane do realizacji w ramach Przedsięwzięcia.

W wyniku wyżej wymienionych działań określono zakres Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze", którym jest zagospodarowanie niespełna 1 500 km szlaków kajakowych województwa pomorskiego z 258 miejscami lokalizacji inwestycji. Końcowym efektem Przedsięwzięcia jest powstanie i zagospodarowanie pomorskich szlaków kajakowych stanowiących sieciowy produkt turystyczny i tworzący markę Kajakiem przez Pomorze. W ramach Przedsięwzięcia zostanie zagospodarowanych 34 szlaków kajakowych, a zadania inwestycyjne będą realizowane na terenie 70 gmin. Ponadto dwa szlaki Wisła Królewiecka oraz fragment rzeki Gwdy pomimo braku zadań inwestycyjnych będą oznakowane i promowane w ramach Przedsięwzięcia. Poniżej zamieszczono kartogram, który przedstawia ilość inwestycji planowanych w ramach Przedsięwzięcia w poszczególnych gminach województwa pomorskiego.

Rycina 4: Kartogram – liczba inwestycji w poszczególnych gminach województwa pomorskiego

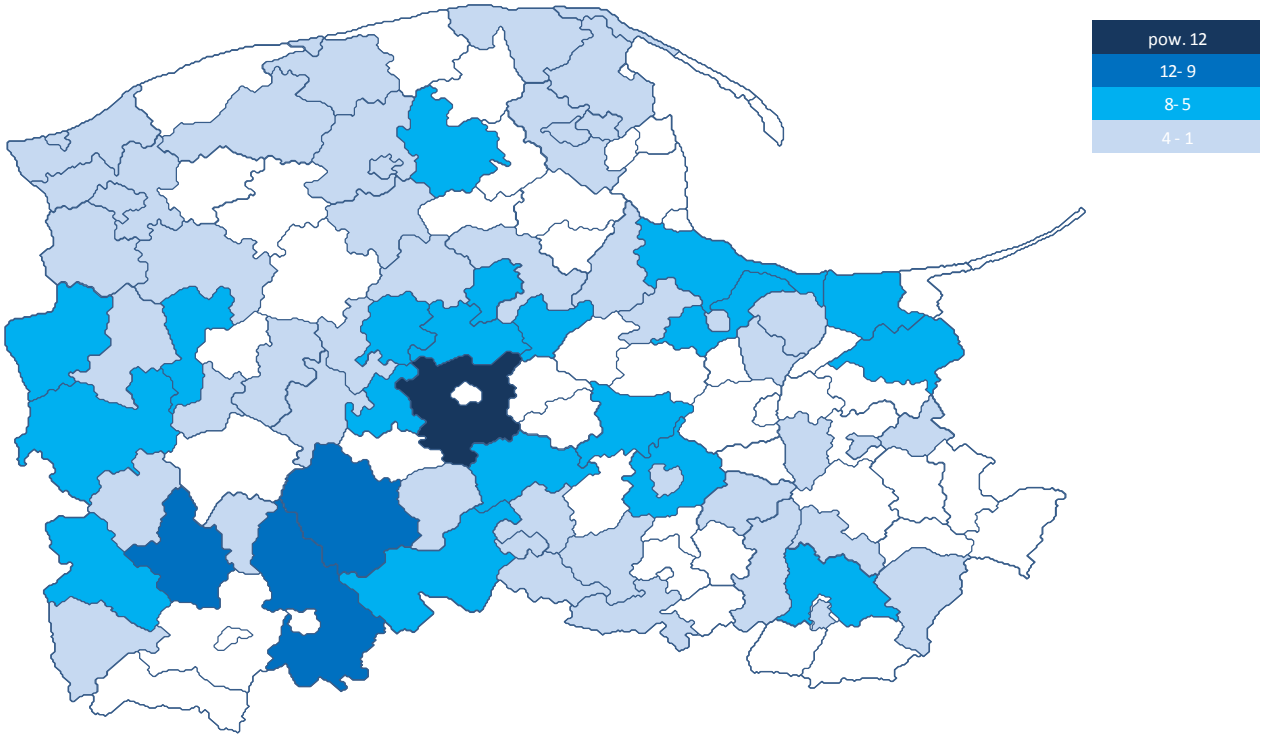

Źródło: Opracowanie własne.

Poniżej wskazano gminy, gdzie planowana jest budowa infrastruktury w ramach Przedsięwzięcia, z przyporządkowaniem do poszczególnych rzek.

Tabela 3: Miejsce realizacji Przedsięwzięcia (zadań inwestycyjnych)

Lp.	Szlak	Powiat	Gmina
1	Brda	bytowski	Miastko
		człuchowski	Koczała, Przechlewo
		chojnicki	Brusy, Chojnice, Czersk, Konarzyny
2	Ruda	człuchowski	Koczała, Przechlewo
3	Jezioro Krępsko i Szczytno	człuchowski	Przechlewo, Rzeczenica
4	Jeziora Charzykowskie	chojnicki	Chojnice
5	Chocina	chojnicki	Chojnice, Konarzyny
6	Zbrzyca	bytowski	Studzienice
		chojnicki	Brusy, Chojnice
7	Młosina	chojnicki	Brusy

Lp.	Szlak	Powiat	Gmina
8	Jezioro Dybrzk i Łąckie	chojnicki	Brusy
9	Wielki Kanał Brdy	chojnicki	Czersk
10	Czernica	człuchowski	Czarne, Rzeczenica
11	Biała	człuchowski	Rzeczenica
12	Liwa	kwidzyński	Kwidzyn (m), Kwidzyn (w), Prabuty, Ryjewo
13	Łeba	wejherowski	Łęczyce
		lęborski	Lębork, Nowa Wieś Lęborska, Wicko, Łeba
		słupski	Główczyce
14	Bukowina	kartuski	Sierakowice
		lęborski	Cewice
15	Martwa Wisła	gdański	Cedry Wielkie
		M. Gdańsk	Gdańsk (m)
16	Motława	gdański	Pruszcz Gdański (w), Suchy Dąb
		M. Gdańsk	Gdańsk (m)
17	Nogat	malborski	Miłoradz, Malbork (m), Stare Pole
		nowodworski	Nowy Dwór Gdański
18	Piaśnica	pucki	Krokowa
19	Radunia	gdański	Pruszcz Gdański (m), Pruszcz Gdański (w)
		kartuski	Somonino, Żukowo
20	Kółko jezior Raduńskich	kartuski	Chmielno, Kartuzy, Somonino, Stężyca
21	Reda	pucki	Puck (w)
		wejherowski	Reda, Wejherowo (w), Wejherowo (m)
22	Słupia	bytowski	Kołczygłowy, Parchowo
		kartuski	Sierakowice, Sulęczyno
		słupski	Dębnica Kaszubska, Kobylnica, Słupsk(w), Ustka(w), Ustka(m),
		M. Słupsk	Słupsk (m)
23	Bytowa	bytowski	Bytów
24	Kamienica	bytowski	Kołczygłowy, Tuchomie
25	Szkarpawa	nowodworski	Stegna, Nowy Dwór Gdański
26	Tuga	nowodworski	Stegna, Nowy Dwór Gdański
27	Wda	bytowski	Studzienice
		chojnicki	Czersk
		kościerski	Karsin, Kościerzyna (w), Lipusz
		starogardzki	Czarna Woda, Kaliska, Lubichowo, Osiek, Osieczna
28	Pilica, Graniczna, Trzebiocha	kościerski	Kościerzyna (w)
29	Jezioro Jelenie i Gołuń	kościerski	Kościerzyna (w)
30	Wieprza i Pokrzywna	bytowski	Trzebielino
		słupski	Kępice
31	Studnica	bytowski	Miastko
		słupski	Kępice
32	Wierzyca	kościerski	Kościerzyna (w), Stara Kiszewa
		starogardzki	Skarszewy, Starogard Gdański (m), Starogard Gdański (w)
		tczewski	Gniew, Pelplin
33	Wietcisa	starogardzki	Skarszewy
34	Czarna Wda	pucki	Krokowa, Władysławowo

Źródło: Opracowanie własne.

Zadania inwestycyjne w zakresie Przedsięwzięcia obejmują głównie rozbudowę i poprawę standardu infrastruktury turystycznej, w szczególności kajakowej (przenoski, przystanie i stanice kajakowe, miejsca wodowania i wyjmowania kajaków, miejsca etapowe, oznakowanie szlaku). Zakres inwestycyjny dotyczący infrastruktury kajakowej obejmuje:

- budowę przenosek przy przeszkodach na szlakach kajakowych (jazach, zaporach, elektrowniach wodnych);
- zapewnienie właściwego dostępu do miejsc etapowych spływu oraz możliwość wodowania i wyjmowania kajaków (drogi dostępu, miejsca parkingowe, pomosty i urządzone fragmenty brzegów);
- budowę, rozbudowę i modernizację pól biwakowych i stanic kajakowych oraz punktów etapowych (infrastruktura socjalna: wiaty, ławy, kosze na śmieci itp. elementy wyposażenia);
- oznakowanie szlaków kajakowych.

Szczegółowy opis poszczególnych elementów infrastruktury kajakowej oraz ich standardy techniczne zostały przedstawione w podrozdziale 3.2 Standardy techniczne dla poszczególnych lokalizacji oraz w kartach zadań, które stanowią Załącznik do niniejszego opracowania.

Z uwagi na specyfikę każdej z rzek województwa pomorskiego dla poszczególnych szlaków dokonano indywidualnej analizy. Szlaki różnią się stanem wyposażenia w infrastrukturę kajakową, skalą trudności i uciążliwością spływu (odcinki o nurcie spokojnym (przeznaczone na spływy rodzinne, grupowe, i indywidualne) górskie czy zwałkowe). Wariantowa analiza dla poszczególnych szlaków kajakowych, biorąca pod uwagę uwarunkowania na danym terenie, w tym kwestie własności gruntów, środowiskowe itp. została szczegółowo opisana w podrozdziale 3.6 Analiza opcji.

Poniżej została zamieszczona tabela prezentująca liczbę poszczególnych pozycji infrastruktury kajakowej wyznaczonych do realizacji na poszczególnych szlakach. Należy jednak pamiętać, iż w dużej mierze zadania inwestycyjne realizowane w ramach Przedsięwzięcia stanowią uzupełnienie dla infrastruktury już istniejącej.

Tabela 4: Zagospodarowanie lokalizacji na podstawie kart zadań

Lp.	szlak	Infrastruktura							
		pole biwakowe	przenoska	przystań kajakowa	przystań i pole	przenoska i pole	przenoska, przystań, pole	inne	SUMA
1	Brda	0	1	2	11	1	0	0	15
2	Ruda	0	0	1	2	0	0	0	3
3	jezioro Krępsko i Szczytno	0	0	0	3	0	0	0	3
4	jezioro Charzykowskie, Karsińskie, Długie	0	0	1	4	0	0	0	5
5	Chocina	0	0	2	0	1	0	0	3
6	Zbrzyca	0	1	3	4	1	0	0	9
7	Młosina	0	0	1	0	0	0	0	1
8	jezioro Dybrzk i Łąckie	0	0	0	3	0	0	0	3
9	Wielki Kanał Brdy	0	0	1	1	0	0	0	2
10	Czernica	0	2	0	2	0	0	0	4
11	Biała	0	0	1	2	0	0	0	3

12	Liwa	0	2	4	1	4	0	0	11
13	Łeba	0	5	2	3	2	1	0	13
14	Bukowina	0	0	3	0	0	0	0	3
15	Martwa Wisła	0	0	5	1	0	0	0	6
16	Motława	0	0	8	2	0	0	0	10
17	Nogat	0	0	4	3	0	0	0	7
18	Piaśnica	0	0	2	0	0	0	0	2
19	Radunia	0	3	5	3	0	0	0	11
20	kółko jezior Raduńskich	0	2	12	1	0	0	1	16
21	Reda	0	3	3	2	0	0	0	8
22	Słupia	0	3	6	11	1	0	3	24
23	Bytowa	0	0	1	0	0	0	0	1
24	Kamienica	0	3	1	3	0	0	1	8
25	Szkarpawa	0	0	3	1	0	0	0	4
26	Tuga	0	0	4	1	0	0	0	5
27	Wda	0	5	6	7	1	0	0	19
28	Pilica, Graniczna, Trzebiocha	0	0	6	0	0	0	0	6
29	Jezioro Jelenie i Gołuń	0	0	3	1	0	0	0	4
30	Wieprza i Pokrzywna	0	3	0	3	0	0	0	6
31	Studnica	0	3	1	0	1	0	0	5
32	Wierzyca	1	8	3	13	4	2	0	31
33	Wietcisa	0	2	0	1	0	0	0	3
34	Czarna Wda	0	1	3	0	0	0	0	4
	SUMA	1	47	97	89	16	3	5	258

Źródło: Opracowanie własne.

Zakres zadań inwestycyjnych planowanych do realizacji w ramach Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze" oprócz budowy, rozbudowy i poprawy infrastruktury turystycznej, obejmuje również następujące elementy:

- oznakowanie szlaków kajakowych,
- System Informacji Kajakowej,
- promocję marki Kajakiem przez Pomorze.

Niezwykle istotne dla bezpieczeństwa kajakarzy jest oznakowanie szlaku na całej jego długości. W ramach Przedsięwzięcia zostaną oznakowane szlaki kajakowe za pomocą znaków posadowionych od strony wody (informacyjne, ostrzegawcze, kilometrażowe, kierunkowe) oraz znaków posadowionych od strony lądu (drogowe i znakujące atrakcje turystyczne). Szczegółowy opis dotyczący oznakowania znajduje się w podrozdziale 3.3 System oznakowania szlaków.

Kolejnym istotnym elementem realizowanym w ramach Przedsięwzięcia jest System Informacji Kajakowej (SIK), którego podstawowym celem jest wsparcie partnerów w skutecznym zarządzaniu Przedsięwzięciem jak również wyposażenie kajakarzy w bieżące informacje na temat poszczególnych szlaków, co ma wpłynąć na zapewnienie wysokiej atrakcyjności korzystania z produktów turystycznych w ramach Przedsięwzięcia. Szczegółowy opis dotyczący Systemu Informacji Kajakowej znajduje się w podrozdziale 3.4 Nowe technologie ICT.

Przedsięwzięcie „Kajakiem przez Pomorze" swoim zakresem obejmuje również działania promocyjne będące zbiorem działań marketingowych popartych realizacjami w sferze infrastruktury, które promują aktywną formę turystyki, jaką jest kajakarstwo. Kampania promocyjna ma przyczynić się do tego, aby marka Kajakiem przez Pomorze wyróżniała się na tle innych regionów Polski, Europy i świata. Marka Kajakiem przez Pomorze ma stanowić rozpoznawalny, spójny, sieciowy i zintegrowany produkt turystyczny stanowiący istotny wyróżnik województwa pomorskiego. Informacje dotyczące systemu promocji sieciowego produktu turystycznego i kreacji marki Kajakiem przez Pomorze wraz z proponowanymi narzędziami znajduje się w rozdziale 2.

1.4. Opis stanu aktualnego i potrzeb realizacji

1.4.1. Stan aktualny

Przedstawione Przedsięwzięcie swoim zasięgiem obejmuje całe województwo pomorskie. Analizą wykonalności objętych jest 40 rzek, które charakteryzują się różnym stopniem trudności i zagospodarowania, a tym samym zainteresowania ze strony turystów. Można wśród nich wyróżnić zarówno rzeki, które posiadają już rozwiniętą infrastrukturę turystyczną i są na nich organizowane liczne spływy kajakowe, oraz rzeki całkowicie nie zagospodarowane, na których nie rozwija się żaden rodzaj turystyki wodnej.

Poniższa tabela zawiera ogólny opis zagospodarowania wszystkich rzek objętych niniejszą Analizą Wykonalności.

Tabela 5: Opis Zagospodarowania szlaków kajakowych objętych Przedsięwzięciem

lp.	Rzeka	Opis zagospodarowania
1	Brda	Szlak zagospodarowany, na rzece znajdują się liczne miejsca z możliwością noclegu oraz pola biwakowe. Znajdują się tu przystanie kajakowe zrealizowane przez gminę Przechlewo, jednakże ze względu na bardzo wysokie zainteresowanie rzeką Brdą obecna infrastruktura jest niewystarczająca w stosunku do potrzeb turystów.
2	Ruda	Na rzece brak infrastruktury ułatwiającej organizację spływów kajakowych.
3	Jezioro Krępsko i Szczytno	Jeziora niedostatecznie zagospodarowane, pomiędzy jeziorami znajduje się mała przystań i punkt widokowy. W Starym Kleśniku znajduje się pole biwakowe.
4	Lipczynka	Szlak zagospodarowany jedynie przez prywatne gospodarstwa, bardzo słabo rozwinięta baza noclegowa, rzeka korzysta z systemu turystycznego Brdy.
5	Jezioro Charzykowskie, Karsińskie, Długie	Nad jeziorami znajdują się ośrodki wypoczynkowe oraz przystanie żeglarskie, silnie rozwinięta baza noclegowa oraz gastronomiczna.
6	Chocina	Szlak zagospodarowany jedynie przez prywatne gospodarstwa oraz dzikie obozowiska, bardzo słabo rozwinięta baza noclegowa, rzeka korzysta z systemu turystycznego Brdy.
7	Kłonecznica	Szlak zagospodarowany jedynie przez prywatne gospodarstwa, bardzo słabo rozwinięta baza noclegowa, rzeka korzysta z systemu turystycznego Brdy.
8	Zbrzyca	Rzeka słabo zagospodarowana, korzysta z systemu turystycznego Brdy. Na szlaku znajdują się rozwinięta baza noclegowa i oraz w niektórych miejscach znajdują się sklepy.
9	Młosina	Na rzece brak infrastruktury ułatwiającej organizację spływów kajakowych.
10	Jezioro Dybrzk i Łąckie	Na rzece brak infrastruktury ułatwiającej organizację spływów kajakowych.
11	Wielki Kanał Brdy	Rzeka niezagospodarowana pod względem turystyki wodnej. Poza lokalizacją

lp.	Rzeka	Opis zagospodarowania
		Fojutowo, gdzie znajduje się stanica kajakowa brak jest innej infrastruktury turystycznej.
12	Czernica	Rzeka niedostatecznie zagospodarowana pod względem turystyki wodnej, istniejąca infrastruktura zlokalizowana jest w leśniczówkach – Sarniak, Lubanica.
13	Biała	Na rzece brak infrastruktury ułatwiającej organizację spływów kajakowych.
14	Liwa	Na rzece znajdują się liczne parkingi i pola biwakowe, ograniczony dostęp do bazy noclegowej i gastronomicznej.
15	Łeba	Rzeka niedostatecznie zagospodarowana pod względem turystyki kajakowej, w miejscowości Mosty znajduje się pole biwakowe.
16	Łupawa	Szlak dziki, z nieliczną infrastrukturą wodna, w miejscowości Jasień znajduje się przystań kajakowa.
17	Bukowina	Na rzece brak infrastruktury ułatwiającej organizację spływów kajakowych.
18	Martwa Wisła	Rzeka zagospodarowana, znajdują się na niej przystanie żeglarskie, brak bazy noclegowej skierowanej dla turystyki kajakowej (pola biwakowe).
19	Motława	Rzeka zagospodarowana w umiarkowanym stopniu, na rzece znajdują się przystanie, m.in. w Krzywym Kole i Lędowie, dostęp do bazy gastronomicznej.
20	Nogat	Rzeka niezagospodarowana, jedynie w miejscowościach Biała Góra i Malbork, znajdują się przystanie żeglarskie.
21	Piaśnica	Szlak niezagospodarowany pod względem turystyki kajakowej, na rzece odbywają się jednodniowe spływy kajakowe, w miejscowości Dębki baza noclegowa i gastronomiczna.
22	Radunia	Do miejscowości Kolbudy rzeka niedostatecznie zagospodarowana, brak bazy noclegowej. Od miejscowości Straszyn znajdują się zagospodarowane przenoski oraz przystań kajakowa w Straszynie.
23	Kółko Jezior Raduńskich	Jeziora Raduńskie zagospodarowane są poprzez prywatne pomosty znajdujące się przy ośrodkach wypoczynkowych, bogata baza noclegowa i gastronomiczna.
24	Reda	Rzeka niedostatecznie zagospodarowana pod względem turystyki kajakowej, w miejscowości Orle znajduje się przystań kajakowa.
25	Słupia	Rzeka zagospodarowana w umiarkowanym stopniu, istniejąca infrastruktura opiera się głownie o prywatne przystanie i słabo wyposażone pola biwakowe. Nad jeziorem Żukowskim znajduje się przystań kajakowa.
26	Bytowa	Na rzece brak infrastruktury ułatwiającej organizację spływów kajakowych.
27	Kamienica	Na rzece brak infrastruktury ułatwiającej organizację spływów kajakowych.
28	Skotawa	Na rzece brak infrastruktury ułatwiającej organizację spływów kajakowych.
29	Szkarpawa	Rzeka zagospodarowana głównie pod względem turystyki żeglarskiej, przystanie od tego rodzaju turystyki znajdują się w Drewnicy, Żuławkach, Izbiskach, Rybinie i Osłonce.
30	Wisła Królewiecka	Rzeka zagospodarowana głównie pod względem turystyki żeglarskiej, przystanie od tego rodzaju turystyki znajdują się w Sztutowie i Rybinie.
31	Tuga	Rzeka niedostatecznie zagospodarowana, znajdują się na niej głównie małe pomosty, jedynie w Nowym Stawie znajduje się przystań kajakowa.
32	Wda	Rzeka zagospodarowana, znajdują się na niej liczne pomosty i pola biwakowe, bogata baza noclegowa i gastronomiczna w większych miejscowościach.
33	Pilica, Graniczna, Trzebiocha	Na rzekach brak infrastruktury ułatwiającej organizację spływów kajakowych.
34	Jezioro Jelenie i Gołuń	Jeziora zagospodarowane pod względem turystyki żeglarskiej, znajdują się tu ośrodki i

lp.	Rzeka	Opis zagospodarowania
		stanice żeglarskie.
35	Kanał Wdy	Na rzece brak infrastruktury ułatwiającej organizację spływów kajakowych, rzeka korzysta z systemu turystycznego Wdy.
36	Wieprza i Pokrzywna	Rzeka słabo zagospodarowana, na jeziorze Obłęskim znajduje się przystań kajakowa oraz drobna infrastruktura na szlaku zrealizowana przez nadleśnictwo.
37	Studnica	Na rzekach brak infrastruktury ułatwiającej organizację spływów kajakowych.
38	Wierzyca	Rzeka wyposażona jedynie w podstawową infrastrukturę kajakową w Starej Kiszewie i Starogardzie Gdańskim, brak urządzonych przenosek i pól biwakowych.
39	Wietcisa	Na rzece brak infrastruktury ułatwiającej organizację spływów kajakowych.
40	Czarna Wda	Na rzece brak infrastruktury ułatwiającej organizację spływów kajakowych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Koncepcja zagospodarowania szlaków wodnych województwa pomorskiego dla turystyki kajakowej"

Istniejące zagospodarowanie szlaków wodnych jest uzależnione od różnych aspektów m.in. od ilości turystów, łatwości szlaków, możliwości organizowania spływów rodzinnych czy też od warunków hydrotechnicznych panujących na szlaku.

Istniejącą infrastrukturę można rozróżnić ze względu na jej strukturę własności, biorąc pod uwagę ten podział można wyróżnić infrastrukturę :

- Prywatną,
- Samorządową (gminną),
- Lasów Państwowych,
- Lokalnych Organizacji Turystycznych,
- Stowarzyszeń,
- Inne (np. OSIR, PTTK).

Wśród istniejącej infrastruktury bardzo często można spotkać się obiektami prywatnymi, zrealizowanymi z własnych środków. Są to głównie małe pomosty przy rzekach i jeziorach oraz drobna infrastruktura, zbudowana często na własne potrzeby, bądź w związku z prowadzoną działalnością związaną z turystyką wodną np. wypożyczalnią kajaków.

Istniejąca infrastruktura na szlakach kajakowych w województwie pomorskim realizowana była nie tylko ze środków własnych ale również ze środków zewnętrznych. Najczęstszą formą realizacji zadań polegających na budowie infrastruktury turystycznej jest współfinansowanie projektu ze środków unijnych. Przykładem takiego typu finansowania jest m.in. projekt „Pętla Żuławska - rozwój turystyki wodnej. Etap I", jest to projekt ponadregionalny zakładający rozwój turystyki wodnej na obszarze Zalewu Wiślanego z Mierzeją Wiślaną i Deltą Wisły. Projekt realizowany jest w ramach Programu Operacyjnego *„Innowacyjna Gospodarka"* 2007-2013, w ramach działania 6.4. *Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym,* w ramach projektu planowano zrealizować następujące zadania:

- budowa przystani żeglarskiej w Braniewie,
- budowa przystani żeglarskiej w Nowej Pasłęce,
- budowa przystani żeglarskiej w Błotniku oraz Rozbudowa przystani żeglarskiej w miejscowości Błotnik,
- rozbudowa portu żeglarskiego w Elblągu,
- budowa mostu zwodzonego nad śluzą w Przegalinie,

- rozbudowa portu jachtowego w Krynicy Morskiej oraz przebudowa pomostu nr 3 wraz z ostrogą wejściową i boczną w ramach rozbudowy Portu Jachtowego w Krynicy Morskiej,
- budowa przystani żeglarskiej „Park Północny" w Malborku oraz przebudowa Nabrzeża przy kładce pieszej na rzece Nogat w Malborku – wschodni brzeg,
- budowa przystani żeglarskiej w Osłonce,
- budowa pomostów cumowniczych w Drewnicy,
- budowa przystani żeglarskiej w Białej Górze,
- budowa pomostów cumowniczych w Tczewie,
- zagospodarowanie terenu nabrzeża zachodniego portu w Tolkmicku,
- elektryfikacja śluzy Gdańska Głowa,
- budowa przystani żeglarskiej w Rybinie,
- rozbudowa portu w Kątach Rybackich.

Powyższe zadania obejmowały budowę i rozbudowę przystani wodnych na rzekach Nogat, Wisła, Martwa Wisła, Szkarpawa, Wisła Śmiała, Tuga, Wisła Królewiecka i Kanał Jagielloński, a projekt swoim zasięgiem obejmował województwo pomorskie i warmińsko-mazurskie.

Wśród infrastruktury istniejącej wymienić można również obiekty zrealizowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013. Inwestycje były realizowane w ramach osi 6. *Integracja*, oraz osi 8. *Konwersja*. W poniższej tabeli przedstawione zostały projekty dofinansowane w ramach RPO na turystykę kajakową.

Tabela 6: Projekty związane z turystyk kajakową, dofinansowane z RPO WP 2007-2013

Lp.	Beneficjent	Nazwa projektu
1	Gmina Przechlewo	Kraina Czystych Jezior i Rzek - budowa ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej w gminach: Przechlewo, miejskiej Człuchów, wiejskiej Człuchów, Debrzno, Koczała i Rzeczenica
2	Gmina Gniewino	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej Gmin Gniewino i Krokowa poprzez: budowę dwóch i przebudowę dwóch przystani jachtowych na Jeziorze Żarnowieckim – Strefa Turystyczna Żarnowiec etap I
3	Gmina Pruszcz Gdański	Udostępnienie Obszarów Chronionego Krajobrazu: „Doliny Raduni" oraz "Żuław Gdańskich" dla turystyki kajakowej poprzez budowę infrastruktury turystycznej na rzece Raduni
4	Gmina Pruszcz Gdański	Budowa centrum rekreacji w Juszkowie
5	Gmina Chmielno	Turystyczne zagospodarowanie jezior Kłodno i Wielkie w gminie Chmielno.
6	Gmina Kartuzy	Budowa "Centrum Sportów Wodnych i Promocji Regionu" na Złotej Górze w Brodnicy Górnej k/Kartuz
7	Gmina Somonino	Rozbudowa Punktu Informacji Turystycznej w raz ze sceną koncertową w Ostrzycach oraz zagospodarowanie terenów plaży publicznej nad jeziorem Ostrzyckim w Gminie Somonino
8	Gmina Nowy Staw	Budowa zaplecza turystyczno - rekreacyjnego (pole biwakowe, przystań z infrastrukturą sanitarną) w Nowym Stawie
9	Gmina Czersk	Zagospodarowanie turystyczne Wielkiego Kanału Brdy na terenie Gminy Czersk
10	Gmina Gniewino	Zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni publicznej w miejscowości Nadole wraz z nadaniem jej funkcji turystyczno-rekreacyjnych
11	Gmina Pruszcz Gdański	Budowa stanicy kajakowej w Wiślince

Lp.	Beneficjent	Nazwa projektu
12	Gmina Stężyca	Budowa Nadraduńskiego Centrum Turystyczno-Rekreacyjnego w Stężycy
13	Gmina Parchowo	Kompleksowe zagospodarowanie turystyczne terenów Gminy Parchowo

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Koncepcja zagospodarowania szlaków wodnych województwa pomorskiego dla turystyki kajakowej" oraz http://dpr.pomorskie.eu

W ramach Programu „Innowacyjna Gospodarka", działanie 6.4. zrealizowany został projekt „Program Ożywienia Dróg Wodnych w Gdańsku". Celem projektu było wykreowanie produktów o znaczeniu ponadlokalnym w tym m.in. stworzenie możliwości zwiedzanie Gdańska drogą wodną oraz stworzenie warunków do odpoczynku i rekreacji nad wodą oraz utrzymanie bezpieczeństwa w obrębie szlaków wodnych. W ramach projektu zostały zrealizowane następujące zadania:

- przystań przy ul. Żabi Kruk dla małych jednostek pływających,
- przystań żeglarską przy ul. Sienna Grobla II,
- przystań żeglarską przy ul. Tamka.

Fotografia 1: Przystań Żeglarska przy ul. Sienna Grobla II

Źródło: http://www.gdansk.pl/nasze-miasto,1119.html

W ramach tego projektu oprócz przystani żeglarskich zrealizowane zostały również inne zadania, w tym m.in. budowa 34 pomostów pływających (w tym 10 przystanków tramwaju wodnego), dwie wiaty przystankowe, 4 slipy do wyjmowania i wodowani jednostek pływających, miejsca parkingowe dla samochodów osobowych, nabrzeża i zaplecza sanitarne.

Rycina 5: Inwestycje zrealizowane w ramach projektu „Program Ożywienia Dróg Wodnych w Gdańsku

Źródło: http://trojmiasto.gazeta.pl/trojmiasto/1,49422,9299656,Turystyka_sie_oplaci_.html

Oprócz środków z RPO, wśród istniejącej infrastruktury wyróżnić można również inwestycje realizowane w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego w Ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, projekty finansowany były w ramach osi 3. Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie działalności wiejskiej oraz z osi 4. *LEADER*. Środki z tego Programu wdrażane są za pośrednictwem Lokalnych Grup Działania. W województwie pomorskim istnieje 16 takich grup i obejmują one obszar niemal całego województwa pomorskiego. W województwie pomorskim w ramach osi 4. LEADER zrealizowanych zostało kilkadziesiąt projektów wspierających rozwój turystyki kajakowej. Zakres projektów nie ograniczał się do budowy infrastruktury kajakowej, ale obejmował również inwestycje tj. zakup kajaków, budowa domków letniskowych, wyposażenie wypożyczalni kajakowych i rowerowych, zagospodarowanie terenów sportowych, rekreacyjnych i kąpielisk. Projekty te realizowane były zarówno przez osoby prywatne, jak i gminy, stowarzyszenia, fundacje oraz inne podmioty.

Pełna lista istniejących obiektów infrastruktury wodnej, wraz z przedstawieniem ich lokalizacji i struktury zarządzania, uzyskana na podstawie analizy kart zadań przygotowanych przez beneficjentów oraz informacji uzyskanych z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego stanowi załącznik do niniejszej Analizy Wykonalności.

1.4.2. Zidentyfikowane problemy

W celu określenia relacji przyczynowo - skutkowych problemy zostały zobrazowane w formie diagramu „hierarchii problemów” zwanego też „drzewem problemów”. Analiza jest ukierunkowana na określenie rzeczywistych ograniczeń, do których projektodawca przywiązuje największą wagę i poprzez Przedsięwzięcie dąży do ich usunięcia.

Głównym zidentyfikowanym problemem, do którego rozwiązania dąży niniejsze Przedsięwzięcie jest:

Brak dostatecznego zagospodarowania szlaków wodnych w województwie pomorskim dla turystyki kajakowej

Problem ten został określony w oparciu o analizę kwestii szczegółowo opisanych poniżej.

Intensywność obecnego wykorzystania szlaków wodnych jest stosunkowo niska. Powodem tego jest głównie niezadowalający stan techniczny części przystani, zbyt mała ich ilość oraz trudności związane z dostępnością do atrakcyjnych szlaków wodnych. Wzdłuż istniejących szlaków kajakowych widoczny jest brak infrastruktury towarzyszącej m.in. w postaci miejsc odpoczynku, bazy noclegowej i gastronomicznej.

Istotnym problemem widocznym w województwie pomorskim jest niewystarczająca ilościowo i jakościowo infrastruktura kajakowa. Poprzez infrastrukturę kajakową rozumie się przede wszystkim przystanie i stanice kajakowe z możliwością swobodnego wyjmowania i wodowania kajaków oraz dostęp do usług socjalnych, w tym dostęp do sanitariatów. Szlaki kajakowe są zagospodarowane w różnym stopniu, znaczna część rzek posiada bardzo ograniczoną infrastrukturę kajakową bądź nie posiada jej w ogóle, co dotyczy m.in. rzeki Ruda, Łeba, Biała, Bukowina, Piaśnica, Reda, Bytowa i Czarna Wda. Większość dopływów do rzeki Brdy również posiada niewielkie zagospodarowanie turystyczne, ponieważ rzeki te korzystają głównie z systemu turystycznego Brdy. Brak przystani kajakowych stanowi istotny problem dla rozwoju turystyki kajakowej, zmniejszając komfort podróżowania, zwłaszcza jeśli turyści wybierają spływy kilkudniowe. Współcześnie turystyka oprócz istnienia wysokich walorów turystycznych wymaga również zaspokojenia potrzeb osób wypoczywających, wymagania te wymuszają stworzenie odpowiednich urządzeń infrastruktury (zagospodarowania turystycznego), które zwiększają komfort, standard wypoczynku oraz pozwalają na wzrost atrakcyjności turystycznej obszaru. Długie odcinki pomiędzy punktami etapowymi obniżają atrakcyjność podróżowania i powodują wybieranie na spływ rzek najbardziej popularnych, które są w dostatecznym stopniu wyposażone w infrastrukturę turystyczną. Zgodnie z informacjami zawartymi w *„Koncepcji zagospodarowania szlaków wodnych województwa pomorskiego dla turystyki kajakowej”,* przystanie wodne dla kajakarzy powinny być rozmieszczone w odległości ok. 10 km dla zachowania odpowiednich warunków spływu oraz dla zapewnienia bezpieczeństwa w przypadku wystąpienia niespodziewanych zdarzeń np. załamania pogody, wywrotki (gdzie zachodzi konieczności suszenia wyposażenia) lub kontuzji jednego z uczestników spływu gdy może nastąpić potrzeba udania się do najbliższej przystani w celu przerwania spływu. W chwili obecnej niewiele z rzek przedstawionych w niniejszej analizie wykonalności spełnia to kryterium.

Oprócz braku przystani kajakowych problemem jest również brak zorganizowanych miejsc przenoszenia kajaków przez naturalne i sztuczne przeszkody. Stanowi to istotny problem, ponieważ utrudnia, szczególnie mniej doświadczonym kajakarzom lub w czasie trudnych warunków pogodowych, swobodne przemieszczanie się na szlaku. Na wskazanych w analizie szlakach, w kartach zadań zidentyfikowane zostały miejsca niezagospodarowanych przenosek. Występujące na szlakach długie i uciążliwe przenoski powodują odbieranie szlaków jako uciążliwych, przez co liczba turystów na nich ogranicza sie jedynie do doświadczonych kajakarzy. Odpowiednie zagospodarowanie przenosek na szlakach spowoduje zapewnienie łatwiejszego przenoszenia kajaków oraz bezpieczeństwa użytkownikom szlaku.

Problemem są również braki w infrastrukturze towarzyszącej – przede wszystkim widoczna jest niedostateczna ilość pól biwakowych, bądź ich standard i wyposażenie. Jest to istotny problem nie tylko ze

względu na rosnące wymagania turystów, ale również ze względu na negatywne oddziaływanie na środowisko. Brak uporządkowanych szlaków wodnych wyposażonych w podstawową infrastrukturę towarzyszącą ma niekorzystne skutki środowiskowe, zwłaszcza poprzez tworzenie tzw. ”dzikich obozowisk”, które powodują zanieczyszczenie szlaku przez śmieci, niszczenie roślinności, płoszenie zwierząt oraz powodują zagrożenie pożarowe.

Kolejnym z zidentyfikowanych problemów jest oznakowanie szlaków, które jest niekompletne. Wśród wymienionych rzek tylko nieliczne posiadają pełne oznakowanie (Brda, Wda i Słupia), we wszystkich pozostałych oznakowanie jest niepełne bądź rzeki w ogóle nie są oznakowane. Oznakowanie od strony wody jest ważnym elementem ze względu na bezpieczeństwo kajakarzy, ponieważ informuje ich o znajdujących się w pobliżu przeszkodach czy też niebezpiecznych etapach szlaku. Odpowiednie oznakowanie zapobiega również zgubieniu się na szlaku, poprzez informowanie o aktualnej lokalizacji, z tego względu istotne jest, aby wszystkie szlaki kajakowe były oznakowane na uczęszczanych przez turystów odcinakach.

Brak współpracy i koordynacji miedzy regionami stanowi problem w zachowaniu sieciowości szlaków. Obecnie niewiele jest w województwie pomorskim sieciowych produktów turystycznych odnoszących się do turystyki kajakowej. Projekty realizowane na terenie województwa pomorskiego są często odosobnione, nie tworzą spójnego i sieciowego produktu turystycznego i ograniczają się jedynie do rynku lokalnego. Podejmowane inicjatywy na rzecz aktywizacji szlaków kajakowych, najczęściej ograniczają się do obszaru jednej gminy. Widoczny jest również brak współpracy liniowej i sieciowej, która obejmowałyby zainteresowane podmioty leżące na całej długości danego szlaku.

Wszystkie przedstawione problemy przedkładają się na niepełne wykorzystanie potencjału gospodarczego pomorskich szlaków wodnych, oraz relatywnie niskie w porównaniu do potencjału zainteresowanie turystyką kajakową w województwie pomorskim. Wymienione bariery sprowadzają się do zdefiniowanego problemu głównego Przedsięwzięcia, jakim jest **brak dostatecznego zagospodarowania szlaków wodnych w województwie pomorskim dla turystyki kajakowej**. Wśród szlaków wodnych objętych analizą brak jest szlaków, które w dostatecznym stopniu byłyby zagospodarowane w odpowiednią infrastrukturę i oznakowanie. Wśród rzek wybranych do analizy wykonalności, brak jest również takich, których infrastruktura kajakowa i towarzysząca spełniałaby wymogi kajakarzy. Brak odpowiednio zagospodarowanych miejsc wyciągania i wodowania kajaków oraz niewystarczające oznakowanie szlaków na których znajdowałyby się informacje o znajdujących się w pobliżu interesujących obiektach wypływa na problem utrudnionego dostępu do miejsc o wysokich walorach kulturowych i turystycznych zlokalizowanych wzdłuż pomorskich szlaków wodnych.

Schemat 1: Drzewo problemów Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze”

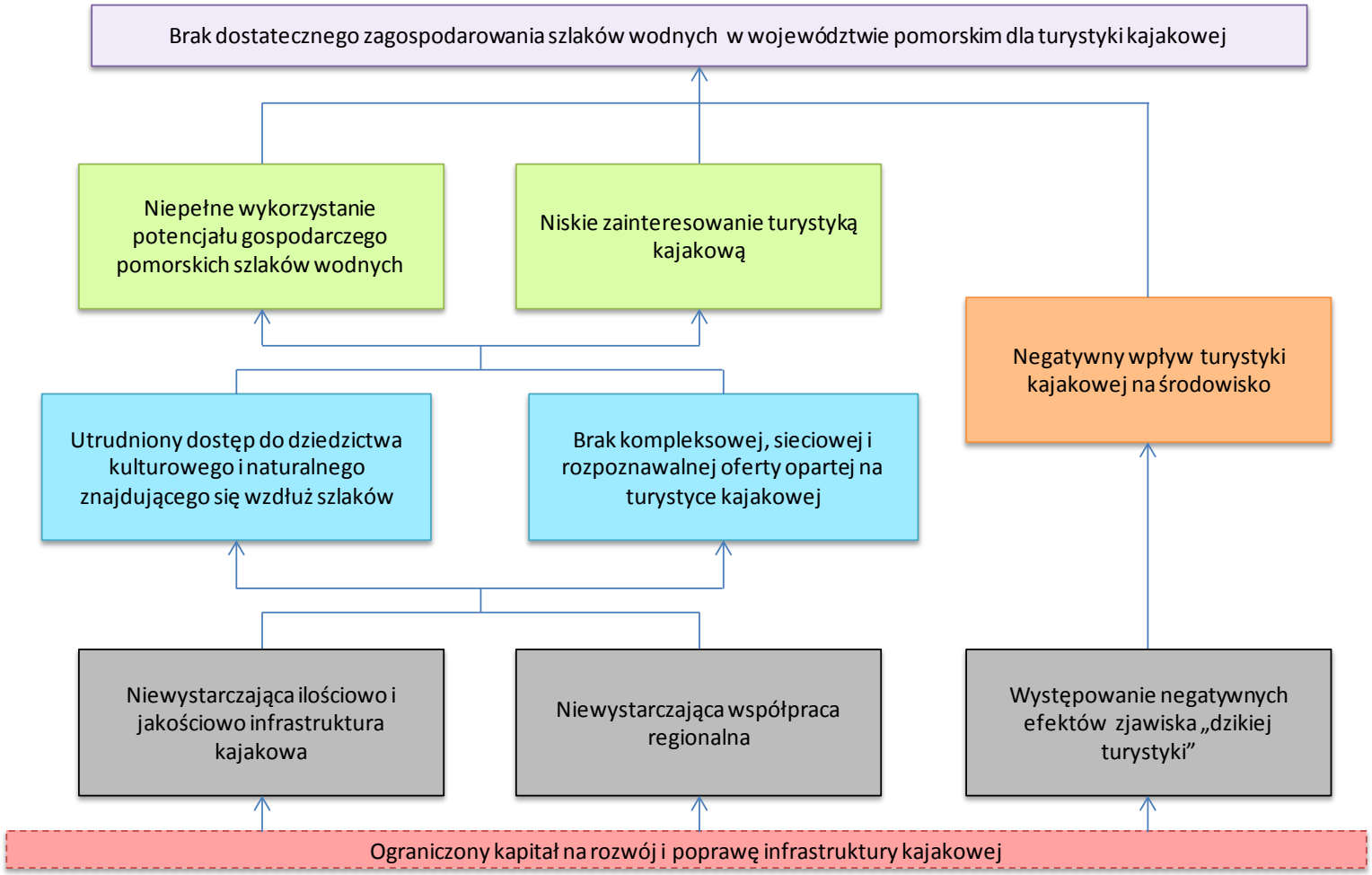

Źródło: opracowanie własne

1.5. Cel ogólny i szczegółowy

Celem głównym Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze" – zagospodarowanie szlaków wodnych w województwie pomorskim dla rozwoju turystyki kajakowej jest:

Zagospodarowanie szlaków wodnych w województwie pomorskim dla turystyki kajakowej

Cel główny Przedsięwzięcia jest bezpośrednio związany z celem RPO 2014-2020, PI 6c *Ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego* jakim jest „Stworzenie kompleksowej, rozpoznawalnej oferty turystycznej opartej na charakterystycznych walorach dziedzictwa kulturowego".

Cel główny wynika z celów szczegółowych, do których należą:

- Zagospodarowanie szlaków kajakowych województwa pomorskiego poprzez rozbudowę i poprawę standardu i bezpieczeństwa infrastruktury turystycznej;
- Zwiększenie zainteresowania turystów turystyką kajakową;
- Budowa silnej, regionalnej marki turystycznej bazującej na szlakach kajakowych, zintegrowanej z innymi elementami oferty turystycznej i kulturalnej województwa;
- Zapewnienie dostępu do dziedzictwa kulturowego i naturalnego znajdującego się wzdłuż szlaków;
- Integracja i aktywizacja społeczna na poziomie lokalnym i regionalnym z wykorzystaniem formuły partnerstwa;
- Poprawa stanu środowiska naturalnego na pomorskich szlakach wodnych;
- Ograniczenie negatywnych efektów zjawiska „dzikiej turystyki"
- Zwiększenie roli sektora usług turystycznych, a tym samym aktywizacja gospodarcza miejscowości wzdłuż szlaków kajakowych.

Końcowym efektem Przedsięwzięcia będzie powstanie i zagospodarowanie co najmniej 15 pomorskich szlaków kajakowych, wyposażonych w niezbędną infrastrukturę kajakową. Zagospodarowanie szlaków kajakowych województwa pomorskiego (poprzez budowę przystani kajakowych, zagospodarowanie przenosek, tworzenie pól biwakowych, oznakowanie szlaków, monitoring ruchu kajakowego i działania promocyjne) oraz integracja i aktywizacja społeczna na poziomie lokalnym i regionalnym są celami, których realizacja przyczyni sie w istotny sposób do powstania silnej i regionalnej marki turystycznej bazującej na szlakach kajakowych. Pozwoli to na rozszerzenie oraz zróżnicowanie oferty turystycznej w całym województwie, poprzez rozwój form aktywnego spędzania czasu, a tym samym rozwój regionu. Rozbudowa infrastruktury kajakowej może przyczynić się również do udostępnienia kajakarzom dziedzictwa kulturowego i naturalnego na obszarach położonych wzdłuż pomorskich szlaków wodnych, m.in. ukierunkowanie ruchu kajakowego na obszary cenne przyrodniczo oraz poprzez zwiększenie dostępności do tych lokalizacji, dodatkowo odpowiednie oznakowanie szlaków kajakowych zwiększa dostępność do tych obszarów poprzez informowanie o znajdujących się w pobliżu atrakcjach turystycznych.

Przedsięwzięcie „Kajakiem przez Pomorze" przyczyni się również do ograniczenia negatywnych efektów zjawiska „dzikiej turystyki" (tj. zanieczyszczenie środowiska przez śmieci, płoszenie zwierząt, niszczenie roślinności, niszczenie tarlisk ryb oraz zagrożenia pożarowe). Realizacja zadań przewidzianych w ramach projektu przyczyni się do ukierunkowania ruchu turystycznego do miejsc zagospodarowanych turystycznie, dostosowanych do potrzeb kajakarzy. Przyczyni się to do poprawy stanu środowiska naturalnego na pomorskich szlakach wodnych.

Schemat 2: Drzewo celów Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze”

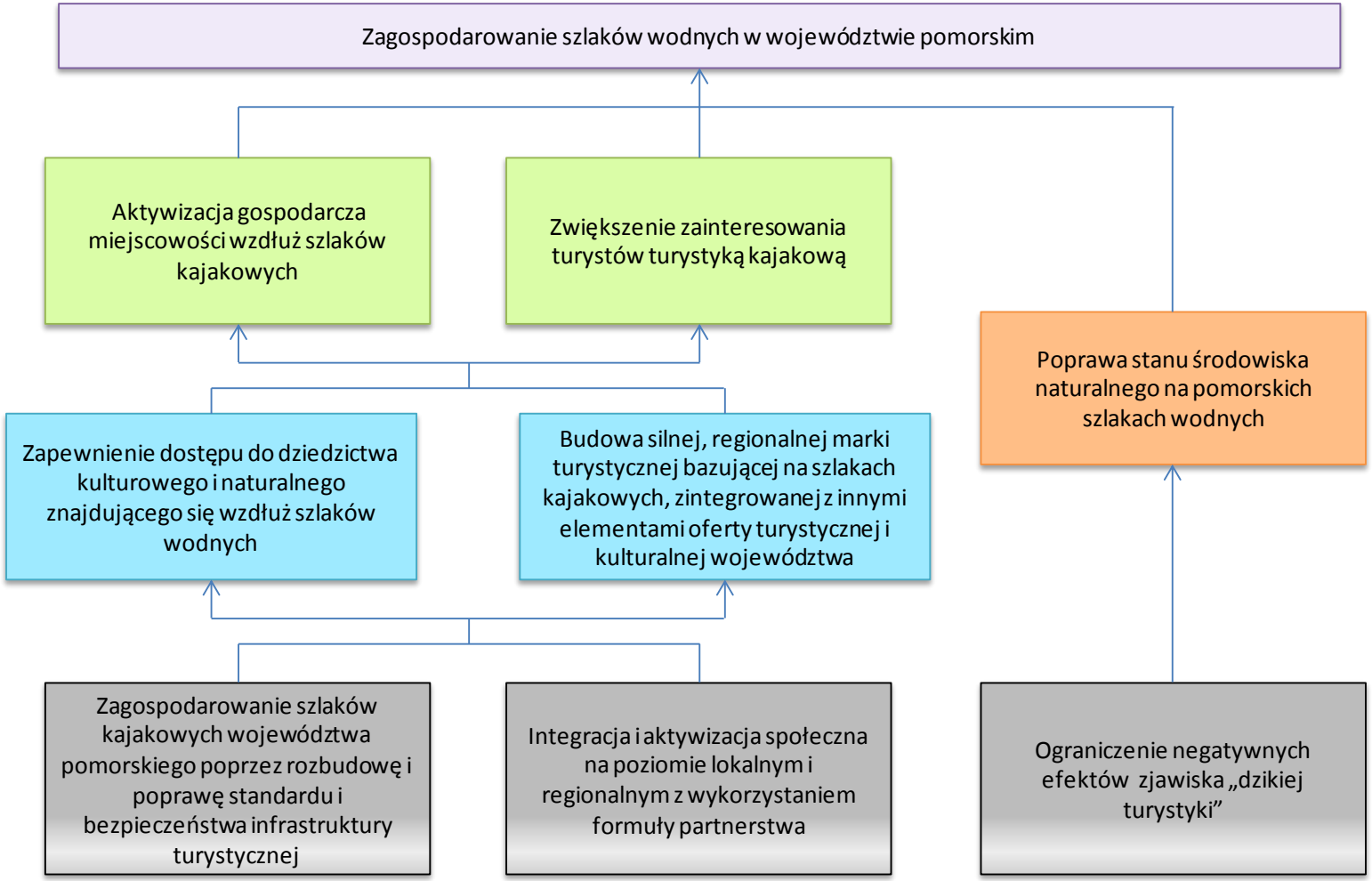

Źródło: Opracowanie własne

Cele Przedsięwzięcia zostały zdefiniowane na dwóch poziomach, tj.:

- wyniku (produktu) - jako bezpośredni, materialny efekt realizacji przedsięwzięcia mierzony konkretnymi wielkościami,
- rezultatu – rozumiane jako planowane efekty mierzone bezpośrednio po zakończeniu realizacji Przedsięwzięcia.

Wyniki

Produkty, to fizyczny efekt realizacji przedsięwzięcia. Wskaźniki produktu liczone są w jednostkach materialnych lub monetarnych. Poniżej zaprezentowano wskaźniki produktu charakteryzujące przedmiotowe Przedsięwzięcie.

Tabela 7: Wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
				M	K	O		
1	Długość szlaków turystycznych	km	Słabiej rozwinięty	-	-	1 462,9	Beneficjenci / IZ	Raz na rok

Źródło: opracowanie własne

W wyniku realizacji niniejszego Przedsięwzięcia zostanie zagospodarowanych 1 462,9 kilometrów szlaków kajakowych. Wskaźnik produktu obejmuje wszystkie rekomendowane do realizacji rzeki objęte Analizą wykonalności oraz rzeki Gwda i Wisła Królewiecka, które zostaną zagospodarowane w zakresie oznakowania i promocji. Dokładna lista wszystkich szlaków tworzących wskaźnik produktu wraz z kilometrażem znajduje się w rozdziale 3.7 Opis wybranego wariantu.

Rezultaty

Przez rezultaty należy rozumieć bezpośrednie i natychmiastowe efekty zrealizowanego programu lub projektu. Rezultaty dostarczają informacji o zmianach, jakie nastąpią w wyniku wdrożenia programu lub projektu u beneficjentów pomocy, bezpośrednio po uzyskaniu przez nich wsparcia. Poniżej zaprezentowano wskaźniki rezultatu charakteryzujące przedmiotowe Przedsięwzięcie.

Tabela 8: Wskaźniki rezultatu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1	Liczba korzystających z noclegów na 1000 ludności	os.	Słabiej rozwinięty	858	2013	1 080	GUS	Raz na rok

Źródło: opracowanie własne

Zaprezentowane w powyższej tabeli wartości wskaźnika bazowego i docelowego pochodzą z opisu RPS Pomorska Podróż. Realizacja zakresu zadań przewidzianych do realizacji w ramach Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze", jak również innych przedsięwzięć komplementarnych wpływających na rozwój turystyki a opisanych w rozdziale 3.5, wpłyną na możliwość osiągnięcia zakładanych wartości. Należy

podkreślić, że na osiągnięcie poziomu wskaźnika będą miały wpływ inwestycje inspirowane Przedsięwzięciem i bazujące na pojawiających się możliwościach gospodarczych, w tym inwestycjach rozwijających pomorską bazę noclegową, co jest zakładanym efektem Przedsięwzięcia.

1.6. Harmonogram Przedsięwzięcia

W niniejszym rozdziale zaprezentowano harmonogram realizacji Przedsięwzięcia, gdzie pierwsze działania zaplanowano na rok 2015. W ramach fazy przedinwestycyjnej Województwo Pomorskie pełniący rolę inspiratora zrealizował szereg działań niezbędnych do ubiegania się o dofinansowanie Przedsięwzięcia z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020. Efektem jest między innymi powstanie następujących dokumentów:

- „Koncepcja zagospodarowania szlaków wodnych woj. pomorskiego dla rozwoju turystyki kajakowej", grudzień 2011 r.;
- Regionalny Program Strategiczny w zakresie atrakcyjności kulturalnej i turystycznej „Pomorska Podróż", Uchwała nr 1080/286/13 z dnia 24 września 2013 r. (dodatkowo zostały przeprowadzone negocjacje z Komisją Europejską odnośnie RPS);
- „Wzornictwo regionalne", listopad 2014 r.;
- „Wytyczne (modelowe, typowe) do projektowania infrastruktury wodnej dla potrzeb turystyki kajakowej", grudzień 2014 r.;
- Analiza Wykonalności, styczeń 2015 r.

Oprócz dokumentacji zrealizowano szereg działań koordynujących i uzgodnień opisanych w podrozdziale 1.4 Lokalizacja i opis Przedsięwzięcia w tabeli pn. Działania podjęte w celu wyznaczenia zakresu Przedsięwzięcia.

W poniższej tabeli został przedstawiony harmonogram z wyznaczonymi głównymi zadaniami/etapami, terminami ich realizacji oraz podmiotem odpowiedzialnym za to zadanie. Dodatkowo dla harmonogramu został stworzony wykres Gantta.

Tabela 9: Harmonogram realizacji Przedsięwzięcia

Lp.	Główne zadania/etapy	Termin realizacji	Podmiot odpowiedzialny
1	Wniosek na dofinansowanie wspierającej dokumentacji projektowej z zakresu przedsięwzięć strategicznych w ramach RPS „Pomorska Podróż" w ramach RPO WP 2007-2013	Luty 2015	Województwo Pomorskie
2	Opracowywanie wspierającej dokumentacji projektowej (opis poszczególnych dokumentów znajduje się poniżej tabeli)	Marzec - Listopad 2015	Województwo Pomorskie
3	Wyłonienie lidera, określenie partnerów	Marzec - Kwiecień 2015	partnerzy
4	Podpisane umowy partnerstwa	Wrzesień 2015	partnerzy
5	Procedura środowiskowa	Maj 2015 – Grudzień 2016	partnerzy
6	Książka procedur realizacji przedsięwzięcia Kajakiem przez Pomorze	Lipiec 2015	Województwo Pomorskie
7	Zaplanowanie środków finansowych w WPF	Wrzesień 2015	partnerzy

Lp.	Główne zadania/etapy	Termin realizacji	Podmiot odpowiedzialny
8	Uzyskanie praw dysponowania nieruchomościami na cele projektu	Marzec 2015 – Grudzień 2016	partnerzy
9	Przygotowywanie dokumentacji projektowo-technicznej	Wrzesień 2015 – Listopad 2016	partnerzy
10	Złożenie wniosku o pozwolenie na budowę	Grudzień 2016	partnerzy
11	Uzyskanie pozwolenia/pozwoleń na budowę i pozwoleń wodno-prawnych	Marzec 2017	partnerzy
12	Złożenie wniosku o dofinansowanie i przygotowanie dokumentacji przetargowej	Maj 2017	partnerzy
13	Realizacja projektu	Sierpień 2017 – Czerwiec 2020	partnerzy
14	Audyt	Listopad 2018; Maj 2020	Województwo Pomorskie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji UMWP.

Poniżej znajduje się szczegółowy opis dokumentów, które zostaną zrealizowane ze środków uzyskanych w ramach RPS „Pomorska Podróż" RPO WP na lata 2007-2013 przez Województwo Pomorskie:

- **Koncepcja oznakowania szlaków kajakowych** – opracowanie spójnego sytemu znakowania szlaków wodnych i dojazdów do obiektów infrastruktury kajakowej dla rekomendowanych na podstawie analizy wykonalności szlaków kajakowych. Uniknięcie sytuacji każdy szlak dokonuje indywidualnego oznakowania bądź nie wykonuje, skupiając się na elementach infrastrukturalnych. Dokument ma wskazać standardy, miejsca posadowienia znaków, metodologię, grafikę itp. Etap inwestycyjny – posadowienie i trwałości utrzymania partnerzy projektu.
- **Koncepcja Systemu Informacji Kajakowej (SIK)** – opracowanie spójnego systemu informowania i powiadamia na szlakach kajakowych, tj. informacje dla osób korzystających ze szlaków kajakowych, dostarczanie analiz i raportów o ruchu na akwenach (niezbędne do podejmowanie decyzji biznesowych, ale i środowiskowych, chłonność szlaku), dostarczanie użytkownikom informacji w trybie zarządzania kryzysowego jako portal informacji o zagrożeniach, generowanie rankingów na publicznych portalach turystycznych, integracja z zewnętrznymi systemami jak ITS, serwisy pogodowe, nawigacyjne, bezpieczeństwa, itp,. Dokument ma wskazać miejsca posadowienia urządzeń odbiorczych i monitorujących, opis i projekt techniczny urządzenia pomiarowego i nadawczego wraz z jego zasilaniem, moduł gromadzenia i przetwarzania i przekazywania danych, opis i wymagania techniczne wobec sprzętu i oprogramowania, testy urządzeń prototypowych.
- **Wytyczne środowiskowe** – analiza skumulowanego oddziaływania realizacji zamierzeń inwestycyjnych w odniesieniu do całości rekomendowanych szlaku kajakowego.
- **Strategia promocji marki Kajakiem przez Pomorze** - identyfikacja wizualna, model zarządzania marką turystyczną „Kajakiem przez Pomorze", strategia komunikacji (analiza rynku, badania wizerunkowe, określenie grup docelowych, celów, narzędzi i kanałów komunikacji, koncepcji kreacji kampanii, planu komunikacji, harmonogramu i kosztorysów), przygotowanie i opracowanie kreacji kampanii promocyjnej, badania postrzegania atrakcyjności szlaków wodnych i ruchu turystycznego (kajakowego) na szlakach wodnych województwa pomorskiego (natężenie i sezonowość ruchu turystycznego, skala wypożyczeń pod względem ilości sprzętu, analiza operatorów kajakowych).

Opracowanie niezbędne do wspólnej kreacji marki Kajakiem przez Pomorze, do wdrożenia przez partnerów przedsięwzięcia po zrealizowaniu zamierzeń inwestycyjnych, celem rozwoju oferty.

- **Analiza prawna (model i umowa partnerstwa)** – przygotowanie umowy partnerstwa obejmującego przygotowanie i realizację projektów (przedmiot, strony, odpowiedzialności, obowiązki partnerów, podział zdań, harmonogram, itp.).

Ponadto Województwo Pomorskie w ramach pracy własnej opracuje **Książkę procedur realizacji przedsięwzięcia Kajakiem przez Pomorze**, która będzie zawierać opis struktury funkcjonowania projektu (ów), przepływów finansowych ze środków unijnych, zarządzania informacją, zamianą i ryzykiem w projekcie.

Wykres 1: Wykres Gantta Przedsięwzięcia

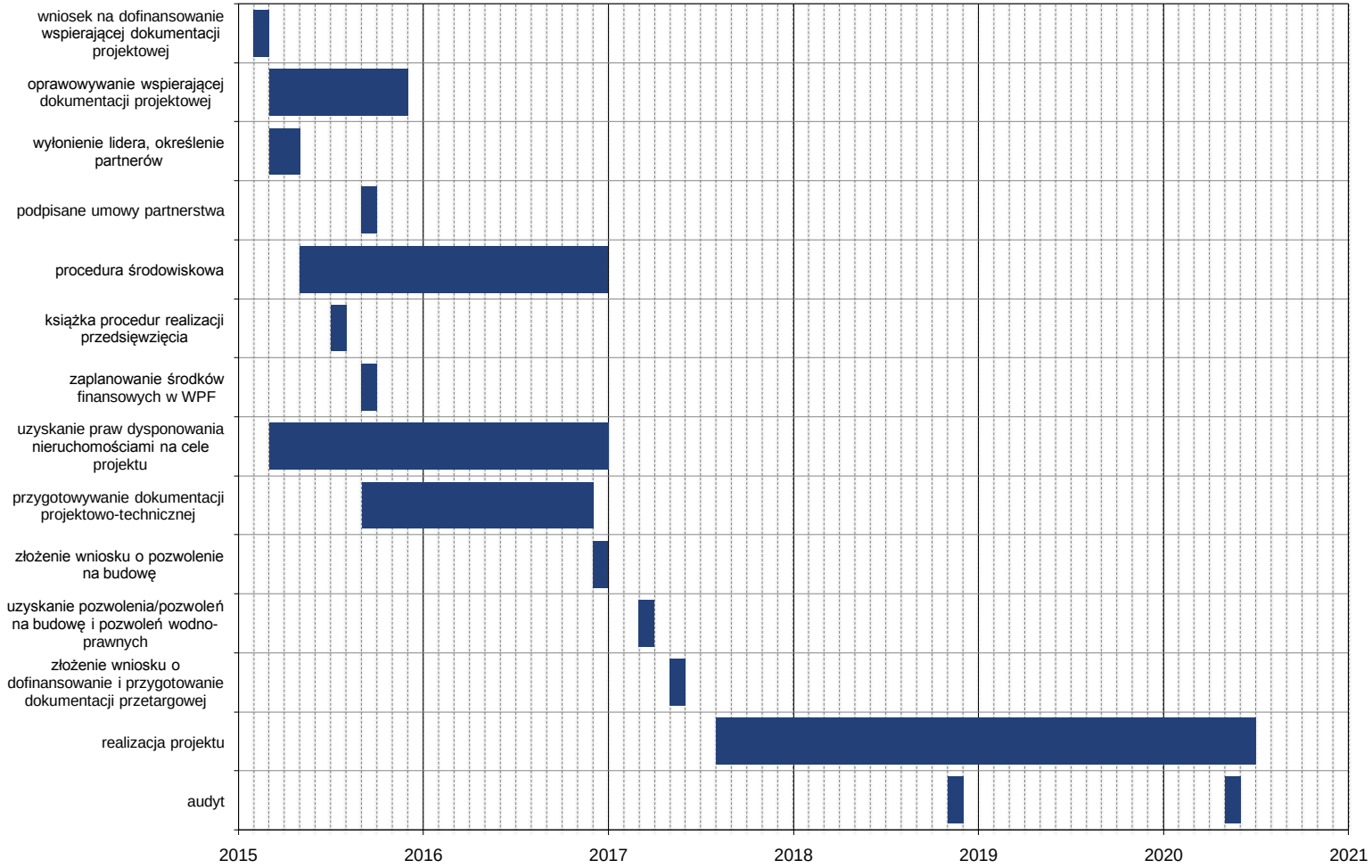

Źródło: Opracowanie własne.

2. WYKONALNOŚĆ INSTYTUCJONALNA

2.1. Analiza modeli instytucjonalnych

Realizacja Przedsięwzięcia, ze względu na znaczny poziom złożoności oraz rozpiętości geograficznej, powinna odbywać się w formule partnerskiej. Wymóg realizacji przedsięwzięcia w taki sposób jest również usankcjonowany w "Regionalnym Programie Strategicznym w zakresie atrakcyjności kulturalnej i turystycznej Pomorska Podróż".

Stosownie do treści art. 28a u.z.p.p.r. w celu wspólnej realizacji projektów, w zakresie określonym przez instytucję zarządzającą, mogą być tworzone partnerstwa, przez podmioty wnoszące do projektu zasoby ludzkie, organizacyjne, techniczne lub finansowe, realizujące wspólnie projekt, na warunkach określonych w porozumieniu lub umowie partnerskiej lub na podstawie odrębnych przepisów. Projekt partnerski jest realizowany na podstawie decyzji lub umowy o dofinansowanie zawartej z beneficjentem działającym w imieniu i na rzecz partnerów w zakresie określonym porozumieniem lub umową partnerską. W przypadku projektów partnerskich, porozumienie lub umowa partnerska określa w szczególności zadania partnerów, zasady wspólnego zarządzania projektem oraz sposób przekazywania przez beneficjenta środków finansowych na pokrycie niezbędnych kosztów ponoszonych przez partnerów na realizację zadań w ramach projektu.

Dla okresu programowania 2007-2013 zasady dotyczące projektów partnerskich realizowanych ze środków RPO WP 2007-2013 zostały doprecyzowane przez Zarząd Województwa Pomorskiego (jako instytucję zarządzającą RPO WP 2007-2013) w rozdziale 4 Przewodnika Beneficjenta RPO WP 2007-2013.

Głównymi przesłankami dopuszczającymi tworzenie partnerstw jest spełnienie:

1. warunków podmiotowych tj.:
    a. każdy z partnerów musi być „beneficjentem” w rozumieniu ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, a także znajdować się w katalogu beneficjentów określonych w Uszczegółowieniu RPO WP dla danego działania/poddziałania;
    b. poszczególni partnerzy muszą być podmiotami od siebie niezależnymi i odrębnymi (żaden z podmiotów nie może mieć realnego wpływu na decyzje podejmowane przez drugi podmiot) – za partnerstwo nie będą uznawane porozumienia JST z jednostkami i zakładami budżetowymi, które zostały przez nie utworzone;
2. warunków przedmiotowych tj.:
    a. udział partnera w realizacji projektu musi być uzasadniony, konieczny i niezbędny;
    b. partner musi wnosić do projektu zasoby techniczne, ludzkie i organizacyjne (rozumiane jako utworzenie dodatkowych, specjalnych struktur i systemów dla współpracy przy realizacji projektu) lub finansowe (alternatywnie);
    c. partner musi realizować projekt wspólnie z innymi partnerami.

Ze względu na brak dokumentów programowych dla RPO WP 2014-2020 zaproponowane poniżej modele instytucjonalne należy traktować jako wyłącznie hipotetyczne, wydaje się jednak zasadnym twierdzenie, iż

należy spodziewać się zdecydowanie większej presji na realizację projektów w tej właśnie formule oraz wzmocnienie znaczenia samych partnerstw, na co wskazują zapisy następujących aktów:

- art. 33 ustawy wdrożeniowej,
- projektu RPO WP 2014-2020 z dnia 27 marca 2014 r. zaakceptowanego Uchwałą nr 311/394/14 Zarządu Województwa Pomorskiego. Sekcja 7.2.1 - "w polityce regionalnej prowadzonej przez SWP zasada partnerstwa posiada kluczowe znaczenie. Dotyczy to szczególnie angażowania szerokiego grona partnerów społeczno-gospodarczych w proces przygotowywania dokumentów strategiczno-operacyjnych, a także premiowania przedsięwzięć realizowanych w sposób partnerski."

Ze względu na znaczną liczbę partnerów, którzy będą zaangażowani w realizację poszczególnych projektów w ramach Doprecyzowanie warunków partnerstwa nastąpi w treści umowy, którą związani będą partnerzy.

Należy również wskazać, iż model współpracy w ramach poszczególnych partnerstw powinien wynikać z wcześniejszych doświadczeń związanych z realizacją projektów partnerskich, tak aby pozwoliło to na sprawne i szybkie osiągnięcie zamierzonych rezultatów.

Zagadnieniem niezwykle istotnym dla wyboru modelu instytucjonalnego realizacji przedsięwzięcia będzie kwestia udziału podmiotów spoza sektora finansów publicznych, o ile rzecz jasna będę one w stanie przyjąć na siebie obowiązki wynikające z partycypowania w przedsięwzięciu.

Przyjęte rozwiązanie instytucjonalne powinno umożliwić nadanie:

- przejrzystej, hierarchicznej struktury, z wyodrębnionymi zadaniami poszczególnych lidera i pozostałych partnerów (np. 1 szlak kajakowy = 1 lider + pozostali partnerzy),
- trwałego modelu zarządzania projektem na etapie operacyjnym (naruszenie przyjętego modelu na etapie operacyjnym w fazie trwałości projektu powinno łączyć się ze znaczną sankcją, z obowiązkiem zwrotu części otrzymanych środków pomocowych włącznie).

Modele instytucjonalne realizacji projektu, które zostały przeanalizowane to:

- Model I, w którym podmioty realizujące projekt wyznaczają spośród siebie lidera oraz zawierają umowę partnerstwa w ramach co najmniej jednego szlaku kajakowego (w przypadku szlaków kajakowych, dla których przewidziano znaczną liczbę zadań, należy dopuścić realizację przez więcej niż jedno partnerstwo). Na liderze spoczywają obowiązki istotne dla realizacji całości projektu obejmujące np. projektowanie, sporządzenie studium wykonalności, procedura środowiskowa. Województwo nie byłoby stroną takiego partnerstwa, jednakże zapewniałoby niezbędne wsparcie merytoryczne (Województwo jako inspirator projektu). Poszczególni partnerzy przeprowadzą konieczne dla danego projektu działania inwestycyjne.
- Środki pomocowe z RPO WP będą przekazywane bezpośrednio partnerom (którzy będą mieli przymiot podmiotów uprawnionych do ponoszenia wydatków), w tym także liderowi, na numery rachunków bankowych wskazanych przez poszczególnych partnerów we wniosku o dofinansowanie. Rozwiązanie takie zostało dopuszczone w art. 188 ust. 5 u.f.p, który stanowi że płatności mogą być przekazywane na rachunek beneficjenta, **podmiotu upoważnionego przez beneficjenta** lub wykonawcy.

Schemat 3: Model instytucjonalny I - na etapie przygotowawczym i inwestycyjnym

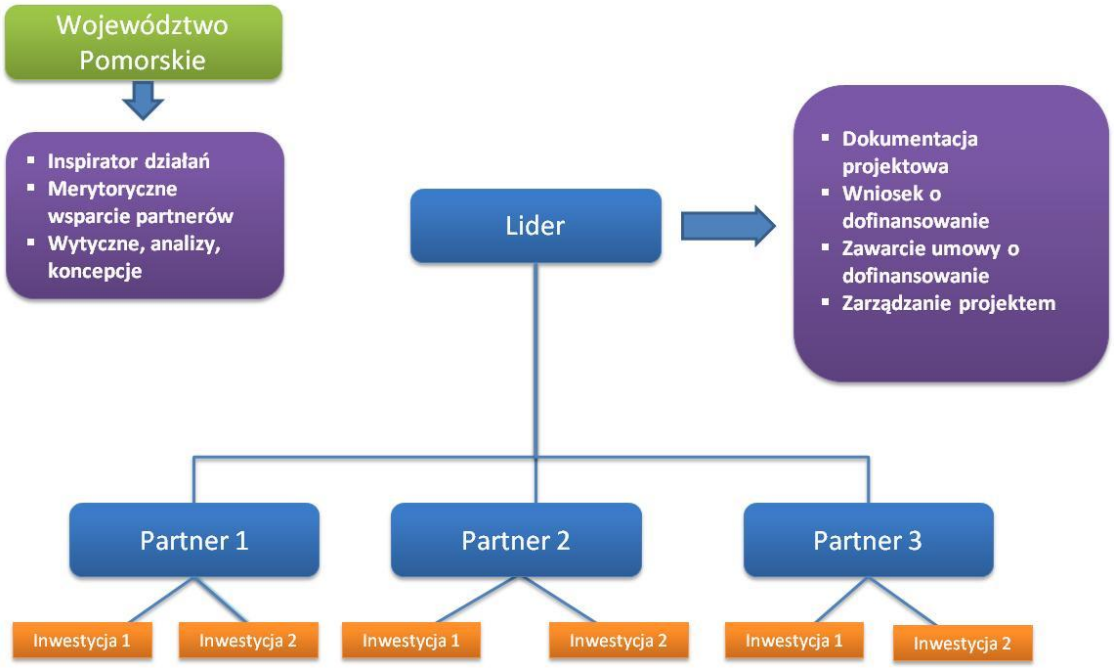

Źródło: Opracowanie własne.

Do zalet tego modelu należy:

- większa elastyczność wynikająca z mniejszej liczby partnerów w ramach poszczególnych partnerstw,
- większe zaangażowanie partnerów w realizację przyjętych na siebie obowiązków,
- znacznie szersza możliwość uwzględniania uwarunkowań lokalnych,
- sprawny przepływ informacji,
- większe zaangażowanie oraz inicjatywa lidera oraz partnerów,
- łatwość zarządzania powstałym produktem w aspekcie lokalnym.

Do wad prezentowanego modelu należy zaliczyć:

- brak silnych instrumentów nadzoru ze strony Województwa,
- większą podatność na wpływ uwarunkowań lokalnych,
- mniejsze doświadczenie partnerów w realizacji kompleksowych projektów o charakterze ponadlokalnym.

Model II, w którym rola lidera powierzona zostanie Województwu Pomorskiemu, które będzie podejmować działania istotne dla całości przedsięwzięcia obejmujące projektowanie, sporządzenie studium wykonalności, procedurę środowiskową, zarządzanie projektem (z możliwością powierzenia tego zadania podmiotowi zewnętrznemu). W tym modelu wszyscy partnerzy zawierają jedną umowę partnerstwa i wyznaczają Województwo jako lidera. W ten sposób Województwo uzyskuje status beneficjenta środków z RPO WP, a pozostali partnerzy zyskują przymiot podmiotów uprawnionych do ponoszenia wydatków.

Do zalet tego modelu należy:

- profesjonalny lider, dysponujący odpowiednim doświadczeniem i potencjałem,
- jednolitość przyjmowanych działań,
- mniejsza podatność na wpływ lokalnych grup interesów.

Do wad należy zaliczyć:

- większe scentralizowanie,
- mniejsze zaangażowanie partnerów,
- trudność z zarządzaniu wielopodmiotową strukturą,
- brak znajomości uwarunkowań lokalnych,
- problemy wynikające ze znacznego natłoku przekazywanych informacji.

Schemat 4: Model instytucjonalny II - na etapie przygotowawczym i inwestycyjnym

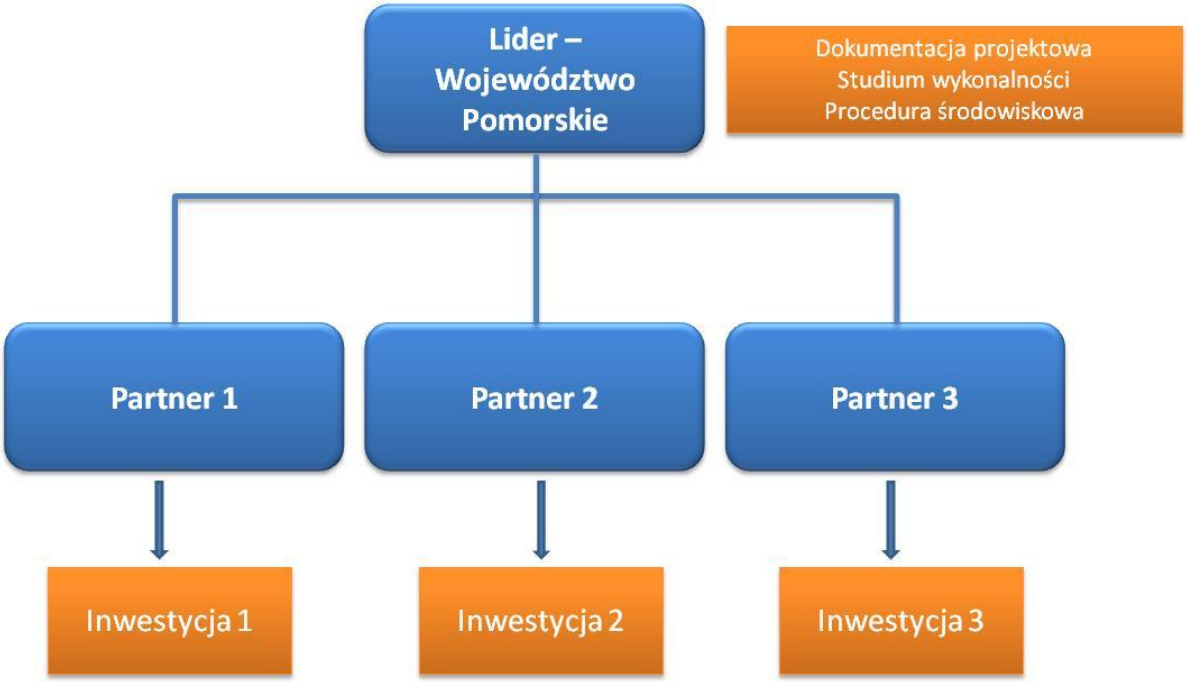

Źródło: Opracowanie własne

Ze względu na znacznie większą liczbę zalet Modelu I oraz jego zgodność z treścią Regionalnego Programu Strategicznego "Pomorska Podróż" (Województwo tylko jako inspirator przedsięwzięcia) należy uznać rzeczony model za najefektywniejszą formę wykorzystania potencjału partnerów przy realizacji Przedsięwzięcia strategicznego "Kajakiem przez Pomorze".

Poszczególne partnerstwa powinny uwzględnić warunki lokalne i wcześniejsze doświadczenia związane z realizacją projektów partnerskich w tym nade wszystko wypracowane dobre praktyki, standardy i *modus operandi*.

Dla sprawnej realizacji projektu niezbędnym będzie wyraźne rozgraniczenie i przyporządkowanie zadań i obowiązków liderowi i poszczególnym partnerom, celem uniknięcia sporów kompetencyjnych.

Sugerowany podział zadań w ramach poszczególnych partnerstw powinien kształtować się w sposób następujący:

1. Do wyłącznej właściwości lidera należałoby:
   - ustanowienie Jednostki Realizującej Projekt (Zespołu Wdrażającego Projekt);
   - przeprowadzenie postępowania na udzielenie zamówienia publicznego na usługę wykonania studium wykonalności i późniejsza współpraca z wybranym wykonawcą (konsultacje, spotkania, przekazanie niezbędnych informacji). Jeżeli lider ponosiłby wydatki wspólne dla całego partnerstwa to pozostali partnerzy powinni partycypować w takich wydatkach, adekwatnie do zakresu zaangażowania;
   - jeżeli w ramach partnerstwa przyjęto, iż zamówienie na roboty budowlane będzie udzielone jako zamówienie wspólne to zadanie takie powinno pozostać w gestii lidera (patrz: Udzielanie zamówień publicznych w ramach partnerstw). Przyjęcie takiego rozwiązania może łączyć się z zasadnością powołania inżyniera kontraktu;
   - procedura środowiskowa stwierdzająca konieczność lub brak konieczności przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko;
   - zawarcie umowy o dofinansowanie stosownie do brzmienia art. 52 ust. 3 ustawy wdrożeniowej[1];
   - zapewnienie nadzoru inwestorskiego, jeżeli zamówienie publiczne na roboty budowlane dla całości projektu będzie udzielane tylko przez lidera/liderów
   - reprezentacja pozostałych partnerów;
   - opracowanie harmonogramu rzeczowo-finansowego i uzgodnienie z Instytucją Zarządzającą RPO WP;
   - udzielanie odpowiedzi na wszelkie pytania i wystąpienia Instytucji Zarządzającej oraz przekazywanie żądanych dokumentów związanych z realizacją Projektu,
   - składanie prawidłowo sporządzonych i kompletnych wniosków o płatności częściowe i płatność końcową;
   - złożenie oświadczenia o niewystąpieniu finansowania skrośnego oraz braku przesłanek do wykluczenia pozostałych partnerów z możliwości otrzymania dofinansowania;
   - informowanie Instytucji Zarządzającej o okolicznościach mogących powodować zasadniczą modyfikację projektu (utrata trwałości);
   - zapewnienie monitorowania przebiegu realizacji projektu, pomiaru wartości wskaźników rezultatu etc.
2. Partnerzy
   - udzielą pełnomocnictwa liderowi do zawarcia umowy partnerstwa i reprezentowania w relacjach z Instytucją Zarządzającą RPO WP 2014-2020;
   - będą realizować projekt w pełnym zakresie, z należytą starannością, ponosząc wydatki celowo, rzetelnie, racjonalnie i oszczędnie z zachowaniem zasady uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów oraz w sposób, który zapewni prawidłową i terminową realizację projektu;

[1] *W przypadku projektu partnerskiego umowa o dofinansowanie projektu jest*

- będą stosować u.p.z.p. jeżeli partner jest do tego zobligowany, tj. zawiera się w katalogu podmiotów wskazanych w art. 3 wspomnianej ustawy,
- będą ponosić odpowiedzialność za działania i zaniechania podmiotów upoważnionych do realizacji części lub całości przedsięwzięcia,
- zapewnią wkład własny oraz pokryją z własnych środków wydatki niekwalifikowalne,
- zwrócą nieprawidłowo wykorzystane dofinansowanie,
- zapewnią trwałość przedsięwzięcia w okresie 5 lat od jego zakończenia stosownie do wymogów zawartych w art. 71 rozporządzenia ogólnego,
- poddadzą się audytowi i kontroli w zakresie prawidłowości realizacji projektu,
- będą przechowywać w siedzibie partnera całość dokumentacji związanej z realizacją przedsięwzięcia,
- zrealizują inwestycję i oznakują szlaki kajakowe zgodnie ze standardami, które zostaną na potrzeby przedsięwzięcia opracowane.

Województwo Pomorskie (jako inspirator przedsięwzięcia) **nie uczestniczy w partnerstwach** jednakże zapewnia partnerstwom wsparcie merytoryczne, dostarczając wytycznych, analiz i koncepcji.

Jednakże zasadnym jest aby to Województwo Pomorskie zrealizowało zadanie polegające na zbudowaniu Systemu Informacji Kajakowej, który będzie wspólny dla wszystkich projektów realizowanych w ramach Przedsięwzięcia. Pozwoli to na minimalizację kosztów (zakup urządzeń i oprogramowania oraz obsługa i serwisowanie) i nie będzie powodowało dublowania kosztów, w sytuacji w której każde z partnerstw budowałoby swój odrębny system.

Województwo Pomorskie powinno mieć możliwość sfinansowania powyższych wydatków ze środków RPO WP 2014-2020 (o ile będzie to dopuszczalne) lub ze środków własnych.

Posadowienie i utrzymanie punktów pomiarowych niezbędnych do funkcjonowania Systemu Informacji Kajakowej pozostaje jednak w gestii poszczególnych partnerów.

Realizacja Systemu Informacji Kajakowej przez Województwo Pomorskie uchroni przed sytuacją budowy kilkunastu odrębnych, alternatywnych i niesprzężonych systemów w ramach danych partnerstw.

System Informacji Kajakowej powinien zostać zintegrowany z innymi, już funkcjonującymi, narzędziami promocji i marketingu produktów turystycznych np. infomatami lub serwisem internetowym pomorskie.travel.

Ponadto Województwo Pomorskie jako instytucja zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Pomorskiego 2014-2020, na podstawie art. 9 ust. 2 zobligowane jest m. in. do:

- wyboru projektów do dofinansowania,
- zawieranie z wnioskodawcami umów o dofinansowanie projektu lub podejmowanie decyzji o dofinansowaniu projektu;
- zlecanie płatności, o których mowa w art. 188 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, oraz zlecanie wypłaty współfinansowania krajowego z budżetu państwa w ramach krajowego lub regionalnego programu operacyjnego na rzecz beneficjentów,
- zapewnienie aktualności i poprawności danych służących do monitorowania realizacji programu operacyjnego;

- prowadzenie kontroli realizacji programu operacyjnego, w tym weryfikacja prawidłowości wydatków ponoszonych przez beneficjentów - w przypadku krajowego albo regionalnego programu operacyjnego;
- nakładanie korekt finansowych;
- odzyskiwanie kwot podlegających zwrotowi, w szczególności kwot związanych z nałożeniem korekt finansowych, na zasadach określonych w ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych albo w umowie o dofinansowanie projektu, albo w decyzji o dofinansowaniu projektu;
- ewaluacja programu operacyjnego;
- monitorowanie postępów realizacji programu operacyjnego;
- zapewnianie informacji o programie operacyjnym i jego promocja.

Zasadnym jest, aby w ramach poszczególnych partnerstw lider i partnerzy powołali organy niezbędne do zarządzania przedsięwzięciem np.:

- Komitet Sterujący,
- Jednostkę Realizującą Projekt (Zespół Wdrażający Projekt).

Komitet Sterujący podejmowałby decyzje strategiczne w ramach realizowanego przedsięwzięcia.

W składzie Komitetu Sterującego należy wyróżnić Przewodniczącego i Zastępców Przewodniczącego będących przedstawicielami Lidera oraz przedstawicieli pozostałych partnerów.

Do zadań Komitetu Sterującego należałyby:

- wszystkie sprawy o znaczeniu strategicznym dla realizacji Projektu nie rozstrzygnięte przez JRP;
- zatwierdzenie planu ratowniczego opracowanego przez JRP w przypadku zagrożenia dla wykonania Projektu;
- podjęcie decyzji o wypowiedzeniu umowy partnerstwa Partnerowi przedsięwzięcia, w przypadku zaistnienia przesłanek przewidzianych rzeczoną umową;
- zaakceptowanie zmiany w podziale powierzonych zadań w ramach przedsięwzięcia;
- zaakceptowanie zmian w budżecie przedsięwzięcia w szczególności związanej ze zmianą w podziale powierzonych zadań;
- zatwierdzenie modelu zarządzania infrastrukturą.
-

Do obowiązków JRP należałoby:

- prawidłowa realizacja zadań objętych umową partnerstwa;
- pełnienie funkcji sekretariatu przedsięwzięcia w tym w szczególności przygotowanie dokumentów na posiedzenia JRP i Komitetu Sterującego, przygotowywanie protokołów posiedzeń JRP i Komitetu Sterującego oraz obsługa administracyjno-techniczna.

JRP powinno składać się z przewodniczącego oraz pozostałych członków:

- Specjalisty ds. budownictwa – jest odpowiedzialny za weryfikacje i nadzorowanie prac projektowych i realizacyjnych,
- Specjalisty ds. zamówień publicznych - przygotowuje i nadzoruje postępowanie przetargowe w ramach realizowanego przedsięwzięcia,
- Specjalisty ds. rozliczeń – opracowuje wnioski o płatność,
- Pracownika ds. obsługi administracyjno-biurowej – stanowi wsparcie dla przewodniczącego oraz specjalistów w wykonywani uczynności administracyjnych oraz technicznych.

Zaleca się, aby ze względu na przesłankę sprawnego i szybkiego działania skład JRP obejmował tylko pracowników lidera.

2.1.1. Model zarządzania infrastrukturą turystyczną i produktem turystycznym

Na etapie eksploatacyjnym należy uwzględnić rozdzielenie czynności zarządzania efektami projektu, przy uwzględnieniu kryterium rzeczowo-merytorycznego, na zarządzanie:

- wytworzoną infrastrukturą - zadanie powinno być połączone z podejmowaniem działań odtworzeniowych elementów infrastruktury i będzie spoczywało na partnerach. Należy jednakże zastrzec możliwość powierzenia tych zadań operatorowi lub realizacji z wykorzystaniem modelu wypracowanego na etapie inwestycyjnym, gdzie zadanie bieżącego utrzymania i odtwarzania infrastruktury spoczywałoby na liderze, a pozostali partnerzy partycypowaliby w kosztach zgodnie z przyjętymi ustaleniami. Niezależnie od wybranej metody zarządzania infrastrukturą niezbędne jest koordynowanie podejmowanych działań między poszczególnymi partnerami.
- prowadzeniem lokalnych działań marketingowych i promocyjnych,
- promocja i marketing marki "Kajakiem przez Pomorze" na poziomie regionalnym pozostaje w gestii Województwa Pomorskiego.

Schemat 5: Schemat zarządzania efektami projektu

Źródło: Opracowanie własne.

Zarządzanie powstałą w ramach przedsięwzięć infrastrukturą rozumiane jako jej bieżące utrzymanie, dokonywanie napraw, umieszczanie niezbędne oznakowania itp. powinno należeć do zadań poszczególnych partnerów z uwzględnieniem kryterium właściwości terytorialnej np. zapewnienie odbioru odpadów, naprawa i konserwacja pomostu, należy do zadań gminy (partnera), która jest właścicielem nieruchomości, na której przedmiotowa inwestycja jest posadowiona.
W gestii partnera pozostaje to czy będzie chciał powierzyć utrzymanie infrastruktury operatorowi. Przekazanie zadań operatorowi wymaga przeprowadzenia procedury konkurencyjnej - udzielenia zamówienia na usługę zarządzania i utrzymania infrastruktury, stosownie do zapisów p.z.p.
Należy rekomendować zagwarantowanie w RPO WP 2014-2020 jako kosztu kwalifikowanego - kosztów związanych z zarządzaniem projektem (np. finansowanie dodatkowych etatów niezbędnych dla sprawnego kierowania realizacją projektu).

Zasadnym dla poszczególnych szlaków byłoby powołanie osoby pełniącej funkcję gospodarza szlaku. Koszty funkcjonowania gospodarza szlaku powinny być pokrywane wspólnie przez wszystkich partnerów danego projektu.

Gospodarz szlaku pełniłby funkcję osoby bieżąco kontrolującej stan szlaku kajakowego. Ponadto byłbym tzw. "pierwszym kontaktem" - informowanym przez korzystających ze szlaków o konieczności interwencji obejmujących - uprzątnięcie pól biwakowych, drobnych napraw itp. Gospodarz szlaku byłby uprawniony do korzystania ze środków technicznych będących własnością partnerów. Numer kontaktowy do gospodarza szlaku powinien być umieszczany na wszystkich tablicach informacyjnych na danym szlaku.

W zakresie dotyczącym marketingu i promocji lokalnego produktu turystycznego (szlaku kajakowego) w realizację zadań powinny zaangażować się wszystkie podmioty, które w ramach partnerstwa realizowały projekt. Takie rozwiązanie pozwoli na ujednolicenie działań promocyjnych dla poszczególnych lokalnych produktów turystycznych.
Realizacja działań promocyjnych na poziomie lokalnym musi być spójna z zamierzeniami przyjętymi na poziomie regionalnym dla marki "Kajakiem przez Pomorze" (obowiązek uzgodnień celem spójnej identyfikacji, wspólnych kampanii promocyjnych i narzędzi marketingowych, tożsamych standardów, polityki promocji itp.).
Promocja i marketing na poziomie lokalnym może być powierzona np. podmiotowi, który na etapie inwestycyjnym pełnił funkcję lidera, o ile dysponuje doświadczeniem i odpowiednim zasobem techniczno-kadrowym do prowadzenia spójnej i efektywnej promocji i marketingu.
Jeżeli marketing i promocja lokalnego produktu turystycznego byłaby prowadzona np. przez jst, a pozostałymi partnerami były tylko inne jst, finansowanie wspólnych działań promocyjnych i marketingowych może opierać się o regulacje ustaw samorządowych dopuszczających udzielanie pomocy finansowej między poszczególnymi jst.

Za zdecydowanie lepsze rozwiązanie w zakresie marketingu i promocji należy uznać przekazanie takich działań organizacji wyspecjalizowanej jaką jest lokalna organizacja turystyczna (dalej LOT). Zasadnym jest aby podmioty, które uprzednio wspólnie realizowały projekt w formule partnerskiej były członkami tego samego LOT. W przypadku podmiotów, które nie mogą być członkami LOT tj. jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, powinny mieć zagwarantowane prawo głosu doradczego i możliwość udziału w posiedzeniach organów LOT.

Stosownie do treści ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o Polskiej Organizacji Turystycznej mogą być tworzone lokalne organizacje turystyczne, których zadania polegają na:

- promocji turystycznej obszaru ich działania,
- wspomaganiu funkcjonowania i rozwoju informacji turystycznej,
- inicjowaniu, opiniowaniu i wspieraniu planów rozwoju i modernizacji infrastruktury turystycznej,
- współpracy z Polską Organizacją Turystyczną

Specyfiką LOT jest to, iż:

- członkami tych organizacji mogą być osoby fizyczne i osoby prawne, w szczególności:
  - jednostki samorządu terytorialnego,
  - organizacje zrzeszające przedsiębiorców z dziedziny turystyki, w tym samorządu gospodarczego i zawodowego, oraz stowarzyszenia działające w tej dziedzinie.
- nadzór nad LOT sprawuje minister właściwy do spraw turystyki,
- mogą prowadzić działalność gospodarczą w rozmiarach służących realizacji ich celów i w przedmiocie określonym w ich statutach.

Ze względu na to, że LOT stanowi podmiot zaliczony do tzw. "trzeciego sektora" tj. organizacji pozarządowych, do relacji podmiot publiczny - LOT zastosowanie znajduje ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r. poz. 1118). Organy administracji publicznej prowadzą działalność w sferze działań publicznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność pożytku publicznego w zakresie odpowiadającym zadaniom tych organów. Do sfery zadań publicznych zaliczono zadania w zakresie wspierania i upowszechniania kultury fizycznej (art. 4 ust. 1 pkt 17) oraz turystyki i krajoznawstwa (art. 4 ust. 1 pkt 19).
Współpraca ta może odbywać się m. in. przez zlecanie realizacji zadań publicznych na zasadach określonych we wskazanej ustawie. Ustawodawca wskazuje parametry w oparciu, o które powinna odbywać się współpraca tj. zasadę pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności.
Zlecanie realizacji zadań publicznych, jako zadań zleconych w rozumieniu art. 127 ust. 1 pkt 1 lit e, art. 151 ust. 1 oraz art. 221 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, może mieć formy:

- powierzenia wykonywania zadań publicznych, wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie ich realizacji, lub
- wspierania wykonywania zadań publicznych, wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie ich realizacji.

Wspieranie, jak i powierzenie odbywa się po przeprowadzeniu otwartego konkursu ofert. Wybór zlecenia realizacji zadań publicznych następuje w sposób zapewniający wysoką jakość wykonania danego zadania (brak jest ustawowych innych przesłanek w tym zakresie).
Powyższe zapisy ustawy wskazują na to, że LOT ze względu na uwarunkowania prawne jest podmiotem uprzywilejowanym do wykonywania zadań publicznych z zakresu promocji i marketingu lokalnych produktów turystycznych.

Zlecenie zadań w zakresie promocji i marketingu Lokalnej Organizacji Turystycznej wymaga przeprowadzenia konkursu ofert.

Należy wskazać również, że art. 19a ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie umożliwia złożenie przez LOT oferty realizacji zadania publicznego, a organ jednostki samorządu terytorialnego uznając celowość realizacji tego zadania może zlecić LOT, z pominięciem otwartego konkursu ofert, realizację zadania publicznego o charakterze lokalnym, spełniającego łącznie następujące warunki:

- wysokość dofinansowania lub finansowania zadania publicznego nie przekracza kwoty 10 000 zł;
- zadanie publiczne ma być realizowane w okresie nie dłuższym niż 90 dni.

Finansowanie działań LOT z zakresu promocji i marketingu lokalnego produktu turystycznego może przybrać zatem postać:

- dotacji udzielonej w wyniku powierzenia wykonywania zadania publicznego
- składki członkowskiej - należy z dużą dozą ostrożności przyjąć dopuszczalność różnicowania wysokości składki adekwatnie do kategorii podmiotu, przyjętych zadań etc.

Promocja na poziomie lokalnym powinna oprzeć się o działania lokalnych organizacji turystycznych (ewentualnie lokalnych grup działania lub lokalnych grup rybackich).

Tworzenie oferty i produktów turystycznych powinno być inspirowane na poziomie lokalnym tj. gminy lub powiatu (inicjatywa oddolna).

Na szczeblu regionalnym (wojewódzkim) - spójna identyfikacja, kampanie promocyjne, standardy, polityka promocji, wspólne narzędzia marketingowe.

Promocja marki "Kajakiem przez Pomorze" na poziomie regionalnym powinna być finansowana przez Województwo Pomorskie z zastrzeżeniem możliwości pozyskania środków ze źródeł zewnętrznych.

Należy stwierdzić, iż opisany sposób zarządzania infrastrukturą oraz lokalnym produktem turystycznym nie będzie stanowił naruszenia przepisów ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2007 r. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.).
Ze względu na to, że:

- infrastruktura będzie udostępniana nieodpłatnie, gwarantując swobodny i równy dostęp wszystkim kategoriom odbiorców końcowych,
- działania marketingowe i promocyjne będą prowadzone przez podmiot wybrany w procedurze konkursowej, o której stanowi ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

Realizowany projekt jest zgodny z polityką konkurencji, a więc nie narusza jej zasad w obszarach: eliminacja porozumień ograniczających konkurencję i praktyk polegających na nadużywaniu pozycji dominującej, kontroli łączeń pomiędzy firmami, liberalizacja monopolistycznych sektorów gospodarczych, kontrola pomocy udzielanej przez państwo.

W przypadku udostępniania infrastruktury za odpłatnością przez podmioty realizujące projekty komplementarne w ramach poddziałania, o którym mowa w Rozdziale 2.3.5. ryzyko naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest nieznaczne, a w przypadku wystąpienia takich zdarzeń zagwarantowane są mechanizmy przeciwdziałania oraz zwalczania czynów naruszających zasadę konkurencyjności oraz interesy konsumentów.

2.1.2. System promocji produktu sieciowego

Celem głównym niniejszego rozdziału jest wskazanie zakresu, sposobów i metod promocji infrastruktury wytworzonej w ramach Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze" jako sieciowego produktu turystycznego, realizowanych w strukturze instytucjonalnej zaprezentowanej w poprzednim podrozdziale.

Przedsięwzięcie w zasadniczej mierze związane jest ze polepszeniem standardu infrastruktury pomorskich szlaków kajakowych. Jednak swoim zakresem obejmuje również działania promocyjne będące zbiorem działań marketingowych wspierających Przedsięwzięcie. Organizacja działań promocyjnych ma przyczynić się do tego, aby marka Kajakiem przez Pomorze wyróżniała się na tle innych regionów Polski i Europy. W szczególności, marka Kajakiem przez Pomorze ma stanowić rozpoznawalny, spójny, sieciowy i zintegrowany produkt turystyczny stanowiący istotny wyróżnik województwa pomorskiego. Tak więc niezbędne działania promocyjne mają w znacznej mierze wykraczać poza standardową dla typowych projektów współfinansowanych ze środków UE funkcję upowszechniania informacji o wkładzie wspólnotowym w realizację zadania.

Województwo pomorskie od lat realizuje założenia „Strategii Rozwoju Turystyki w Województwie Pomorskim", w której istotnym obszarem działania jest rozwój infrastruktury turystycznej oraz usług towarzyszących. Jednym z kluczowych obszarów, których dotyczą te działania, jest turystyka wodna, w tym kajakarstwo i żeglarstwo. Uwarunkowania wynikające z potencjału turystycznego województwa sprawiają, że na obszarze regionu pomorskiego ma ona bardzo dobre możliwości rozwoju. Zgodnie z tymi predyspozycjami od kilku lat podejmowane są działania zmierzające do stworzenia spójnej koncepcji wykorzystania i zagospodarowania dla turystyki szlaków wodnych na terenie województwa, przy założeniu integracji z innymi rodzajami turystyki, np. turystyki rowerowej.

Poważnym problemem jest brak wypracowanego modelu współpracy w zakresie rozwoju i promocji tak infrastruktury, jak i oferty turystyki, w szczególności kajakowej. Działania tego typu są podejmowane są często lokalnie i brak im często długofalowej strategii i konsekwencji, co często jest skutkiem zarówno ograniczonych środków finansowych, jak i deficytów organizacyjnych.

W ramach fazy przygotowawczej, Województwo Pomorskie zleciło opracowanie Koncepcji budowania marki „Kajakiem przez Pomorze". Powstały dokument[2] wskazuje na konieczność segmentacji szerszego rynku turystyki wodnej i dopasowanie działań promocyjnych do oczekiwań konkretnych grup. Typologia obejmować może rodzaj statków (np. łodzie, kajaki, pontony), umiejętności użytkownika szlaku (doświadczeni, niedoświadczeni lub klasyfikacja wg Polskiego Systemu Klasyfikacji Kajakowej), własność sprzętu (turyści z własnym sprzętem i wypożyczający), wymagania co do jakości infrastruktury. Na bazie

[2] MLOB Mariusz Maleszewski, Koncepcja budowania marki „Kajakiem przez Pomorze", 2013

powyższych podziałów wyróżnia się 3 podstawowe typy użytkowników[3], co ma wpływ na kreowanie produktów turystycznych, których osią są szlaki wodne:

- **Kajakarstwo niezaawansowane**. Do tej kategorii przypisujemy osoby czynne kajakowo w sposób przypadkowy, doraźny, spływające w pojedyncze dni, weekendy w roku - wypożyczenie kajaka na pojedyncze dni, lub uczestnictwo w spływie komercyjnym, masowym (bez żadnych wstępnych wymagań, co do umiejętności). Turyści niezainteresowani poszerzaniem umiejętności kajakowych lub nie posiadający wiedzy i umiejętności w pływaniu w kajakach.
- **Kajakarstwo świadome – tzn. kwalifikowane**. Do tej kategorii przypisujemy osoby czynne kajakowo w sposób świadomy, planowany, pływający częściej niż w pojedyncze dni, weekendy w roku – własna organizacja spływu, sprzęt kajakowy wypożyczany lub własny w dowolnym czasie i porze roku, uczestnictwo w spływach komercyjnych, indywidualnych, we własnych grupach turystycznych. Osoby o zacięciu turysty świadomego (kwalifikowanego), zainteresowane poszerzaniem umiejętności kajakowych, posiadające wiedzę i umiejętności pływania w kajakach. Turyści, o bardzo zróżnicowanych umiejętnościach i wiedzy kajakowej. Zainteresowani w różnym stopniu pozyskaniem wiedzy, informacji, umiejętności. W zależności od stopnia zaawansowania uprawiający lub chcący uprawiać kajakarstwo na zróżnicowanych akwenach, porach roku, i różnych typach kajaków. Akweny wodne - wszystkie udostępnione do pływania z opisem skali trudności.
- **Kajakarstwo świadome – tzn. kwalifikowane**, **sport amatorski (powszechny)**. Beneficjenci uprawiający kajakarstwo kwalifikowane z elementami współzawodnictwa, a nawet traktujący zdobywanie umiejętności, jako element niezbędny do rywalizacji z innymi turystami.

Diagnoza dostępnych w województwie szlaków kajakowych oraz infrastruktury towarzyszącej wskazuje na możliwość przygotowania oferty produktowej dla wszystkich trzech powyższych typów.

Według wspomnianej koncepcji, celem działań promocyjnych w ramach przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze" powinno być „**stworzenie marki wyróżniającej się na tle innych regionów Polski, Europy i świata świadomego spędzania czasu wolnego w kajaku w regionie Pomorza dostosowanego do własnych potrzeb, umiejętności i pory roku**".

Cel ogólny będzie realizowany w ramach czterech celów szczegółowych:

Cel 1 – utworzenie rozpoznawalnego standardu uprawiania turystyki kwalifikowanej kajakowej,

Cel 2 – segmentacja kajakarstwa mająca na celu popularyzację turystyki kajakowej na istniejących i nowych mało uczęszczanych szlakach,

Cel 3 – zbudowanie świadomości kajakowej, jako będącej turystyką kwalifikowaną,

Cel 4 – turystyka kajakowa kwalifikowana, jako oferta dostępna przez cały rok.[4]

Markę „Kajakiem przez Pomorze" trzeba identyfikować nie tylko jako nazwę, specyficzną klamrę spinającą dostępne dla turysty usługi kajakarskie i towarzyszące, ale powinna być dla uczestników spływów według cytowanej koncepcji „gwarancją zachowania i spełniania określonych warunków określanych przez województwo. Będzie on stanowił podpis gwarantujący, iż oferta spełnia określone standardy (…) dla firm, gmin, szlaków, pól i ośrodków biwakowych, infrastruktury". Zasadnym może być rozważenie certyfikacji

[3] J.w. str. 8-10.
[4] J.w. str. 13.

marki „Kajakiem przez Pomorze" lub marek dla subproduktów (poszczególnych szlaków). Działania te mogłyby być organizowane przez partnerstwa i/lub Województwo Pomorskie lub wyznaczone przez WP instytucje.

Rozwój produktów (subproduktów) turystycznych powinien dostosowany do zdefiniowanych grup odbiorców, co oznacza w szczególności wykorzystanie następujących akcentów.

Tabela 10: Uwarunkowania przygotowania produktów turystycznych „Kajakiem przez Pomorze"

Kajakarstwo niezaawansowane	Kajakarstwo świadome – tzn. kwalifikowane	Kajakarstwo świadome – tzn. kwalifikowane, sport
podniesienie bezpieczeństwa pływania w kajaku, próba zbudowania świadomości kajakowej, dla części beneficjentów z tej grupy.	podniesienie bezpieczeństwa pływania w kajaku, rozszerzenie różnorodności oferty – umiejętności, rodzaj sprzętu, sezonowość, podniesienie atrakcyjności szlaków poprzez budowę marki Kajakiem przez Pomorze i świadomości związanej z elementami składowymi marki: • infrastrukturę, • wiedzę, • jakość oferty, ofertę dedykowaną.	podniesienie bezpieczeństwa pływania w kajaku, rozszerzenie różnorodności oferty – umiejętności, rodzaj sprzętu, sezonowość, podniesienie atrakcyjności szlaków poprzez budowę marki Kajakiem przez Pomorze i świadomości związanej z elementami składowymi marki: • infrastrukturę, uwzględniającą możliwości podjęcia współzawodnictwa na danym akwenie, • wiedzę, • jakość oferty, ofertę dedykowaną.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: MLOB Mariusz Maleszewski, Koncepcja budowania marki „Kajakiem przez Pomorze", 2013

Przedstawione powyżej cele promocji korespondują z podstawą w postaci założeń rozwoju szlaków kajakowych w regionie w postaci realizacji zadań przewidzianych w ramach „Kajakiem przez Pomorze". Na bazie szlaków wodnych i w oparciu o nowo powstałą i istniejącą infrastrukturę, możliwe jest zbudowanie produktów turystycznych, bazujących na podstawowej użyteczności jaką jest możliwość uczestniczenia w spływie kajakowym. Ten potencjał charakteryzuje się dużą różnorodnością, a więc możliwością zaproponowania oferty zarówno o charakterze powszechnym, jak i rozwiązań niszowych. W rozdziale 3.7, dla każdego z rekomendowanych do realizacji w ramach Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze" szlaków zaprezentowano karty, w których zawarto kluczowe informacje dla procesu kreowania produktów (subproduktów w ramach marki „Kajakiem rzez Pomorze"). Niezbędnym kierunkiem wynikającym z obserwowanych trendów rynkowych jest pakietowanie usług. Oferta dla klienta powinna zakładać nie tyle oferowanie „spływów kajakowych", a raczej „pakietów pobytowych" dostosowanych do potrzeb zidentyfikowanych trzech podstawowych grup odbiorców, obejmujących nie tylko wypożyczenie sprzętu i transport, ale również zakwaterowanie, zapewnienie posiłków, zwiedzanie atrakcji turystycznych wokół szlaków, uczestniczenie w wydarzeniach kulturalnych, sportowych, korzystanie z usług turystyki zdrowotnej, zakupowej, innych form turystyki aktywnej takich jak: rowery, żeglarstwo, jazda konna, bieganie, nordic walking) i In.). Pakiety pobytowe budowane indywidualnie na bazie poszczególnych szlaków powinny być zróżnicowane czasowo (pakiety 1,2, 3 dniowe, tygodniowe).

System promocji powinien być nakierowany nie tylko na kreowanie i utrzymanie znajomości marki „Kajakiem przez Pomorze", ale również na dostarczenie kajakarzowi-konsumentowi informacji i wpłynięcie na zakup konkretnych sieciowanych usług.

Rekomendowane narzędzia i kanały promocji marki Kajakiem przez Pomorze

Wśród narzędzi i kanałów promocji możliwych do zastosowania rekomenduje się są m.in.:

- marka Kajakiem Przez Pomorze, rozumiana również jako znak jakości i znak towarowy,
- portal www.KajakiemPrzezPomorze.pl zintegrowany z portalem pomorskie.travel i siecią infomatów oraz z Systemem Informacji Kajakowej.
- aplikacja na urządzenia mobilne: funkcja informacyjna, zachęcająca do skorzystania z produktów Kajakiem przez Pomorze, edukacyjna, wspierająca spływ (przewodniki, informacje o warunkach na szlaku, w tym na podstawie danych Systemu Informacji Kajakowej);
- kody QRC, NFC - zlokalizowane na szlakach, z opisami atrakcji turystycznych;
- broszury, informatory, przewodniki,
- materiały reklamowe wspierające wzajemnie konstrukcję marka-podmiot,
- wykorzystanie mediów społecznościowych,
- uczestnictwo w targach turystycznych,
- szkolenia i warsztaty, kontakty bezpośrednie przedstawicieli partnerów z podmiotami zainteresowanymi Marką i sieciowaniem produktów turystycznych
- budowanie społeczności – świadomy kajakarz – (przyznawanie nagród najlepszy szlak w segmencie, społeczność wokół szlaku, społeczność korzystająca ze szlaku, społeczności z segmentów (przykładowe hasła - umiejętności, górale, „zwałkowcy", „szuwarowobłotni", kajakarstwo morskie itp.),
- fundowanie nagród i wyróżnień, jako elementów podnoszenia jakości.
- Wprowadzenie systemu chipowego „wodpass" (waterpas) – elektroniczna opaska/karta chipowa na bazie, której dokonywany będzie zakup zsieciowanych usług – w ramach systemu zniżki np. 10 % na usługi podmiotów objętych systemem – przystanie kajakowe, wypożyczalnie sprzętu, noclegi, wyżywienie itp. – podmioty prywatne i publiczne[5].

Wszystkie formy i narzędzia promocji powinny uwzględniać zasady kwalifikowalności kosztów i ewentualne limity procentowe (w relacji do wartości projektu) lub kwotowe, które będą wynikały z wytycznych do RPO WP na lata 2014-2020.

Ze względu na specyfikę proponowanych działań promocyjnych, wykraczających znacznie poza funkcję poinformowania społeczeństwa o udziale UE w realizacji i współfinansowaniu projektu, rekomenduje się:

- Poszukiwanie różnorodnych możliwości współfinansowania komponentu promocyjnego w ramach RPO WP 2014-2020, również poza priorytetem inwestycyjnym 6c,

[5] Koncepcja ta jest aktualnie analizowana przez partnera – Gminę Stężyca i LGD Stowarzyszenie Turystyczne Kaszuby jako wsparcie lokalnego systemu promocji sieciowych usług turystycznych

- W przypadku braku możliwości wdrożenia pierwszej możliwości – utrzymanie relatywnie wysokiego budżetu promocyjnego (w tym w fazie eksploatacyjnej) bazując na środkach własnych.

Powyższe rekomendacje wynikają ze strategicznej roli promocji w kreowaniu przedstawionych produktów turystycznych. Sama realizacja zakresu rzeczowego, szczególnie na szlakach obecnie mało uczęszczanych, nie spowoduje znaczącego przyrostu zainteresowania spływami. Dopiero umiejętna kampania promocyjna, nakierowana zarówno na uczestników spływów ale również na potencjalnych uczestników sieciowych produktów turystycznych (zarządzający infrastrukturą szlaku, operatorzy kajakowi, operatorzy noclegowi, turoperatorzy, obiekty gastronomiczne, operatorzy innych atrakcji turystycznych) da możliwość osiągnięcia planowanych rezultatów Przedsięwzięcia.

Rekomenduje się, aby w ramach fazy przygotowawczej Przedsięwzięcia, opracować kompleksową **Strategię promocji marki „Kajakiem przez Pomorze",** obejmującą m.in.:

- Opracowanie Księgi Identyfikacji Wizualnej zgodnej z systemem identyfikacji wizualnej województwa pomorskiego. Celem jest stworzenie unikatowego wizerunku marki „Kajakiem przez Pomorze", bazując m.in. na stworzeniu logotypów, Księgi Znaku, przygotowaniu charakterystyki elementów identyfikacji wizualnej;
- Opracowanie strategii komunikacji;
- Opracowanie i przygotowanie wybranych narzędzi promocji przedsięwzięcia, w tym np. banerów internetowych, ulotek, projektów stoisk promocyjnych i innych, z wykorzystaniem Księgi Identyfikacji Wizualnej dla Przedsięwzięcia;
- Doprecyzowanie modelu zarządzania marką turystyczną „Kajakiem przez Pomorze dostosowanych do wytycznych dla nowego okresu programowania 2014-2020, a w szczególności do wytycznych RPO WP dla lat 2014-2020;
- Badanie postrzegania obecnej i planowanej oferty turystyki kajakowej i ofert wspierających na pomorskich szlakach wodnych z badaniem popytu na usługi.

2.1.3. Trwałość instytucjonalna

Beneficjenci w okresie trwałości projektu nie będą zmieniać podstaw dysponowania nieruchomościami. Podmioty realizujące projekt zapewnią trwałość jego efektów. Stosownie do treści art. 71 rozporządzenia ogólnego naruszenie trwałości projektu polega na:

- zaprzestaniu działalności produkcyjnej lub przeniesieniu jej poza obszar objęty programem;
- zmianie własności elementu infrastruktury, która daje przedsiębiorstwu lub podmiotowi publicznemu nienależne korzyści;
- istotnej zmianie wpływająca na charakter projektu, jego cele lub warunki wdrażania, która mogłaby doprowadzić do naruszenia jego pierwotnych celów.

Należy wyraźnie zaznaczyć, iż żadne z tych zdarzeń nie będzie miało miejsca, w którymkolwiek z projektów. Lider jako strona umowy o dofinansowanie będzie składał oświadczenie o zapewnieniu trwałości projektu we wszystkich wskazanych obszarach.

2.2. Wpływ Projektu na rozwiązanie problemów zidentyfikowanych w PZPWP

Poniżej przedstawiono analizę wpływu projektu na rozwiązanie problemów zidentyfikowanych w Planie Zagospodarowania Województwa Pomorskiego (dalej PZWP) na obszarach problemowych oraz ocenę zgodności z planami rozwojowymi wobec tych obszarów.

Rycina 6: Mapa obszarów problemowych

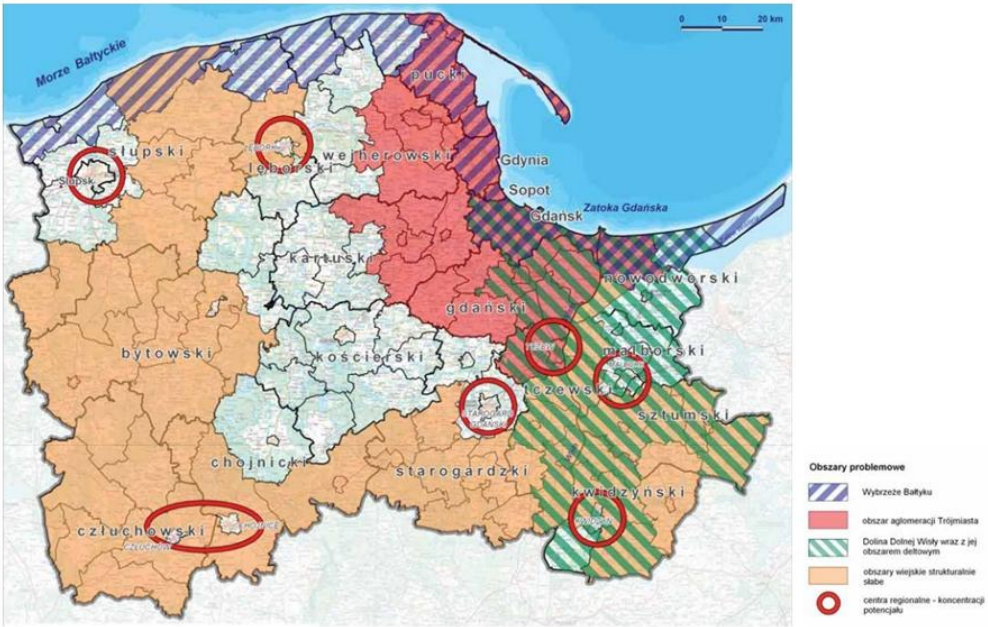

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego, Gdańsk 2010

W województwie pomorskim zidentyfikowano następujące obszary problemowe:

- wybrzeże Bałtyku,
- obszar aglomeracji Trójmiasta - szczególny obszar problemowy,
- centra regionalne - obszar koncentracji potencjałów,
- Dolina Dolnej Wisły wraz z jej obszarem deltowym,
- obszary wiejskie strukturalnie słabe.

Dla powyżej wskazanych obszarów problemowych zidentyfikowano typy problemów ze wskazaniem zagadnień szczegółowych odnoszących się do danego obszaru, gdzie na potrzeby przedmiotowego opracowania te, które są w sposób bezpośredni związane z przedsięwzięciem:

Tabela 11: Wpływ realizacji Przedsięwzięcia na rozwiązanie problemów zidentyfikowanych w PZPWP

Obszar problemowy	Obszar szczegółowy	Typ problemu	Zagadnienia szczegółowe	Wpływ przedsięwzięcia na rozwiązanie problemu	Zgodność z planami rozwojowymi
Wybrzeże Bałtyku	Cały pas gmin nadmorskich	Zagrożenie utratą charakteru krajobrazu kulturowego i tożsamości kulturowej	Propagowany model spędzania czasu zagraża tradycji i poczuciu wspólnoty	Realizacja przedsięwzięcia umożliwi promowanie alternatywnych form spędzania wolnego czasu tj. na łonie przyrody wraz z osobami bliskimi, rodziną skutkując odbudową poczucia wspólnoty.	Przedsięwzięcie jest zgodne z planami rozwojowymi dla rozpatrywanego obszaru.
	Obszary intensywnego rozwoju zagospodarowania i użytkowania turystycznego	Postępująca utrata ładu przestrzennego	Urbanizacja wyprzedzająca rozwój infrastruktury - zwłaszcza komunikacyjnej	Przedsięwzięcia przyczyni się do poprawnego ukształtowania przestrzeni publicznej.	Zamierzenie zgodne z planami rozwojowymi. Rozwój komunikacji alternatywnej Uwzględnienie potrzeb i preferencji stałych mieszkańców w działaniach podnoszących atrakcyjność turystyczną. Ukierunkowanie penetracji turystycznej w sposób ograniczający antropopresję. Zapewnienie warunków niezbędnych dla wydłużenia sezonu turystycznego.
		Obniżenie jakości życia stałych mieszkańców	Sezonowy wzrost obciążenia komunikacyjnego dróg nadmorskich i ulic miejskich	Realizacja projektu spowoduje zmniejszenie liczby osób korzystających z samochodów w celach turystycznych i rekreacyjnych; nastąpi odciążenie istniejącej infrastruktury komunikacyjnej	
		Zagrożenie degradacją cennych i wrażliwych walorów środowiska	Tendencja do nadkoncentracji funkcji turystycznej w obszarach wrażliwych, o szczególnych walorach;	Większa liczba promowanych szlaków kajakowych zrealizowanych w ramach przedsięwzięcia tworzy alternatywę dla obszarów doznających nadkoncentracji funkcji turystycznej.	
Centra regionalne - koncentracji potencjałów	Starogard Gdański	Nie w pełni wykorzystane walory środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz przeciętny stan środowiska	Niewyeksponowane i niewykorzystane tereny potencjalnie atrakcyjne i bardzo atrakcyjne, np. Śródmieście, nad Wierzycą, Wzgórze św. Jana;	Realizacja projektu pozwoli na wyeksponowanie walorów przyrodniczych i kulturowych tego obszaru.	Zamierzenie zgodne z planami rozwojowymi. Lokalizacja kluczowych urządzeń rekreacji w strefach nadwodnych miast.

Obszar problemowy	Obszar szczegółowy	Typ problemu	Zagadnienia szczegółowe	Wpływ przedsięwzięcia na rozwiązanie problemu	Zgodność z planami rozwojowymi
	Malbork	Niski poziom wykorzystania potencjału turystycznego miasta dla rozwoju społeczno-gospodarczego.	niski poziom jakościowy funkcji związanych z rolą miasta jako ośrodka turystycznego o znaczeniu międzynarodowym	Projekt przyczyni się do "umiędzynarodowienia" roli Malborka jako ośrodka turystycznego i wpłynie na ulepszenie infrastruktury turystycznej.	
Dolina Dolnej Wisły wraz z jej obszarem deltowym	Cały obszar Doliny Dolnej Wisły	bariery w sferze gospodarczej	wysoki poziom bezrobocia, szczególnie na obszarach wiejskich	Wytworzenie infrastruktury szlaków kajakowych wpłynie na wzrost ruchu turystycznego, który powinien przełożyć się na wzrost zatrudnienia.	Zamierzenie zgodne z planami rozwojowymi. Tworzenie sprzyjających warunków dla promocji historycznych walorów przestrzeni.
			Rozwój innych dziedzin gospodarki utrudniony jest zaniedbaniami infrastrukturalnymi, przejawiającymi się w złym stanie dróg szczególnie gminnych, powiatowych i dojazdowych do pól, sieci wodociągowej i elektroenergetycznej (średniego i niskiego napięcia), niskim stopniu skanalizowania wsi, nieuregulowanej gospodarce odpadami, słabo rozwiniętej infrastrukturze turystycznej i rekreacyjnej	Budowa infrastruktury szlaków kajakowych będzie służyć również potrzebom mieszkańców.	
			Mała aktywność mieszkańców w podejmowaniu działalności gospodarczej	Działania inwestycyjne podmiotów publicznych wpłyną na aktywizację mieszkańców.	
Obszary wiejskie strukturalnie słabe	Cały obszar	Niska atrakcyjność osiedleńcza	Niedostateczna dostępność komunikacyjna, zły stan dróg	Zwiększenie dostępności komunikacyjnej, poprawa stanu dróg.	Zamierzenie zgodne z planami rozwojowymi. Przy zagospodarowaniu obrzeży zbiorników wodnych i otoczenia parków krajobrazowych dążenie do właściwego ukierunkowania presji masowej turystyki, odciążenia i ochrony
	Obszary atrakcyjne turystycznie	zagrożenie bioróżnorodności środowiska; konflikty pomiędzy potrzebą	Słabe przystosowanie obszarów atrakcyjnych turystycznie, zwłaszcza obrzeży zbiorników wodnych i parków krajobrazowych do wzmożonej presji	Polepszenie przystosowania obszarów atrakcyjnych turystycznie, zwiększenie ich dostępności.	

Obszar problemowy	Obszar szczegółowy	Typ problemu	Zagadnienia szczegółowe	Wpływ przedsięwzięcia na rozwiązanie problemu	Zgodność z planami rozwojowymi
		ochrony cennych zasobów przyrodniczych i kulturowych, a gospodarczym wykorzystaniem przestrzeni	masowej turystyki.		najbardziej wrażliwych elementów środowiska. Tworzenie infrastruktury umożliwiającej zrównoważony rozwój turystyki.
	Obszary położone wzdłuż południowej i wschodniej granicy województw	relatywnie słabe więzi z regionem	Niedostateczne w stosunku do potrzeb nakłady inwestycyjne na terenach „przygranicznych”.	Zwiększenie nakładów inwestycyjnych w południowych i wschodnich obszarach Województwa Pomorskiego.	
Aglomeracja Trójmiasta			Niska sprawność funkcjonowania transportu publicznego i systemu transportowego służącego rozwojowi Trójmiasta	Wytworzenie alternatywy wobec transportu publicznego.	Zamierzenie zgodne z planami rozwojowymi. Stanowi realizację Programu 6 zawartego w PZPWP - Metropolia Sportu i rekreacji.

Źródło: opracowanie własne.

Stosownie do zapisów PZWP Duże znaczenie dla rozwoju turystyki, szczególnie wypoczynkowej i krajoznawczej mają szlaki kajakowe: Brdy, Gwdy, Łupawy, Raduni, Słupi, Wdy, Liwy, Wierzycy, Motławy, Wielkiej Świętej – Tugi, Wieprzy, Łeby, Redy, Szkarpawy, wymagające lepszego oznakowania, wyznaczenia miejsc do biwakowania, stanic wodnych, udrożnienia, likwidacji niebezpiecznych pozostałości dawnych mostów i zniszczonych budowli hydrotechnicznych oraz organizacji miejsc do wygodnego przenoszenia kajaków.

2.3. Uwarunkowania prawne realizacji Przedsięwzięcia

2.3.1. Własność nieruchomości niezbędnych dla realizacji przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie strategiczne "Kajakiem przez Pomorze" będzie realizowane na nieruchomościach położonych w granicach Województwa Pomorskiego. Partnerzy przedkładając karty zadań oświadczyli, iż w niezbędnym zakresie podjęli działania niezbędne do pozyskania nieruchomości koniecznych dla posadowienia infrastruktury kajakowej. Należy zaznaczyć, iż forma dysponowania nieruchomościami musi:

- pozwolić na zapewnienie trwałości projektu, stosownie do art. 71 rozporządzenia ogólnego.
- być zgodne z treścią wytycznych dla RPO WP 2014-2020.

W trakcie weryfikacji kart projektowych partnerzy wskazywali, iż stan prawny nieruchomości:

- został ustalony,
- trwa jego ustalanie,
- brak jest możliwości ustalenia skontaktowania się z właścicielem.

Szczegółowy wykaz poszczególnych nieruchomości wraz z informacją o podmiotach będących ich właścicielami oraz numerami ksiąg wieczystych zawarty jest w załączniku do Analizy Wykonalności.

2.3.2. Uwarunkowania planistyczne

Stosownie do treści kart projektowych dla większości obszarów, na których mają być posadowione inwestycje w ramach poszczególnych projektów brak jest miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a obszary te objęte są tylko i wyłącznie studiami uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

W przypadku gdy zapisy dokumentów planistycznych są sprzeczne z zakładaną w projekcie funkcją konieczna jest odpowiednia ich modyfikacja z określeniem funkcji jako rekreacyjnej lub turystycznej.

Wykaz przedmiotowych dokumentów planistycznych zawarty jest w załączniku do Analizy Wykonalności.

2.3.3. Udzielanie zamówień publicznych w ramach partnerstw

Stosownie do zapisów Przewodnika beneficjenta RPO WP 2007-2013 realizacja zadań w ramach partnerstwa może przyjąć następujące formy:

- każda z jednostek sama udziela zamówienia publicznego - w przedmiotowym przedsięwzięciu takie rozwiązanie jest zalecane dla zamówień na roboty budowlane, ale nie wydaje się zasadnym dla zamówienia na usługi przygotowania dokumentacji projektowej (projektów budowlanych),
- lider i partnerzy mogą udzielić zamówienia wspólnego, stosownie do treści art. 16 ust. 1 p.z.p. W myśl tego przepisu podmioty zobowiązane do zastosowania procedur zamówień publicznych mogą się porozumieć i wspólnie przeprowadzić postępowanie oraz udzielić zamówienia, wyznaczając spośród siebie jednostkę upoważnioną do przeprowadzenia postępowania i udzielenia zamówienia w ich imieniu i na ich rzecz. Jednostka upoważniona do przeprowadzenia postępowania działa jako pełnomocnik pozostałych jednostek, zaciągając zobowiązanie ze skutkiem dla wszystkich. Jednostki mogą także postanowić, że każda z nich przystąpi do czynności zawarcia umowy osobiście. Udzielenie zamówienia wspólnego może mieć miejsce w przypadku każdego zamawiającego i zamówienia -zastosowanie ww. przepisu nie wymaga spełnienia żadnych warunków. Wymieniony sposób wykonania zadania wspólnego nie wymaga przemieszczania środków pomiędzy budżetami jednostek. Zawarta umowa o wykonanie zadania wspólnego powinna przewidywać wystawianie faktur częściowych za wykonanie zadania, na kwoty przypadające na każdego z partnerów, zgodnie z ustalonymi w porozumieniu (umowie partnerskiej) zasadami współfinansowania zadania. Każdy z partnerów wypłaca wykonawcy przypadającą na niego część wynagrodzenia (proporcjonalną do wartości jego zadań realizowanych w projekcie).

Lider przystępując do szacowania wartości zamówień udzielanych w ramach projektu partnerskiego powinien ustalić z należytą starannością planowaną liczbę usług, dostaw, czy tez robót budowlanych tego samego rodzaju (tj. wyodrębnić zamówienia tego samego rodzaju) oraz oszacować łączną wartość tak wyodrębnionych zamówień w odniesieniu dla całego okresu realizacji projektu. Następnie każdy z partnerów może samodzielnie udzielić zamówienia na swój zakres w ramach projektu w procedurze właściwej dla łącznej wartości zamówień tego samego rodzaju.

W przypadku partnerstwa podmiotów zobligowanych do stosowania p.z.p oraz podmiotów nie zobowiązanych do stosowania wskazanej ustawy należy przyjąć zasadę, iż partner zobowiązany do stosowania ustawy przeprowadza postępowanie w procedurze właściwej dla łącznej wartości zamówienia. Natomiast kwestie dotyczące rozliczenia pomiędzy partnerami a wykonawcą/-mi zamówienia zgodnie z podziałem zadań i zaangażowaniem finansowym winny być uregulowane np. w dokumentacji przetargowej.

Należy zaznaczyć, że ryzyko przekroczenia kwot wartości zamówień oraz konkursów, od których jest uzależniony obowiązek przekazywania ogłoszeń Urzędowi Publikacji Unii Europejskiej w ramach poszczególnych projektów jest nieznaczna, biorąc pod uwagę, iż kwoty te kształtują się (np. dla zamawiających będących jednostkami samorządu terytorialnego lub Lasów Państwowych jako państwowej jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej) na następujących poziomach:

- 207.000 euro - dla dostaw lub usług,
- 5.186.000 euro - dla robót budowlanych.

2.3.4. Analiza ryzyka występowania pomocy publicznej

Stosownie do brzmienia art. 107 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/2 z późn. zm., dalej TFUE) z zastrzeżeniem innych postanowień przewidzianych w Traktatach, wszelka pomoc przyznawana przez Państwo Członkowskie lub przy użyciu zasobów państwowych w jakiejkolwiek formie, która zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji poprzez sprzyjanie niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów, jest niezgodna z rynkiem wewnętrznym w zakresie, w jakim wpływa na wymianę handlową między Państwami Członkowskimi.

Wywodząc z zapisów powyższych - wsparcie udzielone określonemu podmiotowi prowadzącemu działalność gospodarczą podlega regułom pomocy publicznej jeżeli **łącznie** spełnione są poniższe warunki:

1. pomoc udzielana jest przez państwo lub ma swe źródło w środkach publicznych;
2. przedsiębiorca uzyskuje przysporzenie na warunkach korzystniejszych od oferowanych na rynku;
3. pomoc ma charakter selektywny tj. uprzywilejowanie dotyczy określonego przedsiębiorcy lub przedsiębiorców lub określonych towarów lub usług;
4. grozi zakłóceniem lub zakłóca konkurencję oraz wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi UE.

Należy przyjąć, że środki pomocowe udzielane z RPO WP 2014-2020 będą spełniały przesłanki wskazane w punktach 1 i 3.

W przypadku partnerów, którzy zgodnie z założeniem udostępnią wytworzoną infrastrukturę na zasadach nieodpłatności i ogólnej dostępności dla wszystkich zainteresowanych odbiorców końcowych nie będzie możliwym przypisanie takim partnerom cechy przedsiębiorcy - nie będą wszakże oferować za odpłatnością towarów i usług na rynku unijnym.

Ze względu na to, że budowa ogólnodostępnej i nieodpłatnej infrastruktury rekreacyjnej lub turystycznej należy do zadań publicznych brak jest elementu w postaci występowania konkurencji na hipotetycznym rynku zapewnienia dostępu do tego typu infrastruktury, *ergo* jeśli brak jest rynku to brak jest również konkurencji, która mogłaby ulec zakłóceniu.

Na potwierdzenie powyższego wywodu należy wskazać, że Przewodnik Beneficjenta RPO WP 2007-2013 *expressis verbis* stanowi, iż pomoc publiczna nie będzie więc identyfikowana w przypadku takich projektów jak: budowa ogólnie dostępnych ścieżek rowerowych, **budowa pomostów kajakowych bez pobierania opłat**, rewaloryzacja publicznych parków, itp.

Zasadnym jest twierdzenie, iż pomoc publiczna wystąpi np. w sytuacji gdy na nieruchomości gruntowej, na której posadowiono elementy infrastruktury niezbędnej dla projektu prowadzona jest lub będzie działalność gospodarcza (np. kiosk z pamiątkami, sklep, punkt gastronomiczny itp.).

Obojętnym dla realizacji przedsięwzięcia jest to czy na nieruchomościach sąsiednich, stanowiących własność podmiotów innych niż partnerzy projektu będzie prowadzona działalność gospodarcza, przynajmniej tak długo jak niezasadnym będzie twierdzenie, że lokalizacji ogólnodostępnej infrastruktury projektu kajakowego była powodowana interesem rzeczonych innych podmiotów.

2.3.5. Poddziałanie dla podmiotów wykorzystujących infrastrukturę dla celów komercyjnych

Dla podmiotów, które zakładają pobieranie opłat z tytułu korzystania z infrastruktury zostanie przygotowane odrębne poddziałanie, komplementarne do przedsięwzięcia strategicznego "Kajakiem przez Pomorze".

Poddziałanie będzie finansowane również, ze środków RPO WP 2014-2020. Wybór projektów nastąpi w formule konkursowej i co do zasady z pominięciem formuły partnerskiej. Beneficjenci będą składać indywidualne wnioski o dofinansowanie.

Ze względu na to, że w przypadku zamiaru pobierania odpłat z tytułu korzystania z infrastruktury wystąpi pomoc publiczna powoduje to, iż poziom dofinansowania nie może przekroczyć odpowiednio[6]:

- 55% dla mikro i małych przedsiębiorstw,
- 45% dla średnich przedsiębiorstw.

W przypadku, wykorzystywania wytworzonej infrastruktury na cele komercyjne należy stwierdzić, iż spełniony zostanie warunek, o jakim stanowi art. 86 ust. 1 uVAT. Zaistnieje zatem prawo do obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego.

Stosownie do projektu *Wytycznych Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020* podatek VAT ma przymiot wydatku niekwalifikowanego jeżeli może zostać odzyskany na podstawie przepisów krajowych.

Zasadnym jest aby podmioty realizujące projekty komplementarne na zasadach komercyjnych wystąpiły z wnioskiem o wydanie interpretacji indywidualnej Ministra Finansów w zakresie możliwości obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego.

2.3.6. Poddziałanie dla podmiotów wykorzystujących infrastrukturę dla celów komercyjnych

Podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 1 p.z.p, dokonuje wyboru partnerów spoza sektora finansów publicznych z zachowaniem zasady przejrzystości i równego traktowania podmiotów. Podmiot ten, dokonując wyboru, jest obowiązany w szczególności do:

- ogłoszenia otwartego naboru partnerów na swojej stronie internetowej wraz ze wskazaniem co najmniej 21-dniowego terminu na zgłaszanie się partnerów;
- uwzględnienia przy wyborze partnerów: zgodności działania potencjalnego partnera z celami partnerstwa, deklarowanego wkładu potencjalnego partnera w realizację celu partnerstwa, doświadczenia w realizacji projektów o podobnym charakterze;
- podania do publicznej wiadomości na swojej stronie internetowej informacji o podmiotach wybranych do pełnienia funkcji partnera.

Wybór partnerów spoza sektora finansów publicznych jest dokonywany przed złożeniem wniosku o dofinansowanie projektu partnerskiego.

[6] Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2014 r. w sprawie ustalenia mapy pomocy regionalnej na lata 2014-2020.

Podmioty spoza sektora finansów publicznych mogą uczestniczyć w realizacji Przedsięwzięcia z zastosowaniem jednej z poniższych form:

- w ramach partnerstwa z zastrzeżeniem nieodpłatności korzystania z infrastruktury przez odbiorców końcowych albo
- w przypadku, gdy infrastruktura ma zostać przeznaczona do celów komercyjnych w ramach poddziałania komplementarnego, o którym mowa w Rozdziale 2.3.5.

Podmioty spoza sektora finansów muszą być obowiązane do utrzymania tożsamych standardów, które zostaną wyznaczone dla Przedsięwzięcia "Kajakiem przez Pomorze".

2.3.7. Przenoszalność decyzji środowiskowej

W sytuacji gdy dla całości projektu realizowanego w formule partnerskiej (tj. tych jego elementów, dla których decyzja środowiskowa będzie niezbędna), wydana zostanie jedna decyzja środowiskowa należy rozważyć kwestię dopuszczalności przeniesienia jej na pozostałych partnerów. Możliwość taka jest przewidziana w art. 72a u.i.o.ś - organ właściwy do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach jest obowiązany, za zgodą strony, na rzecz której decyzja została wydana, do przeniesienia tej decyzji na rzecz innego podmiotu, jeżeli przyjmuje on warunki zawarte w tej decyzji. Stronami w postępowaniu o przeniesienie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach są podmioty, między którymi ma być dokonane przeniesienie decyzji.

Przywołany art. 72a nie wprowadza żadnych ograniczeń, z których wynikałby zakaz przenoszenia prawa do decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach na inny podmiot w zakresie części planowanego przedsięwzięcia, jeżeli przyjmuje on warunki zawarte w tej decyzji. Istota przedsięwzięcia, dla którego została wydana decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach musi pozwalać na fizyczne i przestrzenne wyodrębnienie w nim indywidualnych części np. w przypadku drogi jej odcinków lub etapów do realizacji, tak by uzyskane części mogły być oddzielnie realizowane przez różne podmioty, na podstawie odrębnych pozwoleń uzyskanych w toku postępowania inwestycyjnego i mogły samodzielnie funkcjonować zgodnie ze swoim przeznaczeniem[7].

2.4. Udostępnienie gruntów pokrytych wodami, stanowiącymi własność Skarbu Państwa, niezbędnych do prowadzenia przedsięwzięć

Stosownie do treści art. 20 ust. 1 pkt 6 ustawy prawo wodne grunty pokryte wodami, stanowiące własność Skarbu Państwa, niezbędne do prowadzenia przedsięwzięć związanych z działalnością służącą do uprawiania rekreacji, turystyki, sportów wodnych oraz amatorskiego połowu ryb oddaje się w użytkowanie za opłatą roczną. Jednakże z przedmiotowej opłaty rocznej zwalnia się grunty pokryte wodami oddawane w użytkowanie dla potrzeb działalności służącej do uprawiania rekreacji, turystyki, sportów wodnych oraz amatorskiego połowu ryb (art. 20 ust. 3 pkt 3 ustawy prawo wodne).

[7] Patrz opinia GDOŚ z dnia 14 marca 2011 r. dostępna pod adresem: http://www.gdos.gov.pl/files/artykuly/5072/Cesja_decyzji_o_srodowiskowych_uwarunkowaniach.pdf

2.5. Analiza kwalifikowalności VAT

Dla przedmiotowej analizy przyjęto założenie, którego istotą jest to, że:

- wytworzona w ramach projektu "Kajakiem przez Pomorze" infrastruktura będzie udostępniania odbiorcom końcowym (konsumentom) nieodpłatnie,
- projekt będzie współfinansowany ze środków pomocowych Unii Europejskiej tj. Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020.

Schemat 6: Podatek VAT w przedsięwzięciu

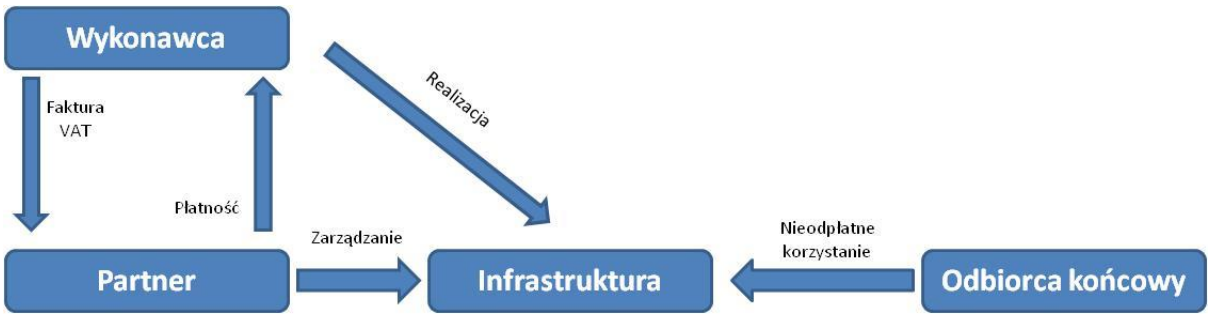

Źródło: opracowanie własne.

W prezentowanym modelu partner (w przypadku zamówienia wspólnego - lider) wybiera wykonawcę infrastruktury kajakowej. Wykonawca po realizacji przedmiotu zamówienia (infrastruktura) wystawia fakturę VAT i otrzymuje od Partnera należne wynagrodzenie (płatność). Infrastruktura stosownie do przyjętego założenia udostępniana jest odbiorcom końcowym nieodpłatnie. Zarządzanie infrastrukturą, obejmujące zapewnie trwałości, pozostaje w gestii partnera.

Stosownie do treści art. 86 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (tekst jednolity Dz. U. z 2011 r. Nr 177, poz. 1054 z późn. zm.) w zakresie w jakim towary i usługi są wykorzystywane do wykonywania czynności opodatkowanych, podatnikowi, o którym mowa w art. 15, przysługuje prawo do obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego, z zastrzeżeniem art. 114, art. 119 ust. 4, art. 120 ust. 17 i 19 oraz art. 124.

W myśl art. 86 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy, kwotę podatku naliczonego stanowi suma kwot podatku określonych w fakturach otrzymanych przez podatnika z tytułu nabycia towarów i usług.

Stosownie do treści art. 87 ust. 1 ustawy, w przypadku, gdy kwota podatku naliczonego, o której mowa w art. 86 ust. 2, jest w okresie rozliczeniowym wyższa od kwoty podatku należnego, podatnik ma prawo do obniżenia o tę różnicę kwoty podatku należnego za następne okresy lub do zwrotu różnicy na rachunek bankowy.

Z powyższego wynika, że prawo do obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego przysługuje wówczas, gdy zostaną spełnione określone warunki, tzn. odliczenia tego dokonuje podatnik podatku od towarów i usług oraz gdy towary i usługi, z których nabyciem podatek został naliczony, są wykorzystywane do wykonywania czynności opodatkowanych. Warunkiem umożliwiającym podatnikowi skorzystanie z prawa do odliczenia podatku naliczonego jest związek zakupów z wykonywanymi czynnościami opodatkowanymi.

Przedstawiona powyżej zasada wyklucza zatem możliwość dokonania obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego związanego z usługami i towarami, które nie są w ogóle wykorzystywane do czynności opodatkowanych, czyli w przypadku ich wykorzystywania do czynności zwolnionych od podatku VAT oraz niepodlegających temu podatkowi.

W analizowanym przypadku infrastruktura będzie udostępniania odbiorcy końcowemu nieodpłatnie, a zatem nie będzie służyła działalności opodatkowanej.

Nie będzie zatem możliwym obniżenie kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego ponieważ efekty przedsięwzięcia nie będą służyć działalności opodatkowanej.

Należy zatem zakładać, iż podatek VAT będzie miał zatem przymiot kosztu kwalifikowalnego, o ile rzecz jasna znajdzie się w katalogu kosztów kwalifikowalnych.

3. WYKONALNOŚĆ TECHNICZNO-TECHNOLOGICZNA

3.1. Zgodność projektu z krajowymi i regionalnymi dokumentami strategicznymi

Niniejsze Przedsięwzięcie pozostaje w zgodności z dokumentami strategicznymi zarówno krajowymi, jak i regionalnymi. Poniżej opisano szczególnie istotne z punktu widzenia Przedsięwzięcia priorytety działań oraz wpływ jego realizacji na spełnienie celów dokumentów strategicznych.

Niniejsze Przedsięwzięcie jest zgodne z celami, priorytetami oraz założeniami zawartymi w głównych dokumentach o charakterze strategicznym, takimi jak:

- Strategia Rozwoju Kraju 2020,
- Umowa Partnerska.

Ponadto, zakres realizacji Przedsięwzięcia jest spójny z celami i założeniami dokumentów przygotowanych na szczeblu krajowym oraz regionalnym, takich jak:

- Projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020,
- Kontrakt Terytorialny dla Województwa Pomorskiego,
- Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020,
- Regionalny Program Strategiczny w zakresie atrakcyjności kulturalnej i turystycznej Pomorska Podróż,
- Program Ochrony Środowiska Województwa Pomorskiego na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego.

Niniejsze Przedsięwzięcie stanowi przykład wdrożenia celów i założeń wszystkich wyżej wymienionych dokumentów sporządzonych zarówno na poziomie regionalnym, jak i krajowym. Realizacja Przedsięwzięcia przyczyni się do osiągnięcia wyznaczonych celów strategicznych i cząstkowych zawartych w w/w dokumentach.

Strategia Rozwoju Kraju 2020

Strategia Rozwoju Kraju 2020 (ŚSRK) jest główna strategią rozwojową w średnim horyzoncie czasowym, wskazując na strategiczne zadania państwa, które należy podjąć w perspektywie najbliższych lat, aby wzmocnić procesy rozwojowe. ŚSRK pokazuje działania polegające na usuwaniu barier, w tym słabości gospodarczych. Strategia Rozwoju Kraju skupia się wokół trzech obszarów strategicznych: sprawne i efektywne państwo, konkurencyjna gospodarka oraz spójność społeczna i terytorialna.

Niniejsze Przedsięwzięcie wpisuje się w:

- obszar strategiczny III *Spójność społeczna i terytorialna*, cel III.3 *Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych*, priorytet rozwojowy III.3.3. *Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmacniania potencjału obszarów wiejskich.*

Przedsięwzięcie wpisuje się w ten priorytet poprzez wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy zorientowanych m.in. na turystykę oraz działanie na rzecz poprawy atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej regionów.

Projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020

Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2014 – 2020, jest jednym z narzędzi realizacji Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020. RPO WP skupia się na takich obszarach jak gospodarka, edukacja, aktywność zawodowa i społeczna, transport, energia, środowisko oraz wykorzystanie specyficznych potencjałów poszczególnych obszarów. Przedsięwzięcie wpisuje się w:

- oś priorytetową 8. Konwersja, priorytet inwestycyjny 6c *Ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego.*

W ramach tej osi Priorytetowej interwencja ukierunkowana jest na wsparcie zatrudnienia uwzględniając specyfikę przestrzenną najbardziej istotnych obszarów problemowych zlokalizowanych w województwie pomorskim. W ramach tego priorytetu preferowane do realizacji są m.in. produkty sieciowe, stanowiące element produktu turystycznego o ponadlokalnej skali, które powstaną w efekcie współpracy wielu podmiotów przy zachowaniu akceptacji społecznej, przyczyniające się do wzrostu zatrudnienia czy też zlokalizowane na terenach o wysokim potencjale turystyczno-rekreacyjnym

Przedsięwzięcie mające na celu realizację szlaków kajakowych wpisuje się w ten priorytet, ze względu na swój sieciowy charakter, ponadlokalną skalę realizacji oraz wysoki potencjał turystyczny regionów położonych wzdłuż pomorskich szlaków wodnych.

Umowa Partnerska

Umowa Partnerstwa to dokument określający kierunki interwencji w latach 2014-2020 trzech polityk: Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rybołówstwa oraz Wspólnej Polityki Rolnej. Umowa Partnerstwa wskazuje cele rozwojowe do 2020 roku, wskaźniki oraz zakres proponowanych interwencji. Niniejsze Przedsięwzięcie wpisuje się w:

- Cel tematyczny 6. *Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami*, cel szczegółowy: *zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich zachowanie.*

Projekty w ramach tego celu powinny m.in. przyczyniać się do poprawy dostępności do kultury oraz wzmocnienia funkcji edukacyjnych, podniesienie atrakcyjności turystycznej kraju bądź regionu.

Analizowane Przedsięwzięcie wpisuje się te cele poprzez rozwój infrastruktury pływającej oraz właściwe ukierunkowanie ruchu turystycznego na obszarach cennych przyrodniczo, dzięki czemu Przedsięwzięcie przyczyni się do poprawy dostępności do obszarów cennych kulturowo zlokalizowanych przy pomorskich szlakach kajakowych oraz lepszej ochrony wartości przyrodniczych przy jednoczesnym zwiększeniu atrakcyjności turystycznej tych obszarów.

Kontrakt Terytorialny dla Województwa Pomorskiego

Kontakt terytorialny jest umową pomiędzy Samorządem Województwa i Rządem, odnosi się do najważniejszych dla regionu inwestycji. Kontakt terytorialny stanowi jeden z najważniejszych dla województwa pomorskiego instrumentów finansowania przedsięwzięć o kluczowym znaczeniu dla rozwoju Pomorza w perspektywie do 2020 roku. W dokumencie tym uzgodnione zostały cele oraz przedsięwzięcia priorytetowe o istotnym znaczeniu dla rozwoju województwa pomorskiego oraz kraju. Niniejsze Przedsięwzięcie wpisuje się w następujący cel rozwojowy:

- Cel rozwojowy 5. Wykorzystanie istniejącego potencjału przyrodniczego i kulturowego Województwa, w szczególności w zakresie obszarów uznanych za obiekty światowego dziedzictwa kulturowego i naturalnego UNESCO oraz parków narodowych.

Realizacja Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze" poprzez zagospodarowanie szlaków kajakowych województwa pomorskiego przyczyni się do poprawy dostępności do dziedzictwa kulturowego i naturalnego znajdującego się wzdłuż pomorskich szlaków wodnych. Realizacja zadań spowoduje ukierunkowaniu ruchu turystycznego na obszary cenne przyrodniczo oraz spowoduje poprawę dostępności do tych miejsc, a oznakowanie szlaków przyczyni się do poprawy dostępności do obszarów o znaczeniu kulturowym poprzez informowanie turystów o znajdujących się w pobliżu atrakcjach turystycznych i kulturowych.

Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020

Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego do roku 2020 wyznacza trzy równie ważne cele strategiczne: nowoczesna gospodarka, aktywni mieszkańcy oraz atrakcyjna przestrzeń. Cele te są skonkretyzowane przez cele operacyjne i kierunki działań.

Przedsięwzięcie wpisuje się w:

- Cel strategiczny 1. Nowoczesna Gospodarka, cel operacyjny 1.3. unikatowa oferta turystyczna i kulturalna.

W ramach tego celu wybór strategiczny obejmuje m.in. projekty sieciowe, kompleksowe, rozpoznawalne na poziomie krajowym projekty, które oparte są na dziedzictwie kulturowym i naturalnym.

Przedsięwzięcie wpisuje się w ten cel, ponieważ w jego ramach ma powstać sieciowa infrastruktura kajakowa, która przyczyni się do udostępnienia turystom dziedzictwa kulturowego i naturalnego położonego wzdłuż pomorskich szlaków wodnych.

Regionalny Program Strategiczny w zakresie atrakcyjności kulturalnej i turystycznej Pomorska Podróż

Program ten stanowi jedno z sześciu zasadniczych narzędzi realizacji Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020. W ramach programu wyróżnić można jeden cel operacyjny z SRWP – Unikatowa oferta turystyczna i kulturalna oraz dwa kierunki działania z SRWP.

Niniejsze Przedsięwzięcie wpisuje się w:

- Cel szczegółowy 2. *Całoroczna, sieciowa, kompleksowa oferta, wzmacniająca wizerunek regionu*, Priorytet 2.1. *Nowoczesne rozwiązania infrastrukturalne i przestrzenne, działanie 2.1.1.Kreownaie powszechnie dostępnej przestrzeni*

Zakres interwencji dla tego działania obejmuje zagospodarowanie tras turystycznych o charakterze regionalnym i ponadregionalnym.

Przedsięwzięcie „Kajakiem przez Pomorze" wraz z działaniem „Wiślana Trasa Rowerowa" oraz Rozwój oferty turystyki wodnej w obszarze Pętli Żuławskiej i Zatoki Gdańskiej został przedstawiony w ramach priorytetu 2.1. jako potencjalne przedsięwzięcie strategiczne.

Program Ochrony Środowiska Województwa Pomorskiego na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020

Program Ochrony Środowiska ma pomóc w realizacji polityki ekologicznej państwa na szczeblu regionalnym oraz wspomaganiu procesu decyzyjnego i harmonizacji działań, które są podejmowane w celu wprowadzenia ładu ekologicznego na terenie województwa pomorskiego. W Programie Ochrony Środowiska przedstawione są cele perspektywiczne, cele średniookresowe oraz cel priorytetowy.

Niniejsze Przedsięwzięcie wpisuje się w III cel perspektywiczny Programu Ochrony Środowiska:

- *Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody*, siódmy cel średniookresowy: *Ochrona krajobrazu i różnorodności biologicznej, powstrzymanie procesów degradacji oraz poprawa systemu obszarów chronionych*

Niniejsze Przedsięwzięcie wpisuje się w powyższy cel, ponieważ jego realizacja przyczyni się do udostępniania kajakarzom dziedzictwa naturalnego zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Dodatkowo realizacja zadań przedstawionych w Analizie Wykonalności przyczyni się do budowy niezbędnej infrastruktury kajakowej, dzięki czemu zmniejszy się liczba pól namiotowych oraz miejsc wodowania i wyjmowania kajaków w miejscach do tego nie przeznaczonych, które mają negatywny wpływ na środowisko, poprzez przyczynianie się do degradacji środowiska naturalnego oraz mające wpływ na zanieczyszczenie środowiska wzdłuż szlaków wodnych w województwie pomorskim.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego

PZPWP zawiera wszystkie kwestie związane z zagospodarowaniem przestrzennym w województwie pomorskim. Celem podstawowym PZPWP jest kształtowanie harmonijnej struktury funkcjonalno – przestrzennej województwa, równoważąc cechy, zasoby i walory przestrzeni z rozwojem gospodarczym, wzrostem poziomu jakości życia, zachowaniem środowiska dla obecnych i przyszłych pokoleń.

W kierunkach zagospodarowania Przestrzennego dla województwa pomorskiego wyróżnić można m.in. Rozwój gospodarki turystycznej, w tym szlaki turystyczne. Zgodnie z PZPWP działania mające na celu rozwój szlaków turystycznych powinny mieć charakter komplementarny i zintegrowany, aby w ten sposób uzyskać dodany efekt w stosunku do ponoszonych wysiłków. Można tu wyróżnić rozwój szlaków turystyki wodnej, jako elementu, który integruje obszary rekreacyjne w tym:

- zagospodarowanie turystyczne szlaków wodnych, poprzez stworzenie przystani i stanic, miejsc biwakowych oraz oznakowanie szlaków na rzekach: Wda, Brda, Wielki Kanał Brdy, Liwa, Słupia, Łeba, Łupawa, Radunia, Wierzyca, Motława, Wieprza, Wieprza, Reda, Tuga, oraz rzek Zalewu Wiślanego i Delty Wisły.

Wszystkie rzeki uwzględnione w PZPWP w kierunkach zagospodarowania przestrzennego zostały poddane analizie w ramach niniejszego Przedsięwzięcia.

3.2. Standardy techniczne dla poszczególnych typów lokalizacji

Rozwiązania techniczne dla infrastruktury kajakowej przedstawione w opracowaniu pn. „Koncepcja zagospodarowania szlaków wodnych woj. pomorskiego dla rozwoju turystyki kajakowej" zostały wykorzystane do opracowania kart zadań dla poszczególnych lokalizacji na szlakach wodnych województwa pomorskiego oraz oszacowania kosztów nakładów inwestycyjnych zagospodarowania szlaków wodnych w regionie pomorskim. Z kolei dokument pn. „Wzornictwo regionalne" (załącznik niniejszego opracowania) został zaprezentowany beneficjentom jako opcja zagospodarowania lokalizacji z możliwością inkorporowania rozwiązań technicznych do kart zadań. Na etapie Analizy Wykonalności rozwiązania te zostały włączone do kart zadań przez gminę Nowy Dwór Gdański, gminę miejską Malbork oraz gminę Cedry Wielkie. Dla gmin, które zdecydują się na zastosowanie takich rozwiązań, dokument „Wzornictwo regionalne" powinien w przyszłości stanowić pewną inspirację w kontekście projektowania, prototypowania i wdrażania spójnych rozwiązań przestrzennych na szlakach. Powinien być inspiracją w całym procesie przemyślanego projektowania przestrzeni turystycznej i nadawania nowych, atrakcyjnych i prorozwojowych funkcji.

Poza standardami technicznymi dla poszczególnych typów lokalizacji, w kartach zadań jest przedstawiony szczegółowy sposób zagospodarowania, który uwzględnia dodatkowo infrastrukturę rowerową oraz pozostały zakres określony przez beneficjentów wykraczający poza rozwiązania modułowe prezentowane w Koncepcji (np. budynki socjalne).

Przedsięwzięcie „Kajakiem przez Pomorze" swoim zakresem obejmuje głównie rozbudowę i poprawę standardu infrastruktury turystycznej, w szczególności kajakowej. Zgodnie z definicją zawartą w opracowaniu pn. „Koncepcja zagospodarowania szlaków wodnych woj. pomorskiego dla rozwoju turystyki kajakowej" poprzez infrastrukturę szlaków kajakowych rozumiemy zespół wszystkich elementów i urządzeń, które pozwalają na wygodne i bezpieczne użytkowanie szlaku kajakowego przez turystów. Infrastruktura ta powinna zagwarantować bezpieczeństwo użytkowników, dobrą dostępność szlaku kajakowego, właściwą obsługę ruchu turystycznego oraz ograniczać nadmierną ingerencję turystów w środowisko naturalne. Z tego powodu istotne jest skanalizowanie ruchu turystycznego w wybranych miejscach za pomocą odpowiednio zaprojektowanej infrastruktury. Ponadto infrastruktura pozwala zaspokoić potrzeby turystów związane z wygodą, rekreacją, noclegiem, spożywaniem posiłków, wyrzucaniem śmieci i potrzebami higienicznymi.

W Polsce stosowane rozwiązania infrastruktury kajakowej są bardzo zróżnicowane na poszczególnych rzekach. Wynika to z faktu, iż w Polsce nie ma określonych standardów dotyczących infrastruktury kajakowej. Jedynie inwestycje realizowane przez nadleśnictwa mają w miarę jednolity charakter (ławostoły, wiaty, ogrodzenia).

Autorzy opracowania „Koncepcja zagospodarowania szlaków wodnych woj. pomorskiego dla rozwoju turystyki kajakowej" wymienili siedem kryteriów, którymi powinna charakteryzować się infrastruktura kajakowa:

- trwałość i odporność na warunki atmosferyczne,
- odporność na wandalizm,
- ograniczona ingerencja w środowisko naturalne i krajobraz,
- funkcjonalność i prostota wykonania,

- zgodność ze specyfiką regionu, jego architektury i tożsamością,
- niski koszt inwestycji odtworzenia.

Ze względu na wyżej wymienione kryteria, konieczność odnawiania i napraw infrastruktury, zaleca się, aby elementy infrastruktury miały charakter modułowy, powtarzalny i łatwy do wymiany. Autorzy przytoczonego opracowania wyróżnili dwie grupy obiektów infrastruktury kajakowej, w ramach których zaproponowali standardowe moduły zagospodarowania dla poszczególnych lokalizacji:

I. Obiekty ułatwiające pokonywanie szlaku – przenoski przez przeszkody hydrotechniczne (elektrownie wodne, jazy, niskie mostki) oraz miejsca wyciągania kajaków przed odcinkami rzeki, na których spływy kajakowe nie są dozwolone (obiekty elektrowni wodnych).

a) Przenoska przy małej przeszkodzie na szlaku bez urządzeń rekreacyjnych (przy jazie, małej elektrowni, niskim mostku itp.).

Taka przenoska nie wymaga poważnych nakładów inwestycyjnych (większych robót ziemnych i hydrotechnicznych, budowy pomostów itp.) lecz raczej udrożnienia przejścia przez przeszkodę. Zakłada się w ramach inwestycji:

• zagospodarowanie brzegów powyżej i poniżej przeszkody,

• wykonanie ciągów pieszych oraz schodów,

• ustawienie drobnych elementów małej architektury: 1 ławostołu, 1 kosza na śmieci, 1 tabliczki oznakowania.

b) Przenoska przy małej przeszkodzie na szlaku wyposażona w urządzenia rekreacyjne (przy jazie, małej elektrowni, niskim mostku itp.).

Taka przenoska nie wymaga poważnych nakładów inwestycyjnych (większych robót ziemnych i hydrotechnicznych, budowy pomostów itp.) lecz raczej udrożnienia przejścia przez przeszkodę. Może też posłużyć jako awaryjne miejsce biwakowe dla niewielkiej grupy turystów. Zakłada się w ramach inwestycji:

• zagospodarowanie brzegów powyżej i poniżej przeszkody,

• wykonanie ciągów pieszych oraz schodów,

• opcjonalnie – pomost do cumowania kajaków,

• ustawienie drobnych elementów małej architektury: 1 małej wiaty, 2 suszarek dla kajaków, ogrodzenia drewnianego, 2 ławostołów, 1 paleniska, 2 koszy na śmieci, 1 tabliczki małej i 1 dużej oznakowania oraz osłony przenośnej toalety.

c) Przenoska przy większej przeszkodzie na szlaku (zaporze wodnej, większej elektrowni wodnej, wysokim progu wodnym lub przy stromych, obwałowanych brzegach).

Taka przenoska obok wykonania przejścia (obejścia) przez przeszkodę w postaci ciągu pieszego zwykle wymaga robót hydrotechnicznych w postaci umocnienia brzegów (kosze gabionowe, geokrata, faszyna), modyfikacji profilu skarp i wałów, wykonania zejść i podejść itp. prac ziemnych. Przenoska taka może służyć również jako niewielkie miejsce biwakowe i odpoczynkowe. W ramach infrastruktury zakłada się wykonanie następujących elementów zagospodarowania:

• 2 pomosty wraz z urządzeniem brzegów (powyżej i poniżej przeszkody),

• wykonanie ciągów pieszych oraz schodów,

• ustawienie drobnych elementów małej architektury: 2 małe wiaty, 2 ławostoły, 2 suszarki na kajaki, drewniane ogrodzenie, 1 kosz na śmieci, 1 mała i 1 duża tablica informacyjna, osłona przenośnego sanitariatu).

II. Przystanie kajakowe i pola biwakowe oraz stanice kajakowe, pozwalające na wygodne korzystanie ze szlaku kajakowego. Umożliwiają one turyście zwodowanie i wyjęcie z wody kajaka (rozpoczęcie i zakończenie spływu), zatrzymanie się nad rzeką, odpoczynek, wyjście z kajaka, spożycie posiłku, załatwienie potrzeb fizjologicznych, pozbycie się śmieci, rozbicie namiotu i przenocowanie lub przerwanie spływu w przypadku złej pogody. Zwykle są one też miejscami postojowymi.

a) Punkt etapowy na szlaku kajakowym nie pełniący funkcji biwaku

Takie miejsce pełni ważną funkcję na szlaku kajakowym jako miejsce rozpoczynania lub kończenia spływów, najczęściej jest zlokalizowane w górze szlaku (miejsce, w którym wyładowuje się kajaki i płynie w dół rzeki) lub kończy się z jakiegoś powodu dany etap spływu. Zwykle nie pełni funkcji pola biwakowego z uwagi na swoją lokalizację (mało atrakcyjne otoczenie, brak potrzeby biwakowania itp.). Natomiast miejsce takie musi zapewnić swobodę manewru i sprawną obsługę ruchu turystycznego. W ramach zagospodarowania przewiduje się następujące elementy:

• przystań z pomostem,

• ciągi komunikacyjne, zatoka postojowa z parkingiem,

• ustawienie drobnych elementów małej architektury: 2 małe wiaty, 2 suszarki na kajaki, ogrodzenie terenu, 2 kosze na śmieci, 1 mała i 1 duża tablica informacyjna, osłona przenośnego sanitariatu.

b) Małe pole biwakowe

Jest to typowe miejsce na szlaku kajakowym, mające zabezpieczyć potrzeby turystów w zakresie odpoczynku i noclegu. Przewiduje się wykonanie takich pól na mniej uczęszczanych szlakach kajakowych. Pole takie zapewnia wygodny wypoczynek dla kilkunastu osób (jednej, średniej wielkości grupy kajakarzy). W ramach zagospodarowania przewiduje się następujące elementy:

• przystań z pomostem oraz urządzeniem brzegu;

• zatoka postojowa z parkingiem;

• ustawienie drobnych elementów małej architektury: 2 małe wiaty, 1 duża wiata, 5 ławostołów, ogrodzenie terenu, 1 palenisko, 2 kosze na śmieci, 5 suszarek do kajaków, 1 mała i 1 duża tablica informacyjna, osłona przenośnego sanitariatu.

c) Duże pole biwakowe

Jest to typowe miejsce na szlaku kajakowym, mające zabezpieczyć potrzeby turystów w zakresie odpoczynku i noclegu. Pola takie powinny być zlokalizowane na bardziej uczęszczanych szlakach kajakowych (np. Brda, Wda, Słupia) oraz w kluczowych miejscach na innych szlakach kajakowych oraz przy węzłach koncentracji ruchu turystycznego. Stanowić mogą również zaplecze dla innych

form turystyki (np. dla rowerzystów). Pole takie zapewnia wygodny wypoczynek dla kilkudziesięciu osób. W ramach zagospodarowania przewiduje się następujące elementy:

• przystań z pomostem oraz urządzeniem brzegu,

• zatoka postojowa z parkingiem,

• ustawienie drobnych elementów małej architektury: 4 małe wiaty, 2 duże wiaty, 10 ławostołów, 10 suszarek do kajaków, ogrodzenie terenu, 2 paleniska, 4 kosze na śmieci, 2 małe i 2 duże tablice informacyjne, 3 osłony przenośnych sanitariatów i kontenerów sanitarnych.

Jak wynika z powyżej przedstawionych modułów zagospodarowania dla poszczególnych lokalizacji podstawowymi grupami elementów zagospodarowania szlaków turystycznych są:

- przenoski kajakowe,
- urządzenie nabrzeży i pomosty,
- obiekty małej infrastruktury,
- elementy ciągów komunikacyjnych,
- zaplecze sanitarne.

Przenoski kajakowe są jednymi z podstawowych inwestycji, które zapewniają wygodę i bezpieczeństwo kajakarzom. Bardzo często przenoski przy większych przeszkodach (elektrownie wodne, obiekty hydrologiczne) wymagają pokonania dużej różnicy wysokości pomiędzy górną a dolną wodą. Taka przenoska składa się z trzech podstawowych elementów: dwóch nabrzeży (miejsce wyjmowania kajaków, miejsca wodowania kajaków) oraz drogi przejścia. Wyposażona jest często w ogrodzenie i oznakowanie, a dodatkowo może posiadać infrastrukturę wypoczynkową. Istotnym aspektem przy większej przenosce jest wykonanie robót budowlanych, związanych z uporządkowaniem brzegów, zmianą konstrukcji nabrzeży itp. Przenoska przy elektrowni wodnej wymaga uzgodnień z operatorem, aby wyznaczyć miejsca wyjmowania i wodowania kajaków w punktach, które zapewnią kajakarzom bezpieczeństwo a ruch turystyczny nie będzie przeszkadzać w funkcjonowaniu elektrowni. Wskazane jest budowanie i projektowanie przenosek w powiązaniu z budową wymaganych prawem i pozwoleniami wodnoprawnymi przepławek dla ryb.

Mniejsze przenoski przy moście czy małym obiekcie hydrotechnicznym są znacznie uproszczone w porównaniu z przenoską przy elektrowni. Miejsce wyjmowania kajaków przyjmuje najczęściej formę wyprofilowanego nabrzeża, ścieżki do przejścia na miejsce wodowania kajaków z drugim nabrzeżem, tablicy informacyjnej i oznakowania. Takie przenoski należy wykonać przy obiektach, które uniemożliwiają spływ kajakowy (młyny, jazy, niskie mostki) i wymuszają przeniesienie kajaka przez przeszkodę lądem. Mniejsze przenoski mogą być wyposażone w infrastrukturę wypoczynkową, jednak zwykle brak jest przy takich przenoskach miejsca.

Może zaistnieć sytuacja, w której nie będzie możliwości zorganizowania przenoski i wytyczenia miejsca wyjmowania i wodowania kajaku. W takiej sytuacji konieczne będzie wybudowanie obiektu umożliwiającego przepłyniecie przeszkody bez wysiadania z kajaka. Takie rozwiązanie zostało zaprezentowane w opracowaniu pn. „Wytyczne (modelowe, typowe) do projektowania infrastruktury wodnej dla potrzeb turystyki kajakowej”.

Rycina 7: Obiekt umożliwiający przepłynięcie jazu bez wysiadania z kajaka.

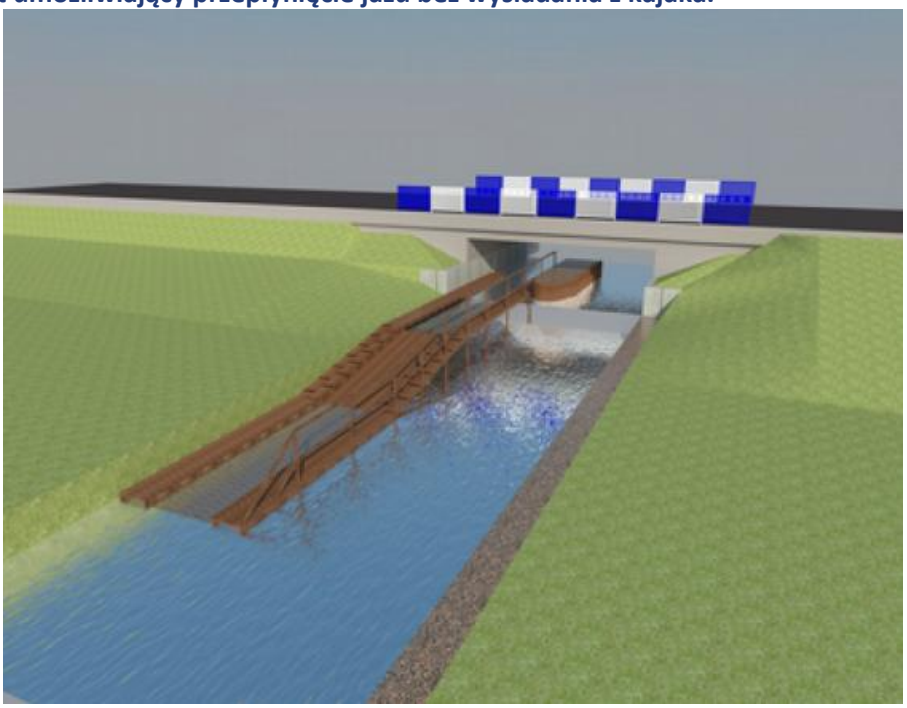

Źródło: „Wytyczne (modelowe, typowe) do projektowania infrastruktury wodnej dla potrzeb turystyki kajakowej".

Nakłady inwestycyjne związane z przenoskami są bardzo zróżnicowane, ponieważ zależą od warunków występujących na danej lokalizacji, wielkości przeszkody i jej skomplikowania. Dla każdego projektowanego miejsca należy dokonywać analizy indywidualnej oraz uzgodnień z operatorem/właścicielem elektrowni lub innego urządzenia hydrologicznego. Oprócz wygody i bezpieczeństwa kajakarzy przy projektowaniu przenoski należy mieć na uwadze, m.in. funkcjonowanie zakładu energetycznego, dobowa i sezonowa zmienność poziomu i prędkości przepływu wody, kwestie ekologiczne np. wybudowanie przepławek dla ryb łososiowatych itp.

Zarówno w przypadku przenosek, jak i przystani kajakowych niezwykle ważnym elementem jest zagospodarowanie nabrzeża. Zarówno w opracowaniu pn. „Koncepcja zagospodarowania szlaków wodnych woj. pomorskiego dla rozwoju turystyki kajakowej", jak i „Wytyczne (modelowe, typowe) do projektowania infrastruktury wodnej dla potrzeb turystyki kajakowej" zostały przedstawione propozycje rozwiązań urządzenia nabrzeży w zależności od uwarunkowań hydrologicznych i ukształtowania terenu.

Nabrzeże przystani dla kajaków jest miejscem, w którym kajakarz może wygodnie zwodować kajak i wyjąć go z wody. Zgodnie z opracowaniem pn. „Koncepcja zagospodarowania szlaków wodnych woj. pomorskiego dla rozwoju turystyki kajakowej" takie nabrzeże powinno mieć ok. 15 metrów długości, co umożliwi cumowanie trzech kajaków jednocześnie. Urządzenie brzegu w celu wyjmowania/wodowania kajaków może mieć postać pomostu lub slipu. Przystań typu „slip" to miejsce, w którym nie ma pomostu i istnieje możliwość zwodowania lub wyjęcia kajaka bezpośrednio z brzegu. Składa się ono z odcinka brzegu rzeki/jeziora ukształtowanego w formie zatoczki, który powinien posiadać łagodnie opadające dno linii brzegowej. Z obu stron zatoczki brzegi powinny być umocnione faszyną. Taka zatoczka musi być zlokalizowana w miejscu nie narażonym na bezpośrednie uderzenie nurtu rzeki, gdyż prowadzić to będzie do zniszczenia lub zamulania slipu oraz utrudni manewrowanie kajakiem.

Rycina 8: Nabrzeże ukształtowane w formie slipu

Źródło: „Koncepcja zagospodarowania szlaków wodnych woj. pomorskiego dla rozwoju turystyki kajakowej".

Z kolei nabrzeże wyposażone w pomost składa się z pomostu drewnianego biegnącego wzdłuż umocnionego palami drewnianymi, faszyną i geowłókniną brzegu oraz miejsca wodowania kajaków, z łagodnie opadającym, piaszczystym dnem. Takie nabrzeże pozwala wodować kajaki przy zmiennym poziomie wody oraz ogranicza ingerencję w koryto rzeki i zmianę krajobrazu. Nabrzeża z pomostem można rozbudowywać w zależności od lokalizacji (węzły) i potrzeb wynikających z natężenia ruchu turystycznego. Większe przystanie kajakowe mogą występować w miejscach, gdzie brzeg jest stromy (np. znajdują się tam wały przeciwpowodziowe), a w pobliżu znajduje się miejsce o dużej koncentracji ruchu turystycznego. Mogą być również wykorzystywane jako wielofunkcyjne przystanie wodne, służące nie tylko kajakarzom, ale również większym jednostkom pływającym (barki, jachty). Nakłady inwestycyjne na urządzenie nabrzeży przystani zależą głównie od poziomu skomplikowania prac technicznych (palowanie, odpowiednie umocnienie brzegów itp.).

Rycina 9: Nabrzeże wyposażone w pomost

Źródło: „Koncepcja zagospodarowania szlaków wodnych woj. pomorskiego dla rozwoju turystyki kajakowej".

Opracowanie pn. „Wytyczne (modelowe, typowe) do projektowania infrastruktury wodnej dla potrzeb turystyki kajakowej" przedstawia propozycje rozwiązań funkcjonalnych (modelowych) w budowie infrastruktury wodnej w szczególności w zakresie miejsc wyjmowania i wodowania sprzętu pływającego. Opracowanie zawiera rozwiązania dla budowy infrastruktury uwzględniające ukształtowanie terenu i

warunki hydrologiczne, tj. zmienność poziomu wody, położenie w stosunku do brzegu, stromość zejścia do wody, długość linii brzegowej, szybkość nurtu itp. Przedstawione rozwiązania mają pomóc w ujednoliceniu (standaryzacji) elementów infrastruktury realizowanej w ramach Przedsięwzięcia.

Poniżej zostały przedstawione przykładowe rozwiązania funkcjonalne w budowie infrastruktury wodnej. Pełen zakres rozwiązań znajduje się w opracowaniu „Wytyczne (modelowe, typowe) do projektowania infrastruktury wodnej dla potrzeb turystyki kajakowej".

Tabela 12: Propozycje rozwiązań funkcjonalnych w budowie infrastruktury wodnej

Lp.	Element	Wizualizacja
1	Pomost stały – stosowane przy stabilnym poziomie lustra wody	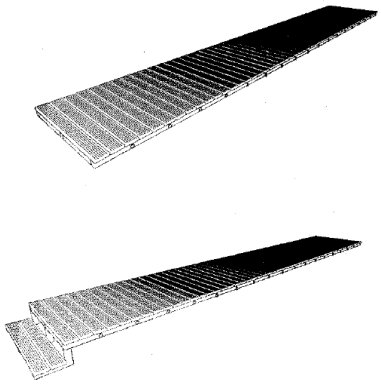
2	Pomost pływający - stosowane przy zmiennym poziomie lustra wody	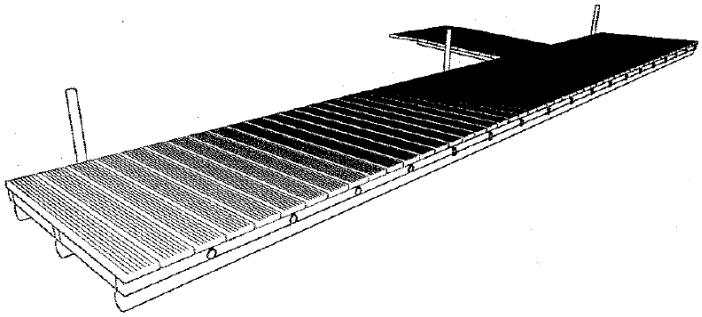
3	Pomost pływający w przypadku wałów – konieczność realizacji schodów terenowych z rynną wspomagającą wodowanie i wynoszenie kajaków z wody	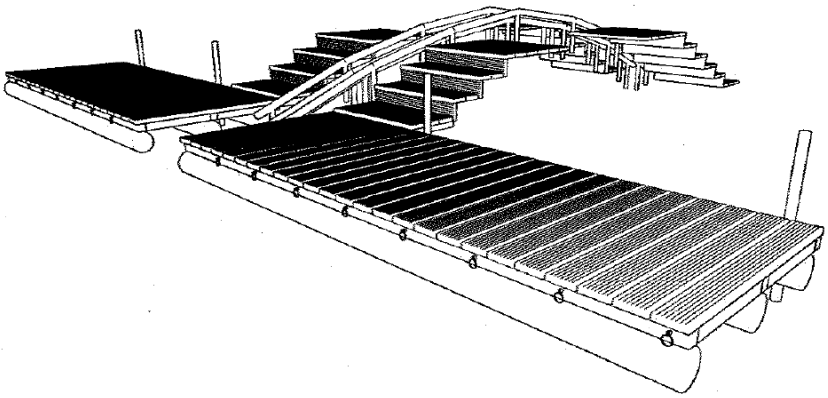

Lp.	Element	Wizualizacja
4	„Łapacze" – stosowane przy szybkim nurcie, w momencie, gdy należy zatrzymać się przed przeszkodą	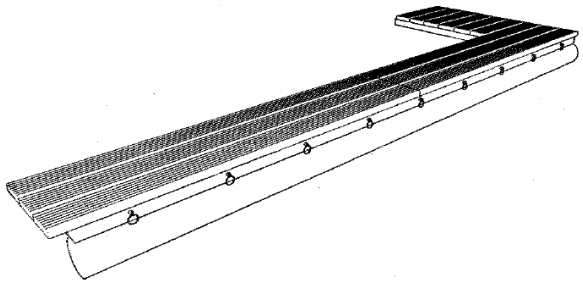
5	Slipy	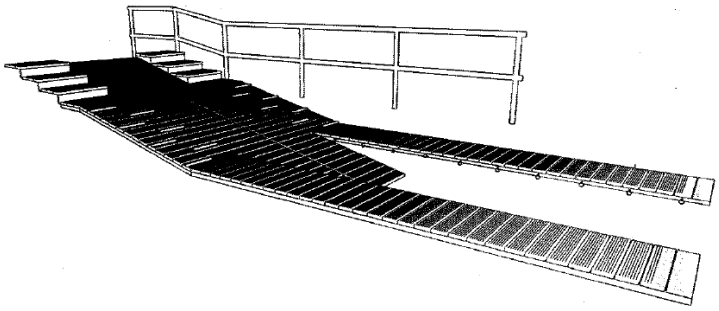

Źródło: „ Wytyczne (modelowe, typowe) do projektowania infrastruktury wodnej dla potrzeb turystyki kajakowej".

Kolejną istotną grupą elementów zagospodarowania szlaków turystycznych jest **mała infrastruktura.** Pod tym pojęciem rozumiemy różnorodne elementy, które zapewniają odpowiedni poziom wygody i komfortu kajakarzy. Mała infrastruktura do której można zaliczyć wiaty, ławki i stoły, suszarki do kajaków, tablice informacyjne, miejsca na ognisko, ogrodzenia i osłony elementów sanitarnych, śmietniki, pozwala na rekreację, odpoczynek, spożycie posiłku oraz schronienie przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi. Ze względu na swoją funkcję powinny być zlokalizowane w miejscach etapowych, przy przystaniach i polach biwakowych. Ponadto są ważnym elementem estetyki szlaku i jednym z czynników jego atrakcyjności.

Wykonanie elementów małej infrastruktury szlaków kajakowych jest możliwe w różnym standardzie i jakości. Jednak przy wyborze odpowiedniego rozwiązania należy pamiętać o sezonowym użytkowaniu, niezbędnej wysokiej odporności na wandalizm oraz czynniki atmosferyczne, niskim koszcie wykonania i odtworzenia oraz konieczności wpisywania się w krajobraz. Jeśli to możliwe obiekty te powinny być trwale związane z gruntem – zabetonowane lub w inny sposób mocno osadzone. Takie założenie jest wynikiem działania mającego na celu zapobieganie zniszczeniu infrastruktury przez wandali i wykorzystaniu jej jako opał na ognisko oraz ochronie przed kradzieżą.

Dokumenty pn. „Koncepcja zagospodarowania szlaków wodnych woj. pomorskiego dla rozwoju turystyki kajakowej" oraz „Katalog wzornictwa regionalnego" (załącznik niniejszego opracowania) zawierają przykłady małej infrastruktury z opisem wykorzystanych materiałów oraz kosztorysem. W pierwszym dokumencie prezentowana mała infrastruktura wykonana jest głównie z drewna, natomiast w drugim dokumencie projekty zawierają dwa warianty wykonania infrastruktury zawierające stal czarną malowaną proszkowo lub nierdzewną. W przeciwieństwie do kosztorysu załączonego do Koncepcji koszty prezentowane w dokumencie „Katalog wzornictwa regionalnego" nie zawierają ceny dostawy i montażu oraz posadowienia (kotwienia elementów infrastruktury). Kolejna tabela przedstawia przykłady elementów małej infrastruktury z powyżej opisanych dokumentów.

Tabela 13: Poszczególne elementy małej infrastruktury

Lp.	Element	Wizualizacja- „Koncepcja zagospodarowania szlaków wodnych woj. pomorskiego dla rozwoju turystyki kajakowej”	Wizualizacja- „Wzornictwo regionalne”
1	Stojak kajakowy	 Prosta (i tania) drewniana konstrukcja w formie niskiego płotku z żerdzi drewnianych, osadzonych na fundamentach betonowych. 917,52 zł netto/ szt.	 Materiał: olcha, buk, dębina, stal malowana proszkowo, ocynk ogniowy, stal (nierdzewna) Stal czarna malowana proszkowo – 450 zł netto/szt. Stal nierdzewna – 950 zł netto/ szt.
2	Ławostół	 Wykonany z drewna, z okrąglaków, półokrąglaków lub krawędziaków drewnianych, posadowione na betonowych fundamentach. 1 480,18 zł netto/szt.	 Materiał: olcha, buk, dębina, stal malowana proszkowo, ocynk ogniowy, stal (nierdzewna) Olcha, stal czarna malowana proszkowo – 2 250 zł netto/szt. Dębina, Stal nierdzewna – 4 100 zł netto/ szt.

3	Miejsce na ognisko	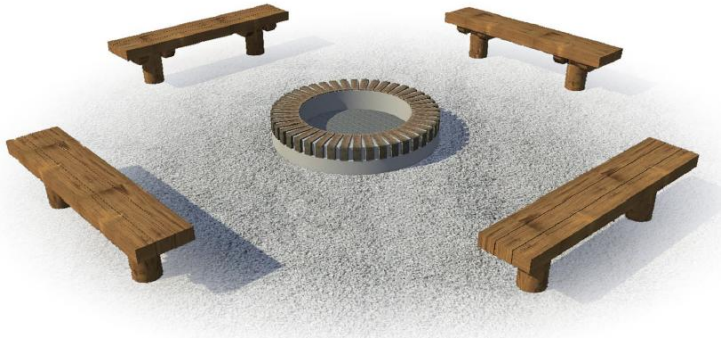 Składa się najczęściej z kilku wkopanych w ziemię ław (miejsca do siedzenia) oraz odpowiednio urządzonego paleniska (wylewka, podmurówka) 2 272,53 zł netto	 Materiał: olcha, buk, dębina, stal malowana proszkowo, ocynk ogniowy, stal (nierdzewna) Olcha, stal czarna malowana proszkowo – 3 000 zł netto Dębina, Stal nierdzewna – 6 200 zł netto
4	Kosz na śmieci	 Składa się z pojemnika, stelaża oraz klapy. 882,28 zł netto/szt.	 Materiał: olcha, buk, dębina, stal malowana proszkowo, ocynk ogniowy, stal (nierdzewna) Stal czarna malowana proszkowo – 1 450 zł netto/szt. Stal nierdzewna – 2 650 zł netto/ szt.

5	Wiata pojedyncza	 Wiaty są obiektami drewnianymi, posadowionymi na fundamentach betonowych, z posadzką żwirową. 9 833,48 zł netto/ szt.	 Materiał: olcha, buk, dębina, stal malowana proszkowo, ocynk ogniowy, stal (nierdzewna) Olcha, stal czarna malowana proszkowo, płyta PCV – 9 500 zł netto/szt. Dębina, Stal nierdzewna, płyta HDPE – 13 500 zł netto/ szt. Osłona 1 ściana -1 000 zł/ netto
6	Wiata podwójna	 Wiaty są obiektami drewnianymi, posadowionymi na fundamentach betonowych, z posadzką żwirową. 17 693,32 zł netto/ szt.	 Materiał: olcha, buk, dębina, stal malowana proszkowo, ocynk ogniowy, stal (nierdzewna) Olcha, stal czarna malowana proszkowo, płyta PCV – 19 000 zł netto/szt. Dębina, Stal nierdzewna, płyta HDPE – 27 000 zł netto/ szt.

7	Tablica informacyjna	 Konstrukcja drewniana z bali, osadzona w gruncie na betonowej ławie fundamentowej za pomocą stalowych kotw. 2 658,89 zł netto/szt.	 Materiał: rama – stal (nierdzewna, stal czarna malowana proszkowo), drewno – olcha, wypełnienie – PCV, HDPE. Olcha, stal czarna malowana proszkowo, płyta PCV – 1 228 zł netto/szt. Olcha, Stal nierdzewna, płyta PCV – 1 550 zł netto/szt.
8	Tablica informacyjna z ławką	 Drewniana duża tablica informacyjna oraz drewniana ławka 3 89768 zł netto/szt.	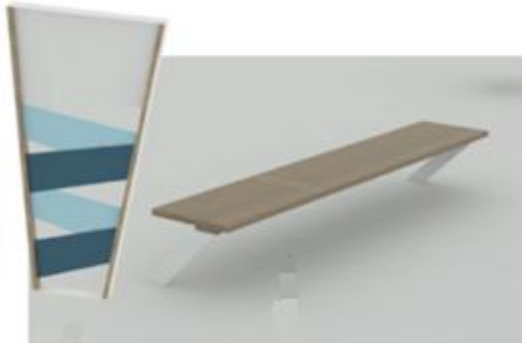 Materiał: stal – stal nierdzewna, stal czarna malowana proszkowo, drewno – olcha, dębina, wypełnienie – PCV, HDPE. Olcha, stal czarna malowana proszkowo, płyta PCV + ławka (olcha, stal czarna malowana proszkowo) – 1 978 zł netto/szt. Olcha, Stal nierdzewna, płyta PCV + ławka (dębina, stal nierdzewna)– 3 100 zł netto/szt.

Kolejnym elementem zagospodarowania szlaków turystycznych są **ciągi komunikacyjne**. Dostępność stanic kajakowych, większych pół biwakowych oraz punktów etapowych jest niezwykle istotna, gdyż konieczny jest do nich dojazd samochodem lub komunikacją publiczną. Z tego względu lokalizacje z planowanymi zadaniami inwestycyjnymi są często położone niedaleko leśniczówek, kwater agroturystycznych, przy mostach drogowych nad rzekami oraz na równym terenie, który umożliwia zaparkowanie samochodów. Dojazd samochodom osobowym wyposażonym w przyczepę do przewożenia kajaków jest niezbędny do prawidłowego funkcjonowania obsługi spływu kajakowego. Samochód z przyczepą na kajaki ma długość ok. 9-10 m, dlatego istotne jest zaprojektowanie oprócz dojazdu zatoki do zawracania lub wytyczenie miejsca, gdzie możliwe będzie manewrowanie takim pojazdem. Poza drogami oraz zatoczkami istotnymi elementami ciągów komunikacyjnych do zaprojektowania są schody oraz stopnie, które są niezbędne przy zagospodarowaniu terenów położonych na skarpach czy stromych brzegach. Ponadto zaprojektowania wymagają ciągi komunikacyjne przy przenoskach, zapewniające wygodne przeniesienie (przeciągnięcie) kajaków, miejsca postojowe dla samochodów i dojścia do wody.

Niektóre lokalizacje, w których mają zostać zbudowane/ rozbudowane przystanie kajakowe wymagają remontu (poprawy jakości) dróg leśnych czy gruntowych, aby polepszyć dostępność tych miejsc dla turystów. Drogi te wymagają często utwardzenia i wyrównania nawierzchni oraz odwodnienia. Prace związane z poprawą jakości dróg leśnych wykonują zwykle Lasy Państwowe oraz samorządy gminne w przypadku pozostałych dróg lokalnych. Drogi dojazdowe do stanic, przystani, pól biwakowych powinny mieć status dróg udostępnionych do ruchu pojazdów (odpowiednie oznakowanie), ponieważ generalnie drogi leśne nie są dostępne dla pojazdów prywatnych.

Ostatnim wymienionym elementem zagospodarowania szlaków turystycznych są **obiekty sanitarne** (toalety, umywalnie, prysznice). Normy i zasady ochrony środowiska, stan czystości wody oraz rosnące oczekiwania turystów wobec infrastruktury turystycznej wymuszają zastosowanie rozwiązań, które umożliwiającą turystom zaspokojenie potrzeb higienicznych w szczególności w takich lokalizacjach jak przystanie kajakowe, pola biwakowe i stanice kajakowe. W podstawowym zakresie można te potrzeby zaspokoić stosując rozwiązania niewymagające podłączenia do sieci kanalizacyjnej i wodociągowej, tj. poprzez ustawienie kontenerów sanitarnych (przenośne toalety chemiczne typu TOI-TOI, przenośne kabiny prysznicowe) oraz zbiorników na wodę do mycia (napełnianych deszczówką lub beczkowozami). Zaletą takiego rozwiązania jest higieniczność oraz niski koszt. Dla większości projektowanych lokalizacji w ramach opracowania „Koncepcja zagospodarowania szlaków wodnych woj. pomorskiego dla rozwoju turystyki kajakowej" przyjęto właśnie takie rozwiązanie. W przypadku szlaków kajakowych o większym ruchu turystycznym niezbędne jest wyposażenie pól biwakowych w stałe urządzenia sanitarne: kabiny prysznicowe, toalety, umywalnie. Przy projektowaniu takich obiektów sanitarnych niezbędne jest uwzględnienie kosztów przyłączenia do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej oraz elektrycznej. Efektywność finansowa takiego rozwiązania dla wielu lokalizacji jest dyskusyjna zważywszy na fakt, iż wiele z nich znajduje się na terenach niezabudowanych, nieuzbrojonych w media.

W obszarze obiektów sanitarnych można zastosować liczne innowacyjne rozwiązania, które są przyjazne środowisku oraz pozwalają na ograniczenie kosztów utrzymania i budowy. Do takich rozwiązań zaliczyć można różnego rodzaju źródła prądu (typu fotoogniwa i baterie słoneczne), solary produkujące energię i pozwalające na ogrzewanie wody, ekologiczne (biologiczne) oczyszczalnie ścieków itp. Jednak takie obiekty mogą funkcjonować w miejscach generujących wysoki ruch turystyczny, które mają właściciela i zapewniony dozór.

W celu **zachowania elementów dziedzictwa kulturowego i regionalnego wzornictwa** dla poszczególnych regionów województwa, lokalne społeczności opracowują standardy infrastruktury turystycznej. Nawiązują one do specyfiki architektury regionalnej i mogą być wykorzystywane przy projektowaniu infrastruktury kajakowej. Szczegółowy opis istniejących wzorców znajduje się w dokumencie „Koncepcja zagospodarowania szlaków wodnych woj. pomorskiego dla rozwoju turystyki kajakowej". Poniżej zostały wymienione obszary, dla których dotychczas zostały opracowane standardy infrastruktury turystycznej:

- Rzeki „Krainy w Kratę" czyli Pomorza Środkowego: Wieprza, Słupia, Łupawa, dolna Łeb wraz z dopływami (tereny powiatów: słupskiego, lęborskiego czy bytowskiego). Cechy architektury: budownictwo ryglowe (szachulcowe) i malowanie wypełnienia na biało, a desek na czarno (w czarno-białą szachownicę).
- Rzeki Kaszub czyli płynące przez centralną część województwa: górna Łeba, Radunia, „Kółko Jezior Raduńskich", górna Wierzyca, Wda, Reda, Piaśnica i ich dopływy (tereny powiatów: kartuskiego, kościerskiego, wejherowskiego, puckiego i częściowo gdańskiego oraz chojnickiego). Cechy architektury: architektura drewniana (kaszubska), zdobienia wzorowane na hafcie kaszubskim.
- Rzeki Kociewia: Wierzyca wraz z dopływami oraz dolna i środkowa Wda (tereny powiatów: starogardzkiego, tczewskiego oraz częściowo kościerskiego). Cechy architektury: architektura drewniana, symbol kwiatu chabru.
- Rzeki Żuław: Motława, dolna Radunia, Martwa Wisła, Nogat, Wisła Królewiecka, Szkarpawa i Tuga – Święta (tereny powiatów gdańskiego, nowodworskiego i malborskiego oraz częściowo sztumskiego). Cechy architektury: tradycyjne wzornictwo i snycerka drewniana, typowe dla domów żuławskich.
- Rzeki Powiśla: Liwa, płynąca (tereny powiatu kwidzyńskiego).
- Rzeki Borów Tucholskich: Wda i Brda z dopływami. Cechy architektury: zbliżone tożsamością do Kaszub i Kociewia.

Rycina 10: Projekt tablicy informacyjnej na Żuławach

Źródło: „Koncepcja zagospodarowania szlaków wodnych woj. pomorskiego dla rozwoju turystyki kajakowej"; materiał Gminy Cedry Wielkie.

Zaprezentowane rozwiązania techniczne dotyczące małej infrastruktury w opracowaniu „Wzornictwo regionalne" również dają możliwość nawiązania do dziedzictwa kulturowego i regionalnego wzornictwa, poprzez wykorzystanie kolorów i dekoracji obrazujących dany subregion. Jednym z załączników do opracowania są Asocjacje kolorystyczno - wizerunkowe, które dotyczą subregionów (m.in. Pobrzeże Bałtyku, Kaszuby Północne, Żuławy, Kociewie, Powiśle). Na etapie projektowania partnerzy będą mogli wybrać elementy dekoracyjne, które realnie wyróżniają region przez pryzmat tożsamości kulturowej przy zachowaniu spójności całego szlaku. Poniżej znajduje się przykładowy rycina obrazująca infrastrukturę nawiązującą do subregionu Żuław. Autorzy opracowania wybrali kolory na stałe wpisane w żuławski krajobraz - pastelowe, ale też intensywne odcienie zieleni, beżowy czy brązy.

Rycina 11: Wiata pojedyncza dla subregionu Żuław

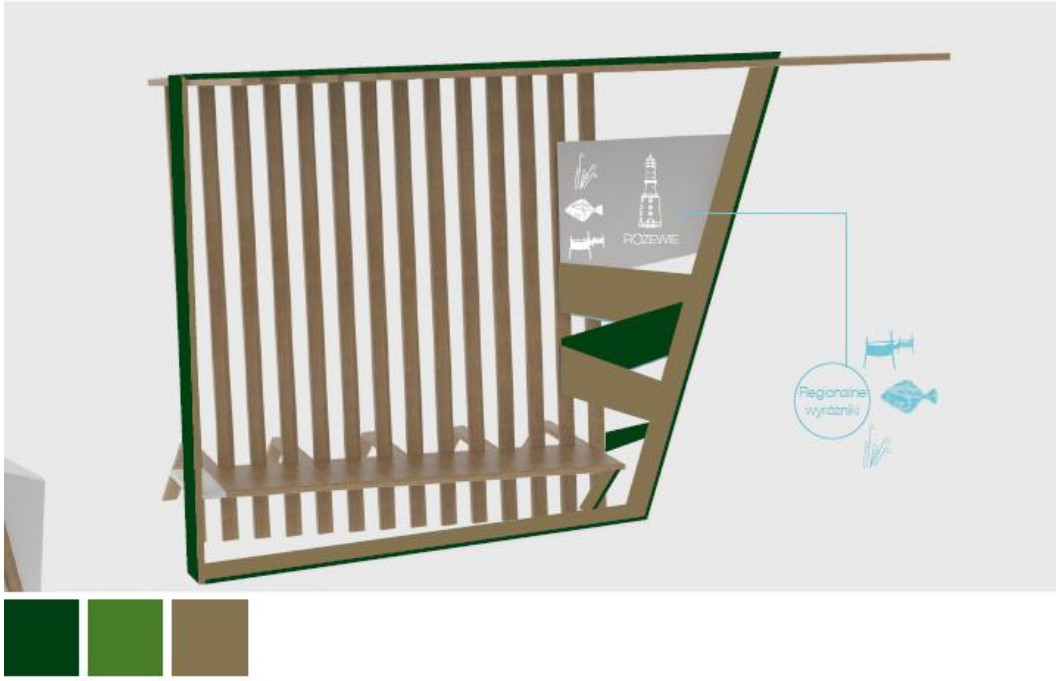

Źródło: „Wzornictwo regionalne" załącznik 4_2 asocjacje.

Szczegółowe rysunki techniczne, opisy oraz wizualizacje elementów infrastruktury zagospodarowania szlaków wodnych, wraz z kosztorysami (aktualizacja kosztorysu z Koncepcji stanowi załącznik niniejszej Analizy Wykonalności) znajdują się w opracowaniu pn. „Koncepcja zagospodarowania szlaków wodnych woj. pomorskiego dla rozwoju turystyki kajakowej" i jego załącznikach. Pełna charakterystyka, opis materiałów, kosztów i wizualizacje dla elementów małej infrastruktury znajdują się w dokumencie pn. „Wzornictwo regionalne" (załącznik niniejszego opracowania), który składa się z następujących załączników:

- Załącznik 1 KATALOG rozwiązań modułowej infrastruktury turystycznej rowerowych szlaków turystycznych w obszarze nadmorskim i korytarza rzeki Wisły oraz tras kajakowych na terenie województwa pomorskiego (projekt dedykowanych form (modelowanie) i rozwiązań dla regionu);
- Załącznik 2 Zestawienie infrastruktury „tradycyjnej" (2011) i „nowoczesnej" (2014) wraz z kosztami opracowanymi na podstawie z konsultacji z wytwórcami tego typu rozwiązań przestrzennych (opracowanie zostało dodatkowo rozdzielone na kajaki i rowery);
- Załącznik 3_1 i 2 Opinia dotycząca posadowienia konstrukcji elementów infrastruktury rowerowej wraz z ich wyceną, rysunki konstrukcyjne CAD + przedmiar oraz opisy technologiczne;

- Załącznik 4_1 i 2 Asocjacje kolorystyczno - wizerunkowe rozwiązań KATALOGU. Uszczegółowienie następować będzie w kolejnych etapach realizacji projektu i uzależnione będzie od rozwiązań wypracowanych z partnerami.

Z kolei wytyczne do projektowania infrastruktury wodnej, w szczególności w miejscach wyjmowania i wodowania sprzętu pływającego znajdują się w opracowaniu pn. „Wytyczne (modelowe, typowe) do projektowania infrastruktury wodnej dla potrzeb turystyki kajakowej". Koncepcje techniczne zaprezentowane w wyżej wymienionych dokumentach posłużyć mogą jako wytyczne przy sporządzeniu dokumentacji technicznej elementów zagospodarowania szlaków wodnych.

Dokumentacja techniczna elementów zagospodarowania sporządzana przez beneficjentów w kolejnych etapach realizacji Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze" może odbiegać od rozwiązań przyjętych obecnie w kartach zadań. Dokumenty wymienione w niniejszym podrozdziale stanowią jedynie wytyczne i podstawę do określenia zakresów i rozwiązań dla poszczególnych lokalizacji, jednak nie są one dokumentacją techniczną odnoszącą się bezpośrednio do poszczególnych lokalizacji. Opracowana w kolejnych etapach Przedsięwzięcia dokumentacja techniczna będzie odnosiła się do specyfiki, uwarunkowań hydrologicznych i ukształtowania terenu danej lokalizacji.

3.3. System oznakowania szlaków

Ze względu na bezpieczeństwo kajakarzy na szlakach wodnych bardzo istotnym elementem jest oznakowanie szlaku na całej jego długości. Oznakowanie szlaku kajakowego powinno być dla kajakarza czytelne, dobrze widoczne, trwałe oraz jednoznaczne. W przypadku turystyki wodnej można mieć do czynienia z trzema rodzajami oznakowania: oznakowaniem szlaku od strony wody, oznakowaniem od strony lądu oraz ze znakami informacyjno-promocyjnymi

Oznakowanie od strony wody

Oznakowanie od strony wody jest istotnym elementem dla bezpieczeństwa kajakarzy, informuje o zbliżających się przeszkodach i miejscach przenoszenia kajaków oraz daje możliwość kajakarzom na określenie aktualnej lokalizacji na szlaku. Czytelne oznakowanie tras kajakowych pozwala dodatkowo na zwiększenie bezpieczeństwa na szlaku i czyni go dostępniejszym dla wszystkich zainteresowanych. Najczęściej stosowaną formą oznakowania szlaków turystycznych jest oznakowanie szlaków stosowane przez Polskie Towarzystwo Turystyczno – Krajoznawcze. Oznakowanie to jest najbardziej znane kajakarzom oraz przez nich sprawdzone. Zgodnie z „Instrukcją znakowania szlaków turystycznych" wydanym przez PTTK, koordynacją prac związanych z siecią szlaków zajmuje się Komisja Turystyki Kajakowej, która odpowiedzialna jest za organizacje prac znakarskich. Zgodnie ze standardami oznakowania szlaków opracowanymi przez PTTK, tablice informacyjne wykonywane są w kolorze czarnym na białym tle, z granatowym obramowaniem. Znaki ostrzegawcze również są wykonywane w kolorze czarnym na białym tle ale z czerwoną obwódką. PTTK wykonuje lądowe i wodne znaki turystyczne na podstawie przepisów ustawy o Kulturze fizycznej z dnia 18 stycznia 1996 roku oraz z wynikającymi z niej rozporządzeniami.

Podstawowym urządzeniem stosowanym do oznakowania szlaków kajakowych jest mała tablica z zadaszeniem, tablica ta składa się z dwóch elementów: ze znaku informacyjnego lub ostrzegawczego oraz z tabliczki przedstawiającej nazwę szlaku lub jego logo (bądź nazwę lub logo PTTK) oraz kolejny numer znaku. Zadaszenie znaku ma za zadanie zabezpieczenie znaku przed opadami deszczu, śniegu oraz przed słońcem,

dzięki czemu znak przez dłuższy czas jest czytelny dla kajakarzy, a jego wymiana może następować rzadziej. niż w przypadku znaków bez zadaszenia.

Rycina 12: Podstawowe oznakowanie szlaków kajakowych

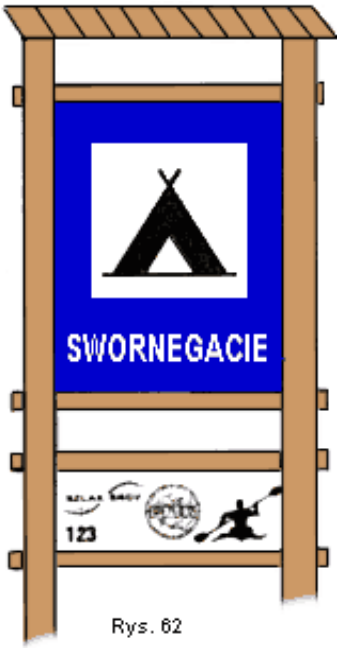

Źródło: http://www.msw-pttk.org.pl/dokumenty/szlaki.html

Treść zawarta na podstawowych tablicach może dotyczyć kilometrażu szlaku, informacji o miejscu w którym się znajdujemy, informacje o polach biwakowych, stanicach kajakowych, miejscach wyjmowania i wodowania kajaków w przypadku przenosek oraz inne informacje istotne dla kajakarzy.

Wszystkie możliwe wzory oznakowania zgodne z „Instrukcją znakowania szlaków turystycznych" opracowaną przez PTTK znajdują się na poniższej rycinie.

Rycina 13: Oznakowanie szlaków wodnych od strony wody

Znaki informacyjne

Znak szlaku z kilometrażem do ujścia rzeki

Znak szlaku z odległością między polami biwakowymi

Pole biwakowe

Stanica kajakowa

Plan sytuacyjny

Miejsce wodowania

Miejsce dobijania

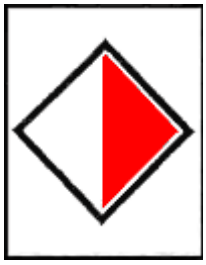

Wpływ rzeki z jeziora

Osobliwości

Dopływ

Znaki ostrzegawcze

Niebezpieczeństwo

Pale

Pływające pale

Zwisająca lina

Nie do przepłynięcia

Zapora nie do przepłynięcia

Zapora ewentualnie do przepłynięcia

Wodowskaz

Elektrownia

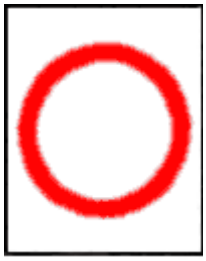

Zakaz pływania

Źródło: opracowanie własne na podstawie : http://www.msw-pttk.org.pl/dokumenty/szlaki.html#wodne

Przedstawione na rycinie tabliczki zlokalizowane są najczęściej przy mostach, miejscach wyjmowania i wodowania kajaków, przy polach biwakowych, przystaniach wodnych oraz przy miejscach niebezpiecznych dla kajakarzy, gdzie należy zachować szczególną ostrożność. Tabliczki takie wykonane są najczęściej z drewna i metalu.

Fotografia 2: Przykład oznakowania szlaku kajakowego Wierzycy

Źródło: dokumentacja fotograficzna Przedsięwzięcia

Oznakowanie od strony lądu

Oznakowanie od strony lądu powinno ograniczać się jedynie do znaków na drogach leśnych i publicznych. Oznakowanie to nie jest określone w standardzie PTTK, zazwyczaj są to znaki drogowe zgodne z obowiązującym kodeksem drogowym z grupy znaków informacyjnych (grupa D) oraz znaków kierunku i miejscowości (grupa E). Oznakowanie od strony lądu ma informować turystów np. o znajdującym się w pobliżu parkingu, polu biwakowym, wskazywać odległość do przystani kajakowych oraz innych miejsc gdzie możliwe jest wodowanie sprzętu, szlaków kajakowych oraz informować o atrakcjach turystycznych znajdujących się w pobliżu szlaku np. elektrowniach wodnych.

Znaki informacyjno - promocyjne

Oznakowania PTTK odnoszą się głównie do małych tabliczek posadowionych od strony wody, oprócz tych tabliczek często stosowaną formą oznakowania szlaku są duże tablice informacyjne. Jedną z możliwości zaprojektowania takiej tablicy jest „System identyfikacji Wizualnej Województwa Pomorskiego w zakresie turystyki", w dokumencie tym określone są podstawowe elementy, w jakie powinny zostać wyposażone tablice informacyjne. Jednym z takich elementów tablicy jest „wstęga", która znajduje się na samym górze tablicy i stanowić może tło dla innych znaków graficznych. Kolor i forma „wstęgi" są nawiązaniem do cech planistycznych linii brzegowej Pomorza. Poza tym dokument ten określa podział graficzny tablicy oraz jej wymiary i kolorystykę, w uzasadnionych przypadkach wymiary tablic mogą ulec zmianie.

Rycina 14: Przykład dużej tablicy informacyjnej

Źródło: System identyfikacji Wizualnej Województwa Pomorskiego w zakresie turystyki

Lokalna Organizacja Turystyczna Kociewie opracowała wzór dużej tablicy informacyjnej, są one ustawiane w miejscach integracji różnych form turystyki, w miejscach o znacznych walorach turystycznych oraz w miejscach pól biwakowych szlaków wodnych. Dodatkowo w pobliżu dużych tablic informacyjnych może znajdować się drobna infrastruktura turystyczna jak np. ławka, ławostół czy też stojak na rowery.

Fotografia 3: Przykład dużej tablicy

Źródło: dokumentacja fotograficzna Przedsięwzięcia

Tablice o wymiarach 200x100 cm, wytworzona z blachy oraz drewnianego stelaża. Oznakowanie widniejące na tablicy jest zgodne z wzorcem ujętym w „Systemie identyfikacji Wizualnej Województwa Pomorskiego w zakresie turystyki" oraz Pomorską Regionalną Organizacją Turystyczną. Oznakowanie oprócz standardowych elementów, zawiera również znaki regionalne tj. znak LOT Kociewie, LGD „Chata Kociewia", LGD „Wstęga Kociewia.

Na tego typu tablicach informacyjnych możliwe jest przedstawienie mapy atrakcji turystycznych, nie tylko samego szlaku kajakowego ale również atrakcji znajdujących się w okolicy. Na tablicach mogą być zawarte mapy, zdjęcia oraz opisy szlaku, kontakt do operatora szlaku, oraz inne informacje turystyczne.

Oprócz przedstawionych powyżej przykładów tablic, szlaki kajakowe mogą zostać oznakowane również w inny sposób. Jako przykład można przedstawić tabliczki umieszczone na szlaku wodnym rzeki Pilicy. Na tablicach tych umieszczone są poszczególne odcinki szlaku kajakowego wraz z przedstawieniem możliwych oznakowań na szlaku, znaków informacji turystycznej oraz usług wraz ze wskazaniem miejsc ich występowania. Na tabliczkach przedstawione są również zalecenia dla kajakarzy, dotyczące poszczególnych odcinaków szlaku.

Fotografia 4: Przykład oznakowania na szlaku rzeki Pilca

Źródło: http://www.powiat-wloszczowa.pl/index.php?akcja=turystyka_kajakiem_pokonac_pilice

Podobną formą oznakowania szlaków kajakowych charakteryzuje się Wieprz. Obejmowało oznakowanie rzeki znakami ostrzegawczymi i informacyjnymi od strony wody oraz oznakowanie dojazdów po drogach publicznych do miejsc wodowania znakami drogowymi z grupy znaków E.

Znaki informacyjne i ostrzegawcze na szlaku rzeki Wieprz określone zostały zgodnie ze standardami PTTK. Oprócz standardowych tabliczek, w miejscach wodowania znajdują się duże tablice informacyjne. Na tablicach tych przedstawione są odcinki szlaku kajakowego, wraz ze wskazaniem miejscem lokalizacji tablicy, informacje o lokalizacji miejsc atrakcyjnych turystycznie oraz legenda oznakowania na szlaku kajakowym.

Rycina 15: Przykład dużej tablicy informacyjnej na szlaku rzeki Wieprz

Źródło: Projekt Oznakowania Turystycznego Szlaku Kajakowego na rzece Wieprz

W celu oznakowania szlaku kajakowego niezbędna jest doskonała znajomość przebiegu szlaku, terenu oraz walorów turystycznych i kulturowych. Trasa powinna dawać możliwość zwiedzania najatrakcyjniejszych miejsc regionu przy jednoczesnym zapewnieniu bezpieczeństwa turystom. Gotowe oznakowanie powinno zawierać mapę z przebiegiem szlaku, opis trasy oraz dodatkowe informacje np. na temat obowiązujących przepisów oraz przedstawiać możliwe oznakowanie występujące na szlaku. Możliwe jest, że nie wszędzie możliwe będzie zastosowanie oznakowania opracowanego przez PTTK, dla kilku zadań zlokalizowanych na terenach administrowanych przez Urząd Morski w Gdyni, zasadne może być zastosowanie systemu oznakowania szlaków morskich.

Koszty oznakowania uzależnione są od długości trasy oraz ilości przeszkód znajdujących się na szlaku. Na koszt oznakowania składają się takie koszty jak wyznaczenie spławnego odcinka rzeki w tym m.in. jego kilometrażu, opracowanie projektu technicznego tablic, kosztorysu, określenie lokalizacji tablic oraz montaż oznakowania w terenie. Do kosztów należą również koszty przeprowadzenia uzgodnień z właścicielami terenów przez które ma prowadzić szlak.

Wykonanie dokumentacji na posadowienie znaków powinno odbyć się zgodnie z obowiązującymi przepisami, uwzględniając rozmiary znaków, symbole, kolorystykę, materiał, profil konstrukcyjny oraz technikę montażu.

Oznakowanie szlaków kajakowych w ramach Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze", obejmie swoim zasięgiem wszystkie rzeki rekomendowane do realizacji w ramach Przedsięwzięcia. Dodatkowo planuje się

oznakowanie szlaku Gwdy na odcinku 15 kilometrów oraz szlaku Wisły Królewieckiej, a więc łącznie 36 szlaków kajakowych na terenie województwa pomorskiego. Oznakowanie szlaków kajakowych zgodnie z Opisem Przedmiotu Zamówienia ma obejmować swoim zakresem istniejącą infrastrukturę, planowaną infrastrukturę, miejsca przenosek oraz miejsca niebezpieczne. Przewiduje się posadowienie ok. 260 znaków lądowych i 260 znaków informacyjno-promocyjnych, przewidywana ilość znaków od strony wody to 260 sztuk przy planowanej infrastrukturze oraz dodatkowe oznakowanie przy istniejącej infrastrukturze, miejscach przenosek oraz miejscach niebezpiecznych.

Znaki informacyjno-promocyjne powinny zawierać opisy, zdjęcia i mapę atrakcji turystycznych szlaku i okolicy, logo „Kajakiem przez Pomorze", stronę internetową, quercode, oraz informację przydatne dla turysty, dodatkowo znaki informacyjne powinny zawierać dane kontaktowe do gospodarza szlaku, o którym wspomniano w rozdziale 2.

3.4. Nowe technologie ICT

Technologie informacyjne i komunikacyjne to technologie przetwarzające, gromadzące i przesyłające informacje w formie elektronicznej. W skład technologii ICT wchodzą wszystkie media komunikacyjne, media umożliwiające zapis informacji oraz sprzęty umożliwiające przetwarzanie informacji. Racjonalne wdrażanie takich technologii w proces zarządzania projektem może w istotny sposób wpłynąć na jakość komunikacji i skuteczność działań. Poniżej przedstawione różne narzędzia technologii informacyjnych i komunikacyjnych w podziale na technologie, które są rekomendowane do zastosowania w Przedsięwzięciu „Kajakiem przez Pomorze" oraz inne technologie możliwe do zastosowania na szlakach kajakowych.

Technologie informacyjne i komunikacyjne rekomendowane do zastosowania w ramach Przedsięwzięcia „Kajakiem przez pomorze"

- **System Informacji Kajakowej (SIK) Województwa Pomorskiego - Kajakiem przez Pomorze**

Cel wdrożenia

Jednym z istotnych elementów Przedsięwzięcia jest System Informacji Kajakowej Województwa Pomorskiego - Kajakiem przez Pomorze. Jego podstawowym celem jest wsparcie partnerów w skutecznym zarządzaniu Przedsięwzięciem jak również wyposażenie kajakarzy w bieżące informacje na temat poszczególnych szlaków, co ma wpłynąć na zapewnienie wysokiej atrakcyjności korzystania z produktów turystycznych w ramach Przedsięwzięcia.

Funkcje systemu

Podstawowe planowane użyteczności i funkcje systemu to:

1. Zapewnienie turystom bieżącej informacji o warunkach panujących na szlaku. Planowane do udostępnienia parametry obejmują: wilgotność, temperatura, ocena poziomu wody;
2. Zapewnienie turystom bieżącej informacji o szlakach kajakowych (np. przebieg, charakterystyka, istniejące zagospodarowanie);
3. Zapewnienie turystom bieżącej informacji o otoczeniu szlaków (dostępne noclegi, operatorzy kajakowi, atrakcje turystyczne i wydarzenia, dostępność transportowa do punktów etapowych i końcowych);
4. Automatyczne zliczanie liczby uczestników spływów kajakowych na wszystkich szlakach Kajakiem przez Pomorze;

5. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na szlaku dzięki podglądowi wybranych lokalizacji.
6. Wsparcie monitoringu środowiskowego poprzez zapewnienie danych o obciążeniu szlaków kajakowych instytucjom odpowiedzialnym za obszary cenne przyrodniczo.

Podstawową cechą systemu jest jego automatyzm, zapewniający szybki dostęp do bieżących informacji agregowanych w sposób ciągły. Jest to podejście nowoczesne, dedykowane współczesnemu turyście. Stosowane w turystyce kajakowej sposoby mierzenia liczby użytkowników szlaku opierają się na badaniach ankietowych realizowanych jednorazowo lub cyklicznie. Przykładowo, w Parku Narodowym Müritz w Niemczech, badania przeprowadza się dwukrotnie w miesiącu.[8]

Założenia techniczne

System Informacji Kajakowej Województwa Pomorskiego - Kajakiem przez Pomorze jest przedsięwzięciem innowacyjnym, bazującym na rozwiązaniach prototypowych i wymagającym pogłębionych prac planistycznych i wdrożeniowych. Sprzętowo, system opiera się na sieci kilkudziesięciu urządzeń pomiarowych posadowionych na poszczególnych szlakach uwzględnionych w Przedsięwzięciu „Kajakiem przez Pomorze". Dane zbierane przez urządzenia będą przesyłane cyfrowo do systemu komputerowego odpowiedzialnego za agregację, przetwarzanie i udostępnianie informacji. Rozwiązanie to ma charakter pionierski, w związku z czym niezbędne będzie opracowanie od podstaw oprogramowania integrującego działanie poszczególnych urządzeń i zapewniającego niezbędne funkcjonalności.

Dostęp do informacji udostępnianych w systemie zapewniony będzie w formie strony www oraz dzięki aplikacji mobilnej.

Województwo Pomorskie planuje w 2015 roku zlecenie opracowania Koncepcji Systemu Informacji Kajakowej (SIK). Dokument ma m.in. wskazać miejsca posadowienia urządzeń odbiorczych i monitorujących, uwzględniać opis i projekt techniczny urządzenia pomiarowego i nadawczego wraz z jego zasilaniem, modułem gromadzenia i przetwarzania i przekazywania danych, uwzględniać opis i wymagania techniczne wobec sprzętu i oprogramowania, prezentować wyniki testów urządzeń prototypowych.

Szacowane wstępnie nakłady inwestycyjne wynoszą 1,5 mln zł. Koszt utrzymania systemu to około 70 tys. zł netto rocznie, bez uwzględnienia nakładów odtworzeniowych.

Wyniki zleconych przez Województwo Pomorskie opracowań mogą wpłynąć na modyfikację wstępnych założeń systemu, opisanych w niniejszym podrozdziale.

Założenia organizacyjne

Wstępne założenia systemu mają swoje konsekwencje wdrożeniowe, w szczególności instytucjonalne. W fazie budowy systemu, Przedsięwzięcie wymaga uzgodnień i akceptacji właścicieli nieruchomości, gdzie planowane będą miejsca posadowienia urządzeń pomiarowych.

Na obecnym etapie prac planistycznych Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze" nie jest doprecyzowana również struktura instytucjonalna Systemu Informacji Kajakowej. Ze względu na jego specyfikę, **rekomenduje się**, aby za jego wdrożenie i eksploatację odpowiedzialny było Województwa Pomorskie, które z jednej strony jest inspiratorem Przedsięwzięcia ale również nabyło duże doświadczenie w

[8] Malte Grossmann, Axel Klaphake, Jürgen Meyerhoff; Canoe Trail Congestion, Quotas and User Fees: Combining interview survey and visitor monitoring to inform paddling trail management in the Müritz National Park (Germany); Working Paper On Management In Environmental Planning 17/2006

utrzymaniu doskonale ocenianego[9] Interaktywnego Systemu Informacji Turystycznej ISIT w Województwie Pomorskim. Wyjątkiem jest kwestia sfinansowania (w ramach środków własnych) urządzeń pomiarowych i ich posadowienia, co powinno być kompetencją beneficjentów. Zasadne wydają się równocześnie działania integracyjne Interaktywnego Systemu Informacji Turystycznej ISIT z Systemem Informacji Kajakowej i portalem Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze" jako narzędziem marketingowym.

Integracja ta ma m.in. na celu:

- Zwiększenie skuteczności oddziaływania narzędzi marketingowych planowanych do kreowania marki Kajakiem przez Pomorze, jak i atrakcyjności turystycznej całego województwa,
- Ograniczenie kosztów funkcjonowania systemu.

W ramach funkcjonowania SIK niezbędny jest udział partnerów Przedsięwzięcia, którzy muszą zapewnić i aktualizować bieżące informacje o szlakach kajakowych i ofercie produktów turystycznych. Za działania te powinien odpowiadać bezpośrednio lider Porozumienia. W ramach tej formuły, zasadnym jest wypracowanie w ramach wytycznych dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 rozwiązania dającego Województwu Pomorskiemu możliwość występowania jako beneficjent Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze".

Alternatywnym sposobem wdrożenia SIK jest struktura instytucjonalna oparta na wzięciu odpowiedzialności partnerów Przedsięwzięcia zarówno za realizację (w tym finansowanie) jak i utrzymanie całego systemu. Rozwiązanie takie jest nierekomendowane z uwagi na:

- Spodziewane trudności ze wskazaniem przez wszystkich partnerów operatora systemu,
- Uciążliwy system finansowania utrzymania systemu,
- Mniejsze możliwości wykorzystania synergii działań marketingowych wynikających z możliwości integracji z systemami Urzędu Marszałkowskiego.

- **Kody QR**

Kod QR to odpowiednik kodu kreskowego stosowanego powszechnie w handlu i logistyce, jednakże posiada on dużo więcej możliwości. Aby z nich skorzystać potrzebny jest telefon z aparatem fotograficznym oraz specjalna aplikacja umożliwiająca odczytanie kodów. Kody QR umożliwiają przekazywanie użytkownikowi linków do stron internetowych lub aplikacji, treści tekstowych, multimedialnych (np. zdjęcia, filmy). Kod QR ma postać kwadratu, który wypełniony jest najczęściej czarnymi i białymi punktami, w nich zawarte są zakodowane znaki oraz wszelkie inne informacje umożliwiające odczytanie kodu. Utworzenie kodu jest możliwe bezpłatnie dzięki wykorzystaniu odpowiednich, zwykle bezpłatnych, aplikacji.

Kody QR mogą zostać zastosowane w promocji szlaków kajakowych poprzez, umieszczenie ich na tablicach informacyjnych oraz materiałach promocyjnych. Wśród zakodowanych informacji mogą znaleźć się mapy, wskazówki, opisy atrakcji spotykanych na szlaku, audycje dźwiękowe.

Kody QR znalazły zastosowanie np. w aplikacji mobilnej dla turystów w Tatrach. Turysta znajdujący się na szlaku turystycznym musi znaleźć tabliczki na których umieszczone są kody QR. Po zeskanowaniu kodu uzyskuje się informację o miejscu w którym się aktualnie znajduje, znajdujących się w pobliżu szlakach, ich stopniu trudności oraz zabezpieczeniach. Przy wejściach na teren Parku znajdują się tablice z których można pobrać aplikację, a na szlakach znajduje się 150 tabliczek z kodami QR.

[9] UNWTO Award for Excellence and Innovation in Tourism w kategorii Innovation in Public Policy and Governance, I miejsce w konkursie Polish Digital Signage Association Awards 2012.

Fotografia 5: Przykład wykorzystania kodów QR na tablicy informacyjnej

Źródło: http://www.nieznanetatry.pl/

Przykłady pozostałych Technologii informacyjnych i komunikacyjnych możliwych do zastosowania na szlakach kajakowych (nie ujęte w zakresie rzeczowym Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze")

- **Geolokalizacja w turystyce kajakowej**

Przez ślad GPS rozumiemy cyfrowy zapis z przebiegu trasy, który można odwzorować na mapie. Oprócz przebiegu trasy może zawierać on także dodatkowe informacje np. lokalizację konkretnych obiektów. Do poszczególnych obiektów można dodatkowo przypisać komentarz bądź zdjęcia.

Tworzenie śladu GPS polega na zapisie wcześniej przebytej trasy bądź ręczne jej wyznaczenie na mapie w odpowiedniej aplikacji. W taki sposób utworzonym śladem można dzielić się z innymi użytkownikami, poprzez ich publikację w Internecie. W Internecie znajdują się liczne bezpłatne aplikacje za pomocą których można tworzyć, publikować bądź pobierać czyjeś ślady GPS.

W przypadku turystyki kajakowej posiadanie nawigacji satelitarnej (najlepiej przenośnego i wodoodpornego odbiornika z małym wyświetlaczem) może ułatwić podróżowanie, ponieważ coraz powszechniej używane urządzenia z geolokalizacją mogą również dostarczać takich informacji jak znajdujące się w pobliżu zabytki, zwłaszcza, że często z miejsc gdzie płynie się kajakiem jest ograniczona widoczność. Dodatkowo aplikacja powiązana z GPS mogłaby również wskazywać na konieczność przewiezienia kajaków z jednej lokalizacji do drugiej.

- **Kamery na szlakach**

Kamery on-line zamontowane na szlakach kajakowych umożliwiają bez wychodzenia z domu sprawdzenia jakie warunki panują na rzece. Można również za ich pomoc np. zmówić zdjęcie ze szlaku. Zdjęcie robione jest gdy turysta wpływa na dany obszar (jeśli wcześniej zamówił zdjęcie), lokalizacja z której ma zostać zrobione zdjęcie zostaje oczytana za pomocą geolokalizcji. Dodatkowo za drobną opłatą istnieje możliwość wysłania zdjęcia na urządzenie mobilne.

Jest to dobre rozwiązanie na szlakach kajakowych ponieważ zwiększa bezpieczeństwo turystów oraz pozwala na sprawdzenie warunków jakie panują obecnie na szlaku. Kamery na szlakach mogą również być narzędziem do monitoringu ruchu turystycznego.

- **Multimedialne przewodniki**

Multimedialne przewodniki turystyczne na smartfony i tablety to aplikacje, które w bardzo prosty sposób pomagają turystom dotrzeć do najciekawszych atrakcji turystycznych i kulturowych. Z pomocą aplikacji w prosty sposób można nawigować w terenie oraz szukać drogi pomiędzy kolejnymi punktami na mapie. Dodatkowo takie przewodniki wyposażone są w dostęp do multimediów, które dostarczają wiedzę na temat znajdujących się w pobliżu obiektów kulturowych i historycznych, dzięki czemu turysta może otrzymać kompletna wiedzę na temat danego miejsca. W mobilnych przewodnikach można dodatkowo znaleźć informację na temat znajdujących się w pobliżu miejsc kultury i rozrywki, informację na temat bazy noclegowej oraz gastronomicznej. Obecnie występujące aplikacje stwarzają również możliwość samodzielnego tworzenia plików wideo, audio oraz zdjęć i umieszczanie ich w aplikacji.

Mobilny przewodnik zawierający wszystkie szlaki kajakowe w województwie pomorskim byłby bardzo dużym ułatwieniem dla kajakarzy. Za pomocą takiego przewodnika można znaleźć interesujące miejsca, bazę noclegową, gastronomiczną oraz atrakcje turystyczne w jednym miejscu, bez konieczności szukania informacji na tabliczkach umieszczonych wzdłuż szlaku.

- **Geocaching**

Geocaching jest grą terenową z użyciem odbiornika GPS lub innych urządzeń w niego wyposażonego. Gra polega na szukaniu „skarbów", które są ukryte w określonych współrzędnymi GPS lokalizacjach. „Skarbami" są pojemniki ukryte w ciekawych miejscach. Każdy pojemnik zawiera dziennik odwiedzin, do którego należy się wpisać aby potwierdzić odnalezienie skrzynki. W skrytkach znaleźć można również inne przedmioty przeznaczone na wymianę, a więc można je zabrać pod warunkiem zostawienia innego przedmiotu podobnej wartości. Największa w Polsce baza aktywnych skrzynek (ponad 15 tys.) znajduje się na portalu opencaching.pl.

Przykładem wykorzystania geocachingu w turystyce aktywnej są działania portalu GeocachingPolska oraz Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego (PTTK), które ustanowiły Odznakę PTTK Geocaching Polska, która służy upowszechnianiu Geocachingu oraz popularyzacji walorów krajoznawczych i turystycznych.

W 2013 roku odbył się First Mega Event Poland 2013 w Górznie, podczas którego można było szukać skrytek konno, kajakiem, rowerem, quadem oraz pieszo.

- **Questing, Letterboxing**

Questing to turystyka z zagadkami, polega na samodzielnym pokonywaniu nieoznakowanych szlaków, kierując się informacjami w formie łamigłówek. Gra stanowi współczesne rozwinięcie dawnych zabaw w rodzaju „podchodów" czy „poszukiwania skarbów". Celem zabawy jest odnalezienie przez uczestników określonego miejsce i poznanie jego tajemnic historycznych, kulturowych, przyrodniczych.

Szlaki Questingowe najczęściej zlokalizowane są w mniejszych miejscowościach i gminach wiejskich, a ich tematyka związana jest z lokalnym dziedzictwem kulturowym, dotyczy miejsc mniej znanych, lecz charakteryzujących się unikową historią i wartością kulturową.

Gdańska Organizacja Turystyczna przygotowała sześć tras turystycznych prowadzących po Gdańsku i okolicach. Aby wziąć udział w zabawi należy pobrać na smartfon specjalną aplikację. Aby pokonać wyznaczone trasy należy kierować się wskazówkami ukrytymi w wierszowanych tekstach. Wśród przygotowanych tras znajdują się cztery piesze, jeden kajakowy i jeden rowerowy.

Rycina 16: Przykład aplikacji Questing

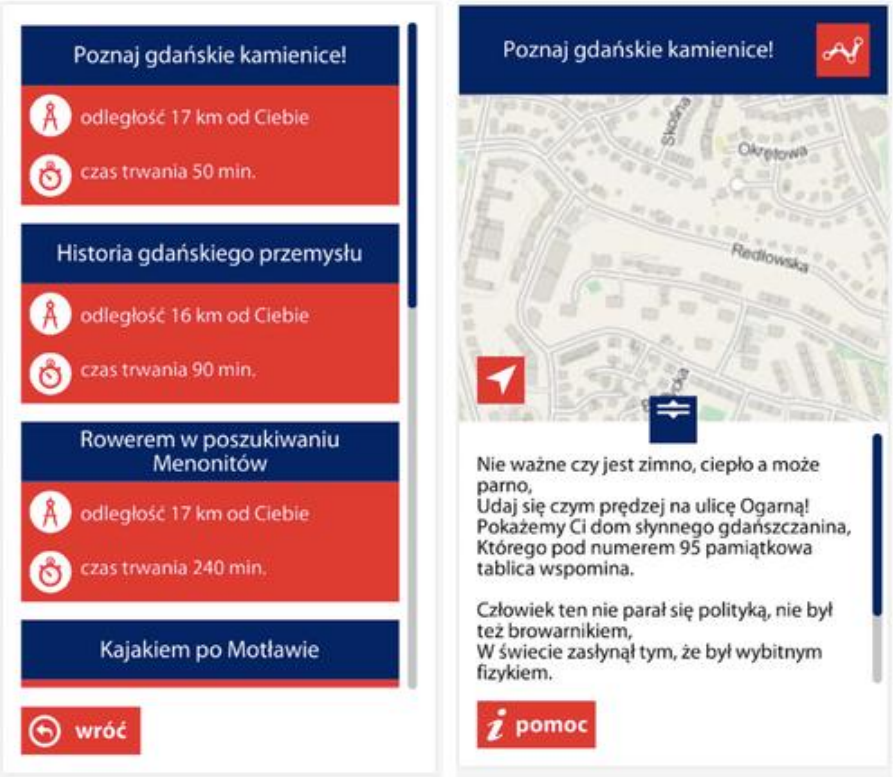

Źródło: http://dziennikturystyczny.pl/2014/07/gdansk4play

Letterboxing to forma aktywności turystycznej, tłumacząc dosłownie oznacza ona „ukrywanie listów w skrzynkach". Ideą Letterbox jest konstrukcja opisu dotarcia do skrzynki jedynie przy pomocy wskazówek i kompasu. Do udziału w tej zabawy nie jest wymagany GPS, wystarczy mapa i kompas lub wskazówki od miejscowych mieszkańców. Zwykle ukryte ciekawych ale i publicznych miejscach skrzynki zawierają pieczątki, którymi należy podbić własny „dzienniczek poszukiwacza".

Rycina 17: Pieczątka Letterbox

Źródło: http://wiki.opencaching.pl/index.php/Letterboxing

Questing i letterboxing mogą zostać wykorzystane na szlakach kajakowych jako narzędzie ułatwiające poznawanie historii i kultury zwiedzanego terenu podczas aktywnego wypoczynku. Jest to dobry sposób na promocję dziedzictwa kulturowego, bez konieczności ponoszenia znacznych nakładów finansowych oraz rozbudowy zaplecza technicznego.

3.5. Wskazanie innych potrzeb inwestycyjnych

Zaproponowany w niniejszym opracowaniu zakres Przedsięwzięcia jest adekwatny do zdefiniowanych potrzeb beneficjentów i przede wszystkim użytkowników końcowych – kajakarzy. Przede wszystkim pozwala na ucywilizowanie istniejącego ruchu kajakowego w województwie pomorskim i jego dalszy rozwój, bazując zarówno na planowanej infrastrukturze, jak i działaniach organizacyjnych, w tym związanych z utrzymaniem szlaku i promocją marki Kajakiem przez Pomorze, jak i subproduktów zbudowanych wokół tej marki.

Rekomendacje co do innych potrzeb inwestycyjnych dotyczą przedsięwzięć komplementarnych, które mogą wzmocnić zakładany efekt oddziaływania Przedsięwzięcia, w szczególności oddziaływania ponadregionalnego. Do rekomendowanych działań należą:

- **Rozwój oferty turystyki wodnej w obszarze Pętli Żuławskiej i Zatoki Gdańskiej**

Rekomenduje się wdrożenie wskazanego Przedsięwzięcia z uwagi na jego zakładaną istotną rolę we wzmacnianiu znaczenia województwa pomorskiego jako regionu z silną i rozwiniętą ofertą turystyki wodnej. Wdrożenie zadań zdefiniowanych w przedsięwzięciu „Rozwój oferty turystyki wodnej w obszarze Pętli Żuławskiej i Zatoki Gdańskiej" stanowić będzie rozwinięcie wdrożonego z sukcesem projektu „Pętla Żuławska – rozwój turystyki wodnej. Etap I", który został uznany za jedno z kluczowych przedsięwzięć turystycznych o znaczeniu ponadregionalnym w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007–2013 Działanie 6.4 „Inwestycje w projekty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym". Należy podkreślić, że niektóre z lokalizacji analizowanych w ramach Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze" zarekomendowano do realizacji z innych źródeł i projektów, w tym właśnie w ramach przedsięwzięcia „Rozwój oferty turystyki wodnej w obszarze Pętli Żuławskiej i Zatoki Gdańskiej", które koncentruje się przede wszystkim na żeglarstwie, jednak może wspierać również turystykę kajakową. Przy realizacji

zamierzenia rekomenduje się uwzględnienie potrzeb kajakarzy przy określaniu zakresu rzeczowego przedsięwzięcia.

- **Pomorskie trasy rowerowe o znaczeniu międzynarodowym R-10 i Wiślana Trasa Rowerowa (R-9)**

Rekomenduje się wdrożenie wskazanego przedsięwzięcia z uwagi na jego zakładaną istotną rolę we wzmacnianiu znaczenia województwa pomorskiego jako regionu promującego aktywny wypoczynek i zdrowy styl życia. Wzmacnianie tych postaw zwiększy liczbę osób poszukujących wypoczynku na świeżym powietrzu, z wykorzystaniem walorów naturalnych. Z uwagi na występowanie punktów stycznych pomiędzy trasami R9 i R9 z rekomendowanymi lokalizacjami dla infrastruktury kajakowej w ramach Kajakiem przez Pomorze, przewiduje się możliwość sieciowania ofert turystycznych obu przedsięwzięć. Zainteresowanie turystyką rowerową ma przełożyć się na zwiększone zainteresowanie turystyką kajakową i odwrotnie.

- **Inwestycje prywatne związane z towarzyszącą ofertą turystyczną, w tym noclegową i agroturystyczną**

Według danych GUS[10], w 2013 w województwie pomorskim zlokalizowanych było 1437 turystycznych obiektów noclegowych – najwięcej w Polsce. Województwo charakteryzuje się również relatywnie dużą na tle kraju liczbą miejsc noclegowych (23 428), w tym proponowanych w ramach agroturystyki (1646 miejsc, najwięcej w Polsce). Wiążę się to z mocną pozycją regionu na turystycznej mapie Polski. Istnieje jednak duże zróżnicowanie wewnętrzne w tym zakresie, ponieważ gros miejsc noclegowych zlokalizowanych jest w dużych miastach i miejscowościach wypoczynkowych i biznesowych (Gdańsk, Sopot, Gdynia, Władysławowo, Łeba, Hel). Występuje również duże zróżnicowanie w zagospodarowaniu szlaków kajakowych. Wokół najbardziej popularnych obecnie szlaków (np. Wda, Brda), poziom zapewnienia noclegów jest wysoki. Mniej uczęszczane szlaki charakteryzują się mniejszym stopniem zagospodarowania.

Wykorzystanie turystycznych obiektów noclegowych również kształtuje się na wysokim w porównaniu do innych województw poziomie, osiągając w 2013 roku 6 546 610 noclegów udzielonych dla 1 966 831 turystów. Widoczna jest duża sezonowość. Od kwietnia do września co najmniej 150 tys. turystów skorzystało z oferty noclegowej, w tym w lipcu i sierpniu odpowiednio 352 tys. i 342 tys. osób. Województwo charakteryzuje również wyższe niż średnia krajowa (33,6%) wykorzystanie bazy noclegowej, osiągając w 2013 roku 35,6%. Dla tej statystyki 3 województwa charakteryzują się bardziej korzystnymi wynikami[11].

W ramach spływów kajakowych rozróżnia się trzy podstawowe formy noclegów[12]:

1. nocleg w namiotach przy szlaku kajakowym (uczestnicy wiozą ze sobą sprzęt biwakowy lub organizator dowozi go na miejsce noclegu);
2. nocleg w kwaterach przy szlaku kajakowym, uczestnicy wiozą ze sobą ekwipunek lub organizator dowozi go na miejsce noclegu.
3. nocleg w jednym obiekcie przez cały spływ (organizator zapewnia transport do i z poszczególnych odcinków.

[10] Turystyka w 2013r, GUS, Warszawa 2014
[11] J.w.
[12] Koncepcja zagospodarowania szlaków wodnych w województwie pomorskim dla turystyki kajakowej, str. 27.

Poszczególne typy noclegów wiążą się z różnicami m.in. w komforcie noclegów oraz koszcie dla kajakarza.

Planowana w ramach Przedsięwzięcia zabudowa zapewnia co najmniej podstawowe warunki dla noclegu na wszystkich szlakach, głównie poprzez rekomendacje dla lokalizacji uwzględniających możliwość biwakowania (typy zabudowy: przystań/ punkt etapowy, małe pole biwakowe, duże pole biwakowe) i w niektórych przypadkach – stanic. Rekomendowany, podstawowy model zarządzania infrastrukturą[13] w ramach Przedsięwzięcia zakłada ogólnodostępność i brak odpłatności kajakarzy za korzystanie z infrastruktury, co zwiększa atrakcyjność turystyki kajakowej w regionie.

Równocześnie zakłada się, że zwiększony ruch kajakowy w wyniku wdrożenia Przedsięwzięcia wpłynie na wzmocnienie skłonności kapitału prywatnego do inwestycji w zakresie turystycznej infrastruktury towarzyszącej szlakom, w tym w zakresie udostępniania miejsc noclegowych i usług wyższej jakości na zasadach komercyjnych, czyli z założeniem odpłatności.

Rekomenduje się, aby partnerstwa zrzeszone wokół szlaków rekomendowanych w ramach Kajakiem przez Pomorze propagowały możliwość inwestycji prywatnych, o charakterze komplementarnym. Istotnymi informacjami dla potencjalnych inwestorów powinny być dane agregowane i prezentowane przez planowany w ramach Przedsięwzięcia System Informacji Kajakowej na temat rzeczywistego wykorzystania szlaków. Przewidywaną rolą partnerów mogłoby być również udostępnianie informacji o potencjalnych źródłach finansowania podobnych przedsięwzięć.

3.6. Analiza opcji

Kajakiem przez Pomorze jest projektem specyficznym, w którym mimo relatywnie dużego budżetu opiewającego na niespełna 71 mln zł brutto, składa się on z dużej liczby pojedynczych zadań, gdzie typowe nakłady nie przekraczają 200 tysięcy złotych. Zadania te, co do zasady punktowe, dotyczą jednak szlaku kajakowego, a więc infrastruktury o charakterystyce liniowej.

Uwarunkowania te wpływają w zasadniczym stopniu na analizę opcji, gdzie wachlarz rozważanych wariantów ograniczony musi być do warunków naturalnych wyznaczonych przebiegiem rzek i lokalizacją jezior zlokalizowanych w województwie pomorskim. Równocześnie planowana rola Przedsięwzięcia jako elementu strategicznej interwencji Województwa Pomorskiego w rozwój turystyki i gospodarki związanej z turystyką powoduje, że zastosowano w tym przypadku wieloetapowe podejście do analizy wariantów, aby zapewnić, że przyjęte rozwiązania są optymalne.

W związku z powyższym, wyodrębniono i przeprowadzono wymienione poniżej etapy analizy opcji wraz z podstawowym pytaniem badawczym dla przeprowadzanych prac.

[13] Modele instytucjonalne omówione zostały szczegółowo w rozdziale poświęconym analizie instytucjonalnej i prawnej.

Schemat 7: Cele analizy opcji w ramach Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze"

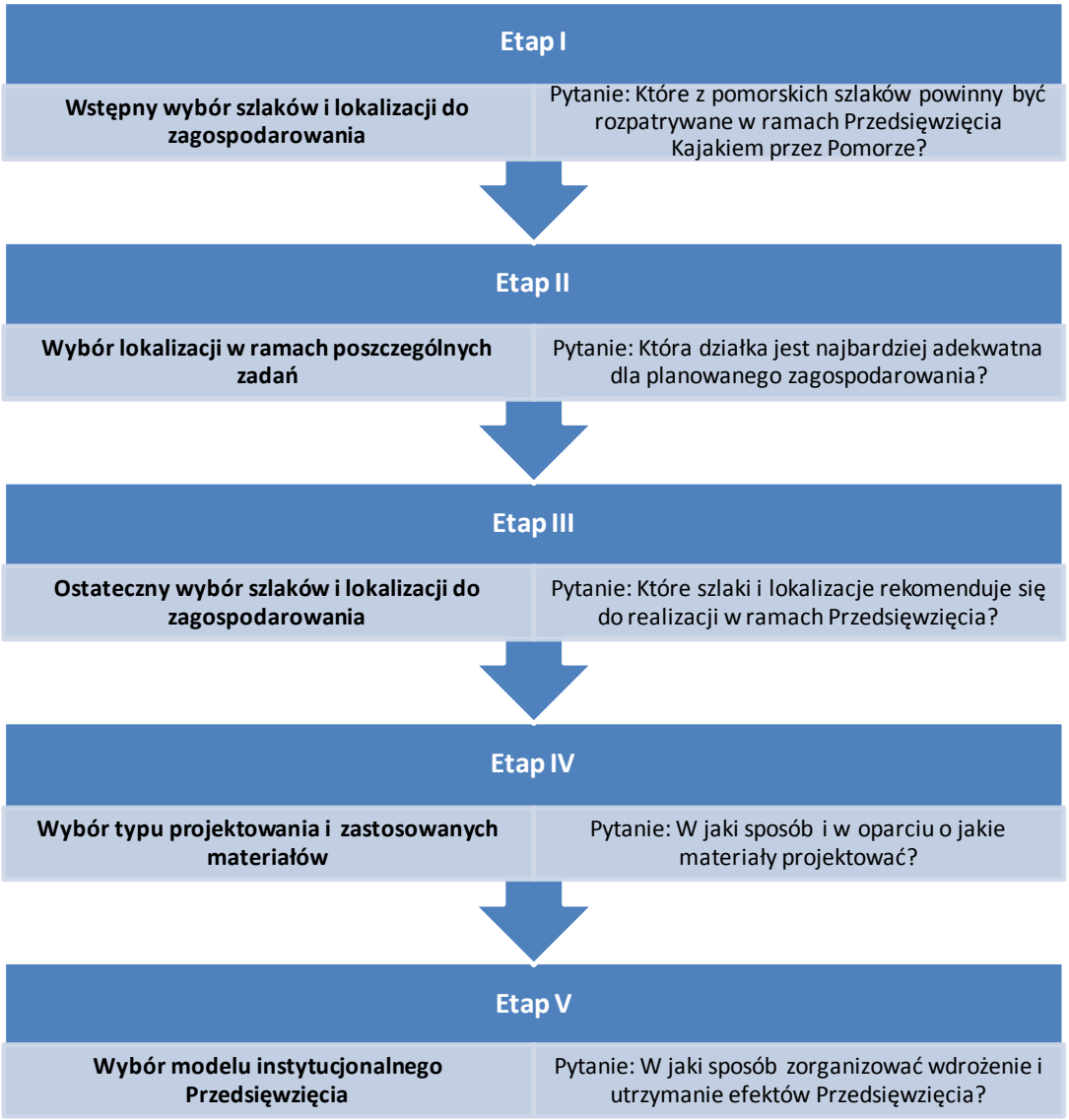

Źródło: opracowanie własne

W kolejnej tabeli zawarto rozwinięcie zakresu prac w ramach poszczególnych etapów analizy opcji ze wskazaniem zastosowanej metodyki.

Tabela 14: Etapy analizy opcji

Etap analizy opcji	Typ analizy opcji	Metodyka, główne założenia i wyniki
Etap I - Wstępny wybór szlaków i lokalizacji do zagospodarowania	Analiza opcji lokalizacyjnych	Opinia ekspercka w ramach „Koncepcji zagospodarowania szlaków wodnych województwa pomorskiego dla turystyki kajakowej", bazująca na wizjach lokalnych (spływy i wizje lokalne z lądu), analizie desk research i konsultacjach społecznych. Spośród wszystkich szlaków wodnych województwa (ponad 2000 km szlaków jako opcja bazowa) rekomendowano do dalszych prac 16 szlaków wraz z dopływami.
Etap II – Wybór lokalizacji w ramach poszczególnych zadań	Analiza opcji lokalizacyjnych	Analiza bazująca na weryfikacji kart zadań kart zgłoszonych przez beneficjentów. Dla szeregu zdań pierwotnie analizowane lokalizacje zostały zmienione (głównie uwarunkowania własnościowe i środowiskowe i trudność terenu) w sposób, który zapewnia

		pierwotne przeznaczenie lokalizacji w obsłudze szlaku. W praktyce prace sprowadzały się do zaaprobowania zmiany działki przeznaczonej na zagospodarowanie. Karty zadań załączone do niniejszego opracowania uwzględniają efekty tych prac.
Etap III - Ostateczny wybór szlaków i lokalizacji do zagospodarowania	Analiza opcji lokalizacyjnych	Jakościowa analiza wielokryterialna. Zasadniczy etap analizy opcji. Na podstawie przyjętych kryteriów, spośród szlaków i lokalizacji wskazanych w Etapie I i Etapie II oraz innych, zgłoszonych przez beneficjentów w trakcie opracowania Analizy Wykonalności, dokonano rekomendacji, na które wpłynęły również wyniki konsultacji społecznych. Rekomendowanych (w tym warunkowo) według stanu na 30 stycznia 2015 roku jest 258 lokalizacji spośród 392 rozważanych. Wartość zadań rekomendowanych (jedynie koszty zagospodarowania lokalizacji bez innych niezbędnych nakładów na Projekt) to 50.875.736,84 zł brutto wobec 86.386.399,75 zł brutto według opcji bazowej obejmującej wszystkie lokalizacje i szlaki.
Etap IV - Wybór typu projektowania i zastosowanych materiałów	Analiza opcji technicznych	Wybór beneficjentów. Beneficjenci mieli dla każdej z lokalizacji możliwość wyboru preferowanego typu zabudowy i przyjmowanych standardów technicznych. Pierwsza opcja to zabudowa klasyczna, standardowa, w oparciu o propozycje zaprezentowane w załącznikach do „Koncepcji zagospodarowania szlaków wodnych województwa pomorskiego dla turystyki kajakowej", nawiązująca do najczęściej wykorzystywanych obecnie rozwiązań projektowych przy zagospodarowaniu turystycznych szlaków wodnych. Rozwiązania te bazują na drewnie jako materiale podstawowym. Drugą opcją jest „Katalog rozwiązań modułowej infrastruktury turystycznej rowerowych szlaków turystycznych w obszarze nadmorskim, korytarzu rzeki Wisły oraz tras kajakowych na terenie Województwa Pomorskiego", którego założeniem było zaproponowanie nowoczesnego wzornictwa i funkcjonalności elementów zabudowy, równocześnie w jak największym stopniu uwzględniającego istniejące uwarunkowania i wzorce regionalne. Rozwiązania te mają stanowić inspirację dla partnerów w procesie przemyślanego projektowania przestrzeni turystycznej i nadawania nowych, atrakcyjnych i prorozwojowych funkcji. Ma również stanowić atrakcyjny wyróżnik pomorskiej infrastruktury turystycznej, zwiększający zainteresowanie turystów z kraju i z zagranicy. Co istotne, propozycje rozwiązań dotyczą zarówno zagospodarowania w ramach Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze", jak również „Pomorskie trasy rowerowe o znaczeniu międzynarodowym R-10 i Wiślana Trasa Rowerowa (R-9)". Prezentowane rozwiązania (załączone do niniejszego opracowania) uwzględniają 2 opcje materiałowe: drewno (tańsze, mniej trwałe) lub materiały trwalsze i droższe. W sposób bardziej szczegółowy oba typy zabudowy zostały zaprezentowane w rozdziale 3.2. Standardy techniczne dla poszczególnych typów lokalizacji. Wartość nakładów według opracowanych przez beneficjentów kart zadań dla opcji drugiej (wzornictwo nowoczesne) wynosi 618.482,52 zł brutto. Pozostałe karty zadań dotyczą opcji standardowej.
Etap V – Wybór modelu instytucjonalnego	Analiza opcji organizacyjno-instytucjonalnych	Analiza ekspercka. Wyniki analizy zaprezentowano w rozdziale dotyczącym analizy instytucjonalnej i prawnej.

Źródło: opracowanie własne

Szczególnego przybliżenia wymaga analiza wielokryterialna przeprowadzona w ramach Etapu III analizy opcji, jakim był „Ostateczny wybór szlaków i lokalizacji do zagospodarowania".

Na podstawie przyjętych kryteriów, spośród szlaków i lokalizacji wskazanych w Etapie I i Etapie II oraz innych, zgłoszonych przez beneficjentów w trakcie opracowania Analizy Wykonalności, dokonano rekomendacji, na które wpłynęły również wyniki konsultacji społecznych.
Wybór zadań dopuszczonych do realizacji w ramach Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze" dokonany został przez wykonawcę Analizy Wykonalności, zaprezentowany jako rekomendacja i poddany procesowi konsultacji społecznych, w których uczestniczył zarówno inspirator Przedsięwzięcia (Województwo Pomorskie), jak i inne zainteresowane strony, w tym beneficjenci.

Rekomendacje dla **poszczególnych szlaków** przygotowane zostały na podstawie poniższych kryteriów:

1. Deklaracja inwestora

Nie uzyskają rekomendacji zadania, dla których potencjalny inwestor/inwestorzy wyraża/ją brak zainteresowania realizacją inwestycji lub zainteresowanie dotyczy perspektywy czasowej wykraczającej poza zaplanowany harmonogram Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze".

2. Deklaracja właściciela nieruchomości

Nie uzyskają rekomendacji zadania, dla których właściciel nieruchomości nie zgadza się na realizację inwestycji, uniemożliwiając inwestorowi dysponowanie gruntem na potrzeby realizacji inwestycji.

3. Analiza zakresu rzeczowego i planowanych nakładów

Preferowane będą inwestycje związane stricte z infrastrukturą kajakową, nie charakteryzujące się przewymiarowaniem z perspektywy docelowego użytkownika końcowego – kajakarza, lub zdublowaniem zakresu, biorąc pod uwagę istniejącą infrastrukturę. Dopuszczalne są elementy infrastruktury rowerowej, zwłaszcza w punktach wspólnych z planowanym przebiegiem tras R-9 i R10 i innych regionalnych. W uzasadnionych przypadkach dopuszczalne są elementy infrastruktury żeglarskiej – pomost żeglarski posadowiony bezpośrednio przy planowanym pomoście kajakowym (sytuacja ta nie obejmuje infrastruktury żeglarskiej, realizowanej w ramach przedsięwzięcia Rozwój oferty turystyki wodnej w obszarze Pętli Żuławskiej i Zatoki Gdańskiej).

4. Częstotliwość występowania lokalizacji

Preferowane będą zadania na szlakach, na których nie występują większe niż 10 km odcinki bez punktów odpoczynku/ punktów etapowych oraz likwidujące bariery na szlaku np. przenoski.

5. Warunki hydrologiczne

Preferowane będą zadania na szlakach o korzystnych warunkach uprawiania turystyki kajakowej: w szczególności odpowiedni stan wody utrzymujący się przez czas trwania sezonu na spławy kajakowe (maj – październik).

6. Natężenie ruchu kajakowego

Preferuje się w pierwszej kolejności szlaki kajakowe i zadania, wykazujące istniejący ruch kajakowy, jak i potencjalny poziom zainteresowania. Szczególnie rekomendowane będą szlaki adekwatne dla turysty

rodzinnego, początkującego w spływach kajakowych, gdzie z uwagi na posiadane umiejętności jest on w stanie pokonywać szlaki wodne o niskim stopniu uciążliwości i trudności. Dopuszcza się realizację zamierzeń inwestycyjnych na szlakach tzw. zwałkowych i górskich, gdzie wymagane jest od uczestników spływu posiadanie zaawansowanych umiejętności. Zakres inwestycji na tego typu szlakach powinien być adekwatny do natężenia ruchu i potrzeb docelowej grupy użytkowników.

7. Zapewnienie ciągłości szlaku

Nie uzyskają rekomendacji zadania, które proponowane są na szlakach lub ich częściach, na których występuje znaczna liczba zadań nie rekomendowanych do realizacji.

8. Możliwość realizacji z innych środków

Nie uzyskają rekomendacji zadania, których zakres i charakter predestynuje je do realizacji w ramach alternatywnych przedsięwzięć, np. w ramach tzw. Pętli Żuławskiej etap II.

9. Możliwość zawiązania partnerstwa

Rekomendowane będą mogły być jedynie szlaki, dla których zainteresowani beneficjenci w określony sposób dokonają wyboru partnerów i lidera, finalizując swój udział w Przedsięwzięciu „Kajakiem przez Pomorze" i wynikające z tego faktu zobowiązania - umową partnerstwa, umożliwiającą zarówno skuteczne przygotowanie i realizację zadań jak również efektywne utrzymanie szlaku.

Ocena miała charakter jakościowy i została zaprezentowana w sposób opisowy na poziomie szczegółowości poszczególnych rzek (szlaków). W przypadku dłuższych szlaków, opis dotyczył poszczególnych jego części z uwagi na różnorodność. Każdemu szlakowi lub jego części nadany został również jeden z dwóch indeksów: Rekomendowany, Nierekomendowany.
Dla szlaków rekomendowanych, w niektórych przypadkach zastosowano indeks: Rekomendowany warunkowo. Dotyczy on szlaków, które na dzień opracowania Analizy Wykonalności wymagają dalszych uzgodnień i/lub weryfikacji - z uwagi na uwarunkowania projektowe lub pozyskanie kluczowych danych w terminie uniemożliwiającym pełną weryfikację.

Równocześnie, dla **poszczególnych zadań**, ocena przybrała formę nadania indeksu z poniższej listy:

Rekomendowane - Zadania, dla których weryfikacja i ocena nie wskazały na występowanie czynników uniemożliwiających realizację w przewidywanym harmonogramie Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze", lub wskazane bariery mogą być przezwyciężone z dużym prawdopodobieństwem. Możliwe jest wskazanie rekomendacji warunkowej ze wskazaniem czynnika zawieszającego.

Odrzucone - Zadania, dla których weryfikacja i ocena wskazały na występowanie czynników uniemożliwiających realizację w przewidywanym harmonogramie Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze".

Zrealizowane – Zadania, dla których przygotowano karty zadań, a które zostały zrealizowane lub są w trakcie realizacji i nie będą finansowane w ramach Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze".

Drugi priorytet - Projekty, dla których weryfikacja i ocena nie wskazały na występowanie czynników uniemożliwiających realizację w przewidywanym harmonogramie Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze", lub wskazane bariery mogą być przezwyciężone z dużym prawdopodobieństwem. Równocześnie ich charakterystyka i zakres nie wskazuje na kluczową rolę w kreowaniu warunków rozwoju turystyki kajakowej, lub uzyskany przewidywany efekt dla użytkownika końcowego – kajakarza, mógłby zostać uzyskany w sposób bardziej efektywny.

Realizacja z innych źródeł – zakres i charakter predestynuje je do realizacji w ramach alternatywnych przedsięwzięć, np. w ramach tzw. Pętli Żuławskiej etap II.
Również w przypadku poszczególnych zadań, rekomendacja mogła zostać wydana **warunkowo**, dla lokalizacji które na dzień opracowania Analizy Wykonalności wymagają dalszych uzgodnień i/lub weryfikacji - z uwagi na uwarunkowania projektowe lub pozyskanie kluczowych danych w terminie uniemożliwiającym pełną weryfikację.
Przyznanie oceny zadania innej niż „rekomendowane" wiązało się z przygotowaniem krótkiego opisu argumentacji dla przyznanej oceny.
Należy podkreślić, że przyjęte kryterium oceny szlaku nr 9 - Możliwość zawiązania partnerstwa nie było w praktyce podstawą dla oceny ze względu na harmonogram prac projektowych, zgodnie z którym dopiero od początku 2015 roku rozpoczęła się dyskusja potencjalnych partnerów nad ostatecznym kształtem porozumień oraz prace związane z przygotowaniem zapisów umowy partnerskiej.
Należy wyraźnie wskazać, że przyznane rekomendacje (zarówno dla szlaków, jak i poszczególnych lokalizacji) zaprezentowane w niniejszym opracowaniu prezentują stan wiedzy na koniec stycznia 2015 roku. Ostateczna decyzja o udziale w Przedsięwzięciu „Kajakiem przez Pomorze" wiązać się będzie z procedurą wnioskowania o dofinansowanie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020, w ramach priorytetu 6c i spełnieniem nieznanych w chwili przygotowania niniejszego opracowania kryteriów i wytycznych. Zakładać można, że wzorem konkursów ogłaszanych w perspektywie 2007-2013 istotnym kryterium będzie konieczność wykazania znacznego zaawansowania w przygotowaniu wnioskowanych projektów, co uwzględnia np. przeprowadzenie niezbędnych prac projektowych, uzgodnień, w tym środowiskowych i związanych z wykazaniem dysponowania nieruchomością na cele inwestycyjne. Wydaje się również przesądzone konieczność wykazania partnerskiego modelu wdrożenia Przedsięwzięcia, a więc w praktyce zgodności ze wskazywanym już kryterium nr. 9 omawianej wcześniej oceny.

Rekomendowanych (w tym warunkowo) według stanu na 30 stycznia 2015 roku jest **258** lokalizacji spośród **392** rozważanych. Wartość zadań rekomendowanych (jedynie koszty zagospodarowania lokalizacji bez innych niezbędnych nakładów na Projekt) to **50.875.736,84 zł brutto** wobec **86.386.399,75 zł brutto** według opcji bazowej obejmującej wszystkie lokalizacje i szlaki. Z uwzględnieniem pozostałych nakładów projektowych, wartość Przedsięwzięcia kształtuje się na poziomie **69.747.793,26 zł brutto**. Spośród 40 analizowanych szlaków nie uzyskało rekomendacji 6 szlaków. Rekomendacje realizacyjne otrzymały 34 szlaki, w tym 23 bezwarunkowo i 11 warunkowo. Rekomendacje warunkowe w większości dotyczą przypadków, gdzie nie udało się pozyskać akceptacji beneficjentów (w formie podpisów) dla zweryfikowanych kart zadań.
Poniżej zaprezentowano wyniki rekomendacji.

Tabela 15: Zestawienie rekomendacji szlaków

REKOMENDOWANE	
Brda Ruda Jezioro Krępsko i Szczytno Jezioro Charzykowskie, Karsińskie, Długie Chocina Zbrzyca Młosina Jezioro Dybrzk i Łąckie Wielki Kanał Brdy Czernica Biała Liwa	Bukowina Nogat Kółko Jezior Raduńskich Bytowa Szkarpawa Tuga Pilica, Graniczna, Trzebiocha Jezioro Jelenie i Gołuń Studnica Wietcisa Czarna Woda
REKOMENDOWANE WARUNKOWO	
Łeba Martwa Wisła i Wody Wewnętrzne Gdańska Motława Piaśnica Radunia Reda	Słupia Kamienica Wda Wieprza i Pokrzywna Wierzyca
NIEREKOMENDOWANE	
Lipczynka Kłonecznica Łupawa	Skotawa Wisła Królewiecka Kanał Wdy

Źródło: opracowanie własne

Szczegółowe wyniki oceny wraz z rekomendacjami zawarte są w załączniku do Analizy wykonalności - **Zestawienie szlaków i lokalizacji z oceną i rekomendacją**.

3.7. Opis wybranego wariantu

Po przeprowadzeniu weryfikacji kart zadań oraz po uwzględnieniu informacji od beneficjentów oraz innych osób zainteresowanych Przedsięwzięciem „Kajakiem przez Pomorze", rekomendowane bądź rekomendowane warunkowo pozostały 34 szlaki, zaprezentowane w poniższej tabeli.

Tabela 16: Kilometraż szlaków kajakowych objętych Przedsięwzięciem

lp.	Rzeka	długość szlaku kajakowego
1	Brda (w granicach województwa)	112,0
2	Ruda	12,0
3	Jezioro Krępsko i Szczytno	14,0
4	Jeziora Charzykowskie	16,0
5	Chocina	23,3
6	Zbrzyca	41,0

lp.	Rzeka	długość szlaku kajakowego
7	Młosina	3,3
8	Jezioro Dybrzk i Łąckie	8,0
9	Wielki Kanał Brdy (w granicach województwa)	14,0
10	Czernica	32,0
11	Biała	22,0
12	Liwa (w granicach województwa)	80,0
13	Łeba	90,0
14	Bukowina	19,0
15	Martwa Wisła	35,6
16	Motława	22,2
17	Nogat	63,0
18	Piaśnica	13,6
19	Radunia	71,4
20	Kółko jezior Raduńskich	31,6
21	Reda	38,8
22	Słupia	133,2
23	Bytowa	22,1
24	Kamienica	42,0
25	Szkarpawa	26,5
26	Tuga	24,8
27	Wda (w granicach województwa)	132,0
28	Pilica, Graniczna, Trzebiocha	25,0
29	Jezioro Jelenie i Gołuń	9,0
30	Wieprza i Pokrzywna (w granicach województwa)	49,9
31	Studnica	34,1
32	Wierzyca	149,0
33	Wietcisa	12,4
34	Czarna Wda	13,2
SUMA		**1 436,00**

Źródło: opracowanie własne

Przedstawione powyżej rzeki stanowią zakres Przedsięwzięcia ”Kajakiem przez Pomorze”, w ramach każdej z przedstawionych rzek przewidziane do realizacji są zadania inwestycyjne. Dodatkowo do Przedsięwzięcia została włączona rzeka Gwda (na odcinku 15 kilometrów, po stronie województwa pomorskiego) oraz Wisła Królewiecka (na odcinku 11,9 kilometra), w zakresie oznakowania i promocji. Wśród nierekomendowanych szlaków znalazła się Kłonecznica, Lipczynka, kanał Wdy, Skotawa i Łupawa.

Na bazie rekomendowanych szlaków i powstałej na nich w ramach Przedsięwzięcia infrastruktury, przewidywany jest znaczący rozwój zainteresowania turystów aktywnym wypoczynkiem na szlakach wodnych województwa pomorskiego. Będzie to możliwe poprzez kreowanie sieci powiązań zarówno pomiędzy ofertą stricte kajakową jak również elementami ofert komplementarnych, wspierających, jak i uzupełniających podstawę w formie spływu kajakowego. Poniżej, dla każdego z rekomendowanych do realizacji w ramach Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze” szlaków zaprezentowano karty, w których

zawarto kluczowe informacje dla procesu kreowania produktów (subproduktów w ramach marki „Kajakiem rzez Pomorze”).

1. NAZWA ROBOCZA
Kajakiem przez Pomorze - Brda
2. KLUCZOWY OBSZAR ADMINISTRACYJNY OFERTY
Miastko, Koczała, Przechlewo, Konarzyny, Chojnice(w), Brusy, Czersk
3. CHARAKTERYSTYKA SZLAKU POD KĄTEM KREOWANIA SUBPRODUKTÓW W TURYSTYCE KAJAKOWEJ
Jeden z najpiękniejszych szlaków wodnych w Polsce dostępny dla kajaków na długości 233 km począwszy od Jeziora Dużego niedaleko Miastka. Szlak urozmaicony, kręty, biegnący przez rozległe lasy i jeziora. Szlak łatwy, dostępny dla początkujących turystów, nieco uciążliwy jedynie w górnym biegu. Rzeka bardzo dobrze przygotowana do turystyki i licznie wykorzystywana przez kajakarzy.
4. PRZYKŁADOWE OFERTY SPŁYWÓW KAJAKOWYCH
1. Świeszyno – Nowa Brda 2. Nowa Brda – Przechlewo OSiR 3. Przechlewo OSiR – Małe Swornegacie 4. Małe Swornegacie – Mylof
5. INNE NIŻ SZLAKI WODNE ATRAKCJE TURYSTYCZNE ZIDENTYFIKOWANE NA POTRZEBY SIECIOWANIA PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH
Park Narodowy Bory Tucholskie – Światowy Rezerwat Biosfery Leśny Rezerwat Przyrody Przytoń w Przechlewie Rezerwat Osiedle Kormoranów w Przechlewie Jeziora Charzykowskie i Karsińskie Zaborski Park Krajobrazowy Tucholski Park Krajobrazowy Zabytkowa zapora wodna w Mylofie Wielki Kanał Brdy Zabytkowy drewniany kościołów z XVII w. w miejscowości Starzno trasy rowerowe „Trasa Ornitologiczna”, „Do Zawady i nad Jezioro Szczytno”, „Jelenia”, „Kaszubska Marszruta” zabytkowy zespół parkowo-pałacowy w Płaszczycy Rezerwat Przytoń Przechlewo – Kościół p.w. Św. Anny, Kościół MB Częstochowskiej zabytkowy kościół p.w. Św. Wawrzyńca w Sąpolnie
6. USŁUGODAWCY I INTERESARIUSZE ZAANGAŻOWANI W KREOWANIE SIECIOWEGO PRODUKTU TURYSTYCZNEGO
Lider Porozumienia, Partnerzy Porozumienia, Przedstawiciele samorządów nie uczestniczących w Porozumieniu, Operatorzy kajakowi, Wypożyczalnie sprzętu kajakowego,

Właściciele obiektów gastronomicznych,
Właściciele obiektów noclegowych oraz gospodarstw agroturystycznych,
Lokalni liderzy, członkowie stowarzyszeń i organizacji działających na rzecz rozwoju turystyki oraz produktu lokalnego
Zarządzający szlakami wodnymi
Nadleśnictwa
Zarządzający i instytucje związane z formami ochrony przyrody
Operatorzy i właściciele innych obiektów związanych z turystyką (muzea, atrakcje turystyczne, organizatorzy cyklicznych wydarzeń kulturalnych itp.)

7. INFRASTRUKTURA KAJAKOWA – REALIZOWANA W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA KAJAKIEM PRZEZ POMORZE

Przystań kajakowa i pole biwakowe w Świeszynie nad Jeziorem Głębokim
Przenoska kajakowa na przeszkodzie (jazie) w Starej Brdzie Pilskiej I
Przystań kajakowa i pole biwakowe w Starej Brdzie Pilskiej II
Przystań kajakowa i pole biwakowe w Żołnie I
Przystań kajakowa i pole biwakowe w Żołnie II
Przystań kajakowa w Nowej Brdzie I
Przystań kajakowa i pole biwakowe w Nowej Brdzie II
Przystań kajakowa i pole biwakowe Folbryk I
Przystań kajakowa i pole biwakowe Folbryk II
Przystań kajakowa i pole biwakowe w OSIR Przechlewo
Przystań kajakowa w pobliżu miejscowości Ciecholewy
Przystań kajakowa i pole biwakowe przy ujściu Brdy do Jez. Charzykowskiego
Przystań kajakowa i pole biwakowe w Męcikale
Przenoska w Mylofie
Przystań kajakowa i pole biwakowe w Brdzie

8. ISTNIEJĄCA INFRASTRUKTURA KAJAKOWA

Przystań wodna w Świeszynie
Przystań żeglarska, wioska żeglarska w miejscowości Swornegacie
Tereny urządzeń turystycznych i rekreacyjno-sportowych w Ciecholewach
OW Akademii Marynarki Wojennej w Brusach
Przystań kajakowa w Mylofie
Stanica wodna w Żołnie
Stanica wodna w Nowej Brdzie
Stanica wodna w Folbruku
Stanica wodna w Garbatym Moście
Stanica wodna w Dolince
Stanica wodna w Płaszczycy
Przystań kajakowa w Przechlewie
Stanica kajakowa w Niesiłowie
Stanica kajakowa w Wilkowie
Stanica kajakowa w Starej Brdzie Pilskiej
Przystań żeglarska w Szczytnie
Przystań żeglarska w Przechlewie
Przystań kajakowa i pole biwakowe w Sąpolnie
Przystań wodna nad jeziorem Kłączno
Przystań kajakowa w Mylofie

1. NAZWA ROBOCZA
Kajakiem przez Pomorze - Ruda
2. KLUCZOWY OBSZAR ADMINISTRACYJNY OFERTY
Koczała, Przechlewo
3. CHARAKTERYSTYKA SZLAKU POD KĄTEM KREOWANIA SUBPRODUKTÓW W TURYSTYCE KAJAKOWEJ
Rzeka Ruda wypływa z jeziora źródliskowego w miejscowości Koczała, w dolnym odcinku przepływa przez tereny leśne. Przed pstrągarnią występuje obszar, który charakteryzuje się namuliskami i podmytymi skarpami. Rzeka uznawana jest za jeden z najładniejszych dopływów górnej Brdy (krystaliczna woda i mnogość ryb świadczy o walorach tej rzeki i jej dzikości). W okresie całego roku w rzece nie występują problemy z niskim stanem wody.
4. PRZYKŁADOWE OFERTY SPŁYWÓW KAJAKOWYCH
1. Płocicz – Suszka 2. Rudniki – Dolinka
5. INNE NIŻ SZLAKI WODNE ATRAKCJE TURYSTYCZNE ZIDENTYFIKOWANE NA POTRZEBY SIECIOWANIA PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH
trasa rowerowa „Greenway – Naszyjnik Północy”
6. USŁUGODAWCY I INTERESARIUSZE ZAANGAŻOWANI W KREOWANIE SIECIOWEGO PRODUKTU TURYSTYCZNEGO
Lider Porozumienia, Partnerzy Porozumienia, Przedstawiciele samorządów nie uczestniczących w Porozumieniu, Operatorzy kajakowi, Wypożyczalnie sprzętu kajakowego, Właściciele obiektów gastronomicznych, Właściciele obiektów noclegowych oraz gospodarstw agroturystycznych, Lokalni liderzy, członkowie stowarzyszeń i organizacji działających na rzecz rozwoju turystyki oraz produktu lokalnego Zarządzający szlakami wodnymi Nadleśnictwa Zarządzający i instytucje związane z formami ochrony przyrody Operatorzy i właściciele innych obiektów związanych z turystyką (muzea, atrakcje turystyczne, organizatorzy cyklicznych wydarzeń kulturalnych itp.)
7. INFRASTRUKTURA KAJAKOWA – REALIZOWANA W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA KAJAKIEM PRZEZ POMORZE
Przystań kajakowa w Płociczu Przystań kajakowa i pole biwakowe w Suszce Przystań kajakowa i pole biwakowe w Rudnikach
8. ISTNIEJĄCA INFRASTRUKTURA KAJAKOWA
-

1. NAZWA ROBOCZA
Kajakiem przez Pomorze - Jezioro Szczytno i Krępsko
2. KLUCZOWY OBSZAR ADMINISTRACYJNY OFERTY
Rzeczenica, Przechlewo
3. CHARAKTERYSTYKA SZLAKU POD KĄTEM KREOWANIA SUBPRODUKTÓW W TURYSTYCE KAJAKOWEJ
Jeziora rynnowe położone na północnych krańcach Pojezierza Krajeńskiego, otoczone lasami. Szlak łatwy i nieuciążliwy, jednak prowadzi po dość dużych jeziorach, co wymaga od kajakarza znacznego wysiłku i uwagi na warunki atmosferyczne (wiatr, falowanie). Brzegi jeziora Szczytno są w dużej części strome, zalesione, natomiast jeziora Krępsko bagniste i porośnięte trzcinami.
4. PRZYKŁADOWE OFERTY SPŁYWÓW KAJAKOWYCH
-
5. INNE NIŻ SZLAKI WODNE ATRAKCJE TURYSTYCZNE ZIDENTYFIKOWANE NA POTRZEBY SIECIOWANIA PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH
trasy rowerowe „OSiR – Kleśnik” oraz „Szlak Szczycieński”
6. USŁUGODAWCY I INTERESARIUSZE ZAANGAŻOWANI W KREOWANIE SIECIOWEGO PRODUKTU TURYSTYCZNEGO
Lider Porozumienia, Partnerzy Porozumienia, Przedstawiciele samorządów nie uczestniczących w Porozumieniu, Operatorzy kajakowi, Wypożyczalnie sprzętu kajakowego, Właściciele obiektów gastronomicznych, Właściciele obiektów noclegowych oraz gospodarstw agroturystycznych, Lokalni liderzy, członkowie stowarzyszeń i organizacji działających na rzecz rozwoju turystyki oraz produktu lokalnego Zarządzający szlakami wodnymi Nadleśnictwa Zarządzający i instytucje związane z formami ochrony przyrody Operatorzy i właściciele innych obiektów związanych z turystyką (muzea, atrakcje turystyczne, organizatorzy cyklicznych wydarzeń kulturalnych i t.p.)
7. INFRASTRUKTURA KAJAKOWA – REALIZOWANA W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA KAJAKIEM PRZEZ POMORZE
Przystań i pole biwakowe w Rzewnicy Przystań i pole biwakowe w Starym Kleśniku Przystań i pole biwakowe w Gwieździnie
8. ISTNIEJĄCA INFRASTRUKTURA KAJAKOWA
Ośrodek Wypoczynkowo – Rekreacyjny Rzewnica Przystań i Pole biwakowe w Jeziorze (Dobrzyń)

1. NAZWA ROBOCZA

Kajakiem przez Pomorze - Jeziora Charzykowskie, Karsińskie, Długie

2. KLUCZOWY OBSZAR ADMINISTRACYJNY OFERTY

Chojnice (w)

3. CHARAKTERYSTYKA SZLAKU POD KĄTEM KREOWANIA SUBPRODUKTÓW W TURYSTYCE KAJAKOWEJ

Jezioro Charzykowskie, Karsińskie i Długie to trzy duże akweny leżące na szlaku Brdy. Szlak łatwy i nieuciążliwy, jednak prowadzi po dość dużych jeziorach, co wymaga od kajakarza znacznego wysiłku i uwagi na warunki atmosferyczne (wiatr, falowanie). Jeziora otoczone lasami, polami uprawnymi z płaskimi brzegami. Dobry dojazd do ośrodków żeglarskich w Charzykowach, Funce, Bachorzu, Małych i Wielkich Swornegaciach.

4. PRZYKŁADOWE OFERTY SPŁYWÓW KAJAKOWYCH

-

5. INNE NIŻ SZLAKI WODNE ATRAKCJE TURYSTYCZNE ZIDENTYFIKOWANE NA POTRZEBY SIECIOWANIA PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH

Ścieżka rowerowa czerwona i żółta Kaszubska Marszruta
Szlak rowerowy niebieski PTTK
Szlak czarny pieszy Jana Karnowskiego
Szlak zielony pieszy Strugi Siedmiu Jezior
Szlak czerwony pieszy Juliana Rydzkowskiego
Ścieżki dydaktyczne w Parku Narodowym „Bory Tucholskie”
Ścieżka ornitologiczna Kokoszka
Szlak żółty pieszy Józefa Bruskiego
Szlak rowerowy Naszyjnik Północy

6. USŁUGODAWCY I INTERESARIUSZE ZAANGAŻOWANI W KREOWANIE SIECIOWEGO PRODUKTU TURYSTYCZNEGO

Lider Porozumienia,
Partnerzy Porozumienia,
Przedstawiciele samorządów nie uczestniczących w Porozumieniu,
Operatorzy kajakowi,
Wypożyczalnie sprzętu kajakowego,
Właściciele obiektów gastronomicznych,
Właściciele obiektów noclegowych oraz gospodarstw agroturystycznych,
Lokalni liderzy, członkowie stowarzyszeń i organizacji działających na rzecz rozwoju turystyki oraz produktu lokalnego
Zarządzający szlakami wodnymi
Nadleśnictwa
Zarządzający i instytucje związane z formami ochrony przyrody
Operatorzy i właściciele innych obiektów związanych z turystyką (muzea, atrakcje turystyczne, organizatorzy cyklicznych wydarzeń kulturalnych itp.)

7. INFRASTRUKTURA KAJAKOWA – REALIZOWANA W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA KAJAKIEM PRZEZ POMORZE

Przystań kajakowa w Charzykowach
Przystań kajakowa i pole biwakowe w Funce

Przystań kajakowa i pole biwakowe w miejscowości Małe Swornegacie
Przystań kajakowa i pole biwakowe w miejscowości Swornegacie (Kokoszka)
Przystań kajakowa i pole biwakowe w miejscowości Swornegacie (przy moście)

8. ISTNIEJĄCA INFRASTRUKTURA KAJAKOWA

Chojnicki Klub Żeglarski w miejscowości Charzykowy
Ośrodek Szkolenia Wodnego LOK w miejscowości Charzykowy
Stanica Wodna PTTK w miejscowości Charzykowy
Harcerski Środek Wodny, Harcerskie Centrum Edukacji Ekologicznej w Funce

1. NAZWA ROBOCZA

Kajakiem przez Pomorze - Chocina

2. KLUCZOWY OBSZAR ADMINISTRACYJNY OFERTY

Chojnice (w), Konarzyny

3. CHARAKTERYSTYKA SZLAKU POD KĄTEM KREOWANIA SUBPRODUKTÓW W TURYSTYCE KAJAKOWEJ

Spokojny szlak kajakowy. Rzeka płynie leniwie, głównie przez łąki bez żadnych przeszkód, w dolnym biegu bardziej malowniczy odcinek leśny. Ze względu na długość może stanowić alternatywną propozycję dla górnego odcinka Brdy. Szlak łatwy i nieuciążliwy, jednak na terenie gminy Konarzyny znajdują się mostki wymagające niezbyt uciążliwej przenoski. Szlak nadaje się do turystyki kajakowej, a długość pozwala na dwudniowy, spokojny spływ.

4. PRZYKŁADOWE OFERTY SPŁYWÓW KAJAKOWYCH

1. Zielona Chocina – Swornegacie

5. INNE NIŻ SZLAKI WODNE ATRAKCJE TURYSTYCZNE ZIDENTYFIKOWANE NA POTRZEBY SIECIOWANIA PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH

trasa rowerowa Kaszubska Marszruta

6. USŁUGODAWCY I INTERESARIUSZE ZAANGAŻOWANI W KREOWANIE SIECIOWEGO PRODUKTU TURYSTYCZNEGO

Lider Porozumienia,
Partnerzy Porozumienia,
Przedstawiciele samorządów nie uczestniczących w Porozumieniu,
Operatorzy kajakowi,
Wypożyczalnie sprzętu kajakowego,
Właściciele obiektów gastronomicznych,
Właściciele obiektów noclegowych oraz gospodarstw agroturystycznych,
Lokalni liderzy, członkowie stowarzyszeń i organizacji działających na rzecz rozwoju turystyki oraz produktu lokalnego
Zarządzający szlakami wodnymi
Nadleśnictwa
Zarządzający i instytucje związane z formami ochrony przyrody
Operatorzy i właściciele innych obiektów związanych z turystyką (muzea, atrakcje turystyczne, organizatorzy cyklicznych wydarzeń kulturalnych itp.)

7. INFRASTRUKTURA KAJAKOWA – REALIZOWANA W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA KAJAKIEM PRZEZ POMORZE

Przystań startowa, pole biwakowe i przenoska w Zielonej Chocinie
Przystań kajakowa w Chocińskim Młynie
Przystań kajakowa w Kokoszce

8. ISTNIEJĄCA INFRASTRUKTURA KAJAKOWA

-

1. NAZWA ROBOCZA

Kajakiem przez Pomorze - Zbrzyca

2. KLUCZOWY OBSZAR ADMINISTRACYJNY OFERTY

Studzienice, Brusy, Chojnice(w)

3. CHARAKTERYSTYKA SZLAKU POD KĄTEM KREOWANIA SUBPRODUKTÓW W TURYSTYCE KAJAKOWEJ

Malowniczy i łatwy szlak, uznawany za najpiękniejszy z dopływów Brdy. Rzeka biegnie przez Zaborski Park Krajobrazowy na Kaszubach, głównie przez dzikie i leśne tereny, na trasie liczne jeziora. Na rzece kilka niezbyt uciążliwych przenosek przy młynach, jazach i mostkach. Szlak nadaje się do turystyki kajakowej, długość pozwala na dwu - trzydniowy spokojny spływ.

4. PRZYKŁADOWE OFERTY SPŁYWÓW KAJAKOWYCH

1. Sominy – Kaszuba
2. Kaszuba – Laska
3. Laska – Witoczno

5. INNE NIŻ SZLAKI WODNE ATRAKCJE TURYSTYCZNE ZIDENTYFIKOWANE NA POTRZEBY SIECIOWANIA PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH

Zabytkowa owczarnia i chata owczarza z XVII wieku,
Zabytkowa szkoła w Sominach przekształcona zrewitalizowana i odrestaurowana w turystyczny inkubator informacyjny wraz ze salą konferencyjną i gastronomią.
Rezerwat Jezioro Laska
Rezerwat i ścieżka edukacyjna Dolina Kulawy

6. USŁUGODAWCY I INTERESARIUSZE ZAANGAŻOWANI W KREOWANIE SIECIOWEGO PRODUKTU TURYSTYCZNEGO

Lider Porozumienia,
Partnerzy Porozumienia,
Przedstawiciele samorządów nie uczestniczących w Porozumieniu,
Operatorzy kajakowi,
Wypożyczalnie sprzętu kajakowego,
Właściciele obiektów gastronomicznych,
Właściciele obiektów noclegowych oraz gospodarstw agroturystycznych,
Lokalni liderzy, członkowie stowarzyszeń i organizacji działających na rzecz rozwoju turystyki oraz produktu lokalnego
Zarządzający szlakami wodnymi
Nadleśnictwa
Zarządzający i instytucje związane z formami ochrony przyrody

Operatorzy i właściciele innych obiektów związanych z turystyką (muzea, atrakcje turystyczne, organizatorzy cyklicznych wydarzeń kulturalnych itp.)

7. INFRASTRUKTURA KAJAKOWA – REALIZOWANA W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA KAJAKIEM PRZEZ POMORZE

Przystań kajakowa w Sominach
Przystań kajakowa i pole biwakowe w Parzynie
Przenoska przy młynie w Kaszubie
Przenoska i pole biwakowe w miejscowości Rolbik-Młyn
Przystań w miejscowości Rolbik nad Zbrzycą
Przystań i pole biwakowe w miejscowości Widno
Przystań i pole biwakowe w miejscowości Laska
Przystań w Śluzie
Przystań kajakowa i pole biwakowe nad Jeziorem Witoczno w Swornegaciach

8. ISTNIEJĄCA INFRASTRUKTURA KAJAKOWA

Gospodarstwo agroturystyczne w Lipnicy (jezioro Księże)
Gospodarstwo agroturystyczne w Lipnicy (jezioro Parszczenica)
Stanica PTTK w Witocznie
Przenoska Parzyn-Młyn
Stanica kajakowa Laska
Stanica kajakowa w miejscowości Zbrzyca

1. NAZWA ROBOCZA

Kajakiem przez Pomorze - Młosina

2. KLUCZOWY OBSZAR ADMINISTRACYJNY OFERTY

Brusy

3. CHARAKTERYSTYKA SZLAKU POD KĄTEM KREOWANIA SUBPRODUKTÓW W TURYSTYCE KAJAKOWEJ

Szlak stanowiący alternatywę dla górnego odcinka szlaku Zbrzycy. Interesujący ze względu na piękny drewniany kościół w Leśnie oraz malowniczy leśny odcinek bezpośrednio przed ujściem do Zbrzycy. Na rzece od Leśna do ujścia (ok. 3,5 km) nie ma utrudnień spowodowanych poziomem wody, brak kładek, jedynie naturalnie położone drzewa.

4. PRZYKŁADOWE OFERTY SPŁYWÓW KAJAKOWYCH

1. Leśno- Zbrzyca

5. INNE NIŻ SZLAKI WODNE ATRAKCJE TURYSTYCZNE ZIDENTYFIKOWANE NA POTRZEBY SIECIOWANIA PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH

Kamienne kręgi i kurhany
Drewniany Kościół w Leśnie
Park podworski w Leśnie

6. USŁUGODAWCY I INTERESARIUSZE ZAANGAŻOWANI W KREOWANIE SIECIOWEGO PRODUKTU TURYSTYCZNEGO

Lider Porozumienia,
Partnerzy Porozumienia,
Przedstawiciele samorządów nie uczestniczących w Porozumieniu,

Operatorzy kajakowi,
Wypożyczalnie sprzętu kajakowego,
Właściciele obiektów gastronomicznych,
Właściciele obiektów noclegowych oraz gospodarstw agroturystycznych,
Lokalni liderzy, członkowie stowarzyszeń i organizacji działających na rzecz rozwoju turystyki oraz produktu lokalnego
Zarządzający szlakami wodnymi
Nadleśnictwa
Zarządzający i instytucje związane z formami ochrony przyrody
Operatorzy i właściciele innych obiektów związanych z turystyką (muzea, atrakcje turystyczne, organizatorzy cyklicznych wydarzeń kulturalnych itp.)

7. INFRASTRUKTURA KAJAKOWA – REALIZOWANA W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA KAJAKIEM PRZEZ POMORZE

Przystań kajakowa w Leśnie na Młosinie (dopływ Zbrzycy)

8. ISTNIEJĄCA INFRASTRUKTURA KAJAKOWA

Pomost cumowniczy w miejscowości Brusy (jezioro Leśno Górne i dolne)

1. NAZWA ROBOCZA

Kajakiem przez Pomorze - Jezioro Dybrzk i Łąckie

2. KLUCZOWY OBSZAR ADMINISTRACYJNY OFERTY

Brusy

3. CHARAKTERYSTYKA SZLAKU POD KĄTEM KREOWANIA SUBPRODUKTÓW W TURYSTYCE KAJAKOWEJ

Jeziora rynnowe otoczone głównie lasami. Południowy brzeg jeziora Łąckiego oraz południowo – zachodni brzeg jeziora Dybrzk graniczy z PN Bory Tucholskie. Jeziora charakteryzują się wysokimi brzegami porośniętymi lasem sosnowym. Szlak łatwy i nieuciążliwy, jednak wymaga od kajakarza wysiłku i uwagi ze względu na warunki atmosferyczne (wiatr, falowanie).

4. PRZYKŁADOWE OFERTY SPŁYWÓW KAJAKOWYCH

-

5. INNE NIŻ SZLAKI WODNE ATRAKCJE TURYSTYCZNE ZIDENTYFIKOWANE NA POTRZEBY SIECIOWANIA PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH

Park Narodowy „Bory Tucholskie”
Rezerwat przyrody Moczadło
ścieżka rowerowa „Kaszubska Marszruta”
Ścieżka edukacyjna w leśnictwie Czernica

6. USŁUGODAWCY I INTERESARIUSZE ZAANGAŻOWANI W KREOWANIE SIECIOWEGO PRODUKTU TURYSTYCZNEGO

Lider Porozumienia,
Partnerzy Porozumienia,
Przedstawiciele samorządów nie uczestniczących w Porozumieniu,
Operatorzy kajakowi,
Wypożyczalnie sprzętu kajakowego,
Właściciele obiektów gastronomicznych,

Właściciele obiektów noclegowych oraz gospodarstw agroturystycznych,
Lokalni liderzy, członkowie stowarzyszeń i organizacji działających na rzecz rozwoju turystyki oraz produktu lokalnego
Zarządzający szlakami wodnymi
Nadleśnictwa
Zarządzający i instytucje związane z formami ochrony przyrody
Operatorzy i właściciele innych obiektów związanych z turystyką (muzea, atrakcje turystyczne, organizatorzy cyklicznych wydarzeń kulturalnych itp.)

7. INFRASTRUKTURA KAJAKOWA – REALIZOWANA W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA KAJAKIEM PRZEZ POMORZE

Przystań kajakowa z polem biwakowym w Drzewiczu
Przystań kajakowa i pole biwakowe w Czernicy (cypel)
Przystań i pole biwakowe w Czernicy

8. ISTNIEJĄCA INFRASTRUKTURA KAJAKOWA

Centrum kajakowo – rowerowe w Drzewiczu nad Jeziorem Łąckim
Wypożyczalnia i transport kajaków w Czernicy
Przystań żeglarsko-kajakowa „Cyranka" w Czernicy
Baza Harcerska ZHP w Czernicy

1. NAZWA ROBOCZA

Kajakiem przez Pomorze - Wielki Kanał Brdy

2. KLUCZOWY OBSZAR ADMINISTRACYJNY OFERTY

Czersk

3. CHARAKTERYSTYKA SZLAKU POD KĄTEM KREOWANIA SUBPRODUKTÓW W TURYSTYCE KAJAKOWEJ

Sztuczny kanał zbudowany w XIX wieku, w celu nawodnienia łąk. Szlak malowniczy i spokojny, w większości płynie lasami. Kanał nadaje się do turystyki kajakowej, jako alternatywa szlaku Brdy. Długość pozwala na jednodniowy, spokojny spływ. Szlak przebiega przez obszary leśne, ale znajduje się na nim kilka dogodnych miejsc etapowych.

4. PRZYKŁADOWE OFERTY SPŁYWÓW KAJAKOWYCH

-

5. INNE NIŻ SZLAKI WODNE ATRAKCJE TURYSTYCZNE ZIDENTYFIKOWANE NA POTRZEBY SIECIOWANIA PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH

Zapora Mylof
Wielki Kanał Brdy
Akwedukt w Fojutowie

6. USŁUGODAWCY I INTERESARIUSZE ZAANGAŻOWANI W KREOWANIE SIECIOWEGO PRODUKTU TURYSTYCZNEGO

Lider Porozumienia,
Partnerzy Porozumienia,
Przedstawiciele samorządów nie uczestniczących w Porozumieniu,
Operatorzy kajakowi,
Wypożyczalnie sprzętu kajakowego,
Właściciele obiektów gastronomicznych,

Właściciele obiektów noclegowych oraz gospodarstw agroturystycznych,
Lokalni liderzy, członkowie stowarzyszeń i organizacji działających na rzecz rozwoju turystyki oraz produktu lokalnego
Zarządzający szlakami wodnymi
Nadleśnictwa
Zarządzający i instytucje związane z formami ochrony przyrody
Operatorzy i właściciele innych obiektów związanych z turystyką (muzea, atrakcje turystyczne, organizatorzy cyklicznych wydarzeń kulturalnych i t.p.)

7. INFRASTRUKTURA KAJAKOWA – REALIZOWANA W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA KAJAKIEM PRZEZ POMORZE

Przystań w Konigorcie
Przystań i pole biwakowe na Wielkim Kanale Brdy w Rytlu

8. ISTNIEJĄCA INFRASTRUKTURA KAJAKOWA

-

1. NAZWA ROBOCZA

Kajakiem przez Pomorze - Czernica

2. KLUCZOWY OBSZAR ADMINISTRACYJNY OFERTY

Rzeczenica, Czarne

3. CHARAKTERYSTYKA SZLAKU POD KĄTEM KREOWANIA SUBPRODUKTÓW W TURYSTYCE KAJAKOWEJ

Perspektywiczny szlak kajakowy. Niemal w całości biegnie przez mało zamieszkałe tereny. Szlak łatwy, niezbyt uciążliwy, leśny i ciekawy z dwiema przeszkodami: jazem oraz zastawką pod mostem drogowym. Nadaje się do turystyki kajakowej jako uzupełnienie szlaku Gwdy. Dostępność ograniczona ze względu na przebieg głównie przez tereny zalesione i niezamieszkałe. Dobre punkty komunikacyjne to Sporysz, Sarniak oraz Czarne.

4. PRZYKŁADOWE OFERTY SPŁYWÓW KAJAKOWYCH

1. Sporysz – Sarniak
2. Sarniak – Czarne

5. INNE NIŻ SZLAKI WODNE ATRAKCJE TURYSTYCZNE ZIDENTYFIKOWANE NA POTRZEBY SIECIOWANIA PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH

-

6. USŁUGODAWCY I INTERESARIUSZE ZAANGAŻOWANI W KREOWANIE SIECIOWEGO PRODUKTU TURYSTYCZNEGO

Lider Porozumienia,
Partnerzy Porozumienia,
Przedstawiciele samorządów nie uczestniczących w Porozumieniu,
Operatorzy kajakowi,
Wypożyczalnie sprzętu kajakowego,
Właściciele obiektów gastronomicznych,
Właściciele obiektów noclegowych oraz gospodarstw agroturystycznych,
Lokalni liderzy, członkowie stowarzyszeń i organizacji działających na rzecz rozwoju turystyki oraz produktu lokalnego
Zarządzający szlakami wodnymi
Nadleśnictwa
Zarządzający i instytucje związane z formami ochrony przyrody

Operatorzy i właściciele innych obiektów związanych z turystyką (muzea, atrakcje turystyczne, organizatorzy cyklicznych wydarzeń kulturalnych itp.)
7. INFRASTRUKTURA KAJAKOWA – REALIZOWANA W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA KAJAKIEM PRZEZ POMORZE
Przystań kajakowa i pole biwakowe w Sporyszu Przystań kajakowa i pole biwakowe w miejscowości Dzików Przenoska w miejscowości Przyrzecze Przenoska w miejscowości Czarne
8. ISTNIEJĄCA INFRASTRUKTURA KAJAKOWA
Przystań kajakowa Sarniak

1. NAZWA ROBOCZA	
Kajakiem przez Pomorze - Biała	
2. KLUCZOWY OBSZAR ADMINISTRACYJNY OFERTY	
Rzeczenica	
3. CHARAKTERYSTYKA SZLAKU POD KĄTEM KREOWANIA SUBPRODUKTÓW W TURYSTYCE KAJAKOWEJ	
Niewielki dopływ rzeki Czernicy. Szlak przebiega głównie przez tereny zalesione i niezamieszkałe. Szlak średnio trudny z licznymi drzewami i krzakami oraz uciążliwy ze względu na płycizny. Dostępność szlaku ograniczona (odcinki podmokłe i niedostępne). Rzeka ze względu na ograniczoną dostępność przeznaczona dla turystyki niszowej, jednak niezwykle malownicza.	
4. PRZYKŁADOWE OFERTY SPŁYWÓW KAJAKOWYCH	
-	
5. INNE NIŻ SZLAKI WODNE ATRAKCJE TURYSTYCZNE ZIDENTYFIKOWANE NA POTRZEBY SIECIOWANIA PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH	
Rezerwat „Międzybórz”	
6. USŁUGODAWCY I INTERESARIUSZE ZAANGAŻOWANI W KREOWANIE SIECIOWEGO PRODUKTU TURYSTYCZNEGO	
Lider Porozumienia, Partnerzy Porozumienia, Przedstawiciele samorządów nie uczestniczących w Porozumieniu, Operatorzy kajakowi, Wypożyczalnie sprzętu kajakowego, Właściciele obiektów gastronomicznych, Właściciele obiektów noclegowych oraz gospodarstw agroturystycznych, Lokalni liderzy, członkowie stowarzyszeń i organizacji działających na rzecz rozwoju turystyki oraz produktu lokalnego Zarządzający szlakami wodnymi Nadleśnictwa Zarządzający i instytucje związane z formami ochrony przyrody Operatorzy i właściciele innych obiektów związanych z turystyką (muzea, atrakcje turystyczne, organizatorzy cyklicznych wydarzeń kulturalnych itp.)	
7. INFRASTRUKTURA KAJAKOWA – REALIZOWANA W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA KAJAKIEM PRZEZ POMORZE	

Przystań kajakowa i pole biwakowe w miejscowości Jeziernik
Przystań kajakowa w pobliżu miejscowości Jeziernik
Przystań kajakowa i pole biwakowe w miejscowości Międzybórz

8. ISTNIEJĄCA INFRASTRUKTURA KAJAKOWA

-

1. NAZWA ROBOCZA

Kajakiem przez Pomorze - Liwa

2. KLUCZOWY OBSZAR ADMINISTRACYJNY OFERTY

Prabuty, Kwidzyn(w), Kwidzyn(m), Ryjewo

3. CHARAKTERYSTYKA SZLAKU POD KĄTEM KREOWANIA SUBPRODUKTÓW W TURYSTYCE KAJAKOWEJ

Szlak z niedogodnością niskiego stanu wody. Najciekawszy odcinek rzeki to fragmenty powyżej i poniżej Prabut, który jest dziki i dość uciążliwy (dużo zwalonych drzew i przenosek, jednak dobrze zagospodarowany przez nadleśnictwo Kwidzyn. Poniżej Kwidzyna rzeka zmienia swoje oblicze i staje się szlakiem łatwym i nieuciążliwym, jednak miejscami ciek ma charakter rowu melioracyjnego. Szlak z koniecznością przewozu kajaków pomiędzy lokalizacją w Kwidzynie a Marezą.

4. PRZYKŁADOWE OFERTY SPŁYWÓW KAJAKOWYCH

1. Prabuty – Szadowski Młyn
2. Szadowski Młyn – Białki
3. Białki – Mareza
4. Mareza – Biała Góra

5. INNE NIŻ SZLAKI WODNE ATRAKCJE TURYSTYCZNE ZIDENTYFIKOWANE NA POTRZEBY SIECIOWANIA PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH

Prabuty: zespół urbanistyczny i ruiny zamku oraz wodociągi
Kompleks lasów kwidzyńskich
Kwidzyn: Zespół Katedralno–Zamkowy, Stare Miasto
Zabytkowy zespół śluz w Białej Górze
Fragmenty murów obronnych (XIV wiek) oraz makieta Zamku Biskupów Pomezańskich
Gotycka Brama Kwidzyńska (XIV wiek) oraz wystawa pamiątek na wieży Bramy Kwidzyńskiej
Rezerwat przyrody Kwidzyńskie Ostnice
Kościół neogotycki pod wezwaniem Najświętszego Serca Pana Jezusa, wpisany jest do rejestru Zabytków województwa pomorskiego.

6. USŁUGODAWCY I INTERESARIUSZE ZAANGAŻOWANI W KREOWANIE SIECIOWEGO PRODUKTU TURYSTYCZNEGO

Lider Porozumienia,
Partnerzy Porozumienia,
Przedstawiciele samorządów nie uczestniczących w Porozumieniu,
Operatorzy kajakowi,
Wypożyczalnie sprzętu kajakowego,
Właściciele obiektów gastronomicznych,
Właściciele obiektów noclegowych oraz gospodarstw agroturystycznych,

Lokalni liderzy, członkowie stowarzyszeń i organizacji działających na rzecz rozwoju turystyki oraz produktu lokalnego
Zarządzający szlakami wodnymi
Nadleśnictwa
Zarządzający i instytucje związane z formami ochrony przyrody
Operatorzy i właściciele innych obiektów związanych z turystyką (muzea, atrakcje turystyczne, organizatorzy cyklicznych wydarzeń kulturalnych itp.)

7. INFRASTRUKTURA KAJAKOWA – REALIZOWANA W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA KAJAKIEM PRZEZ POMORZE

Przystań początkowa na szlaku kajakowym Liwy w miejscowości Julianowo
Przenoska i pole biwakowe w II Młyn na rzece Liwie
Przenoska w Młynisku na rzece Liwie
Przenoska i pole biwakowe w Szadowskim Młynie na Liwie
Przenoska i pole biwakowe Brokowo Tychnowieckie
Przenoska i pole biwakowe przy młynie Piekarniak na Liwie
Przystań kajakowa i pole biwakowe w miejscowości Kwidzyn
Przenoska w miejscowości Kwidzyn
Przystań kajakowa na punkcie widokowym w Marezie
Przystań w miejscowości Pastwana Liwie
Przystań dla kajaków w miejscowości Benowo na rzece Liwa

8. ISTNIEJĄCA INFRASTRUKTURA KAJAKOWA

Parking „Biwakowy" nad Liwą na pierwszym młynie w Leśnictwie Gonty
Parking „Kajakowy" nad Liwą na drugim młynie w Leśnictwie Gonty
Parking „Przy mostku" nad Liwą w Leśnictwie Ośno
Parking „Szadowo" nad Liwą w Leśnictwie Ośno
Parking nad Liwą przy drodze z Rakowca do Brokowa w Leśnictwie Trzciano
Przystań kajakowa w miejscowości Prabuty
Przystań kajakowa w miejscowości Obrzynowo
Przystań kajakowa w miejscowości Kwidzyn
Pomost z wyjściem na plażę w Julianowie

1. NAZWA ROBOCZA

Kajakiem przez Pomorze - Łeba

2. KLUCZOWY OBSZAR ADMINISTRACYJNY OFERTY

Gmina Łęczyce, Gmina Nowa Wieś Lęborska, Gmina Wicko, Gmina Główczyce, Miasto Lębork, Miasto Łeba

3. CHARAKTERYSTYKA SZLAKU POD KĄTEM KREOWANIA SUBPRODUKTÓW W TURYSTYCE KAJAKOWEJ

Relatywnie długi i różnorodny szlak. Najbardziej urokliwe a równocześnie najbardziej wymagające - odcinki górny i środkowy. Szczególnie dużo przeszkód w odcinku środkowym i słabe warunki hydrologiczne w początkowym przebiegu. Odcinki bliższe ujściu nieco monotonne, za to atrakcyjne dla turysty bez dużego doświadczenia. Rzeka aktywnie wykorzystywana gospodarczo, co stanowi miejscami istotny problem z zapewnieniem przepływności. Najwyższe stany wody występują w okresie od kwietnia do maja a najniższe w lipicu i sierpniu, przy relatywnie małej amplitudzie rocznej. Relatywnie duża liczba lokalizacji, dla których stwierdzono ograniczenia w możliwości wytyczenia

szlaku, dlatego też rekomenduje się jego rozpoczęcie rozumianego jako element Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze" od lokalizacji Paraszyno (możliwość rozpoczęcia również w kolejnych lokalizacjach, np. Bożepole Wielkie) i zakończenie w miejscowości Gać, gmina Główczyce. W ramach proponowanego szlaku konieczność wyodrębnienia odcinków dla bardziej doświadczonych kajakarzy (początek szlaku). Przepłyniecie proponowanego 73 km szlaku (bez kanału Chełst) w całości wymaga standardowo 4-5 dni. Jako propozycję komplementarną (z uwagi na brak możliwości przepłynięcia jeziora Łebsko), również uwzględnioną w Przedsięwzięciu „Kajakiem przez Pomorze" proponuje się walorów kajakowych kanału Chełst i potencjału turystycznego Miasta Łeby i okolic.

4. PRZYKŁADOWE OFERTY SPŁYWÓW KAJAKOWYCH

1. Paraszyno/ Bożepole Wielkie – Łęczyce - Mosty - Lębork - Chocielewko - Poraj - Gać
2. Lębork – Chocielewko
3. Kanał Chełst

5. INNE NIŻ SZLAKI WODNE ATRAKCJE TURYSTYCZNE ZIDENTYFIKOWANE NA POTRZEBY SIECIOWANIA PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH

Sanktuarium Matki Boskiej Sianowskiej w Sianowie
Bożepole Wielkie (pałac z XIX w. i kościół ryglowy)
Architektura Lęborka (zamek, mury miejskie)
Dwór w Paraszynie
Parki miniatur w Chocielewku i w Stryszej Budzie
Klasycystyczny dwór (pocz. XIX w.) w Chocielewku
Słowiński Park Narodowy
Ruchome wydmy
Port rybacki w Łebie
Park dinozaurów w Łebie

6. USŁUGODAWCY I INTERESARIUSZE ZAANGAŻOWANI W KREOWANIE SIECIOWEGO PRODUKTU TURYSTYCZNEGO

Lider Porozumienia,
Partnerzy Porozumienia,
Przedstawiciele samorządów nie uczestniczących w Porozumieniu,
Operatorzy kajakowi,
Wypożyczalnie sprzętu kajakowego,
Właściciele obiektów gastronomicznych,
Właściciele obiektów noclegowych oraz gospodarstw agroturystycznych,
Lokalni liderzy, członkowie stowarzyszeń i organizacji działających na rzecz rozwoju turystyki oraz produktu lokalnego
Zarządzający szlakami wodnymi
Nadleśnictwa
Zarządzający i instytucje związane z formami ochrony przyrody
Operatorzy i właściciele innych obiektów związanych z turystyką (muzea, atrakcje turystyczne, organizatorzy cyklicznych wydarzeń kulturalnych i t.p.)

7. INFRASTRUKTURA KAJAKOWA – REALIZOWANA W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA KAJAKIEM PRZEZ POMORZE

Przenoska i pole biwakowe w Paraszynie
Przenoska w miejscowości w Bożepole Małe I
Przenoska w miejscowości w Bożepole Małe II
Przenoska przy jazie pomiędzy miejscowościami Bożepole Małe i Bożepole Wielkie
Przystań kajakowa i pole biwakowe w miejscowości Bożepole Wielkie
Przenoska w miejscowości Wielistowo
Przenoska i pole biwakowe w miejscowości Łęczyce
Przystań kajakowa z polem biwakowym i przenoską w Lęborku
Przystań kajakowa i pole biwakowe w miejscowości Chocielewko

Przenoska w miejscowości Chocielewko
Przystań kajakowa w miejscowości Poraj
Przystań kajakowa w miejscowości Gać
Przystań kajakowa i pole biwakowe w miejscowości Łeba, na kanale Chełst (poza szlakiem Łeby)

8. ISTNIEJĄCA INFRASTRUKTURA KAJAKOWA

Przystań żeglarska w Łebie
Port rybacki w Łebie
Port Jachtowy w Łebie
Kaszubska Stanica Kajakowa w Mostach
Pole biwakowe w miejscowości Mosty

1. NAZWA ROBOCZA

Kajakiem przez Pomorze - Bukowina

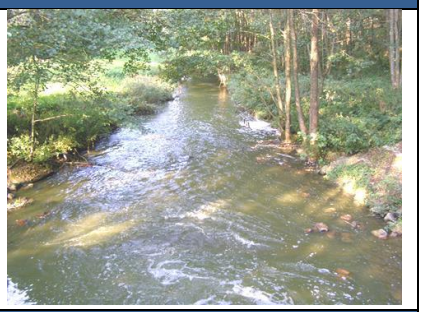

2. KLUCZOWY OBSZAR ADMINISTRACYJNY OFERTY

Gmina Cewice, Gmina Sierakowice

3. CHARAKTERYSTYKA SZLAKU POD KĄTEM KREOWANIA SUBPRODUKTÓW W TURYSTYCE KAJAKOWEJ

Największy dopływ Łupawy (ujście w okolicach Kozina) dający możliwość organizacji spływu optymalnie jednodniowego, z opcją rozwinięcia poprzez dalszy spływ Łupawą. Możliwe niskie stany wody w miesiącach letnich. **Szlak proponowany** na potrzeby wykwalifikowanej turystyki kajakowej z uwagi na trudności i uciążliwości szlaku (w tym na szybkich i kamienistych odcinkach o charakterze górskim, przełomowym), które jednak stanowią atrakcję dla doświadczonych kajakarzy, świadomych wyzwań Bukowiny. Sugerowane korzystanie z kajaków jednoosobowych. Proponowany start w miejscowości Skrzeszewo i zakończenie w miejscowości Oskowo.

4. PRZYKŁADOWE OFERTY SPŁYWÓW KAJAKOWYCH

1. Skrzeszewo – Siemirowice
2. Skrzeszewo - Oskowo

5. INNE NIŻ SZLAKI WODNE ATRAKCJE TURYSTYCZNE ZIDENTYFIKOWANE NA POTRZEBY SIECIOWANIA PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH

Stanowiska archeologiczne w pobliżu Siemirowic- cmentarzysko kultury łużyckiej XII-VII w. p.n.e
Jezioro Jasień
Dwór i park w Cewicach
Dąb szypułkowy "Świętopełk" z trasą turystyczną
Trasa turystyczna Cewice - Łebunia - Bukowina - Siemirowice - Oskowo – Cewice
Kościół w Bukowinie
Rezerwat leśny Karwickie Źródliska

6. USŁUGODAWCY I INTERESARIUSZE ZAANGAŻOWANI W KREOWANIE SIECIOWEGO PRODUKTU TURYSTYCZNEGO

Lider Porozumienia,
Partnerzy Porozumienia,
Przedstawiciele samorządów nie uczestniczących w Porozumieniu,
Operatorzy kajakowi,

Wypożyczalnie sprzętu kajakowego,
Właściciele obiektów gastronomicznych,
Właściciele obiektów noclegowych oraz gospodarstw agroturystycznych,
Lokalni liderzy, członkowie stowarzyszeń i organizacji działających na rzecz rozwoju turystyki oraz produktu lokalnego
Zarządzający szlakami wodnymi
Nadleśnictwa
Zarządzający i instytucje związane z formami ochrony przyrody
Operatorzy i właściciele innych obiektów związanych z turystyką (muzea, atrakcje turystyczne, organizatorzy cyklicznych wydarzeń kulturalnych i t.p.)

7. INFRASTRUKTURA KAJAKOWA – REALIZOWANA W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA KAJAKIEM PRZEZ POMORZE

Przystań kajakowa przy starym młynie w Skrzeszewie
Przenoska i punkt etapowy przy jazie w Skrzeszewie
Punkt etapowy i przystań kajakowa w Oskowie

8. ISTNIEJĄCA INFRASTRUKTURA KAJAKOWA

-

1. NAZWA ROBOCZA

Kajakiem przez Pomorze - Martwa Wisła

2. KLUCZOWY OBSZAR ADMINISTRACYJNY OFERTY

Cedry Wielkie, Miasto Gdańsk

3. CHARAKTERYSTYKA SZLAKU POD KĄTEM KREOWANIA SUBPRODUKTÓW W TURYSTYCE KAJAKOWEJ

Wody Martwej Wisły rozciągają się łagodnymi zakolami od nowo wybudowanej przystani w Błotniku. Szlak ma generalnie charakter akwenu wody stojącej, o dużej szerokości i głębokości, z brakiem spadku. Możliwość przygotowania produktów turystycznych z wykorzystaniem szlaku Motławy. Bliskość toru wodnego i otwarta przestrzeń (podatność na wiatr) jest czynnikiem, który należy brać pod uwagę rozpoczynając spływ. **Szlak proponowany dla** kajakarzy z różnorodnym doświadczeniem, w tym również dla kajakarzy z podstawowym doświadczeniem. Duża elastyczność w kształtowaniu punktów startu i zakończenia wyprawy. Możliwość przygotowania subproduktów turystycznych z wykorzystaniem szlaku Motławy.

4. PRZYKŁADOWE OFERTY SPŁYWÓW KAJAKOWYCH

1. Błotnik – Przegalina – Trzcinisko - Przystań AZS COSA
2. Przystań Żabi Kruk – Przystań AZS COSA

5. INNE NIŻ SZLAKI WODNE ATRAKCJE TURYSTYCZNE ZIDENTYFIKOWANE NA POTRZEBY SIECIOWANIA PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH

Różnorodna oferta szlaków rowerowych
Bogata oferta turystyczna Gdańska, w tym np. architektura Starego Miasta, ECS, Centrum Hewelianum, Centralne Muzeum Morskie, Żuraw.
Szlak Mennonicki,
Rezerwat Ptasi Raj,
Szlak domów podcieniowych
Zabytkowe kościoły w miejscowościach: Kiezmark, Cedry Wielkie, Leszkowy, Wocławy, Trutnowy, Giemlice
Atrakcyjne turystycznie budowle i urządzenia techniczne związane z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym Żuław

(stacje pomp, śluzy, jazy itp.)

6. USŁUGODAWCY I INTERESARIUSZE ZAANGAŻOWANI W KREOWANIE SIECIOWEGO PRODUKTU TURYSTYCZNEGO

Lider Porozumienia,
Partnerzy Porozumienia,
Przedstawiciele samorządów nie uczestniczących w Porozumieniu,
Operatorzy kajakowi,
Wypożyczalnie sprzętu kajakowego,
Właściciele obiektów gastronomicznych,
Właściciele obiektów noclegowych oraz gospodarstw agroturystycznych,
Lokalni liderzy, członkowie stowarzyszeń i organizacji działających na rzecz rozwoju turystyki oraz produktu lokalnego
Zarządzający szlakami wodnymi
Nadleśnictwa
Zarządzający i instytucje związane z formami ochrony przyrody
Operatorzy i właściciele innych obiektów związanych z turystyką (muzea, atrakcje turystyczne, organizatorzy cyklicznych wydarzeń kulturalnych i t.p.)

7. INFRASTRUKTURA KAJAKOWA – REALIZOWANA W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA KAJAKIEM PRZEZ POMORZE

Przystań kajakowa przy przystani żeglarskiej w Błotniku
Przystań kajakowa w Trzcinisku
Przystań kajakowa w Sobieszewie przy kanale Młynówka
Przystań kajakowa AZS COSA
Przystań kajakowa w Górkach Zachodnich
Przystań kajakowa przy ulicy Tamka w Gdańsku

8. ISTNIEJĄCA INFRASTRUKTURA KAJAKOWA

<u>POWIAT GDAŃSKI:</u>
Stanica wodna w Wiślince
Przystań Tęcza - Przystań żeglarska w Wiślince
Przystań żeglarska w Błotniku
<u>GDAŃSK:</u>
Marina Gdańsk
Przystanek tramwaju wodnego Targ Rybny
Przystanek tramwaju wodnego przy ul. Wiosny Ludów
Przystanek tramwaju wodnego – Nabrzeże Zbożowe
Przystanek tramwaju wodnego przy Twierdzy Wisłoujście – Nabrzeże
Przystanek tramwaju wodnego na Westerplatte
Polski Klub Morski
Przystań żeglarska „Sienna Grobla II"
Przystanek tramwaju wodnego Zielony Most
Przystań „Żabi Kruk"
Przystań WOPR Gdańsk
Przystanek tramwaju wodnego przy Narodowym Centrum Żeglarstwa
Narodowe Centrum Żeglarstwa
Akademicki Klub Morski Gdańsk
AZS Cosa
Jacht Klub „Conrada”
Przystań Górki Zachodnie
(Jacht Klub Stoczni Gdańskiej)
Marina Delphia Yachts

Przystanek tramwaju wodnego Stogi – Gdańsk Górki Zachodnie
Jacht Klub Morski „Neptun”
Przystań żeglarska „Tamka"
Przystań Yacht Klub Północny
Gdański Klub Morski im. gen. M. Zaruskiego
Przystań jachtowa Stewa
Klub wodny Żabi Kruk
Przystań rybacka w Świbnie

1. NAZWA ROBOCZA

Kajakiem przez Pomorze – Motława

2. KLUCZOWY OBSZAR ADMINISTRACYJNY OFERTY

Miasto Gdańsk, Suchy Dąb, Pruszcz Gdański (w)

3. CHARAKTERYSTYKA SZLAKU POD KĄTEM KREOWANIA SUBPRODUKTÓW W TURYSTYCE KAJAKOWEJ

Motława i Opływ Motławy

W początkowym i środkowym przebiegu szlaku rzeka prosta, bez żadnych przeszkód, z powolnym nurtem. Idealna dla początkujących kajakarzy. Z uwagi na fakt, iż płynie przez Żuławy (wały przeciwpowodziowe) - miejscami ograniczone walory wizualne. Dla lokalizacji w Gdańsku duża atrakcyjność turystyczna - możliwość zwiedzania miasta "z wody". **Szlak proponowany dla** kajakarzy z różnorodnym doświadczeniem, w tym na szybkie, kilkugodzinne wyprawy z wykorzystaniem części szlaku. Konieczność zachowania bezpieczeństwa z uwagi na wykorzystywaną drogę wodną. Możliwość przygotowania subproduktów turystycznych z wykorzystaniem szlaku Martwej Wisły i wód wewnętrznych Gdańska.

4. PRZYKŁADOWE OFERTY SPŁYWÓW KAJAKOWYCH

1. Przystań Żabi Kruk - Zielony Most - Polski Hak - Martwa Wisła - Most Siennicki - Opływ Motławy - Kamienna Grodza - Przystań Żabi Kruk
2. Przystań Żabi Kruk - Zielony Most - Ujście Kanału Raduni - Nowa Motława - Marina - Most Toruński - Przystań Żabi Kruk
3. Przystań Żabi Kruk – Przystań AZS COSA
4. Wróblewo/ Suchy Dąb - Gdańsk

5. INNE NIŻ SZLAKI WODNE ATRAKCJE TURYSTYCZNE ZIDENTYFIKOWANE NA POTRZEBY SIECIOWANIA PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH

Różnorodna oferta szlaków rowerowych
Bogata oferta turystyczna Gdańska, w tym np. architektura Starego Miasta, ECS, Centrum Hewelianum, Centralne Muzeum Morskie, Żuraw.
Kościół Parafialny i plebania w Suchym Dębie
Zamek w Grabinie
Szlak domów podcieniowych,
Szlak motławski,
Szlak Mennonicki,
Kościół Wniebowzięcia NMP z 1593 roku we Wróblewie
Atrakcyjne turystycznie budowle i urządzenia techniczne/hydrotechniczne związane z zabezpieczeniem

przeciwpowodziowym Żuław (stacje pomp, śluzy, jazy itp.)

6. USŁUGODAWCY I INTERESARIUSZE ZAANGAŻOWANI W KREOWANIE SIECIOWEGO PRODUKTU TURYSTYCZNEGO

Lider Porozumienia,
Partnerzy Porozumienia,
Przedstawiciele samorządów nie uczestniczących w Porozumieniu,
Operatorzy kajakowi,
Wypożyczalnie sprzętu kajakowego,
Właściciele obiektów gastronomicznych,
Właściciele obiektów noclegowych oraz gospodarstw agroturystycznych,
Lokalni liderzy, członkowie stowarzyszeń i organizacji działających na rzecz rozwoju turystyki oraz produktu lokalnego
Zarządzający szlakami wodnymi
Nadleśnictwa
Zarządzający i instytucje związane z formami ochrony przyrody
Operatorzy i właściciele innych obiektów związanych z turystyką (muzea, atrakcje turystyczne, organizatorzy cyklicznych wydarzeń kulturalnych i t.p.)

7. INFRASTRUKTURA KAJAKOWA – REALIZOWANA W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA KAJAKIEM PRZEZ POMORZE

Przystań kajakowa na Motławie w Suchym Dębie
Przystań kajakowa na Motławie we Wróblewie
Przystań kajakowa na Motławie w Lędowie
Przystań kajakowa na Motławie w Wiślinie
Przystań kajakowa na Motławie w Dziewięciu Włókach
Przystań kajakowa z polem biwakowym na Motławie w Krępcu
Przystań kajakowa przy ul. Żabi Kruk w Gdańsku
Przystań kajakowa i przenoska przy Opływie Motławy - Kamienna Grodza w Gdańsku
Przystań kajakowa z polem biwakowym przy Opływie Motławy – Na Szańcach
Przystań kajakowa przy ul. Wiosny Ludów

8. ISTNIEJĄCA INFRASTRUKTURA KAJAKOWA

<u>POWIAT GDAŃSKI:</u>
Stanica wodna w Wiślince
Przystań Tęcza - Przystań żeglarska w Wiślince
Przystań żeglarska w Błotniku
<u>GDAŃSK:</u>
Marina Gdańsk
Przystanek tramwaju wodnego Targ Rybny
Przystanek tramwaju wodnego przy ul. Wiosny Ludów
Przystanek tramwaju wodnego – Nabrzeże Zbożowe
Przystanek tramwaju wodnego przy Twierdzy Wisłoujście – Nabrzeże
Przystanek tramwaju wodnego na Westerplatte
Polski Klub Morski
Przystań żeglarska „Sienna Grobla II"
Przystanek tramwaju wodnego Zielony Most
Przystań „Żabi Kruk"
Przystań WOPR Gdańsk
Przystanek tramwaju wodnego przy Narodowym Centrum Żeglarstwa
Narodowe Centrum Żeglarstwa
Akademicki Klub Morski Gdańsk
AZS Cosa

Jacht Klub „Conrada”
Przystań Górki Zachodnie (Jacht Klub Stoczni Gdańskiej)
Marina Delphia Yachts
Przystanek tramwaju wodnego Stogi – Gdańsk Górki Zachodnie
Jacht Klub Morski „Neptun”
Przystań żeglarska „Tamka"
Przystań Yacht Klub Północny
Gdański Klub Morski im. gen. M. Zaruskiego
Przystań jachtowa Stewa
Klub wodny Żabi Kruk
Przystań rybacka w Świbnie

1. NAZWA ROBOCZA

Kajakiem przez Pomorze - Nogat

2. KLUCZOWY OBSZAR ADMINISTRACYJNY OFERTY

Miłoradz, Malbork(m), Stare Pole, Nowy Dwór Gdański

3. CHARAKTERYSTYKA SZLAKU POD KĄTEM KREOWANIA SUBPRODUKTÓW W TURYSTYCE KAJAKOWEJ

Rzeka Nogat charakteryzuje się nizinnym krajobrazem o powolnym i spokojnym nurcie. Rzeka otoczona jest wałami, które ograniczają widoczność. Atrakcją na szlaku jest zamek w Malborku oraz śluzy, które nie stanowią problemu dla kajakarzy. Szlak nadaje się dla turystyki kajakowej ze względu na niewielką uciążliwość, utrudnieniem w pływaniu mogą być silne wiatry, które mogą powodować niebezpieczne falowania.

4. PRZYKŁADOWE OFERTY SPŁYWÓW KAJAKOWYCH

1. Biała Góra – Malbork
2. Malbork – Jazowa
3. Jazowa – Osłonka

5. INNE NIŻ SZLAKI WODNE ATRAKCJE TURYSTYCZNE ZIDENTYFIKOWANE NA POTRZEBY SIECIOWANIA PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH

Kościół pod wezwaniem św. Mikołaja z 1340 roku
Zamek krzyżacki w Malborku
Szkoła Łacińska wraz ze średniowiecznymi murami miejskimi w Malborku
Dino Park - park ruchomych dinozaurów
Jumpy Park - park linowy
most łączący województwo pomorskie z warmińsko – mazurskim
stanowisko archeologiczne w zakolu rzeki Stary Nogat,
Biała Góra – zabytkowy zespół śluz
Zabytkowe stacje pomp

6. USŁUGODAWCY I INTERESARIUSZE ZAANGAŻOWANI W KREOWANIE SIECIOWEGO PRODUKTU TURYSTYCZNEGO

Lider Porozumienia,
Partnerzy Porozumienia,

Przedstawiciele samorządów nie uczestniczących w Porozumieniu,
Operatorzy kajakowi,
Wypożyczalnie sprzętu kajakowego,
Właściciele obiektów gastronomicznych,
Właściciele obiektów noclegowych oraz gospodarstw agroturystycznych,
Lokalni liderzy, członkowie stowarzyszeń i organizacji działających na rzecz rozwoju turystyki oraz produktu lokalnego
Zarządzający szlakami wodnymi
Nadleśnictwa
Zarządzający i instytucje związane z formami ochrony przyrody
Operatorzy i właściciele innych obiektów związanych z turystyką (muzea, atrakcje turystyczne, organizatorzy cyklicznych wydarzeń kulturalnych itp.)

7. INFRASTRUKTURA KAJAKOWA – REALIZOWANA W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA KAJAKIEM PRZEZ POMORZE

Przystań kajakowa w miejscowości Pogorzała Wieś
Przystań kajakowa "plaża wojskowa" w Malborku
Przystań kajakowa przy przystani żeglarskiej Park Północny w Malborku
Przystań kajakowa i pole biwakowe w Janówce
Przystań kajakowa w Ząbrowie
Przystań kajakowa i pole biwakowe w Kępkach
Przystań kajakowa i pole biwakowe w Kępinach Małych

8. ISTNIEJĄCA INFRASTRUKTURA KAJAKOWA

Przystań żeglarska Park Północny w Malborku
Przystań przy zamku nad Nogatem w Malborku
Przystań dla jachtów w Malborku
Przystań żeglarska w Białej Górze

1. NAZWA ROBOCZA

Kajakiem przez Pomorze - Piaśnica

2. KLUCZOWY OBSZAR ADMINISTRACYJNY OFERTY

Krokowa

3. CHARAKTERYSTYKA SZLAKU POD KĄTEM KREOWANIA SUBPRODUKTÓW W TURYSTYCE KAJAKOWEJ

Szlak Piaśnicy jest krótkim, ale urokliwym szlakiem. Rozpoczyna się poniżej jeziora Żarnowieckiego a zakończyć można go ujściem rzeki na plaży bałtyckiej, w miejscowości Dębki. Jest to wymarzony odcinek na krótki rodzinny spływ kajakowy.

4. PRZYKŁADOWE OFERTY SPŁYWÓW KAJAKOWYCH

1. Żarnowiec – Dębki

5. INNE NIŻ SZLAKI WODNE ATRAKCJE TURYSTYCZNE ZIDENTYFIKOWANE NA POTRZEBY SIECIOWANIA PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH

Rezerwat przyrody „Długosz Królewski”
Drewniany Kościół p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej z 1935r.
Rezerwat przyrody „Piaśnickie Łąki”

6. USŁUGODAWCY I INTERESARIUSZE ZAANGAŻOWANI W KREOWANIE SIECIOWEGO PRODUKTU TURYSTYCZNEGO
Lider Porozumienia, Partnerzy Porozumienia, Przedstawiciele samorządów nie uczestniczących w Porozumieniu, Operatorzy kajakowi, Wypożyczalnie sprzętu kajakowego, Właściciele obiektów gastronomicznych, Właściciele obiektów noclegowych oraz gospodarstw agroturystycznych, Lokalni liderzy, członkowie stowarzyszeń i organizacji działających na rzecz rozwoju turystyki oraz produktu lokalnego Zarządzający szlakami wodnymi Nadleśnictwa Zarządzający i instytucje związane z formami ochrony przyrody Operatorzy i właściciele innych obiektów związanych z turystyką (muzea, atrakcje turystyczne, organizatorzy cyklicznych wydarzeń kulturalnych i t.p.)
7. INFRASTRUKTURA KAJAKOWA – REALIZOWANA W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA KAJAKIEM PRZEZ POMORZE
Przystań kajakowa nad rzeką Piaśnicą poniżej wypływu rzeki z Jeziora Żarnowieckiego Przystań kajakowa nad rzeką Piaśnicą w Dębkach
8. ISTNIEJĄCA INFRASTRUKTURA KAJAKOWA
-

1. NAZWA ROBOCZA	
Kajakiem przez Pomorze - Radunia	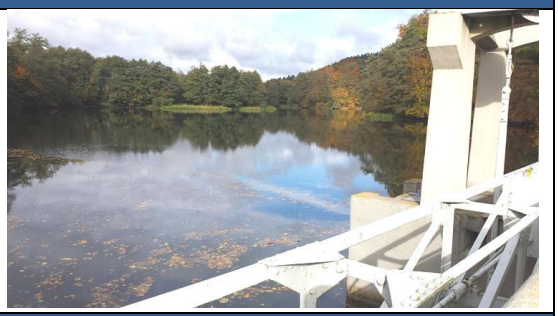
2. KLUCZOWY OBSZAR ADMINISTRACYJNY OFERTY	
Somonino, Żukowo, Pruszcz Gdański(w), Pruszcz Gdański(m)	
3. CHARAKTERYSTYKA SZLAKU POD KĄTEM KREOWANIA SUBPRODUKTÓW W TURYSTYCE KAJAKOWEJ	
Szlak Raduni jest bardzo zróżnicowany, podzielony na odcinki ze względu na znajdujące się tam elektrownie i brak dostępności odcinka "Jaru Raduni". Ze względu na liczne przenoski szlak jest uciążliwy, jednakże charakteryzuje się dużą różnorodnością. Mimo braku ciągłości szlaku, możliwe jest zaprojektowanie produktów turystycznych bazujących na poszczególnych odcinkach Raduni i wykorzystując przewózki dla kajakarzy zainteresowanych spływem całym szlakiem.	
4. PRZYKŁADOWE OFERTY SPŁYWÓW KAJAKOWYCH	
1. Ostrzyce – Trątkownica 2. Rutki – Kolbudy 3. Straszyn – Pruszcz Gdański – Gdańsk	
5. INNE NIŻ SZLAKI WODNE ATRAKCJE TURYSTYCZNE ZIDENTYFIKOWANE NA POTRZEBY SIECIOWANIA PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH	
Zespół zabytkowych elektrowni wodnych Raduni (Rutki, Straszyn, Bielkowo, Łapino, Juszkowo, Kuźnice, Prędzieszyn, Pruszcz I, Pruszcz II) Rezerwat Przyrody Jar Rzeki Raduni	

Faktoria w Pruszczu Gdańskim Trasa rowerowa „Kamienne kręgi” rejsy statkiem po jeziorze Ostrzyckim, Gotycki Kościół Poklasztorny pw. WNMP w Żukowie Muzeum Parafialne w Żukowie Młyn Zbożowy nad Radunią, Kanał Raduni (wzniesiony przez Krzyżaków)
6. USŁUGODAWCY I INTERESARIUSZE ZAANGAŻOWANI W KREOWANIE SIECIOWEGO PRODUKTU TURYSTYCZNEGO
Lider Porozumienia, Partnerzy Porozumienia, Przedstawiciele samorządów nie uczestniczących w Porozumieniu, Operatorzy kajakowi, Wypożyczalnie sprzętu kajakowego, Właściciele obiektów gastronomicznych, Właściciele obiektów noclegowych oraz gospodarstw agroturystycznych, Lokalni liderzy, członkowie stowarzyszeń i organizacji działających na rzecz rozwoju turystyki oraz produktu lokalnego Zarządzający szlakami wodnymi Nadleśnictwa Zarządzający i instytucje związane z formami ochrony przyrody Operatorzy i właściciele innych obiektów związanych z turystyką (muzea, atrakcje turystyczne, organizatorzy cyklicznych wydarzeń kulturalnych itp.)
7. INFRASTRUKTURA KAJAKOWA – REALIZOWANA W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA KAJAKIEM PRZEZ POMORZE
Przenoska i przystań przy jazie w Ostrzycach Przystań kajakowa w Ostrzycach Przystań kajakowa w Goręczynie Przystań i pole biwakowe w Somoninie Przystań końcowa spływu i pole biwakowe w Trątkownicy Przystań i pole biwakowe w Rutkach Przenoska w Żukowie Przenoska w Lniskach Przystań w Straszynie przy piekarni „Mielnik” Przystań w rekonstrukcji faktorii handlowej z epoki wpływów rzymskich Przystań przy Centrum Kultury i Sportu w Pruszczu Gdańskim
8. ISTNIEJĄCA INFRASTRUKTURA KAJAKOWA
Przystań żeglarska przy hotelu ,,Zajazd Przystań” w Kolbudach Przystań żeglarska Gminy Kolbudy Centrum Rekreacji w Juszkowie miejsce wodowania i wyjmowania kajaków w Straszynie Stanica kajakowa w Faktoria Rzymska Wypożyczalnia kajaków w Straszynie Przystań kajakowa w Straszynie(o charakterze punktu etapowego) Dwie przenoski przez elektrownie wodne w Straszynie Przenoska przez próg wodny w Pruszczu Gdańskim

1. NAZWA ROBOCZA

Kajakiem przez Pomorze - Kółko Jezior Raduńskich

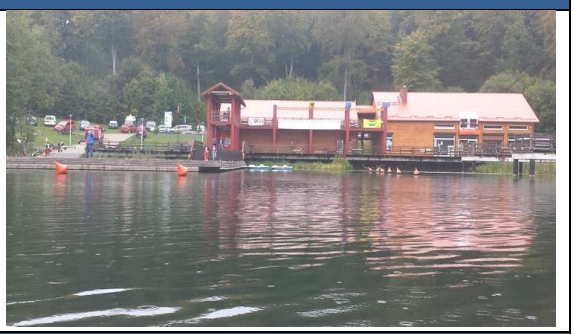

2. KLUCZOWY OBSZAR ADMINISTRACYJNY OFERTY

Stężyca, Chmielno, Somonino, Kartuzy

3. CHARAKTERYSTYKA SZLAKU POD KĄTEM KREOWANIA SUBPRODUKTÓW W TURYSTYCE KAJAKOWEJ

"Kółko jezior Raduńskich" tworzą jeziora układające się niemal zamkniętą pętlę. Większość szlaku stanowią wody stojące, za wyjątkiem odcinków łączących jeziora. Szlak jezior Raduńskich jest łatwym szlakiem, jednakże ze względu na charakter szlaku należy uważać na warunki pogodowe. Szlak jest w części zagospodarowany poprzez prywatne ośrodki wypoczynkowe zlokalizowane nad jeziorami.

4. PRZYKŁADOWE OFERTY SPŁYWÓW KAJAKOWYCH

1. Stężyca – Ostrzyce
2. Ostrzyce - Gołubie

5. INNE NIŻ SZLAKI WODNE ATRAKCJE TURYSTYCZNE ZIDENTYFIKOWANE NA POTRZEBY SIECIOWANIA PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH

Nadraduńskie Centrum Turystyczno-Rekreacyjne w Stężycy
Ogród Botaniczny w Gołubiu
Zabytkowy Młyn Wodny w Chmielonku
Muzeum Necla w Chmielnie
Ceramika Genius w Chmielnie
Park Kamienny w Chmielnie
Centrum Sportów Wodnych i Promocji Regionu – Marina i Amfiteatr
trasa rowerowa „Kamienne Kręgi.

6. USŁUGODAWCY I INTERESARIUSZE ZAANGAŻOWANI W KREOWANIE SIECIOWEGO PRODUKTU TURYSTYCZNEGO

Lider Porozumienia,
Partnerzy Porozumienia,
Przedstawiciele samorządów nie uczestniczących w Porozumieniu,
Operatorzy kajakowi,
Wypożyczalnie sprzętu kajakowego,
Właściciele obiektów gastronomicznych,
Właściciele obiektów noclegowych oraz gospodarstw agroturystycznych,
Lokalni liderzy, członkowie stowarzyszeń i organizacji działających na rzecz rozwoju turystyki oraz produktu lokalnego
Zarządzający szlakami wodnymi
Nadleśnictwa
Zarządzający i instytucje związane z formami ochrony przyrody
Operatorzy i właściciele innych obiektów związanych z turystyką (muzea, atrakcje turystyczne, organizatorzy cyklicznych wydarzeń kulturalnych itp.)

7. INFRASTRUKTURA KAJAKOWA – REALIZOWANA W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA KAJAKIEM PRZEZ POMORZE

Przystań kajakowa wraz z wypożyczalnią w miejscowości Stężyca
Przystań kajakowa w miejscowości Zgorzałe

Przystań kajakowa w miejscowości Borucino
Plaża publiczna nad jeziorem Raduńskim w Przewozie
Przystanek kajakowy w Przewozie
Przystanek kajakowy przy przystani żeglarskiej Dulka
Przenoska przy jazie Chmielonko
Przystanek kajakowy nad Jeziorem Białym
Przystanek kajakowy przy ośrodku wypoczynkowym Krefta
Plaża w Zaworach nad Jeziorem Kłodno
Most na drodze nr 228 w miejscowości Ręboszewo
Przystań kajakowa przy CSWiPR na Złotej Górze
Przenoska w Brodnicy Dolnej
Przystań kajakowa w Ostrzycach
Przystań kajakowa w miejscowości Krzeszna
Przystań kajakowa w miejscowości Gołubie

8. ISTNIEJĄCA INFRASTRUKTURA KAJAKOWA

Gospodarstwo agroturystyczne w Chmielnie nad jeziorem Białym
Przystanie kajakowe w gospodarstwie agroturystycznym w Chmielnie nad jeziorem Kłodno
Przystanie żeglarskie w gospodarstwie agroturystycznym w Chmielnie nad jeziorem Raduńskim Dolnym
Post i wypożyczalnia w ośrodku wypoczynkowym Szuwarek w Chmielnie nad jeziorem Białym
Pomosty w ośrodku wypoczynkowym KREFTA w Chmielnie nad jeziorem Kłodno
Przystanek Krefta w Chmielnie nad jeziorem Rekowo
Post i wypożyczalnia w ośrodku wypoczynkowym Bachus w Chmielnie nad jeziorem Białym
Przystań żeglarska w Klubie Żeglarskim Dulka w Chmielnie nad jeziorem Kłodno
Pomost w miejscowości Krzeszna nad jeziorem Ostrzyckim
Pomost w miejscowości Ostrzyce nad jeziorem Ostrzyckim
Pomost w Brodnicy Dolnej nad jeziorem Ostrzyckim
Pomost w Brodnicy Górnej nad jeziorem Wielkie Brodno
Pomost w Chmielnie na jeziorem Kłodno
Przystań kajakowo-żeglarska oraz wypożyczalnia w Centrum Szkoleniowo-Rekreacyjne Modrok w miejscowości Łączyno
Pomost w Stężycy na jeziorem Raduńskie Górne
Centrum Sportów Wodnych i Promocji Regionu na Złotej Górze w Brodnicy Górnej

1. NAZWA ROBOCZA

Kajakiem przez Pomorze - Reda

2. KLUCZOWY OBSZAR ADMINISTRACYJNY OFERTY

Wejherowo(w), Wejherowo(m), Reda, Puck(w)

3. CHARAKTERYSTYKA SZLAKU POD KĄTEM KREOWANIA SUBPRODUKTÓW W TURYSTYCE KAJAKOWEJ

Reda jest szlakiem nieodkrytym i słabo zagospodarowanym, biorąc pod uwagę jej położenie w pobliżu dużych miast. Rzeka jest dość trudna, na szlaku znajduje się kilka przenosek, powyżej miejscowości Zamostne jest dość wąska,

poniżej niezbyt uciążliwa. Kilka kilometrów przed ujściem rzeki do Zatoki Puckiej znajduje się rezerwat Beka, przed którym należy zakończyć spływ kajakowy Redą.

4. PRZYKŁADOWE OFERTY SPŁYWÓW KAJAKOWYCH

1. Zamostne - Mrzezino

5. INNE NIŻ SZLAKI WODNE ATRAKCJE TURYSTYCZNE ZIDENTYFIKOWANE NA POTRZEBY SIECIOWANIA PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH

Ścieżka dydaktyczno-przyrodniczej przy płn-wsch brzegu jez. Orle
Park rekreacji i sztuki „ArtPark",
Stadnina koni w Bolszewie,
Zbiorniki retencyjne – miejsce bytowania zimorodka
Miejski Park Rodzinny w Redzie z przystanią kajakową

6. USŁUGODAWCY I INTERESARIUSZE ZAANGAŻOWANI W KREOWANIE SIECIOWEGO PRODUKTU TURYSTYCZNEGO

Lider Porozumienia,
Partnerzy Porozumienia,
Przedstawiciele samorządów nie uczestniczących w Porozumieniu,
Operatorzy kajakowi,
Wypożyczalnie sprzętu kajakowego,
Właściciele obiektów gastronomicznych,
Właściciele obiektów noclegowych oraz gospodarstw agroturystycznych,
Lokalni liderzy, członkowie stowarzyszeń i organizacji działających na rzecz rozwoju turystyki oraz produktu lokalnego
Zarządzający szlakami wodnymi
Nadleśnictwa
Zarządzający i instytucje związane z formami ochrony przyrody
Operatorzy i właściciele innych obiektów związanych z turystyką (muzea, atrakcje turystyczne, organizatorzy cyklicznych wydarzeń kulturalnych itp.)

7. INFRASTRUKTURA KAJAKOWA – REALIZOWANA W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA KAJAKIEM PRZEZ POMORZE

Przystań kajakowa nad rzeką Redą w Zamostnem
Przenoska – stopień wodny przed jeziorem Orle na rzece Redzie
Przystań kajakowa nad jeziorem Orle
Promenada wzdłuż Redy z małą infrastrukturą wodno-turystyczną w miejscowości Bolszewo
Przenoska przy cementowni w Wejherowie na rzece Redzie
Przystań kajakowa na rzece Redzie przy drodze wojewódzkiej nr 218 (ul. Ofiar Piaśnicy) w Wejherowie
Przenoska przy hodowli ryb na rzece Redzie w miejscowości Reda
Przystań końcowa na szlaku kajakowym Redy w miejscowości Mrzezino

8. ISTNIEJĄCA INFRASTRUKTURA KAJAKOWA

Przystań kajakowa nad rzeką Redą w miejscowości Orle

1. NAZWA ROBOCZA

Kajakiem przez Pomorze - Słupia

2. KLUCZOWY OBSZAR ADMINISTRACYJNY OFERTY
Sierakowice, Sulęczyno, Parchowo, Dębnica Kaszubska, Kołczygłowy, Kobylnica, Słupsk (m), Słupsk (w), Ustka(m), Ustka (w)
3. CHARAKTERYSTYKA SZLAKU POD KĄTEM KREOWANIA SUBPRODUKTÓW W TURYSTYCE KAJAKOWEJ
Słupia jest jedną z najpiękniejszych rzek Pomorza, szlak rozpoczyna się w miejscowości Gowidlino, a kończy w Ustce. Słupia jest jednym z nielicznych szlaków, którym można spłynąć aż do morza. Jeden z odcinków szlaku - Rynna Sulęczyńska, jest najbardziej ekstremalnym odcinkiem ze wszystkich pomorskich rzek i ma kategorię rzeki górskiej. Za wyjątkiem Rynny Sulęczyńskiej szlak nie jest zbyt uciążliwy przeznaczony dla turystyki rodzinnej. Na szlaku znajdują się odcinki wyłączone z turystyki kajakowej, które wymagają przewózki kajaków.
4. PRZYKŁADOWE OFERTY SPŁYWÓW KAJAKOWYCH
1. Gowidlino – Sulęczyno (Kajlandia) 2. Sulęczyno (Kajlandia) – Bylina 3. Soszyca – Wigwam (przystań) 4. Gałąźnia Mała – Leśny Dwór 5. Leśny Dwór – Słupsk 6. Słupsk – Bydlino
5. INNE NIŻ SZLAKI WODNE ATRAKCJE TURYSTYCZNE ZIDENTYFIKOWANE NA POTRZEBY SIECIOWANIA PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH
Zabytkowe elektrownie wodne – Struga (Soszyca), Krzynia, Gałąźnia Mała, Strzegomino Rezerwat Przyrody Buczyna nad Słupią Rezerwat Przyrody Gołębia Góra Park Krajobrazowy Dolina Słupi Zamek Książąt Pomorskich wraz z Młynem Zamkowym w Słupsku, największa kolekcja prac Stanisława Ignacego Witkiewicza Spichlerz Richtera z w Słupsku Port w Ustce Latarnia morska w Ustce Ścieżka Przyrodnicza Rynna Sulęczyńska, zabytkowy pałac w Niepoględziu, Lokalne (gminne) trasy rowerowe: żółty szlak „Szlakiem starych młynów" i czerwony szlak „Szlakiem zabytków sakralnych" ponadregionalne trasy: czarny szlak „Szlak Wieprzy i Studnicy", „Szlak Elektrowni Wodnych" i czerwony szlak USBS (Ustka – Słupsk – Bytów – Sominy) Twierdza Ustka – fortyfikacje i „Bunkry Bluchera"
6. USŁUGODAWCY I INTERESARIUSZE ZAANGAŻOWANI W KREOWANIE SIECIOWEGO PRODUKTU TURYSTYCZNEGO
Lider Porozumienia, Partnerzy Porozumienia, Przedstawiciele samorządów nie uczestniczących w Porozumieniu, Operatorzy kajakowi, Wypożyczalnie sprzętu kajakowego, Właściciele obiektów gastronomicznych, Właściciele obiektów noclegowych oraz gospodarstw agroturystycznych, Lokalni liderzy, członkowie stowarzyszeń i organizacji działających na rzecz rozwoju turystyki oraz produktu lokalnego Zarządzający szlakami wodnymi Nadleśnictwa Zarządzający i instytucje związane z formami ochrony przyrody Operatorzy i właściciele innych obiektów związanych z turystyką (muzea, atrakcje turystyczne, organizatorzy

cyklicznych wydarzeń kulturalnych itp.)
7. INFRASTRUKTURA KAJAKOWA – REALIZOWANA W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA KAJAKIEM PRZEZ POMORZE
Przystań kajakowa i miejsce początkowe spływów Słupią w Gowidlinie nad Jeziorem Gowidlińskim
Przenoska przed jeziorem Węgorzyno
Przystań kajakowa nad Jeziorem Węgorzyno przy ośrodku wypoczynkowym „Podróżnik”
Przystań kajakowa Centrum w Sulęczynie
Przebudowa jazu na końcu Rynny Sulęczyńskiej
Przebudowa jazu przed przystanią „Kajlandia”
Przystań „Kajlandia”
Przystań kajakowa przy moście na Słupi w Parchowie
Przystań kajakowa i pole biwakowe nad Jeziorem Żukowskim
Punkt docelowy spływów przed jazem w miejscowości Młynki
Przystań kajakowa i pole biwakowe w Soszycy
Przystań kajakowa i pole biwakowe nad Jeziorem Głębokim
Przystań kajakowa w Gałąźni Małej
Przystań kajakowa przy jeziorze Konradowo
Przenoska przy elektrowni Strzegomino w Konradowie
Przenoska i przystań kajakowa w Krzyni
Przystań kajakowa w Leśnym Dworze
Przystań kajakowa przy moście Lubuń - Żelkówko
Przystań kajakowa za leśniczówką w m. Łosino
Przystań kajakowa na terenie SOSIR w Słupsku
Przenoska przez Śluzę Łososiową w Słupsku
Przystań kajakowa we Włynkówku przy młynie
Przystań kajakowa w Wodnicy
Przystań kajakowa w Ustce
8. ISTNIEJĄCA INFRASTRUKTURA KAJAKOWA
Przystań kajakowa w Soszycy
Przystań kajakowa w Gołębiej Górze
Przystań kajakowa w miejscowości Gałęzowo na jeziorze Głebokim
Pomost w miejscowości Parchowo na jeziorze Glinno
Przystań Kajkowa w miejscowości Żukówko na jeziorze Żukowskim
Przystań kajakowo – wędkarska w miejscowości Żukówko na jeziorze Żukowskim
Przystań Kajkowa w miejscowości Gałęźnia Mała
Pomost w Konradowie nad jeziorem Konradowo
Pomost w miejscowości Parchowo nad jeziorem Glinowskim
Przystań żeglarsko-kajakowa w Sierakowicach nad jeziorem Gowidlińskim
Przystań żeglarska w Gowidlinie nad jeziorem Gowidlińskim
Pomost w Sulęczynie nad jeziorem Węgorzyno
Pomosty, przystanie żeglarskie i kajakowe w miejscowości Sulęczyno nad jeziorem Mausz
Przystań kajakowa w miejscowości Krzynia
Przystań Kajkowa w miejscowości Łysomiczki
Przystań kajakowa w miejscowości Dębnica Kaszubska nad jeziorem Głębokim
Port Ustka - pełnomorski
Przystań żeglarska - Jacht Klub Ustka
Wypożyczalnia kajaków w miejscowości Ustka

1. NAZWA ROBOCZA
Kajakiem przez Pomorze - Bytowa
2. KLUCZOWY OBSZAR ADMINISTRACYJNY OFERTY
Bytów
3. CHARAKTERYSTYKA SZLAKU POD KĄTEM KREOWANIA SUBPRODUKTÓW W TURYSTYCE KAJAKOWEJ
Bytowa jest szlakiem krótkim, łatwym nadającym się na spływy jednodniowe nawet dla początkowych kajakarzy. Spływ rozpoczyna się w Bytowie, a kończy w Gałęzowie, na jeziorze Głębokim. Szlak jest niezagospodarowany, szlak raczej niedostępny, rzeka przepływa przez lasy, z dala od miejscowości
4. PRZYKŁADOWE OFERTY SPŁYWÓW KAJAKOWYCH
-
5. INNE NIŻ SZLAKI WODNE ATRAKCJE TURYSTYCZNE ZIDENTYFIKOWANE NA POTRZEBY SIECIOWANIA PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH
-
6. USŁUGODAWCY I INTERESARIUSZE ZAANGAŻOWANI W KREOWANIE SIECIOWEGO PRODUKTU TURYSTYCZNEGO
Lider Porozumienia, Partnerzy Porozumienia, Przedstawiciele samorządów nie uczestniczących w Porozumieniu, Operatorzy kajakowi, Wypożyczalnie sprzętu kajakowego, Właściciele obiektów gastronomicznych, Właściciele obiektów noclegowych oraz gospodarstw agroturystycznych, Lokalni liderzy, członkowie stowarzyszeń i organizacji działających na rzecz rozwoju turystyki oraz produktu lokalnego Zarządzający szlakami wodnymi Nadleśnictwa Zarządzający i instytucje związane z formami ochrony przyrody Operatorzy i właściciele innych obiektów związanych z turystyką (muzea, atrakcje turystyczne, organizatorzy cyklicznych wydarzeń kulturalnych itp.)
7. INFRASTRUKTURA KAJAKOWA – REALIZOWANA W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA KAJAKIEM PRZEZ POMORZE
Przystań kajakowa i miejsce początkowe spływów Bytową w Bytowie
8. ISTNIEJĄCA INFRASTRUKTURA KAJAKOWA
-

1. NAZWA ROBOCZA

Kajakiem przez Pomorze - Kamienica

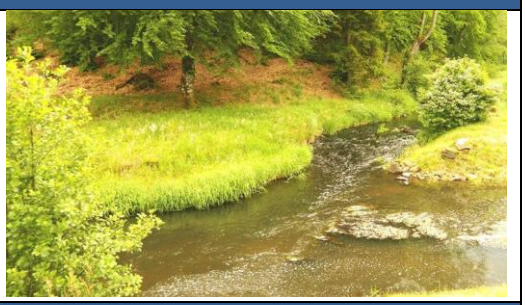

2. KLUCZOWY OBSZAR ADMINISTRACYJNY OFERTY

Tuchomie, Kołczygłowy

3. CHARAKTERYSTYKA SZLAKU POD KĄTEM KREOWANIA SUBPRODUKTÓW W TURYSTYCE KAJAKOWEJ

Rzeka Kamienica jest dopływem Słupi, szlak rozpoczyna się w miejscowości Ciemno od Jeziora Kamieniczno, w dolnym odcinku rzeki woda płynie starym korytem Słupi. Rzeka biegnie głównie na terenach leśnych z dala od obszarów zamieszkałych. Szlak przeznaczony dla wprawnych kajakarzy. Rzeka ma bystry nurt, jest wąska, płytka z kamienistym dnem a w korycie rzeki jest dużo przeszkód. Wymaga umiejętności, siły i wytrwałości, przeznaczony jest dla doświadczonych kajakarzy.

4. PRZYKŁADOWE OFERTY SPŁYWÓW KAJAKOWYCH

1. Tuchomie – Modrzejewo
2. Modrzejewo – Kamieńc
3. Kamieńc - Gałąźnia Mała

5. INNE NIŻ SZLAKI WODNE ATRAKCJE TURYSTYCZNE ZIDENTYFIKOWANE NA POTRZEBY SIECIOWANIA PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH

Dom konstrukcji ryglowej z XVII w. w Modrzejewie
Ruiny młyna wodnego w miejscowości Przyborze
Elektrownia wodna Kamienica

6. USŁUGODAWCY I INTERESARIUSZE ZAANGAŻOWANI W KREOWANIE SIECIOWEGO PRODUKTU TURYSTYCZNEGO

Lider Porozumienia,
Partnerzy Porozumienia,
Przedstawiciele samorządów nie uczestniczących w Porozumieniu,
Operatorzy kajakowi,
Wypożyczalnie sprzętu kajakowego,
Właściciele obiektów gastronomicznych,
Właściciele obiektów noclegowych oraz gospodarstw agroturystycznych,
Lokalni liderzy, członkowie stowarzyszeń i organizacji działających na rzecz rozwoju turystyki oraz produktu lokalnego
Zarządzający szlakami wodnymi
Nadleśnictwa
Zarządzający i instytucje związane z formami ochrony przyrody
Operatorzy i właściciele innych obiektów związanych z turystyką (muzea, atrakcje turystyczne, organizatorzy cyklicznych wydarzeń kulturalnych itp.)

7. INFRASTRUKTURA KAJAKOWA – REALIZOWANA W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA KAJAKIEM PRZEZ POMORZE

Przystań kajakowa i miejsce początkowe spływów Kamienicą w Ciemnie
Przystań kajakowa (punkt etapowy) w Modrzejewie
Przystań kajakowa I (dodatkowa, ławka i oznakowanie) w Modrzejewie
Przystań kajakowa II w Modrzejewie
Przenoska przy jazie kanału elektrowni między Modrzejewem i Kamieńcem
Przenoska przy elektrowni między Przyborzem i Kamieńcem

Podwójna przenoska przy pstrągarni w Kamieńcu
Przystań kajakowa i punkt etapowy w Kamieńcu

8. ISTNIEJĄCA INFRASTRUKTURA KAJAKOWA

-

1. NAZWA ROBOCZA

Kajakiem przez Pomorze - Szkarpawa

2. KLUCZOWY OBSZAR ADMINISTRACYJNY OFERTY

Stegna, Nowy Dwór Gdański

3. CHARAKTERYSTYKA SZLAKU POD KĄTEM KREOWANIA SUBPRODUKTÓW W TURYSTYCE KAJAKOWEJ

Rzeka żuławska odcięta od nurtu rzeki Wisły śluzą Gdańska Głowa. Wpada do niej Tuga i odgałęzia się Wisła Królewiecka. Szlak praktycznie bez nurtu, otoczony wałami przeciwpowodziowymi, brzegi wysokie lub zarośnięte trzciną. Szlak łatwy, nieuciążliwy i dość monotonny. Długość rzeki pozwala na jednodniowy spokojny spływ kajakowy. Dobra dostępność z punktów takich jak Żuławki, Drewnica, Rybina, Osłonka.

4. PRZYKŁADOWE OFERTY SPŁYWÓW KAJAKOWYCH

1. Osłonka – Rybina
2. Rybina – Drewnica
3. Rybina – Sztutowo

5. INNE NIŻ SZLAKI WODNE ATRAKCJE TURYSTYCZNE ZIDENTYFIKOWANE NA POTRZEBY SIECIOWANIA PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH

Ścieżka rowerowa S-3 "Pętla Kanałów Wodnych".
Węzeł wodny Rybina
Mosty zwodzone w Drewnicy i Sztutowie
Śluza Gdańska Głowa
Stacje pomp Chłodniewo i Osłonka
Muzeum Stutthof

6. USŁUGODAWCY I INTERESARIUSZE ZAANGAŻOWANI W KREOWANIE SIECIOWEGO PRODUKTU TURYSTYCZNEGO

Lider Porozumienia,
Partnerzy Porozumienia,
Przedstawiciele samorządów nie uczestniczących w Porozumieniu,
Operatorzy kajakowi,
Wypożyczalnie sprzętu kajakowego,
Właściciele obiektów gastronomicznych,
Właściciele obiektów noclegowych oraz gospodarstw agroturystycznych,
Lokalni liderzy, członkowie stowarzyszeń i organizacji działających na rzecz rozwoju turystyki oraz produktu lokalnego
Zarządzający szlakami wodnymi
Nadleśnictwa
Zarządzający i instytucje związane z formami ochrony przyrody
Operatorzy i właściciele innych obiektów związanych z turystyką (muzea, atrakcje turystyczne, organizatorzy

cyklicznych wydarzeń kulturalnych itp.)

7. INFRASTRUKTURA KAJAKOWA – REALIZOWANA W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA KAJAKIEM PRZEZ POMORZE

Przystań kajakowa w Drewnicy
Przystań kajakowa i pole biwakowe w Rybinie
Przystań kajakowa na rzece Szkarpawa w Chełmek Osada
Przystań w Osłonce

8. ISTNIEJĄCA INFRASTRUKTURA KAJAKOWA

Stanica Wodna Żabi Brzeg w Izbiskach
Przystań żeglarska w Osłonce
Przystań w Rybinie
Przystań w Żuławkach
Przystań w Drewnicy

1. NAZWA ROBOCZA

Kajakiem przez Pomorze - Tuga

2. KLUCZOWY OBSZAR ADMINISTRACYJNY OFERTY

Stegna, Nowy Dwór Gdański

3. CHARAKTERYSTYKA SZLAKU POD KĄTEM KREOWANIA SUBPRODUKTÓW W TURYSTYCE KAJAKOWEJ

Rzeka żuławska o wolnym nurcie, otoczona wałami przeciwpowodziowymi i brzegach obramowanych bujną szatą roślinną, która została zdominowana przez chronioną paproć pływającą (salwinię). Szlak łatwy i nieuciążliwy, praktycznie brak nurtu oraz jakichkolwiek przeszkód. Długość rzeki pozwala na jednodniowy spływ. Szlak mało atrakcyjny ze względu na monotonne widoki, jednak na trasie kilka ciekawych miejsc: Nowy Staw, Nowy Dwór Gdański, Cyganek.

4. PRZYKŁADOWE OFERTY SPŁYWÓW KAJAKOWYCH

1. Rybina – Nowy Staw

5. INNE NIŻ SZLAKI WODNE ATRAKCJE TURYSTYCZNE ZIDENTYFIKOWANE NA POTRZEBY SIECIOWANIA PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH

Dom podcieniowy w Marynowach,
Zabytkowy kościół w Marynowach
Żuławski Park Historyczny,
Żuławski Ośrodek Kultury,
Wieża Ciśnień
Zabytkowy Kościół Grekokatolicki w Żelichowie,

6. USŁUGODAWCY I INTERESARIUSZE ZAANGAŻOWANI W KREOWANIE SIECIOWEGO PRODUKTU TURYSTYCZNEGO

Lider Porozumienia,
Partnerzy Porozumienia,
Przedstawiciele samorządów nie uczestniczących w Porozumieniu,
Operatorzy kajakowi,

Wypożyczalnie sprzętu kajakowego,
Właściciele obiektów gastronomicznych,
Właściciele obiektów noclegowych oraz gospodarstw agroturystycznych,
Lokalni liderzy, członkowie stowarzyszeń i organizacji działających na rzecz rozwoju turystyki oraz produktu lokalnego
Zarządzający szlakami wodnymi
Nadleśnictwa
Zarządzający i instytucje związane z formami ochrony przyrody
Operatorzy i właściciele innych obiektów związanych z turystyką (muzea, atrakcje turystyczne, organizatorzy cyklicznych wydarzeń kulturalnych itp.)

7. INFRASTRUKTURA KAJAKOWA – REALIZOWANA W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA KAJAKIEM PRZEZ POMORZE

Przystań kajakowa na rzece Świętej w Marynowach
Przystań kajakowa na rzece Tudze w Nowym Dworze Gdańskim przy ul. Wejhera
Przystań kajakowa i pole biwakowe na rzece Tudze w Żelichowie
Przystań kajakowa na rzece Tudze w Stobcu
Przystań kajakowa na rzece Tudze w Tujsku

8. ISTNIEJĄCA INFRASTRUKTURA KAJAKOWA

Przystań kajakowa na rzece Świętej w Nowym Stawie

1. NAZWA ROBOCZA

Kajakiem przez Pomorze - Wda

2. KLUCZOWY OBSZAR ADMINISTRACYJNY OFERTY

Lipusz, Studzienice, Kościerzyna(w), Karsin, Czersk, Czarna Woda, Osieczna, Kaliska, Lubichowo, Osiek

3. CHARAKTERYSTYKA SZLAKU POD KĄTEM KREOWANIA SUBPRODUKTÓW W TURYSTYCE KAJAKOWEJ

Wda jest jedną z najbardziej popularnych rzek w województwie pomorskim. Bieg rzeki jest bardzo zróżnicowany, etapami jest bardzo spokojna i przepływa przez jeziora, a miejscami nagle przyśpiesza, z tego względu jest ona ciekawa dla turystów. Rzeka na większości odcinków łatwa i przeznaczona dla każdego kajakarza, z tego względu pomimo znacznego zagospodarowania szlaku jest ono niewystarczające. Rzeka płynie głównie przez tereny leśne, niezaludnione.

4. PRZYKŁADOWE OFERTY SPŁYWÓW KAJAKOWYCH

1. Jezioro Wieckie – Lipusz
2. Lipusz – Wdzydze Kiszewskie
3. Wdzydze Kiszewskie – Miedzno
4. Miedzno – Parcele
5. Parcele – Młynki
6. Młynki – Żurawki
7. Żurawki – Błędno

5. INNE NIŻ SZLAKI WODNE ATRAKCJE TURYSTYCZNE ZIDENTYFIKOWANE NA POTRZEBY SIECIOWANIA PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH

Kaszubski Park Etnograficzny we Wdzydzach Kiszewskich

Rezerwat Przyrody Kamienne Kręgi w Odrach
Wdzydzki Park Krajobrazowy
Rezerwat Przyrody Krzywe Koło w Pętli Wdy
Wdecki Park Krajobrazowy
Kościół z XVII w. w Hucie Kalnej
Kompleks Sportowy w Lipuszu
XIX – wieczna Śluza w Papierni
Zabytkowy Młyn Wodny z XIX w. w Lipuszu
Kościół pw. Michała Archanioła w Lipuszu
Muzeum Gospodarstwa Wiejskiego w Lipuszu

6. USŁUGODAWCY I INTERESARIUSZE ZAANGAŻOWANI W KREOWANIE SIECIOWEGO PRODUKTU TURYSTYCZNEGO

Lider Porozumienia,
Partnerzy Porozumienia,
Przedstawiciele samorządów nie uczestniczących w Porozumieniu,
Operatorzy kajakowi,
Wypożyczalnie sprzętu kajakowego,
Właściciele obiektów gastronomicznych,
Właściciele obiektów noclegowych oraz gospodarstw agroturystycznych,
Lokalni liderzy, członkowie stowarzyszeń i organizacji działających na rzecz rozwoju turystyki oraz produktu lokalnego
Zarządzający szlakami wodnymi
Nadleśnictwa
Zarządzający i instytucje związane z formami ochrony przyrody
Operatorzy i właściciele innych obiektów związanych z turystyką (muzea, atrakcje turystyczne, organizatorzy cyklicznych wydarzeń kulturalnych itp.)

7. INFRASTRUKTURA KAJAKOWA – REALIZOWANA W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA KAJAKIEM PRZEZ POMORZE

Przystań nad Jeziorem Wieckim
Punkt etapowy nad jeziorem Fiszewo
Przystań nad Jeziorem Lubiszewskim
Przenoska w Papierni
Przenoska przy młynie w centrum miejscowości Lipusz
Przystań kajakowa w Lipuszu
Przenoska przez mostek – Szwedzki Ostrów
Przystań i pole biwakowe w Loryńcu
Miejsce wodowania i wyciągania kajaków nad Jeziorem Radolnym
Przystań kajakowa i pole biwakowe w Borsku
Przenoska w Wojtalu
Przystań kajakowa wraz z ogólnodostępnym terenem rekreacyjnym i przejście dla pieszych przez rzekę (kładka)
Przystań kajakowa w Zimnych Zdrojach
Przystań w Czubku
Przystań i pole biwakowe - Czarne
Przystań i pole biwakowe w Młynkach
Przenoska i pole biwakowe we Wdeckim Młynie
Przystań i pole biwakowe w Żurawkach
Przystań i pole biwakowe w Błędnie

8. ISTNIEJĄCA INFRASTRUKTURA KAJAKOWA

Przystań kajakowa Lipusz szkoła
Pole biwakowe – przystań kajakowa i wypożyczalnia w Lipuszu

Przystań kajakowa Pod Świerkami w miejscowości Czarna Woda
Przystań kajakowa „Kajaki Sękowski" w miejscowości Czarna Woda
Pole biwakowe w miejscowości Błędno
Pole biwakowe w miejscowości Młynki
Pole biwakowe w miejscowości Wdecki Młyn
Pole biwakowe w miejscowości Żurawki
Stanica Wodna PTTK w miejscowości Wdzydze
Przystań żeglarsko-kajakowa „Wdzydzki raj" przy jeziorze Wdzydzkim
Przystań żeglarsko-kajakowa „Półwysep Lipa" przy jeziorze Wdzydzkim
Przystań żeglarsko-kajakowa OW Largo w miejscowości Borsk przy jeziorze Wdzydzkim
Przystań żeglarska Jasnochówek przy jeziorze Wdzydzkim

1. NAZWA ROBOCZA

Kajakiem przez Pomorze - Pilica, Graniczna i Trzebiocha

2. KLUCZOWY OBSZAR ADMINISTRACYJNY OFERTY

Kościerzyna(w)

3. CHARAKTERYSTYKA SZLAKU POD KĄTEM KREOWANIA SUBPRODUKTÓW W TURYSTYCE KAJAKOWEJ

Pilica, Graniczna i Trzebiocha to dopływy górnej Wdy. Szlak jest dość krótki, malowniczy i łatwy a przez to przeznaczony na spływy jednodniowe. Ze względu na łatwość szlaku i jego charakter nadaje się do turystyki kajakowej. Szlak jest niezagospodarowany z dobrą dostępnością drogową i dużą ilością mostków. Na szlaku znajduje się kilka przenosek wymagających przeniesienia kajaków.

4. PRZYKŁADOWE OFERTY SPŁYWÓW KAJAKOWYCH

1. Korne – Rybaki – Loryniec – Wdzydze Kiszewskie

5. INNE NIŻ SZLAKI WODNE ATRAKCJE TURYSTYCZNE ZIDENTYFIKOWANE NA POTRZEBY SIECIOWANIA PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH

-

6. USŁUGODAWCY I INTERESARIUSZE ZAANGAŻOWANI W KREOWANIE SIECIOWEGO PRODUKTU TURYSTYCZNEGO

Lider Porozumienia,
Partnerzy Porozumienia,
Przedstawiciele samorządów nie uczestniczących w Porozumieniu,
Operatorzy kajakowi,
Wypożyczalnie sprzętu kajakowego,
Właściciele obiektów gastronomicznych,
Właściciele obiektów noclegowych oraz gospodarstw agroturystycznych,
Lokalni liderzy, członkowie stowarzyszeń i organizacji działających na rzecz rozwoju turystyki oraz produktu lokalnego
Zarządzający szlakami wodnymi
Nadleśnictwa
Zarządzający i instytucje związane z formami ochrony przyrody

Operatorzy i właściciele innych obiektów związanych z turystyką (muzea, atrakcje turystyczne, organizatorzy cyklicznych wydarzeń kulturalnych itp.)

7. INFRASTRUKTURA KAJAKOWA – REALIZOWANA W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA KAJAKIEM PRZEZ POMORZE

Przystań kajakowa w miejscowości Korne
Przystań kajakowa w miejscowości Wieprznica
Przystań kajakowa w miejscowości Garczyn
Przystań kajakowa w miejscowości Łubiana
Przystań kajakowa w miejscowości Rybaki
Przenoska w Grzybowskim Młynie

8. ISTNIEJĄCA INFRASTRUKTURA KAJAKOWA

Przystań żeglarsko-kajakowa przy ośrodku wypoczynkowy m w Kościerzynie przy jeziorze Garczyn
Pomost w Kościerzynie przy jeziorze Granicznym

1. NAZWA ROBOCZA

Kajakiem przez Pomorze - Jelenie i Gołuń

2. KLUCZOWY OBSZAR ADMINISTRACYJNY OFERTY

Kościerzyna(w)

3. CHARAKTERYSTYKA SZLAKU POD KĄTEM KREOWANIA SUBPRODUKTÓW W TURYSTYCE KAJAKOWEJ

Szlak łączący jeziora Jelenie i Gołuń przebiega wyłącznie przez jeziora rynnowe. Szlak jest nieuciążliwy, łatwy a przez to, że prowadzi jedyne przez jeziora może być również monotonny. Przy brzegach jezior zlokalizowane są ośrodki wypoczynkowe, stanice żeglarskie i kajakowe wyposażone w niezbędną infrastrukturę. Szlak możliwy do wykorzystania jako jednodniowy spływ po Jeziorach Wdzydzkich, przez co może stanowić uzupełnienie innych szlaków z tych okolic.

4. PRZYKŁADOWE OFERTY SPŁYWÓW KAJAKOWYCH

-

5. INNE NIŻ SZLAKI WODNE ATRAKCJE TURYSTYCZNE ZIDENTYFIKOWANE NA POTRZEBY SIECIOWANIA PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH

Kaszubski Park Etnograficzny we Wdzydzach Kiszewskich

6. USŁUGODAWCY I INTERESARIUSZE ZAANGAŻOWANI W KREOWANIE SIECIOWEGO PRODUKTU TURYSTYCZNEGO

Lider Porozumienia,
Partnerzy Porozumienia,
Przedstawiciele samorządów nie uczestniczących w Porozumieniu,
Operatorzy kajakowi,
Wypożyczalnie sprzętu kajakowego,
Właściciele obiektów gastronomicznych,
Właściciele obiektów noclegowych oraz gospodarstw agroturystycznych,
Lokalni liderzy, członkowie stowarzyszeń i organizacji działających na rzecz rozwoju turystyki oraz produktu lokalnego
Zarządzający szlakami wodnymi
Nadleśnictwa

Zarządzający i instytucje związane z formami ochrony przyrody
Operatorzy i właściciele innych obiektów związanych z turystyką (muzea, atrakcje turystyczne, organizatorzy cyklicznych wydarzeń kulturalnych i t.p.)

7. INFRASTRUKTURA KAJAKOWA – REALIZOWANA W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA KAJAKIEM PRZEZ POMORZE

Przystań kajakowa we Wdzydzach przy Muzeum Kaszubskiego Parku Etnograficznego
Przystań kajakowa w centrum Wdzydz
Przystań kajakowa we Wdzydzach
Przystań kajakowa na Jeziorze Jelenie we Wdzydzach

8. ISTNIEJĄCA INFRASTRUKTURA KAJAKOWA

Przystań żeglarsko – kajakowa i wypożyczalnia „U Grzegorza" przy jeziorze Jelenie
Przystań żeglarska i OW Politechniki Gdańskiej w miejscowości Czarlina
Przystań żeglarska Jachtklubu "PORTOWIEC" Gdańsk w miejscowości Gołuń
Przystań żeglarsko – kajakowa „Wdzydzki Kąt" przy jeziorze Gołuń

1. NAZWA ROBOCZA

Kajakiem przez Pomorze - Wieprza i Pokrzywna

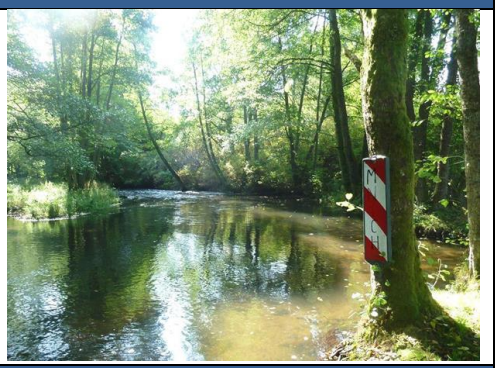

2. KLUCZOWY OBSZAR ADMINISTRACYJNY OFERTY

Trzebielino, Kępice

3. CHARAKTERYSTYKA SZLAKU POD KĄTEM KREOWANIA SUBPRODUKTÓW W TURYSTYCE KAJAKOWEJ

Rzeka jest bardzo zróżnicowana: od szlaku praktycznie o stającej wodzie (przy elektrowniach), aż po rzekę z szybkim nurtem i zwalonymi drzewami w korycie. Pomiędzy Kawką a Kępicami rzeka płynie przez malownicze tereny. Przeszkodami na szlaku są obiekty hydrotechniczne, od mostku w Kępicach kajakarzy należy przewieźć za elektrownie wodną i garbarnię. Na szlaku znajduje się kilka przenosek przez elektrownie wodne co sprawia, że rzeka na tych odcinkach przeznaczona jest głównie dla doświadczonych kajakarzy.

4. PRZYKŁADOWE OFERTY SPŁYWÓW KAJAKOWYCH

1. Glewnik – Broczyna
2. Broczyna – Kawka
3. Kawka – Obłęże (most)

5. INNE NIŻ SZLAKI WODNE ATRAKCJE TURYSTYCZNE ZIDENTYFIKOWANE NA POTRZEBY SIECIOWANIA PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH

System zabytkowych elektrowni wodnych: Kępka, Kępice, Biesowice – najpiękniejsza elektrownia wodna na Wieprzy
Neogotycki pałac z XIX w. w Biesowicach
Rozsuwany most na Wieprzy w Darłówku
Panteon Biesowice
Punkt edukacji leśnej Nadleśnictwa Warcino (Kwatera myśliwska Kawka)
Pałac Bismarcka XVII w. siedziba Technikum Leśne w Warcinie
Ośrodek Edukacji Leśnej w Warcinie

6. USŁUGODAWCY I INTERESARIUSZE ZAANGAŻOWANI W KREOWANIE SIECIOWEGO PRODUKTU TURYSTYCZNEGO

Lider Porozumienia,
Partnerzy Porozumienia,
Przedstawiciele samorządów nie uczestniczących w Porozumieniu,
Operatorzy kajakowi,
Wypożyczalnie sprzętu kajakowego,
Właściciele obiektów gastronomicznych,
Właściciele obiektów noclegowych oraz gospodarstw agroturystycznych,
Lokalni liderzy, członkowie stowarzyszeń i organizacji działających na rzecz rozwoju turystyki oraz produktu lokalnego
Zarządzający szlakami wodnymi
Nadleśnictwa
Zarządzający i instytucje związane z formami ochrony przyrody
Operatorzy i właściciele innych obiektów związanych z turystyką (muzea, atrakcje turystyczne, organizatorzy cyklicznych wydarzeń kulturalnych itp.)

7. INFRASTRUKTURA KAJAKOWA – REALIZOWANA W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA KAJAKIEM PRZEZ POMORZE

Przystań kajakowa i miejsce początkowe spływów Pokrzywną w Glewniku
Przystań kajakowa w Broczynie
Przystań kajakowa w Kawce
Przenoska przy elektrowni Biesowice
Przenoska przy elektrowni Kępka
Przenoska przy garbarni w Kępicach

8. ISTNIEJĄCA INFRASTRUKTURA KAJAKOWA

Przystań kajakowa w Broczynie
Przystań dla kajakarzy Kępicach
Przystań kajakowa w Kawce
Przystań dla kajakarzy w Obłężu
Wypożyczalnia kajaków przy ośrodku wypoczynkowym w Kępicach przy jeziorze Obłęże

1. NAZWA ROBOCZA

Kajakiem przez Pomorze - Studnica

2. KLUCZOWY OBSZAR ADMINISTRACYJNY OFERTY

Miastko, Kępice

3. CHARAKTERYSTYKA SZLAKU POD KĄTEM KREOWANIA SUBPRODUKTÓW W TURYSTYCE KAJAKOWEJ

Szlak Studnicy jest trudny i uciążliwy z tego względu polecany głownie doświadczonym kajakarzom. Etapami rzeka płynie wąskim korytem z trudnymi do pokonania zwalonymi drzewami. Rzeka płynie przez piękne i ciekawe krajobrazowo tereny. Na szlaku znajduje się kilka przenosek w tym przez elektrownię wodną. Szlak jest bardzo słabo zagospodarowany, nie przeznaczony dla każdego turysty.

4. PRZYKŁADOWE OFERTY SPŁYWÓW KAJAKOWYCH

1. Miastko – Kawczyn
2. Kawczyn – Kawka

5. INNE NIŻ SZLAKI WODNE ATRAKCJE TURYSTYCZNE ZIDENTYFIKOWANE NA POTRZEBY SIECIOWANIA

PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH
Panteon Biesowice Punkt edukacji leśnej Nadleśnictwa Warcino (Kwatera myśliwska Kawka) Pałac Bismarcka XVII w. siedziba Technikum Leśne w Warcinie Ośrodek Edukacji Leśnej w Warcinie
6. USŁUGODAWCY I INTERESARIUSZE ZAANGAŻOWANI W KREOWANIE SIECIOWEGO PRODUKTU TURYSTYCZNEGO
Lider Porozumienia, Partnerzy Porozumienia, Przedstawiciele samorządów nie uczestniczących w Porozumieniu, Operatorzy kajakowi, Wypożyczalnie sprzętu kajakowego, Właściciele obiektów gastronomicznych, Właściciele obiektów noclegowych oraz gospodarstw agroturystycznych, Lokalni liderzy, członkowie stowarzyszeń i organizacji działających na rzecz rozwoju turystyki oraz produktu lokalnego Zarządzający szlakami wodnymi Nadleśnictwa Zarządzający i instytucje związane z formami ochrony przyrody Operatorzy i właściciele innych obiektów związanych z turystyką (muzea, atrakcje turystyczne, organizatorzy cyklicznych wydarzeń kulturalnych itp.)
7. INFRASTRUKTURA KAJAKOWA – REALIZOWANA W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA KAJAKIEM PRZEZ POMORZE
Przystań kajakowa i miejsce początkowe spływów w Miastku Przenoska w miejscowości Łodzierz Przenoska (potrójna), pole biwakowe w Kawczynie Przenoska w Kawczynie Przenoska przy elektrowni Ciecholub
8. ISTNIEJĄCA INFRASTRUKTURA KAJAKOWA
-

1. NAZWA ROBOCZA	
Kajakiem przez Pomorze - Wierzyca	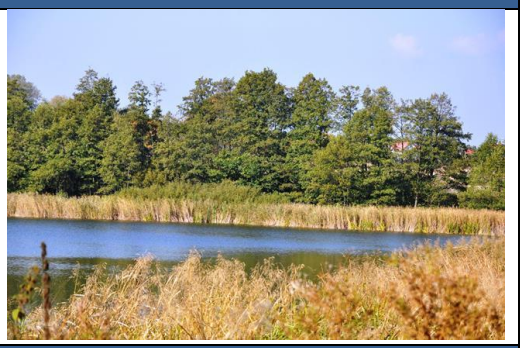
2. KLUCZOWY OBSZAR ADMINISTRACYJNY OFERTY	
Kościerzyna(w), Stara Kiszewa, Skarszewy, Starogard Gdański(w), Starogard Gdański(m), Pelplin, Gniew	
3. CHARAKTERYSTYKA SZLAKU POD KĄTEM KREOWANIA SUBPRODUKTÓW W TURYSTYCE KAJAKOWEJ	
Jeden z najbardziej malowniczych szlaków kajakowych. Rzeka o zmiennym charakterze, odcinki meandrujące i łąkowe przeplatane długimi fragmentami leśnymi. Na odcinkach łąk rzeka płynie leniwie i bez przeszkód, natomiast w obszarach leśnych nurt przyspiesza i pojawiają się przeszkody (zwalone drzewa, głazy, kamienne bystrza). Na rzece znajduje się sześć elektrowni wodnych, niektóre zabytkowe. Możliwość kontynuacji spływu w Gniewie Wisłą.	
4. PRZYKŁADOWE OFERTY SPŁYWÓW KAJAKOWYCH	

1. Jezioro Wierzysko – Stary Bukowiec
2. Stary Bukowiec – Górne Maliki
3. Górne Maliki – Czarnocin
4. Czarnocin – Kręgski Młyn
5. Kręgski Młyn – Owidz
6. Owidz – Klonówka
7. Klonówka – Pelplin
8. Pelplin – Gniew

5. INNE NIŻ SZLAKI WODNE ATRAKCJE TURYSTYCZNE ZIDENTYFIKOWANE NA POTRZEBY SIECIOWANIA PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH

Kościół pw. Św. Marcina w Starej Kiszewie
Ruiny Krzyżackiego Zespołu Zamkowego w Starej Kiszewie
Zabytkowy Kościół w Kręgu
Elektrownie wodne na szlaku Wierzycy – Owidz, Kolincz, Stocki Młyn, Czarnocińskie Piece
Skansen Parowozownia w Kościerzynie
Pelplin: zespół pocysterski, Muzeum Diecezjalne
Starogard Gdański: Młyny i Pałac Wiecherta, Ratusz, Stare Miasto
Gniew: Zamek, Pałac Marysieńki, Stare Miasto
Pogódki: kościół pocysterski
Szlak Maternów

6. USŁUGODAWCY I INTERESARIUSZE ZAANGAŻOWANI W KREOWANIE SIECIOWEGO PRODUKTU TURYSTYCZNEGO

Lider Porozumienia,
Partnerzy Porozumienia,
Przedstawiciele samorządów nie uczestniczących w Porozumieniu,
Operatorzy kajakowi,
Wypożyczalnie sprzętu kajakowego,
Właściciele obiektów gastronomicznych,
Właściciele obiektów noclegowych oraz gospodarstw agroturystycznych,
Lokalni liderzy, członkowie stowarzyszeń i organizacji działających na rzecz rozwoju turystyki oraz produktu lokalnego
Zarządzający szlakami wodnymi
Nadleśnictwa
Zarządzający i instytucje związane z formami ochrony przyrody
Operatorzy i właściciele innych obiektów związanych z turystyką (muzea, atrakcje turystyczne, organizatorzy cyklicznych wydarzeń kulturalnych i t.p.)

7. INFRASTRUKTURA KAJAKOWA – REALIZOWANA W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA KAJAKIEM PRZEZ POMORZE

Przystań kajakowa i miejsce początkowe spływów Wierzycą nad Jeziorem Wierzysko w Kościerzynie
Przystań kajakowa i punkt etapowy nad Jeziorem Zagnanie w Wielkim Podlesiu
Przenoska w Stawiskach
Przenoska w Nowej Kiszewie
Przystań kajakowa i pole biwakowe w Nowej Kiszewie
Przystań kajakowa, pole biwakowe i przenoska w Starym Bukowcu
Przenoska w miejscowości Ruda
Przystań kajakowa i pole biwakowe w miejscowości Bartoszylas
Przystań kajakowa i pole biwakowe w Starej Kiszewie
Przystań kajakowa, pole biwakowe i przenoska przy Zamku Kiszewskim
Przystań kajakowa i pole biwakowe w Górnych Malikach
Przystań kajakowa i pole biwakowe w Dolnych Malikach

Przystań kajakowa i pole biwakowe w Pogódkach
Przystań kajakowa Pogódki - Jaroszewy
Przystań kajakowa i pole biwakowe w Czarnocinie (Czystej Wodzie)
Przenoska, przystań i pole biwakowe przy elektrowni Czarnocińskie Piece
Przystań kajakowa i pole biwakowe w Kręgskim Młynie
Przenoska przez elektrownię wodną w Nowej Wsi Rzecznej
Przystań kajakowa i miejsce biwakowe przy stanicy ZHP w Starogardzie Gdańskim
Przenoska przez jaz pod ul. Hallera w Starogardzie Gdańskim
Przystań przy grodzisku w Owidzu koło Starogardu Gdańskiego
Przenoska przy elektrowni wodnej Owidz
Przenoska przy elektrowni wodnej Kolincz
Przenoska i pole biwakowe przy elektrowni wodnej Klonówka
Przystań i pole biwakowe w Rajkowskim Młynie
Przystań i pole biwakowe w Dębinie
Przystań i przenoska, pole biwakowe przez jaz w Pelplinie
Przystań kajakowa, pole biwakowe i przenoska w Stockim Młynie
Przystań kajakowa i pole biwakowe w Brodach Pomorskich
Przenoska w Brodzkich Młynach
Przystań kajakowa w Gniewie

8. ISTNIEJĄCA INFRASTRUKTURA KAJAKOWA

Wypożyczalnia kajaków w Kręgskim Młynie
Przystań kajakowa w Starej Kiszewie
Pomost kajakowy w miejscowości Bartoszylas
Stanica wodna Czarnocińskie Piece
Przystań kajakowa w Starogardzie Gdańskim - Stanica ZHP
Przystań kajakowa Grodzisko Owidz
Przystań zamkowa Gniew

1. NAZWA ROBOCZA

Kajakiem przez Pomorze - Wietcisa

2. KLUCZOWY OBSZAR ADMINISTRACYJNY OFERTY

Skarszewy

3. CHARAKTERYSTYKA SZLAKU POD KĄTEM KREOWANIA SUBPRODUKTÓW W TURYSTYCE KAJAKOWEJ

Interesujący szlak kajakowy o szybkim nurcie, licznych lecz niezbyt trudnych przenoskach (przy młynach). Rzeka pływnie przez tereny rolnicze i miejskie, a w ujściowym odcinku przez las. W okolicach Skarszew występują zanieczyszczenia komunalne. Szlak średnio trudny i niezbyt uciążliwy. Nadaje się dla mniejszych grup i bardziej doświadczonych kajakarzy. Dość dobra dostępność brzegowa szlaku.

4. PRZYKŁADOWE OFERTY SPŁYWÓW KAJAKOWYCH

-

5. INNE NIŻ SZLAKI WODNE ATRAKCJE TURYSTYCZNE ZIDENTYFIKOWANE NA POTRZEBY SIECIOWANIA

PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH
Zamek Joannitów, Muzeum ziemi Skarszewskiej Kościół zbudowany w 24 h w Skarszewach
6. USŁUGODAWCY I INTERESARIUSZE ZAANGAŻOWANI W KREOWANIE SIECIOWEGO PRODUKTU TURYSTYCZNEGO
Lider Porozumienia, Partnerzy Porozumienia, Przedstawiciele samorządów nie uczestniczących w Porozumieniu, Operatorzy kajakowi, Wypożyczalnie sprzętu kajakowego, Właściciele obiektów gastronomicznych, Właściciele obiektów noclegowych oraz gospodarstw agroturystycznych, Lokalni liderzy, członkowie stowarzyszeń i organizacji działających na rzecz rozwoju turystyki oraz produktu lokalnego Zarządzający szlakami wodnymi Nadleśnictwa Zarządzający i instytucje związane z formami ochrony przyrody Operatorzy i właściciele innych obiektów związanych z turystyką (muzea, atrakcje turystyczne, organizatorzy cyklicznych wydarzeń kulturalnych i t.p.)
7. INFRASTRUKTURA KAJAKOWA – REALIZOWANA W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA KAJAKIEM PRZEZ POMORZE
Przystań i pole biwakowe w Wolnym Dworze Przenoska przez jaz w Skarszewach Przenoska przez młyn poniżej Skarszew
8. ISTNIEJĄCA INFRASTRUKTURA KAJAKOWA
-

1. NAZWA ROBOCZA	
Kajakiem przez Pomorze - Czarna Wda	
2. KLUCZOWY OBSZAR ADMINISTRACYJNY OFERTY	
Krokowa, Władysławowo	
3. CHARAKTERYSTYKA SZLAKU POD KĄTEM KREOWANIA SUBPRODUKTÓW W TURYSTYCE KAJAKOWEJ	
Struga na Pobrzeżu Kaszubskim. Przepływ strugi odbywa się jarem zabagnionej pradoliny przedzielającym kępy Ostrowską i Swarzewską. Na zachód od Jastrzębiej Góry rzeka płynie wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 215 aż do wejścia na plażę 38 gdzie wpływa do Bałtyku. Szlak praktycznie bez nurtu, łatwy i nieuciążliwy, bez przeszkód. Koryto rzeki udekorowane jest rozmaitymi roślinami. Długość szlaku (od Kłanina ok. 13 km) pozwala na jednodniowy spływ. Dobra dostępność szlaku, obecnie niezagospodarowany.	
4. PRZYKŁADOWE OFERTY SPŁYWÓW KAJAKOWYCH	
-	
5. INNE NIŻ SZLAKI WODNE ATRAKCJE TURYSTYCZNE ZIDENTYFIKOWANE NA POTRZEBY SIECIOWANIA	

PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH
Obelisk „Gwiazda Północy”. Nadmorski Park Krajobrazowy. Wybrzeże Klifowe Rezerwat Bielawa Latarnia Morska Rozewie,
6. USŁUGODAWCY I INTERESARIUSZE ZAANGAŻOWANI W KREOWANIE SIECIOWEGO PRODUKTU TURYSTYCZNEGO
Lider Porozumienia, Partnerzy Porozumienia, Przedstawiciele samorządów nie uczestniczących w Porozumieniu, Operatorzy kajakowi, Wypożyczalnie sprzętu kajakowego, Właściciele obiektów gastronomicznych, Właściciele obiektów noclegowych oraz gospodarstw agroturystycznych, Lokalni liderzy, członkowie stowarzyszeń i organizacji działających na rzecz rozwoju turystyki oraz produktu lokalnego Zarządzający szlakami wodnymi Nadleśnictwa Zarządzający i instytucje związane z formami ochrony przyrody Operatorzy i właściciele innych obiektów związanych z turystyką (muzea, atrakcje turystyczne, organizatorzy cyklicznych wydarzeń kulturalnych i t.p.)
7. INFRASTRUKTURA KAJAKOWA – REALIZOWANA W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA KAJAKIEM PRZEZ POMORZE
Przystań kajakowa i miejsce początkowe spływów Czarną Wodą Przystań kajakowa w m. Tupadły Przenoska w m. Tupadły Przystań kajakowa w m. Ostrowo
8. ISTNIEJĄCA INFRASTRUKTURA KAJAKOWA
-

Równolegle z Przedsięwzięciem „Kajakiem przez Pomorze” realizowane jest Przedsięwzięcie „*Pomorskie trasy rowerowe o znaczeniu międzynarodowym*”. W niektórych lokalizacjach planuje się realizację punktów stycznych, węzłowych, integrujących turystykę kajakową z turystyką rowerową. W trakcie prac nad Analizą Wykonalności zlokalizowanych zostało osiem takich zadań na siedmiu rzekach, co zostało przedstawione w kolejnej tabeli. Planuje się, ze punkty węzłowe realizowane będą ze środków Kajakiem przez Pomorze. Szczegółowa specyfikacja zagospodarowania punktów oparta o deklarację potrzeb beneficjentów w ramach obu przedsięwzięć zawarta jest w kartach zadań, załączonych do niniejszego opracowania.

Tabela 17: Punkty wspólne dla przedsięwzięć: Kajakiem przez Pomorze i Pomorskie trasy rowerowe o znaczeniu międzynarodowym

Lp.	Rzeka	Lokalizacja	Nazwa zadania	Gmina	Rowery
1	Martwa Wisła	Błotnik	Przystań kajakowa przy przystani żeglarskiej w Błotniku	Cedry Wielkie	R9
2	Liwa	Mareza	Przystań kajakowa na punkcie widokowym w Marezie	Kwidzyn (w)	R9
3	Szkarpawa	Drewnica	Przystań kajakowa w Drewnicy	Stegna	R9
4	Szkarpawa	Osłonka	Przystań w Osłonce	Nowy Dwór Gdański	R10

Lp.	Rzeka	Lokalizacja	Nazwa zadania	Gmina	Rowery
5	Tuga	Żelichowo	Przystań kajakowa i pole biwakowe na rzece Tudze w Żelichowie	Nowy Dwór Gdański	R10
6	Nogat	Kępki	Przystań kajakowa i pole biwakowe w Kępkach	Nowy Dwór Gdański	R10
7	Łeba	Gać	Przystań kajakowa w miejscowości Gać	Główczyce	R10
8	Słupia	Ustka	Przystań kajakowa w Ustce	Ustka (m)	R10

Źródło: opracowanie własne

4. ANALIZA FINANSOWA

4.1. Założenia analizy

4.1.1. Założenia metodyczne

Sporządzona analiza finansowa ma na celu obliczenie wskaźników efektywności finansowej Przedsięwzięcia. Przeprowadzono ją zgodnie z aktualnym projektem wytycznych w zakresie zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód i projektów hybrydowych na lata 2014-2020, opublikowanym w grudniu 2014 roku przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju. Ze względu na brak wytycznych dla Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020, posłużono się przy określaniu wybranych założeń do analizy finansowej (okres referencyjny, stopa dyskontowa itp.) wytycznymi dla RPO WP na lata 2007-2013.

Analiza finansowa zakłada, iż wszyscy beneficjenci, którzy zgłosili zadania w ramach Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze" znajdą się w katalogu beneficjentów w nowym okresie programowania 2014-2020, a zakres inwestycyjny ujęty w kartach zadań znajdzie się w katalogu wydatków kwalifikowanych.

Analiza finansowa została przeprowadzona dla poszczególnych partnerstw, których model instytucjonalny został szczegółowo opisany w rozdziale 2 niniejszego opracowania. Większe rzeki z dopływami, tj. Brda, Wda, Wierzyca, Słupia oraz Radunia zostały podzielone na mniejsze fragmenty, aby zmniejszyć liczbę zadań inwestycyjnych przypadających na partnerstwo, w celu optymalizacji możliwości realizacji inwestycji. Szczegółowy podział zadań na wyżej wymienionych rzekach znajduje się z Załączniku - Propozycja podziału największych szlaków. Przedstawiony poniżej podział partnerstw (przedstawiony w ramach spotkań subregionalnych w styczniu 2015 roku) stanowi jedynie założenie i nie jest wiążący dla partnerów. Na kolejnych etapach przygotowania Przedsięwzięcia wykrystalizuje się ostateczny zakres partnerstw. We wrześniu 2015 roku zgodnie z harmonogramem Przedsięwzięcia przewiduje się zakończenie etapu podpisywania umów partnerskich. Należy podkreślić, że partnerstwa mogą obejmować również gminy i innych interesariuszy, którzy nie będą prowadzić prac inwestycyjnych przewidzianych w ramach Przedsięwzięcia.

Tabela 18: Propozycja partnerstw zaprezentowana beneficjentom do konsultacji społecznych

rzeka		dopływy	liczba zadań inwestycyjnych	lokalizacja	
				gmina	powiat
Partnerstwo 1	Czarna Wda		14	Władysławowo	pucki
	Piaśnica			Krokowa	pucki
				Gniewino	wejherowski
	Reda			Wejherowo (w)	wejherowski
				Wejherowo(m)	wejherowski
				Reda	wejherowski
				Puck	pucki
				Łęczyce	wejherowski
Partnerstwo 2	Wieprza i Pokrzywna	Studnica	11	Trzebielino	bytowski
				Kępice	słupski
				Miastko	bytowski
Partnerstwo 3	Tuga		16	Stegna	nowodworski

rzeka		dopływy	liczba zadań inwestycyjnych	lokalizacja	
				gmina	powiat
				Nowy Dwór gdański	nowodworski
				Nowy Staw	malborski
	Szkarpawa			Stegna	nowodworski
				Nowy Dwór gdański	nowodworski
				Sztutowo	nowodworski
	Nogat			Miłoradz	malborski
				Malbork	malborski
				Nowy Dwór gdański	nowodworski
				Stare Pole	malborski
				powiat sztumski	sztumski
Partnerstwo 4	Martwa Wisła	Wisła Śmiała, Wewnętrzne wody Gdańska	16	Cedry Wielkie	gdański
				Miasto Gdańsk	gdański
	Motława	Opływ Motławy		Suchy Dąb	gdański
				Pruszcz Gdański (w)	gdański
				Miasto Gdańsk	gdański
Partnerstwo 5	Łupawa	Bukowina	3	Cewice	lęborski
Wg stanu na 30.01.15 r. rzeka Łupawa jest nierekomendowana.				Sierakowice	kartuski
				Czarna Dąbrówka	bytowski
				Potęgowo	słupski
				Damnica	słupski
				Główczyce	słupski
				Smołdzino	słupski
Partnerstwo 6	Łeba		13	Łęczyce	wejherowski
				Lębork	lęborski
				Nowa Wieś Lęborska	lęborski
				Wicko	lęborski
				Luzino	wejherowski
				Główczyce	słupski
				Łeba	lęborski
Partnerstwo 7	Liwa		11	Prabuty	kwidzyński
				Kwidzyn (w)	kwidzyński
				Kwidzyn (m)	kwidzyński
				Sadlinki	kwidzyński
				Ryjewo	kwidzyński
Partnerstwo 8	Czernica	Biała	23	Rzeczenica	człuchowski
				Czarne	człuchowski
	Brda 1	Ruda, Jezioro Szczytno i Krępsko,		Miastko	bytowski
				Koczała	człuchowski
				Przechlewo	człuchowski
				Rzeczenica	człuchowski
Partnerstwo 9	Brda 2	szlak jezior Charzykowskich, Chocina	11	Konarzyny	chojnicki
				Chojnice	chojnicki
Partnerstwo 10	Brda 3	Młosina, Zbrzyca, Jezioro Dybrzk i Łąckie, Wielki Kanał Brdy	17	Brusy	chojnicki
				Czersk	chojnicki
				Studzienice	bytowski
				Chojnice	chojnicki

rzeka		dopływy	liczba zadań inwestycyjnych	lokalizacja	
				gmina	powiat
				Lipnica	bytowski
Partnerstwo 11	Radunia		11	Somonino	kartuski
				Żukowo	kartuski
				Kolbudy	gdański
				Pruszcz Gdański (w)	gdański
				Pruszcz Gdański (m)	gdański
Partnerstwo 12	Kółko Raduńskie		16	Stężyca	kartuski
				Chmielno	kartuski
				Kartuzy	kartuski
				Somonino	kartuski
Partnerstwo 13	Słupia 1	Bytowa, Kamienica	22	Sierakowice	kartuski
				Sulęczyno	kartuski
				Bytów	bytowski
				Tuchomie	bytowski
				Kołczygłowy	bytowski
				Parchowo	bytowski
				Czarna Dąbrówka	bytowski
Partnerstwo 14	Słupia2		11	Dębnica Kaszubska	słupski
				Kobylnica	słupski
				Słupsk (m)	słupski
				Słupsk (w)	słupski
				Ustka (w)	słupski
				Ustka (m)	słupski
Partnerstwo 15	Wierzyca 1	Wietcisa	19	Miasto Kościerzyna	kościerski
				Kościerzyna	kościerski
				Stara Kiszewa	kościerski
				Skarszewy	starogardzki
Partnerstwo 16	Wierzyca 2		15	Starogard Gdański	starogardzki
				Miasto Starogard Gdański	starogardzki
				Pelplin	tczewski
				Gniew	tczewski
Partnerstwo 17	Wda 1	Pilica, Graniczna, Trzebiocha, Jezioro Jelenie i Gołuń	19	Lipusz	kościerski
				Studzienice	bytowski
				Kościerzyna	kościerski
				Dziemiany	kościerski
Partnerstwo 18	Wda 2		10	Karsin	kościerski
				Czersk	chojnicki
				Kaliska	starogardzki
				Lubichowo	starogardzki
				Osiek	starogardzki
				Czarna Woda	starogardzki
				Osieczna	starogardzki
SUMA			258		

Źródło: Opracowanie własne.

4.1.2. Założenia analizy finansowej

Podstawowe założenia przyjęte dla analizy finansowej są następujące:

1. Przyjęto założenia makroekonomiczne przygotowane przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego w dokumencie Warianty rozwoju gospodarczego Polski (wersja z 14 listopada 2014 r.)

Tabela 19: Założenia makroekonomiczne

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019
Wariant podstawowy					
inflacja	1,20%	2,30%	2,10%	2,50%	2,40%
PKB	3,40%	3,70%	3,90%	4,00%	4,00%
dynamika realnego wzrostu płac	3,10%	2,50%	2,70%	2,60%	2,80%
stopa bezrobocia	11,80%	11,00%	10,30%	9,50%	9,50%

Źródło: Warianty rozwoju gospodarczego Polski (wersja z 14 listopada 2014 r.), MRR.

2. Analizę przeprowadzono w cenach stałych (wzrost cen i kosztów nie uwzględnia inflacji) w polskich złotych.
3. Analizę finansową wykonano za pomocą metody zdyskontowanych przepływów pieniężnych (DCF)i zgodnie z wytycznymi przyjęto stopę dyskontową na poziomie 5%.
4. Za rok bazowy Przedsięwzięcia uznano rok 2015. Oznacza to, iż wszystkie przepływy pieniężne prognozowane w przyszłości zostały zdyskontowane na ten rok.
5. Analiza obejmuje okres 2015 - 2035, tj. okres przygotowania i realizacji Przedsięwzięcia 2015-2020 (6 lat) oraz okres eksploatacji 2021-2035 (15 lat).
6. Zgodnie z przyjętą rekomendacją modelu instytucjonalnego zakłada się wariant niekomercyjny, czyli analiza finansowa nie zakłada kalkulacji przychodów operacyjnych (zakłada się nieodpłatne udostępnienie infrastruktury). Tym samym poziom dofinansowania dla Przedsięwzięcia przyjęto na najwyższym możliwym poziomie 85%. Poziom dofinansowania stanowi założenie zaczerpnięte z poprzedniego okresu programowego, gdyż na dzień sporządzenia Analizy Wykonalności nie ma zatwierdzonych wytycznych dotyczących RPO WP 2014-2020.
7. Analiza została sporządzona w cenach brutto, ponieważ VAT (23%) jest kosztem kwalifikowanym dla beneficjenta zgodnie z założeniami przyjętymi w analizie instytucjonalnej niniejszego opracowania.
8. Dla nowo powstałego majątku przyjęto amortyzację liniową w wysokości 20%, z wyjątkiem nakładów dotyczących zagospodarowania lokalizacji wykraczających poza zakres modułowej infrastruktury prezentowanej w Koncepcji, dla których przyjęto stawkę amortyzacji w wysokości 2,5%.
9. W prognozie finansowej w okresie eksploatacji zostały uwzględnione nakłady odtworzeniowe na oznakowanie, infrastrukturę zagospodarowania lokalizacji zgłoszonych w kartach zadań oraz System Informacji Kajakowej.
10. Wartość rezydualną przyjęto na poziomie wartości netto majątku wytworzonego w ramach Przedsięwzięcia majątku w ostatnim roku referencyjnym.

11. Prognozę kosztów operacyjnych wykonano na podstawie założeń zawartych w Koncepcji, informacji uzyskanych od podmiotów zaangażowanych w Przedsięwzięcie oraz gestorów obiektów.

4.2. Nakłady inwestycyjne i harmonogram rzeczowo-finansowy

4.2.1. Nakłady inwestycyjne w ramach innych źródeł finansowania

Województwo Pomorskie w ramach fazy przedinwestycyjnej zrealizowało szereg działań niezbędnych do ubiegania się o dofinansowanie Przedsięwzięcia z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020. Poniżej zostały wymienione nakłady inwestycyjne, które zostały poniesione i są planowane do zrealizowania przez Województwo Pomorskie z własnego budżetu lub z dofinansowania z RPO WP 2007-2013 w ramach przygotowania Przedsięwzięcia.

Tabela 20: Nakłady inwestycyjne poniesione lub planowane przez Województwo Pomorskie

lp.	Nakłady poniesione przez WP	Wartość brutto	Program	Dofinansowanie	Rok
1	Koncepcja zagospodarowania szlaków wodnych woj. pomorskiego dla rozwoju turystyki kajakowej	260 000,00	budżet województwa	100,00%	2011
2	Wytyczne (modelowe, typowe) do projektowania infrastruktury wodnej dla potrzeb turystyki kajakowej	55 000,00	budżet województwa	100,00%	2014
3	Analiza wykonalności	229 200,00	RPO WP 2007-2013	100,00%	2015
4	Koncepcja oznakowania szlaków kajakowych, Koncepcja Systemu Informacji Kajakowej (SIK), Wytyczne środowiskowe, Strategia promocji marki Kajakiem przez Pomorze, Analiza prawna (model i umowa partnerstwa)	600 000,00	RPO WP 2007-2014	75,00%	2015
5	Książka procedur realizacji przedsięwzięcia Kajakiem przez Pomorze	praca własna	-	-	2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z UMWP.

4.2.2. Nakłady inwestycyjne w ramach RPO WP na lata 2014-2020

Okres przygotowania i realizacji Przedsięwzięcia został przyjęty od roku 2015 do 2020 roku. Zgodnie z harmonogramem prezentowanym w rozdziale 1 niniejszego opracowania, realizacja inwestycji (prace budowlane) będą miały miejsce od sierpnia 2017 roku do czerwca 2020 roku. W latach 2015-2016 zakłada się okres przygotowania dokumentacji projektowo - technicznej, uzgodnień, pozwoleń itp. Na potrzeby Analizy Wykonalności przyjęto założenia dotyczące rozłożenia w czasie wydatków na prace inwestycyjne oraz dokumentację, które zostały zaprezentowane w tabeli. Podział nakładów na prace inwestycyjne był wsparty założeniami przyjętymi w Karcie Przedsięwzięcia Strategicznego SWP pn. „Kajakiem przez Pomorze– zagospodarowanie szlaków wodnych w województwie pomorskim dla rozwoju turystyki kajakowej” z dnia 15 września 2014 roku.

Tabela 21: Harmonogram ponoszenia nakładów inwestycyjnych

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	suma
Prace budowlane	-	-	18%	36%	31%	15%	100%
dokumentacja	10%	90%	-	-	-	-	100%

Źródło: Opracowanie własne.

Na całkowite nakłady inwestycyjne Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze" składają się nakłady inwestycyjne dotyczące rzeczowej inwestycji oraz wszelkie prace przygotowawcze. W dalszej części rozdziału zostaną opisane poszczególne nakłady inwestycyjne założone w ramach Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze".

Koszty zagospodarowania lokalizacji określone w kartach zadań

Największą grupę nakładów inwestycyjnych stanowią koszty zagospodarowania lokalizacji określone w kartach zadań (są to nakłady inwestycyjne wyznaczone przez poszczególnych beneficjentów). Koszty te zostały oszacowane na podstawie kosztorysów infrastruktury zaprezentowanej w Koncepcji, dokumencie „Wzornictwo regionalne", własnych kosztorysów i szacunków. Poniższa tabela przedstawia wysokość nakładów inwestycyjnych netto i brutto w podziale na poszczególnych beneficjentów.

Tabela 22: Nakłady inwestycyjne zagospodarowania lokalizacji (karty zadań)

lp.	Wyszczególnienie	nakłady netto	nakłady brutto
	Jednostki samorządu terytorialnego		
1	Brusy	1 172 798,20	1 442 541,78
2	Cedry Wielkie	333 768,00	410 534,64
3	Cewice	514 536,00	632 879,28
4	Chmielno	934 752,00	1 149 744,96
5	Chojnice (w)	234 536,00	288 479,28
6	Czarna Woda	155 000,00	190 650,00
7	Czarne	52 000,00	63 960,00
8	Czersk	102 236,05	125 750,34
9	Dębnica Kaszubska	496 000,00	610 080,00
10	Gdańsk	1 056 190,00	1 299 113,70
11	Główczyce	158 733,79	195 242,56
12	Gniew	480 451,87	590 955,80
13	Kaliska	159 536,00	196 229,28
14	Kartuzy	112 000,00	137 760,00
15	Kępice	100 000,00	123 000,00
16	Kobylnica	512 800,00	630 744,00
17	Koczała	209 465,23	257 642,23
18	Kołczygłowy	387 827,69	477 028,06
19	Konarzyny	215 547,79	265 123,79
20	Kościerzyna (w)	1 686 505,67	2 074 401,98
21	Krokowa	310 000,00	381 300,00
22	Kwidzyn (m)	288 476,70	354 826,34
23	Kwidzyn (w)	680 000,00	836 400,00
24	Lębork	244 536,00	300 779,28
25	Lipusz	507 325,20	624 010,00
26	Lubichowo	541 000,00	665 430,00
27	Łeba	361 788,62	445 000,00
28	Łęczyce	765 536,00	941 609,28

lp.	Wyszczególnienie	nakłady netto	nakłady brutto
29	Malbork (m)	623 170,73	766 500,00
30	Miastko	961 000,00	1 182 030,00
31	Miłoradz	401 730,00	494 127,90
32	Nowa Wieś Lęborska	215 000,00	264 450,00
33	Nowy Dwór Gdański	1 260 435,32	1 550 335,44
34	Osieczna	60 578,40	74 511,43
35	Osiek	95 400,10	117 342,12
36	Parchowo	386 000,00	474 780,00
37	Pelplin	958 072,00	1 178 428,56
38	Prabuty	259 000,00	318 570,00
39	Pruszcz Gdański (m)	198 253,98	243 852,40
40	Pruszcz Gdański (w)	783 486,00	963 687,78
41	Przechlewo	407 456,45	501 171,43
42	Puck (w)	100 000,00	123 000,00
43	Reda	95 000,00	116 850,00
44	Ryjewo	16 482,84	20 273,89
45	Rzeczenica	1 293 536,00	1 591 049,28
46	Sierakowice	505 000,00	621 150,00
47	Skarszewy	1 103 128,07	1 356 847,53
48	Słupsk (w)	237 536,00	292 169,28
49	Somonino	1 427 146,34	1 755 390,00
50	Stara Kiszewa	807 750,03	993 532,54
51	Stare Pole	339 330,25	417 376,21
52	Starogard Gdański (m)	201 766,57	248 172,88
53	Starogard Gdański (w)	2 115 680,00	2 602 286,40
54	Stegna	591 166,68	727 135,01
55	Stężyca	1 060 084,31	1 303 903,70
56	Studzienice	190 000,00	233 700,00
57	Suchy Dąb	283 851,76	349 137,66
58	Sulęczyno	651 536,00	801 389,28
59	Trzebielino	385 000,00	473 550,00
60	Tuchomie	555 536,00	683 309,28
61	Ustka (m)	254 536,00	313 079,28
62	Wejherowo (m)	322 536,00	396 719,28
63	Wejherowo (w)	456 378,59	561 345,67
64	Wicko	155 000,00	190 650,00
65	Władysławowo	332 000,00	408 360,00
66	Żukowo	614 536,00	755 879,28
67	powiat nowodworski	150 000,00	184 500,00
lp.	**Nadleśnictwo**	**nakłady netto**	**nakłady brutto**
1	Czersk (T)	155 000,00	190 650,00
2	Przymuszewo (T)	1 325 010,81	1 629 763,30
3	Warcino (Sz)	92 152,16	113 347,16
lp.	**inne**	**nakłady netto**	**nakłady brutto**
1	PTTK Warszawa i gmina Chojnice	347 377,61	427 274,46
2	Harcerskie Centrum Edukacji Ekologicznej w Funce, Kujawsko-Pomorska Chorągiew ZHP	302 700,00	372 321,00
3	nadleśnictwo Przymuszewo, gmina Chojnice i ZMiUW w Gdańsku	689 536,00	848 129,28

lp.	Wyszczególnienie	nakłady netto	nakłady brutto
4	Mazury PTTK	305 536,00	375 809,28
5	AZS COSA	263 205,00	323 742,15
6	SOSIR	373 983,74	460 000,00
7	Ośrodek Wypoczynkowy „Worzałówka”	155 000,00	190 650,00
8	Zarząd Główny PTTK w Warszawie	461 000,00	567 030,00
9	osoba prywatna i gmina Stara Kiszewa	193 000,00	237 390,00
10	Stowarzyszenie Morska Przystań Rybacka przy ujściu Czarnej Wdy im. Św. Piotra i Pawła w Karwi	155 000,00	190 650,00
11	Muzeum Kaszubski Park Etnograficzny m. T. i I. Gulgowskich we Wdzydzach Kiszewskich	325 203,25	400 000,00
12	osoby prywatne	2 591 235,88	3 187 220,13
	SUMA	**41 362 387,69**	**50 875 736,84**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie kart zadań.

Nakłady na dokumentację projektową i uzgodnienia

W analizie finansowej przewidziano również nakłady na dokumentację projektową i uzgodnienia w wysokości 5% od wartości nakładów poniesionych na zagospodarowanie poszczególnych lokalizacji zgłoszonych w kartach zadań.

Oznakowanie szlaków

Oznakowanie szlaków za pomocą znaków posadowionych od strony wody (informacyjne, ostrzegawcze, kilometrażowe, kierunkowe), znaków posadowionych od strony lądu (drogowe i znakujące atrakcje turystyczne) oraz znaków informacyjno- promocyjnych zostało oszacowane na podstawie OPZ dla opracowania pn. „Koncepcja oznakowania szlaków kajakowych w ramach przedsięwzięcia Kajakiem przez Pomorze”. Z dokumentu wynika, iż zakłada się posadowić ok. 260 znaków lądowych i promocyjno – informacyjnych, czyli jest to liczba zbliżona do liczby rekomendowanych inwestycji (258). Z tego powodu na potrzeby Analizy Wykonalności przyjęto koszty w odniesieniu do liczby rekomendowanych inwestycji. Zwiększono jedynie liczbę znaków wodnych o 20%, gdyż obejmować one muszą istniejącą infrastrukturę, przenoski i miejsca niebezpieczne. Jako koszt jednostkowy dla poszczególnych znaków przyjęto koszty z zaktualizowanego kosztorysu Koncepcji oraz danych uzyskanych z badania rynku:

- Oznakowanie drogowe – 369,00 zł brutto,
- Oznakowanie wodne – 839,36 zł brutto,
- Oznakowanie informacyjno-promocyjne – 3 270,43 zł brutto.

Dokładny zakres oznakowania poszczególnych szlaków oraz ich koszty zostaną opracowane w ramach dokumentu pn. „Koncepcja oznakowania szlaków kajakowych w ramach przedsięwzięcia Kajakiem przez Pomorze”, na które Województwo Pomorskie uzyska dofinansowanie z RPO WP 2007-2013.

System Informacji Kajakowej (SIK)

Nakłady na System Informacji Kajakowej został oszacowany na podstawie informacji zawartych w Koncepcji budowy "System Informacji Kajakowych Województwa Pomorskiego - Kajakiem przez Pomorze" oraz OPZ Koncepcji Systemu Informacji Kajakowej (SIK). Nakłady inwestycyjne na SIK dotyczą dwóch elementów, tj. oprogramowania oraz zakupu i montażu urządzeń pomiarowych. W przypadku nakładów inwestycyjnych na SIK rekomenduje się, aby beneficjentem kosztów związanych z oprogramowaniem było Województwo

Pomorskie, natomiast koszt zakupu i montażu urządzeń pomiarowych były partnerstwa. Zgodnie z nakładami określonymi w Koncepcji budowy "System Informacji Kajakowych Województwa Pomorskiego - Kajakiem przez Pomorze" nakłady na oprogramowanie wynoszą 630 621 zł brutto. Przyjęto, iż na szlakach będzie łącznie 92 urządzeń pomiarowych. Przyjęto liczbę urządzeń pomiarowych na poszczególnych szlakach w zależności od liczby zadań inwestycyjnych, a jednostkowy koszt zakupu i montażu na poziomie 12 300 zł brutto. Istotne jest, aby nawet w przypadku sytuacji, gdy Województwo Pomorskie nie znajdzie się w katalogu beneficjentów, Samorząd zaangażował środki finansowe na oprogramowanie Systemu Informacji Kajakowej.

Miejsca posadowienia urządzeń odbiorczych i monitorujących oraz kosztorys inwestorski zostaną opracowane w ramach dokumentu pn. „Koncepcja Systemu Informacji Kajakowej (SIK)", na które Województwo Pomorskie uzyska dofinansowanie z RPO WP 2007-2013.

Nadzór inwestorski i autorski

W analizie finansowej założono nakłady na nadzór inwestorski i autorski w wysokości 1,5% od wartości nakładów poniesionych na zagospodarowanie poszczególnych lokalizacji zgłoszonych w kartach zadań, oznakowanie szlaku oraz System Informacji Kajakowej.

Promocja marki Kajakiem przez Pomorze

Budżet na promocję został założony w wysokości 3 mln zł na podstawie dokumentu pn. „Szczegółowy Opis Inwestycji Kajakiem przez Pomorze – zagospodarowanie szlaków wodnych woj. pomorskiego dla rozwoju turystyki kajakowej". W analizie finansowej zgodnie z przyjętymi założeniami dotyczącymi promocji opisanymi w niniejszym opracowaniu, podzielono nakłady pomiędzy partnerstwa a Województwo Pomorskie. Przyjęto, iż w okresie realizacji Przedsięwzięcia (2017-2020) Województwo Pomorskie będzie ponosiło nakłady rzędu 2 mln zł brutto, natomiast partnerstwa 1 mln zł brutto. Rekomenduje się, aby partnerstwa w miarę swoich finansowych możliwości zwiększyły budżet na promocję w ramach kosztów niekwalifikowanych.

Zarządzanie projektem (koszty osobowe lidera)

W analizie finansowej ze względu na obowiązki jakie spoczywają na liderze partnerstwa założono koszty osobowe na zarządzanie. Przyjęto, iż lider partnerstwa z liczbą zadań inwestycyjnych nieprzekraczających 15 zatrudnia osobę na 0,5 etatu, natomiast z liczbą zadań powyżej 15 zatrudnia osobę na 1 etat. W analizie przyjęto przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej (III kw. 2014, GUS) w wysokości 3 781 zł brutto oraz narzuty na wynagrodzenia w wysokości 19,68%. Koszty osobowe są założone od 2016 roku, czyli roku przygotowywania dokumentacji.
Może zaistnieć sytuacja, iż wydatki na zarządzanie projektem (koszty osobowe) oraz promocję, na podstawie wytycznych, które będą opublikowane dla RPO WP 2014-2020 mogą spotkać się z limitami kwotowymi lub procentowymi, co spowoduje konieczność modyfikacji założeń.

Audyt

Na podstawie art. 9 ust. 2 oraz art. 23 Ustawy o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz.U. 2014.1146) rekomenduje się, aby audyt został przeprowadzony przez Województwo Pomorskie. Założono przeprowadzenie dwóch audytów w 2018 i 2020 roku w wysokości łącznie 60 tys. zł brutto.

Rezerwa

Rezerwę dla Przedsięwzięcia założono na poziomie 10% od wysokości nakładów inwestycyjnych na zagospodarowanie poszczególnych lokalizacji zgłoszonych w kartach zadań, oznakowanie szlaku oraz System Informacji Kajakowej.

Ostateczna wysokość nakładów inwestycyjnych może różnić się od założonej w Analizie Wykonalności. Szczególnie odnosi się to do nakładów inwestycyjnych na zagospodarowanie poszczególnych lokalizacji zgłoszonych w kartach zadań, które zostaną ostatecznie określone przy tworzeniu dokumentacji projektowo-technicznej. Wzrost nakładów może wynikać z konieczności dostosowania infrastruktury do specyfiki gruntu, warunków hydrologicznych oraz wymagań dotyczących aspektów środowiskowych. Ponadto szczegółowe zakresy oraz kosztorysy dotyczące oznakowania oraz Systemu Informacji Kajakowej powstaną w ramach dokumentacji zleconej przez Województwo Pomorskie, tj. „Koncepcja oznakowania szlaków kajakowych w ramach przedsięwzięcia Kajakiem przez Pomorze", „Koncepcja Systemu Informacji Kajakowej (SIK)".

Ponadto beneficjenci w kolejnych etapach realizacji Przedsięwzięcia będą musieli uzyskać prawa dysponowania nieruchomościami. Może zaistnieć sytuacja, gdy konieczny będzie wykup gruntu. Zgodnie z zapisami w opracowaniu „Wytyczne w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020" (Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju) kwota wydatków kwalifikowalnych związanych z zakupem nieruchomości nie może przekraczać 10% całkowitych wydatków kwalifikowalnych projektu.
Poniższa tabela przedstawia sumę nakładów inwestycyjnych brutto dla całego Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze" oraz udział poszczególnych kosztów. Wartość całego Przedsięwzięcia została oszacowana na 69,7 mln zł brutto.

Tabela 23: Nakłady inwestycyjne Przedsięwzięcia

Wyszczególnienie		Wartość brutto	Udział
Nakłady inwestycyjne brutto		**69 710 156**	**100,00%**
1	koszty zagospodarowania lokalizacji na podstawie kart zadań	50 875 737	72,98%
2	oznakowanie szlaku	1 198 335	1,72%
3	System Informacji Kajakowej (SIK) - urządzenia pomiarowe	1 131 600	1,62%
4	dokumentacja projektowa i uzgodnienia	2 543 787	3,65%
5	nadzór inwestorski i autorski	798 085	1,14%
6	promocja realizowana przez partnerstwo	1 000 000	1,43%
7	zarządzanie projektem (koszty osobowe lidera)	4 088 362	5,86%
8	promocja realizowana przez WP	2 000 000	2,87%
9	System Informacji Kajakowej - oprogramowanie	630 621	0,90%
10	audyt	60 000	0,09%
11	rezerwa	5 383 629	7,72%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie kart zadań.

W kolejnych tabelach został przedstawiony harmonogram rzeczowo - finansowy dla Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze" na lata 2015-2020 oraz suma nakładów inwestycyjnych poniesionych w tym okresie przez partnerów i Województwo Pomorskie. W załącznikach tabelarycznych do analizy finansowej znajdują się nakłady inwestycyjne ujęte w okresie od 2015-2020 dla poszczególnych partnerstw i Województwa Pomorskiego.

Tabela 24: Harmonogram rzeczowo - finansowy Przedsięwzięcia

Wyszczególnienie		SUMA	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Nakłady inwestycyjne brutto		**69 710 156**	254 378,69	3 064 094,29	12 181 705,21	23 183 499,98	20 118 939,80	10 907 538,13
1	koszty zagospodarowania lokalizacji na podstawie kart zadań	50 875 737	0,00	0,00	9 015 953,36	18 298 929,74	15 707 235,83	7 853 617,91
2	oznakowanie szlaku	1 198 335	0,00	0,00	212 363,20	431 015,90	369 970,73	184 985,36
3	System Informacji Kajakowej (SIK) - urządzenia pomiarowe	1 131 600	0,00	0,00	200 536,71	407 012,66	349 367,09	174 683,54
4	dokumentacja projektowa i uzgodnienia	2 543 787	254 378,69	2 289 408,17	0,00	0,00	0,00	0,00
5	nadzór inwestorski i autorski	798 085	0,00	0,00	141 432,80	287 054,37	246 398,60	123 199,30
6	promocja realizowana przez partnerstwo	1 000 000	0,00	0,00	249 999,98	249 999,98	249 999,98	249 999,98
7	zarządzanie projektem (koszty osobowe lidera)	4 088 362	0,00	774 686,13	795 602,65	816 288,32	839 144,40	862 640,44
8	promocja realizowana przez WP	2 000 000	0,00	0,00	500 000,00	500 000,00	500 000,00	500 000,00
9	System Informacji Kajakowej - oprogramowanie	630 621	0,00	0,00	111 755,62	226 821,08	194 696,20	97 348,10
10	audyt	60 000	0,00	0,00	0,00	30 000,00	0,00	30 000,00
11	rezerwa	5 383 629	0,00	0,00	954 060,89	1 936 377,94	1 662 126,98	831 063,49

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 25: Nakłady inwestycyjne brutto poszczególnych partnerstw i Województwa Pomorskiego

Partnerstwo (nr)		1	2	3	4	5	6	7
Nakłady inwestycyjne brutto		**2 653 917,75**	**1 655 780,04**	**4 911 782,66**	**3 869 930,04**	**1 001 237,53**	**2 815 201,49**	**1 925 377,41**
1	koszty zagospodarowania lokalizacji na podstawie kart zadań	2 178 224,95	1 276 927,16	4 139 974,56	3 149 986,65	762 029,28	2 337 731,12	1 530 070,23
2	oznakowanie szlaku	65 025,94	51 091,81	74 315,36	74 315,36	13 934,13	60 381,23	51 091,81
3	System Informacji Kajakowej (SIK) - urządzenia pomiarowe	61 500,00	49 200,00	61 500,00	73 800,00	12 300,00	61 500,00	49 200,00
4	dokumentacja projektowa i uzgodnienia	108 911,25	63 846,36	206 998,73	157 499,33	38 101,46	116 886,56	76 503,51
5	nadzór inwestorski i autorski	34 571,26	20 658,28	64 136,85	49 471,53	11 823,95	36 894,19	24 455,43
6	promocja realizowana przez partnerstwo	54 263,56	42 635,64	62 015,52	62 015,52	11 627,92	50 387,60	42 635,64
7	zarządzanie projektem (koszty osobowe lidera)	151 420,79	151 420,79	302 841,64	302 841,64	151 420,79	151 420,79	151 420,79
8	promocja realizowana przez WP	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
9	System Informacji Kajakowej - oprogramowanie	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
10	audyt	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Partnerstwo (nr)		8	9	10	11	12	13
Nakłady inwestycyjne brutto		**3 813 507,61**	**4 064 196,55**	**4 599 000,12**	**2 949 141,39**	**3 764 944,48**	**4 221 792,50**
1	koszty zagospodarowania lokalizacji na podstawie kart zadań	3 028 822,94	3 538 351,11	3 826 493,46	2 491 350,96	3 051 408,66	3 408 532,54
2	oznakowanie szlaku	106 828,33	51 091,81	78 960,07	51 091,81	74 315,36	102 183,62
3	System Informacji Kajakowej (SIK) - urządzenia pomiarowe	86 100,00	49 200,00	73 800,00	49 200,00	73 800,00	98 400,00
4	dokumentacja projektowa i uzgodnienia	151 441,15	176 917,56	191 324,67	124 567,55	152 570,43	170 426,63
5	nadzór inwestorski i autorski	48 326,27	54 579,64	59 688,80	38 874,64	47 992,86	54 136,74
6	promocja realizowana przez partnerstwo	89 147,28	42 635,64	65 891,48	42 635,64	62 015,52	85 271,32
7	zarządzanie projektem (koszty osobowe lidera)	302 841,64	151 420,79	302 841,64	151 420,79	302 841,64	302 841,64
8	promocja realizowana przez WP	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
9	System Informacji Kajakowej - oprogramowanie	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
10	audyt	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Partnerstwo (nr)		14	15	16	17	18	WP
Nakłady inwestycyjne brutto		**3 010 582,17**	**4 485 117,63**	**5 414 252,84**	**4 173 480,03**	**2 306 663,51**	**2 690 621,00**
1	koszty zagospodarowania lokalizacji na podstawie kart zadań	2 549 041,84	3 691 706,90	4 619 843,64	3 399 089,45	1 896 151,39	0,00
2	oznakowanie szlaku	51 091,81	88 249,49	69 670,65	88 249,49	46 447,10	0,00
3	System Informacji Kajakowej (SIK) - urządzenia pomiarowe	49 200,00	86 100,00	61 500,00	86 100,00	49 200,00	0,00
4	dokumentacja projektowa i uzgodnienia	127 452,09	184 585,35	230 992,18	169 954,47	94 807,57	0,00
5	nadzór inwestorski i autorski	39 740,00	57 990,85	71 265,21	53 601,58	29 876,98	0,00
6	promocja realizowana przez partnerstwo	42 635,64	73 643,40	58 139,52	73 643,40	38 759,68	0,00
7	zarządzanie projektem (koszty osobowe lidera)	151 420,79	302 841,64	302 841,64	302 841,64	151 420,79	0,00
8	promocja realizowana przez WP	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2 000 000,00
9	System Informacji Kajakowej - oprogramowanie	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	630 621,00
10	audyt	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	60 000,00

Źródło: Opracowanie własne.

4.3. Kalkulacja przychodów i kosztów eksploatacyjnych

Zgodnie z przyjętą rekomendacją modelu instytucjonalnego zakłada się wariant niekomercyjny, czyli analiza finansowa nie zakłada kalkulacji przychodów operacyjnych. W niniejszym rozdziale zostały opisane koszty operacyjne, jakie generuje infrastruktura powstała w wyniku realizacji Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze". Poniższa tabela przedstawia zagospodarowanie lokalizacji zgłoszonych w kartach zadań przez beneficjentów w podziale na partnerstwa.

Tabela 26: Zagospodarowanie lokalizacji na podstawie kart zadań w podziale na partnerstwa

Lp.	szlak	Infrastruktura							
		pole biwakowe	przenoska	przystań kajakowa	przystań i pole	przenoska i pole	przenoska, przystań, pole	inne	SUMA
1	Partnerstwo 1 (Czarna Wda, Piaśnica, Reda)	0	4	8	2	0	0	0	14
2	Partnerstwo 2 (Wieprza)	0	6	1	3	1	0	0	11
3	Partnerstwo 3 (Tuga, Szkarpawa, Nogat)	0	0	11	5	0	0	0	16
4	Partnerstwo 4 (Martwa Wisła, Motława)	0	0	13	3	0	0	0	16
5	Partnerstwo 5 (Łupawa z Bukowiną)	0	0	3	0	0	0	0	3
6	Partnerstwo 6 (Łeba)	0	5	2	3	2	1	0	13
7	Partnerstwo 7 (Liwa)	0	2	4	1	4	0	0	11
8	Partnerstwo 8 (Czernica, Brda 1)	0	3	3	17	0	0	0	23
9	Partnerstwo 9 (Brda 2)	0	0	4	6	1	0	0	11
10	Partnerstwo 10 (Brda 3)	0	1	5	9	2	0	0	17
11	Partnerstwo 11 (Radunia)	0	3	5	3	0	0	0	11
12	Partnerstwo 12 (kółko Raduńskie)	0	2	12	1	0	0	1	16
13	Partnerstwo 13 (Słupia 1)	0	4	6	8	0	0	4	22
14	Partnerstwo 14 (Słupia 2)	0	2	2	6	1	0	0	11
15	Partnerstwo 15 (Wierzyca 1)	0	5	2	9	2	1	0	19
16	Partnerstwo 16 (Wierzyca 2)	1	5	1	5	2	1	0	15
17	Partnerstwo 17 (Wda 1)	0	4	12	3	0	0	0	19
18	Partnerstwo 18 (Wda 2)	0	1	3	5	1	0	0	10
	SUMA	**1**	**47**	**97**	**89**	**16**	**3**	**5**	**258**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie kart zadań.

Prognoza finansowa oprócz kosztów operacyjnych wymaga uwzględnienia konieczności ponoszenia nakładów odtworzeniowych w okresie eksploatacji. Poniżej znajduje się tabela określająca stawkę oraz częstotliwość ponoszenia nakładów odtworzeniowych dla poszczególnych kategorii nakładów.

Tabela 27: Założenia do nakładów odtworzeniowych

Lp.	Wyszczególnienie	Stawka (% nakładów)	Częstotliwość (lata)
1	Nakłady odtworzeniowe oznakowania	13%	8
2	Nakłady odtworzeniowe na zagospodarowanie lokalizacji na podstawie kart zadań – infrastruktura modułowa z Koncepcji	13%	8
3	Nakłady odtworzeniowe na zagospodarowanie lokalizacji na podstawie kart zadań – infrastruktura z „wzornictwo regionalne”	10%	10
4	Nakłady odtworzeniowe na zagospodarowanie lokalizacji na podstawie kart zadań – infrastruktura spoza modułów z Koncepcji	2,5%	40
5	Nakłady odtworzeniowe Systemu Informacji Kajakowej	13%	8

Źródło: Opracowanie własne.

Założone nakłady odtworzeniowe są hipotetyczne. W praktyce decyzja o konieczności poniesienia nakładów odtworzeniowych zależy od kondycji danej infrastruktury. Zgodnie z informacjami zawartymi w Koncepcji infrastruktura ujęta w modułach dość szybko ulega zniszczeniu (sposób wykonania-drewno, położenie na terenach nadrzecznych i zalesionych wysokiej wilgotności i zmiennym poziomie wody). Dodatkowo akty wandalizmu i kradzieży przyspieszają proces zniszczenia infrastruktury. Na podstawie powyższych przesłanek założono nakłady odtworzeniowe dla większości elementów na poziomie 13% ponoszonych co 8 lat.

Kalkulację kosztów operacyjnych przyjęto na podstawie założeń prezentowanych w Koncepcji, informacji uzyskanych od interesariuszy Przedsięwzięcia oraz gestorów obiektów. Większość kosztów operacyjnych będzie już ponoszonych od rozpoczęcia robót budowlanych, czyli od 2017 roku adekwatnie do zaawansowania prac inwestycyjnych.

Tabela 28: Założenia kosztów eksploatacyjnych

lp.	Wyszczególnienie	Wartość	Wyjaśnienia
1	koszenie trawy i odchwaszczanie terenów	300,00	Wartość w zł brutto na sezon. Zakłada się 3 razy w sezonie koszenie trawy i odchwaszczanie.
2	sprzątanie terenu i wywożenie śmieci	1 800,00	Wartość w zł brutto na sezon. 50 zł brutto miesięcznie na wywóz śmieci oraz 150 zł brutto miesięcznie koszty sprzątania.
3	opróżnianie toalet przenośnych	2 250,00	Wartość w zł brutto na sezon. 250 zł brutto miesięcznie za opróżnianie i mycie toalet przenośnych.
4	energia elektryczna	2 400,00	Wartość w zł brutto na sezon.
5	woda i ścieki	800,00	Wartość w zł brutto na sezon.
6	bieżące naprawy i konserwacja infrastruktury	1%; 0,2%	Procent od wartości brutto nakładów na infrastrukturę. 0,2% w latach prac inwestycyjnych oraz 1% w pozostałych latach analizy.
7	ubezpieczenie OC	0,50%	Procent od wartości brutto nakładów na infrastrukturę.
8	koszty operatów wodno-prawnych i atestów	3 500,00	Koszt w zł brutto ponoszony raz na 5 lat.
9	zarządzanie poza kosztami kwalifikowalnymi	54 301,21	Koszt w zł brutto na rok na partnerstwo- 1 etat dla gospodarza szlaku. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej (III kw. 2014, GUS) – 3 781 zł, narzuty na wynagrodzenia -19,68%.
10	promocja poza kosztami kwalifikowalnymi	250 000,00	Koszt w zł brutto na rok dla wszystkich partnerstw, podzielony w zależności od liczby inwestycji
11	koszt utrzymania SIK	84 033,60	Koszt w zł brutto na rok ponoszony przez Województwo Pomorskie na koszt utrzymania systemu SIK (na podstawie Koncepcji budowy "System Informacji Kajakowych Województwa Pomorskiego - Kajakiem przez Pomorze")

Przyjęte koszty eksploatacyjne są uśrednione i odnoszą się do standardowego obiektu związanego z infrastrukturą kajakową. Koszty zostały przypisane do poszczególnych inwestycji w zależności od zakresu inwestycyjnego. Jednak ze względu na specyfikę każdej lokalizacji koszty mogą różnić się od założonych powyżej.

W analizie finansowej założono, iż gospodarz szlaku będzie korzystać ze sprzętu w ramach zasobów partnerów. Jednak może okazać się, iż będą konieczne dodatkowe wydatki dotyczące wyposażenia. Ponadto beneficjenci w kolejnych etapach realizacji Przedsięwzięcia będą musieli uzyskać prawa dysponowania nieruchomościami. Może zaistnieć sytuacja, gdy konieczna będzie dzierżawa gruntu i koszty eksploatacyjne będą powiększone o koszty związane z dzierżawą.

Dodatkowym zadaniem w okresie eksploatacji szlaków wodnych jest oczyszczanie rzek, które należy do obowiązków zarządcy rzeki. Zagospodarowanie szlaków w ramach Przedsięwzięcia i spowodowany tym wzmożony ruch kajakarzy przyczyni się do lepszej przepustowości szlaków.

Poniższa tabela przedstawia sumę nakładów odtworzeniowych brutto oraz kosztów eksploatacyjnych brutto dla całego Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze" poniesionych w okresie od 2017- 2035 oraz udział poszczególnych kosztów.

Tabela 29: Suma nakładów odtworzeniowych i kosztów operacyjnych Przedsięwzięcia

Wyszczególnienie		Wartość brutto	Udział
Nakłady odtworzeniowe brutto		**5 977 331**	**100,00%**
1	Nakłady odtworzeniowe oznakowania	149 792	2,51%
2	Nakłady odtworzeniowe infrastruktury	5 686 090	95,13%
3	Nakłady odtworzeniowe SIK	141 450	2,37%
Koszty eksploatacyjne brutto		**53 490 702**	**100,00%**
1	koszenie trawy i odchwaszczanie terenów	1 348 588	2,52%
2	sprzątanie terenu i wywożenie śmieci	3 950 942	7,39%
3	opróżnianie toalet przenośnych	2 963 206	5,54%
4	energia elektryczna	1 244 856	2,33%
5	woda i ścieki	379 291	0,71%
6	bieżące naprawy i konserwacja infrastruktury	8 326 573	15,57%
7	ubezpieczenie OC	4 983 120	9,32%
8	koszty operatów wodno-prawnych i atestów	3 612 000	6,75%
9	zarządzanie poza kosztami kwalifikowalnymi	21 671 624	40,51%
10	promocja poza kosztami kwalifikowalnymi	3 750 000	7,01%
11	koszt utrzymania SIK	1 260 504	2,36%

Źródło: Opracowanie własne.

W kolejnych tabelach została przedstawiona suma nakładów odtworzeniowych oraz kosztów eksploatacyjnych poniesionych przez partnerów i Województwo Pomorskie. W załącznikach tabelarycznych do analizy finansowej znajduje się rozkład nakładów odtworzeniowych oraz kosztów eksploatacyjnych poniesionych w okresie 2017-2035 dla poszczególnych partnerstw i Województwa Pomorskiego.

Tabela 30: Suma nakładów odtworzeniowych i kosztów operacyjnych dla poszczególnych partnerstw i Województwa Pomorskiego

Partnerstwo (nr)		1	2	3	4	5	6	7
Nakłady odtworzeniowe brutto		**288 093,86**	**166 463,62**	**496 159,26**	**393 696,46**	**67 782,93**	**307 451,54**	**188 420,26**
1	Nakłady odtworzeniowe oznakowania	8 128,24	6 386,48	9 289,42	9 289,42	1 741,77	7 547,65	6 386,48
2	Nakłady odtworzeniowe infrastruktury	272 278,12	153 927,14	479 182,34	375 182,04	64 503,66	292 216,39	175 883,78
3	Nakłady odtworzeniowe SIK	7 687,50	6 150,00	7 687,50	9 225,00	1 537,50	7 687,50	6 150,00
Koszty eksploatacyjne brutto		**3 095 030,29**	**2 267 521,91**	**3 799 052,45**	**3 248 091,06**	**1 716 028,34**	**2 985 500,82**	**2 583 843,07**
1	koszenie trawy i odchwaszczanie terenów	79 018,83	57 947,14	89 554,68	84 286,75	15 803,76	68 482,99	57 947,14
2	sprzątanie terenu i wywożenie śmieci	379 290,40	189 645,20	347 682,86	379 290,40	94 822,60	410 897,93	284 467,80
3	opróżnianie toalet przenośnych	395 094,17	158 037,67	197 547,08	237 056,50	118 528,25	316 075,32	316 075,32
4	energia elektryczna	47 879,08	0,00	335 153,57	47 879,08	0,00	0,00	0,00
5	woda i ścieki	14 047,80	0,00	98 334,56	14 047,80	0,00	0,00	0,00
6	bieżące naprawy i konserwacja infrastruktury	360 496,55	215 231,94	669 537,59	516 118,19	123 423,66	384 817,73	254 931,41
7	ubezpieczenie OC	215 736,02	128 797,22	400 704,82	308 875,05	73 866,27	230 294,26	152 558,66
8	koszty operatów wodno-prawnych i atestów	196 000,00	154 000,00	224 000,00	224 000,00	42 000,00	182 000,00	154 000,00
9	zarządzanie poza kosztami kwalifikowalnymi	1 203 979,09	1 203 979,09	1 203 979,09	1 203 979,09	1 203 979,09	1 203 979,09	1 203 979,09
10	promocja poza kosztami kwalifikowalnymi	203 488,35	159 883,65	232 558,20	232 558,20	43 604,70	188 953,50	159 883,65
11	koszt utrzymania SIK	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Partnerstwo (nr)		8	9	10	11	12	13
Nakłady odtworzeniowe brutto		**402 718,91**	**373 342,87**	**405 644,25**	**253 293,96**	**367 526,95**	**451 139,52**
1	Nakłady odtworzeniowe oznakowania	13 353,54	6 386,48	9 870,01	6 386,48	9 289,42	12 772,95
2	Nakłady odtworzeniowe infrastruktury	378 602,87	360 806,39	386 549,24	240 757,48	349 012,53	426 066,57
3	Nakłady odtworzeniowe SIK	10 762,50	6 150,00	9 225,00	6 150,00	9 225,00	12 300,00
Koszty eksploatacyjne brutto		**3 679 660,18**	**3 265 181,67**	**3 671 272,48**	**2 799 366,81**	**2 866 447,83**	**2 901 351,12**
1	koszenie trawy i odchwaszczanie terenów	121 162,21	57 947,14	89 554,68	57 947,14	73 750,91	105 358,44
2	sprzątanie terenu i wywożenie śmieci	537 328,06	316 075,32	474 113,00	284 467,80	252 860,27	0,00
3	opróżnianie toalet przenośnych	355 584,76	276 565,91	237 056,50	276 565,91	79 018,83	0,00
4	energia elektryczna	0,00	143 637,25	143 637,25	0,00	0,00	47 879,08
5	woda i ścieki	0,00	42 143,39	42 143,39	14 047,80	0,00	14 047,80
6	bieżące naprawy i konserwacja infrastruktury	503 808,29	569 882,62	622 905,79	405 685,48	500 658,57	564 499,87
7	ubezpieczenie OC	301 495,47	341 067,31	372 789,74	242 789,93	299 621,97	337 819,39
8	koszty operatów wodno-prawnych i atestów	322 000,00	154 000,00	238 000,00	154 000,00	224 000,00	308 000,00
9	zarządzanie poza kosztami kwalifikowalnymi	1 203 979,09	1 203 979,09	1 203 979,09	1 203 979,09	1 203 979,09	1 203 979,09
10	promocja poza kosztami kwalifikowalnymi	334 302,30	159 883,65	247 093,05	159 883,65	232 558,20	319 767,45
11	koszt utrzymania SIK	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Partnerstwo (nr)		14	15	16	17	18	WP
Nakłady odtworzeniowe brutto		**331 166,71**	**478 644,55**	**395 539,29**	**382 104,87**	**228 141,69**	**0,00**
1	Nakłady odtworzeniowe oznakowania	6 386,48	11 031,19	8 708,83	11 031,19	5 805,89	0,00
2	Nakłady odtworzeniowe infrastruktury	318 630,23	456 850,86	379 142,96	360 311,18	216 185,80	0,00
3	Nakłady odtworzeniowe SIK	6 150,00	10 762,50	7 687,50	10 762,50	6 150,00	0,00
Koszty eksploatacyjne brutto		**2 424 528,57**	**2 889 260,51**	**2 962 382,24**	**2 973 588,70**	**2 102 090,20**	**1 260 504,00**
1	koszenie trawy i odchwaszczanie terenów	57 947,14	100 090,53	79 018,83	100 090,53	52 679,22	0,00
2	sprzątanie terenu i wywożenie śmieci	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3	opróżnianie toalet przenośnych	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4	energia elektryczna	143 637,25	47 879,08	47 879,08	191 516,32	47 879,08	0,00
5	woda i ścieki	42 143,39	28 095,58	14 047,80	42 143,39	14 047,80	0,00
6	bieżące naprawy i konserwacja infrastruktury	414 732,93	604 991,61	744 100,09	559 101,49	311 648,99	0,00
7	ubezpieczenie OC	248 205,13	362 061,86	445 334,15	334 595,13	186 507,22	0,00
8	koszty operatów wodno-prawnych i atestów	154 000,00	266 000,00	210 000,00	266 000,00	140 000,00	0,00
9	zarządzanie poza kosztami kwalifikowalnymi	1 203 979,09	1 203 979,09	1 203 979,09	1 203 979,09	1 203 979,09	0,00
10	promocja poza kosztami kwalifikowalnymi	159 883,65	276 162,75	218 023,20	276 162,75	145 348,80	0,00
11	koszt utrzymania SIK	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1 260 504,00

Źródło: Opracowanie własne.

4.4. Zestawienie przepływów pieniężnych projektu

Wynikiem sporządzenia prognozy finansowej jest ustalenie wartości przepływów pieniężnych obejmujących nakłady inwestycyjne, nakłady odtworzeniowe, przychody operacyjne, koszty operacyjne oraz wartość rezydualną. Poniższa tabela przedstawia sumę poszczególnych elementów przepływów pieniężnych dla całego Przedsięwzięcia w całym okresie prognozy, tj. 2015-2020.

Tabela 31: Suma przepływów pieniężnych dla Przedsięwzięcia

Wyszczególnienie		Wartość brutto
I	Nakłady inwestycyjne	69 710 156
II	Nakłady odtworzeniowe	5 977 331
III	Przychody operacyjne	0
IV	Koszty operacyjne	53 490 702
V	Wartość rezydualna	2 952 759
VI	Przepływy pieniężne (-I-II+III-IV+V)	-120 841 802

Źródło: Opracowanie własne

W kolejnych tabelach została przedstawiona suma poszczególnych elementów przepływów pieniężnych dla partnerów i Województwo Pomorskie. W załącznikach tabelarycznych do analizy finansowej znajduje się rozkład przepływów pieniężnych w okresie 2015-2035 dla poszczególnych partnerstw i Województwa Pomorskiego.

Tabela 32: Suma przepływów pieniężnych dla partnerów i Województwa Pomorskiego

Partnerstwo (nr)		1	2	3	4	5	6	7
I	Nakłady inwestycyjne	2 653 917,75	1 655 780,04	4 911 782,66	3 869 930,04	1 001 237,53	2 815 201,49	1 925 377,41
II	Nakłady odtworzeniowe	288 093,86	166 463,62	496 159,26	393 696,46	67 782,93	307 451,54	188 420,26
III	Przychody operacyjne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
IV	Koszty operacyjne	3 095 030,29	2 267 521,91	3 799 052,45	3 248 091,06	1 716 028,34	2 985 500,82	2 583 843,07
V	Wartość rezydualna	0,00	25 531,41	126 276,95	59 612,38	138 007,59	0,00	69 003,80
VI	Przepływy pieniężne (-I-II+III-IV+V)	-6 037 041,91	-4 064 234,16	-9 080 717,43	-7 452 105,17	-2 647 041,20	-6 108 153,86	-4 628 636,94

Partnerstwo (nr)		8	9	10	11	12	13
I	Nakłady inwestycyjne	3 813 507,61	4 064 196,55	4 599 000,12	2 949 141,39	3 764 944,48	4 221 792,50
II	Nakłady odtworzeniowe	402 718,91	373 342,87	405 644,25	253 293,96	367 526,95	451 139,52
III	Przychody operacyjne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
IV	Koszty operacyjne	3 679 660,18	3 265 181,67	3 671 272,48	2 799 366,81	2 866 447,83	2 901 351,12
V	Wartość rezydualna	0,00	365 720,13	411 834,59	317 131,97	145 473,72	0,00
VI	Przepływy pieniężne (-I-II+III-IV+V)	-7 895 886,70	-7 337 000,96	-8 264 082,27	-5 684 670,19	-6 853 445,54	-7 574 283,13

Partnerstwo (nr)		14	15	16	17	18	WP
I	Nakłady inwestycyjne	3 010 582,17	4 485 117,63	5 414 252,84	4 173 480,03	2 306 663,51	2 690 621,00
II	Nakłady odtworzeniowe	331 166,71	478 644,55	395 539,29	382 104,87	228 141,69	0,00
III	Przychody operacyjne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
IV	Koszty operacyjne	2 424 528,57	2 889 260,51	2 962 382,24	2 973 588,70	2 102 090,20	1 260 504,00
V	Wartość rezydualna	0,00	20 701,14	890 148,99	289 815,95	93 500,15	0,00
VI	Przepływy pieniężne (-I-II+III-IV+V)	-5 766 277,45	-7 832 321,55	-7 882 025,38	-7 239 357,65	-4 543 395,26	-3 951 125,00

Źródło: Opracowanie własne

4.5. Ustalenie wysokości dofinansowania

Zgodnie z metodologią sugerowaną w wytycznych do przygotowania studium wykonalności, dla projektów ubiegających się o dofinansowanie ze środków unijnych, właściwy poziom dofinansowania oblicza się metodą „luki finansowej".

Luka finansowa jest stosunkiem maksymalnych wydatków do zdyskontowanych kosztów inwestycji. Maksymalne wydatki obliczone zostały jako różnica zdyskontowanych kosztów inwestycji i zdyskontowanego dochodu netto z inwestycji. Dochód netto z inwestycji jest różnicą zdyskontowanych przychodów operacyjnych powiększonych o wartość rezydualną oraz kosztów operacyjnych (z nakładami odtworzeniowymi). Ze względu na ujemne dochody netto, luka finansowa wynosi 100%, a dotacja z UE wynosi 85% kosztów kwalifikowanych.

Proces wyliczenia luki finansowej zaprezentowany został w tabeli. Okres referencyjny obejmuje okres realizacji i przygotowania Przedsięwzięcia od 2015-2020 oraz okres eksploatacji do 2035 roku.

Tabela 33: Obliczenia luki finansowej

Lp.	Główne elementy i parametry	Wartość niezdyskontowana	Wartość zdyskontowana
1	Okres referencyjny	21	
2	Stopa procentowa	5,00%	
3	Koszt inwestycji (bez rezerwy i kosztów odtworzeniowych)	64 326 526,79	
4	Koszt inwestycji (DIC)		54 790 078,10
5	Wartość rezydualna	2 952 758,75	
6	Wartość rezydualna		1 112 863,72
7	Dochody		0,00
8	Koszty operacyjne (bez amortyzacji, z nakładami odtworzeniowymi)		32 613 998,64
9	Dochody netto = dochody - koszty operacyjne +wartość rezydualna (8)-(7)+(6) (DNR)		**n/d**
10	Maksymalne wydatki kwalifikowane (EE=DIC-DNR)		n/d
11	Luka finansowa (R=EE/DIC)		**100,00%**
12	Koszty kwalifikowane projektu (EC)	69 710 156,09	59 346 751,49
13	Maksymalna stopa współfinansowania z osi (CRpa)	**85,00%**	
14	Decision Mount (DA= EC*R)	69 710 156,09	59 346 751,49
15	Dotacja UE (DA*CRpa)	59 253 632,68	50 444 738,76

Źródło: Opracowanie własne

4.6. Wyliczenie i interpretacja wskaźników efektywności finansowej

Efektywność finansowa inwestycji została oceniona na podstawie zdyskontowanych przepływów pieniężnych (przedstawione w poprzednim rozdziale) obejmujących nakłady inwestycyjne, nakłady odtworzeniowe, przychody operacyjne, koszty operacyjne oraz wartość rezydualną. Zatem analiza efektywności finansowej została przeprowadzona w oparciu o następujące wskaźniki:

- finansowa bieżąca wartość netto inwestycji (NPV),
- finansowa wewnętrzna stopa zwrotu z inwestycji (IRR).

Poniższa tabela przedstawia wyliczenie finansowej zdyskontowanej wartości netto z inwestycji oraz finansowej wewnętrznej stopy zwrotu z inwestycji. Wartości te zostały wyliczone przy założeniu, że rokiem bazowym jest rok 2015, a stopa dyskontowa zgodnie z zaleceniami zawartymi w wytycznych wynosi 5%. Okres dla którego wyliczono te wartości to okres 15 lat od ukończenia inwestycji, czyli na okres do roku 2035.

Tabela 34: Wskaźniki efektywności finansowej

Lp.	Wyszczególnienie	Wartość
1	Finansowa zaktualizowana wartość finansowa netto (NPV)	-86 291 213,02
2	Finansowa wewnętrzna stopa zwrotu (IRR)	n/d

Źródło: Opracowanie własne

Przeprowadzone obliczenia wskazują, że realizacja Przedsięwzięcia jest nieopłacalna z punktu widzenia czysto finansowego. Obliczane miary opłacalności finansowej dają wyniki negatywne, tzn. wartości bieżące są ujemne, a stopy zwrotu są niższe od przyjętej stopy dyskontowej. Należy jednak podkreślić, że jest to sytuacja typowa dla przyjętego modelu instytucjonalnego, w której to sytuacji oczekuje się przede wszystkim opłacalności społeczno – ekonomicznej.

Wskaźniki efektywności finansowej dla poszczególnych partnerstw znajdują się w załącznikach tabelarycznych do analizy finansowej.

4.7. Struktura finansowania

W niniejszym podrozdziale przedstawiono źródła finansowania Przedsięwzięcia z uwzględnieniem współfinansowania ze środków unijnych. Zakłada się (na podstawie wyliczenia luki finansowej) pozyskanie dofinansowania w wysokości 85% kosztów kwalifikowanych, przy założeniach opisanych w analizie prawnej dotyczącej rekomendowanego modelu instytucjonalnego. Rzeczywisty poziom dofinansowania będzie znany w chwili ogłaszania konkursu w ramach RPO WP na lata 2014-2020 dla Przedsięwzięcia. Kolejne tabele ukazują strukturę finansowania dla Przedsięwzięcia, nakładów objętych dofinansowaniem z RPO WP na lata 2014-2020 oraz strukturę finansowania z ujęciem wydatków WP w ramach własnego budżetu i dofinansowania z RPO WP na lata 2007-2013 (zaprezentowane w podrozdziale 4.2 Nakłady inwestycyjne).

Tabela 35: Struktura finansowania Przedsięwzięcia

lp.	Wyszczególnienie	Wartość	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Udział
1	RPO WP na lata 2014-2020	59 253 632,68	216 221,88	2 604 480,15	10 354 449,43	19 705 974,98	17 101 098,83	9 271 407,41	85,00%
2	środki własne partnerów	10 052 930,26	38 156,81	459 614,14	1 735 492,44	3 364 001,83	2 913 636,53	1 542 028,51	14,42%
3	budżet województwa	403 593,15	0,00	0,00	91 763,34	113 523,17	104 204,43	94 102,21	0,58%
	SUMA	**69 710 156,09**	**254 378,69**	**3 064 094,29**	**12 181 705,21**	**23 183 499,98**	**20 118 939,80**	**10 907 538,13**	**100,00%**

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 36: Struktura finansowania Przedsięwzięcia z uwzględnieniem kosztów przygotowawczych Województwa Pomorskiego

lp.	Wyszczególnienie	Wartość	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Udział
1	RPO WP na lata 2014-2020	59 253 632,68	0,00	0,00	0,00	0,00	216 221,88	2 604 480,15	10 354 449,43	19 705 974,98	17 101 098,83	9 271 407,41	83,63%
2	środki własne partnerów	10 052 930,26	0,00	0,00	0,00	0,00	38 156,81	459 614,14	1 735 492,44	3 364 001,83	2 913 636,53	1 542 028,51	14,19%
3	budżet województwa	868 593,15	260 000,00	0,00	0,00	55 000,00	150 000,00	0,00	91 763,34	113 523,17	104 204,43	94 102,21	1,23%
4	RPO WP na lata 2007-2013	679 200,00	0,00	0,00	0,00	0,00	679 200,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,96%
	SUMA	**70 854 356,09**	**260 000,00**	**0,00**	**0,00**	**55 000,00**	**1 083 578,69**	**3 064 094,29**	**12 181 705,21**	**23 183 499,98**	**20 118 939,80**	**10 907 538,13**	**100,00%**

Źródło: Opracowanie własne

4.8. Trwałość finansowa

Trwałość finansowa Przedsięwzięcia polega na zapewnieniu odpowiedniego poziomu zasobów finansowych, tzn. na sfinansowaniu kosztów Przedsięwzięcia podczas jego realizacji, a następnie eksploatacji. Rekomendowany model instytucjonalny partnerstw zakłada wariant niekomercyjny, czyli nie są przewidziane przychody operacyjne generowane przez Przedsięwzięcie. Oznacza to, że partnerzy będą musieli zarówno w okresie realizacji, jak i eksploatacji zapewnić trwałość finansową Przedsięwzięcia bazując nie tylko na dofinansowaniu UE, ale również na własnych środkach.

Zgodnie z harmonogramem Przedsięwzięcia zaprezentowanym w rozdziale 1 niniejszego opracowania, we wrześniu 2015 jednostki samorządu terytorialnego będą musiały zaplanować środki finansowe w WPF. Pozostali beneficjenci na etapie składania wniosku o dofinansowanie (i opracowywania studium wykonalności) będą musieli wykazać zdolność na sfinansowanie nakładów inwestycyjnych Przedsięwzięcia i zabezpieczyć środki przeznaczone na zadania inwestycyjne w budżetach. Podobnie w okresie eksploatacji wydatki na utrzymanie powstałego majątku muszą zostać ujęte w planowanych wydatkach operacyjnych beneficjenta.

Na kolejnych etapach przygotowania Przedsięwzięcia wykrystalizuje się ostateczna lista i zakres partnerstw, gdyż we wrześniu 2015 roku zgodnie z harmonogramem Przedsięwzięcia przewiduje się zakończenie etapu podpisywania umów partnerskich. Dotychczasowe deklaracje beneficjentów udziału w Przedsięwzięciu, zweryfikowane i potwierdzone w większości karty zadań inwestycyjnych oraz przyszłe sformalizowanie wzajemnych zobowiązań w ramach umowy partnerskiej pozwalają na wniosek o zachowaniu trwałości finansowej Przedsięwzięcia, przy założeniu uzyskania planowanego dofinansowania UE.

5. ANALIZA EKONOMICZNA

5.1. Założenia analizy

Analiza ekonomiczna dla całego Przedsięwzięcia została przeprowadzona metodą CBA (Cost-Benefit Analysis), tzn. metodą kwantyfikacji korzyści i kosztów społeczno-ekonomicznych i odniesieniem ich do przepływów finansowych określonych w ramach analizy finansowej. Korzyści lub koszty wewnętrzne Projektu to te, które uzyskuje i ponosi beneficjent Projektu w związku z realizacją wnioskowanej inwestycji. Korzyści i koszty zewnętrzne to te, których skutki odczuwane będą przez otoczenie społeczno-gospodarcze wskutek realizacji przedsięwzięcia.

Ze względu na brak zasadniczych wytycznych na okres programowania 2014-2020 w czasie przygotowania niniejszej analizy, opierała się ona na rozwiązaniach praktykowanych w perspektywie 2007-2013.

Biorąc pod uwagę rekomendowany model instytucjonalny dla Przedsięwzięcia, procedura ubiegania się o środki finansowe w ramach RPO WP 2014-2020 wymagać będzie przygotowania przez występującego w imieniu zrzeszonych w partnerstwie beneficjentów lidera wniosku o dofinansowanie z niezbędnymi załącznikami, w tym studium wykonalności. Biorąc pod uwagę zestawienie nakładów inwestycyjnych na poszczególne partnerstwa (ich relatywnie niską wartość), można stwierdzić, że część partnerstw będzie mogła odstąpić od przygotowania pełnej analizy ekonomicznej (w metodyce CBA) i ograniczyć się do wykazania społecznej zasadności realizacji inwestycji za pomocą analizy jakościowej. Dlatego też, niniejsza analiza uwzględnia oba podejścia, aby w jak największym stopniu wesprzeć beneficjentów na dalszych etapach wdrażania Przedsięwzięcia.

Skwantyfikowane korzyści społeczno-ekonomiczne określono, analogicznie do analizy finansowej w okresie 2015-2035, w cenach stałych, a do wyznaczenia ich wartości bieżącej użyto stopy dyskontowej 5,5%. Wszystkie przepływy dyskontowane są na rok 2015. Analizę CBA wykonano z uwzględnieniem zasad modelu różnicowego pomiędzy wariantem docelowym a wariantem bazowym. Dodatkowo uwzględniono efekty zewnętrzne realizacji inwestycji, które wynikają z wyraźnego oddziaływania inwestycji na otoczenie gospodarcze.

Podstawą analizy była przeprowadzona analiza popytu, której efektem jest zarówno szacunek ruchu kajakowego w stanie obecnym, jak i prognoza na kolejne lata.

Wartość rezydualną uwzględniono jako element przepływów przyjętych z etapu analizy finansowej.

5.2. Rachunek kosztów i korzyści ekonomicznych

5.2.1. Analiza popytu

Podstawą dla analizy ekonomicznej była przeprowadzona analiza popytu, której efektem jest zarówno szacunek ruchu kajakowego w stanie obecnym, jak i prognoza na kolejne lata.

Turystyka kajakowa jako forma aktywności turystycznej nabiera w Polsce coraz większego znaczenia, w ślad za postępującą intensyfikacją postaw prozdrowotnych, zdrowego stylu życia oraz poszukiwań aktywnych

form wypoczynku. Równocześnie, szczególnie w Polsce dostęp do obiektywnych danych dotyczących ruchu kajakowego jest mocno ograniczony, w tym szczególnie ograniczony jest dostęp do rzeczywistych danych dotyczących wpływu zrealizowanej inwestycji na ruch kajakowy. Kolejnym aspektem analiz jest fakt, iż istniejące badania bardzo często nie wydzielają turystyki kajakowej z połączonego obszaru turystyki wodnej, co oznacza np. agregowanie danych dotyczących kajakarstwa z żeglarstwem. Ograniczone dane wpływają na dużą niepewność zarówno w szacowaniu aktualnego stopnia wykorzystania szlaków kajakowych, jak i prognozowania tego ruchu.

Prognozę popytu dla Przedsięwzięcia przygotowano w dwóch wariantach: bazowym (bezinwestycyjnym) i w wariancie zakładającym realizację Przedsięwzięcia.

Z braku bardziej adekwatnych danych, w pierwszym scenariuszu przyjęto, że zmiana wykorzystania potencjału szlaków w województwie pomorskim będzie zbieżna z założeniami wzrostu ruchu turystycznego w Polsce. Niezbędne dane zapewnia przygotowana w 2012 roku przez jedną z najważniejszych instytucji badawczych związanych z polską turystyką – Instytut Turystyki w Warszawie – prognoza. Wynika z niej, że w średnim terminie średnioroczna zmiana ruchu turystycznego w Polsce wynosi 1,54%. Jest to potwierdzenie wieloletniego trendu wzrostu polskiej turystyki mierzonego zarówno liczbą uczestników turystyki (polskich i zagranicznych), jak i przychodów z turystyki. Możliwość weryfikacji tych założeń daje Światowa Organizacja Turystyki (WTO), która przygotowała prognozy dotyczące rozwoju turystyki w opracowaniu „Tourism Towards 2030. Global Overview". Autorzy publikacji podkreślają, że kolejne dwie dekady dla turystyki będą oznaczały stabilny rozwój. W publikacji zawarto prognozy liczby zagranicznych podróży turystycznych oraz wydatków turystycznych na świecie do roku 2030. WTO szacuje średnioroczny globalny wzrost podróży turystycznych na poziomie 3,3%, a więc na poziomie istotnie wyższym niż Izba Turystyki dla Polski. Do dalszych analiz przyjęto bardziej ostrożne założenia.

Tabela 37: Analiza popytu – założenia wzrostu ruchu turystycznego w Polsce (mln turystów)

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	średnia roczna zmiana
wyjazdy krótkie	20,5	20,9	21,4	21,8	1,59%
wyjazdy długie	15,3	15,6	15,9	16,2	1,47%
razem	35,8	36,5	37,3	38,0	1,54%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie prognozy Instytutu Turystyki z 2012 roku

W przypadku szlaków kajakowych województwa pomorskiego, na pewien szacunek natężenia ruchu kajakowego można odnaleźć w opracowaniu „Koncepcja zagospodarowania szlaków wodnych w województwie pomorskim dla rozwoju turystyki kajakowej dla rzeki Wierzycy[14]". Zgodnie z zawartymi w opracowaniu danymi dotyczącymi jedynie wybranych, najbardziej wykorzystywanych turystycznie rzek regionu, aktualny potencjał szlaku kształtuje się na poziomie 200-250 tys. kajakarzy rocznie. Dla porównania, liczbę polskich kajakarzy (w tym okazjonalnych) szacuje się na około 4-5 mln[15].

[14] Koncepcja zagospodarowania szlaków wodnych w województwie pomorskim dla rozwoju turystyki kajakowej dla rzeki Wierzycy, Doradztwo I Szkolenia „Trek" Jacek Zdrojewski na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego, Gdańsk 2010, str.18.

[15] Mirosław Czerny, Turystyka wodna a ekologia - rozbieżności i zbieżności interesów. Kilkanaście tez; Centrum Turystyki Wodnej PTTK, 2010; http://polskieszlakiwodne.pl/varia/822,Turystyka_wodna_a_ekologia_-_rozbieznosci_i_zbieznosci_interesow._Kilkanascie_tez

W celu jak największego doprecyzowania i uprawdopodobnienia założeń dla wariantu bazowego, autorzy analizy skonsultowali się z funkcjonującymi w regionie operatorami kajakowymi. Na podstawie obserwacji biznesowych (liczby uczestników spływów kajakowych) oraz wzajemnych konsultacji, operatorzy szacują natężenie ruchu kajakowego na wszystkich szlakach Pomorza na około 500 tys. kajakarzy (osobodni spływów), przy czym znakomita większość (szacunkowo 95%) dotyczy spływów jednodniowych.

Duża rozbieżność w uzyskanych danych spowodowała, że na potrzeby analizy przyjęto ostrożne założenie bazowe – 250 tys. osobodni rocznie.

Brakiem precyzji obarczone mogą być założenia wzrostu w wariancie inwestycyjnym. Po pierwsze przyjęto, że wariant ten uwzględniać będzie dynamikę przewidywaną dla wariantu bazowego. Dodatkowo, przyjęto ostrożne założenie, że realizacja Przedsięwzięcia wiązać się będzie z 10% wzrostem liczby kajakarzy w stosunku do wariantu bazowego, z chwilą planowanego zakończenia realizacji wszystkich lokalizacji w 2021 roku. Z uwagi na sukcesywną realizację zadań inwestycyjnych (od 2017 roku do 2020 roku), rozłożono ten efekt w czasie, proporcjonalnie do planowanego zaawansowania finansowo-rzeczowego Przedsięwzięcia. Na 2022 rok założono mniejszy – 5% wzrost wykorzystania szlaków w relacji do wariantu bazowego oraz 1% wzrost w każdym z późniejszych lat prognozy. Parametry te są tożsame z przyjęciem założenia, że wskaźnik rocznego wzrostu liczby dni spływów od 2017 roku do 2022 roku kształtował się będzie w wariancie inwestycyjnym na poziomie od 2,32% do 6,15%.

Tabela 38: Analiza popytu – założenia wzrostu ruchu kajakowego

Wariant bezinwestycyjny

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba dni spływów	250 000	253 841	257 741	261 700	265 721	269 803	273 948	278 157	282 430
Wzrost roczny (%)		1,54%	1,54%	1,54%	1,54%	1,54%	1,54%	1,54%	1,54%

Wariant "Kajakiem przez Pomorze"

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba dni spływów	250 000	253 841	257 741	263 713	272 079	285 227	297 465	305 973	324 795
Wzrost roczny (%)		**1,54%**	**1,54%**	**2,32%**	**3,17%**	**4,83%**	**4,29%**	**2,86%**	**6,15%**
Wzrost w stosunku do wariantu bazowego (%)				0,77%	2,39%	5,72%	8,58%	10,00%	15,00%

Wariant różnicowy

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba dni spływów	0	0	0	2 013	6 359	15 424	23 517	27 816	42 365

Źródło: Opracowanie własne

Na podstawie przyjętych założeń, wyliczono efekt Przedsięwzięcia w postaci liczby dni dodatkowych spływów kajakowych. Przykładowo, w pierwszym roku planowanego pełnego funkcjonowania szlaków zakłada się 27 816 dodatkowych dni spływów (w stosunku do wariantu bazowego).

Przyjęte wskaźniki należy traktować – jako wstępne i ostrożne założenie projektowe, oparte na rzeczywistych danych o wzroście ruchu turystycznego, zaobserwowanych po realizacji innych inwestycji w branży turystycznej. Przykładem może być tu trasa rowerowa w Veloland w Szwajcarii. Po realizacji inwestycji z wartości bazowej 3,3 mln turystów w 1999 roku, w 2007 roku (dane na podstawie monitoringu)

osiągnięto liczbę 4,81 mln turystów (w tym 540 tys. turystów z pobytem dłuższym niż 1 dzień), co oznacza 30% wzrost[16].

W dalszych etapach wdrażania Przedsięwzięcia, powyższe wyniki powinny być zweryfikowane i udostępnione wszystkim beneficjentom Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze" w 2 sekwencjach:

- Weryfikacja na podstawie badań planowanych do przeprowadzenia w 2015 roku w ramach przygotowania Strategii promocji marki Kajakiem przez Pomorze.

Zakres prac ma uwzględniać badania postrzegania atrakcyjności szlaków wodnych i ruchu turystycznego (kajakowego) na szlakach wodnych województwa pomorskiego (natężenie i sezonowość ruchu turystycznego, skala wypożyczeń pod względem ilości sprzętu, analiza operatorów kajakowych).

- Weryfikacja na podstawie wdrożenia Systemu Informacji Kajakowej

Jedną z podstawowych funkcji planowanego do realizacji w ramach Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze" Systemu Informacji Kajakowej jest automatyczne zliczanie, agregacja i udostępnianie informacji o liczbie kajakarzy na poszczególnych szlakach. Pozwoli to w jednoznaczny sposób potwierdzić rzeczywistą skalę zainteresowania turystów efektami Przedsięwzięcia i potwierdzić zasadność realizacji Projektu.

5.2.2. Wpływ Przedsięwzięcia na gospodarkę regionu

Jednym z najbardziej dynamicznie rozwijających się sektorów gospodarki, nie tylko w Polsce, jest turystyka. Stanowi ona instrument polityki regionalnej, aktywizacji społeczeństw lokalnych oraz budowy trwałych podstaw rozwoju gospodarczego. Od jej funkcjonowania zależy istnienie wielu gałęzi gospodarki, ale także budowa świadomości społecznej, identyfikacji regionalnej ludności, budowa korzystnych postaw społecznych[17]. Według UNWTO turystyka ma 5% udział w tworzeniu światowego PKB oraz daje zatrudnienie co 12 pracującej osobie.[18]

Przykładowo, dla wskazywanego już wcześniej przykładu trasy turystycznej Veloland w Szwajcarii, oszacowano, że przychody generowane przez turystów osiągnęły 88 mln euro, czyli 18,33 euro na turystę. Turyści inni niż 1-dniowi wydawali średnio 71 euro dziennie, w tym 28 euro na nocleg i 25 euro na posiłki.

Rozwój turystyki zależny jest od szeregu czynników, do których należy m.in. stan infrastruktury turystycznej lub wpływającej na jej atrakcyjność. Województwo pomorskie oferuje szereg możliwości zaspokojenia potrzeb krajowych i zagranicznych turystów, jednak w dalszym ciągu na jego terenie występują pewne deficyty i niewykorzystane szanse. Jednym ze zidentyfikowanych braków jest niewystarczający standard i zakres infrastruktury związanej z turystyką wodną na pomorskich rzekach i jeziorach, które mogą pełnić funkcję szlaków kajakowych. Równocześnie widoczny jest bardzo duży potencjał województwa do rozwoju turystyki aktywnej. Województwo pomorskie jako jeden z trzech polskich regionów wskazywane jest przez Polską Organizację Turystyczną jako pierwszoplanowe w aspekcie możliwości rozwoju żeglarstwa, kajakarstwa i surfingu i kreowania na tej bazie produktów turystycznych[19].

[16] The European Cycle Route Network Eurovelo Challenges And Opportunities For Sustainable Tourism, European Parliament, Directorate-General for International Policies, 2009.

[17] Raport końcowy dla badania ewaluacyjnego pn. „Wpływ usług turystycznych na rozwój gospodarczy regionu", Fundeko Sp.J. na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego, Warszawa 2012

[18] Prognozy turystyki przyjazdowej na świecie w świetle publikacji UNWTO „Tourism Towards 2030. Global Overview", Instytut Turystyki, Warszawa 2012

[19] Potencjał i gradacja wartości produktów turystycznych województw, Polska Organizacja Turystyczna, 2008, str. 3.

Na podstawie doświadczeń zagranicznych i krajowych można potwierdzić tezę o planowanym istotnym wpływie Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze" na gospodarkę regionu. Model biznesowy Przedsięwzięcia, który nie zakłada w rekomendowanej formule odpłatności użytkowników za korzystanie z infrastruktury, zapewnia jednak następujący, kwantyfikowalny wpływ ekonomiczny:

Zwiększenie roli sektora usług turystycznych, a tym samym aktywizacja gospodarcza miejscowości wzdłuż szlaków kajakowych, poprzez:

- Generowanie dodatkowego strumienia przychodów do gospodarki, co wpływa m.in. na efektywność turystyki i dochodowość produktów turystycznych,
- Powstanie nowych miejsc pracy i zmniejszenie bezrobocia.

Poniżej zawarto dane i informacje służące potwierdzeniu i wycenie wskazanych efektów.

Ocena wpływu Przedsięwzięcia na zwiększenie przychodów do gospodarki

Badany wpływ składa się z dwóch elementów:

1. **Dodatkowe przychody dla gospodarki z wpływów od nowych turystów**

Na podstawie wielkości ekonomicznych zbadanych na porównywalnym projekcie wzorcowym[20], oraz na podstawie analizy popytu oszacowano, że Przedsięwzięcie w pierwszym roku eksploatacji wszystkich planowanych do realizacji zadań (2021 rok) wygeneruje 2,2 mln zł dla gospodarki i wartość ta będzie się zwiększać z każdym kolejnym rokiem analizy. Otrzymana wartość jest iloczynem szacowanej na 27816 liczby dodatkowych dni spływów oraz średniego dziennego wydatku oszacowanego na 78,83 zł. Relatywnie niski poziom dziennych wydatków (równowartość 18,57 euro w złotych) wynika z założeń struktury spływów kajakowych. Założono ostrożnie, że jedynie 6% kajakarzy będzie korzystało z noclegów. Większe wykorzystanie noclegów, zwłaszcza poza darmowymi polami namiotowymi w sposób wyraźny wpłynie na zwiększenie przychodów z turystyki, czego odzwierciedleniem będzie wyższy średni wydatek dzienny turysty.

2. **Dodatkowe przychody dla gospodarki z uwagi na zwiększoną skłonność kajakarzy do zakupów produktów i usług**

Zakłada się, że wyraźna poprawa standardu infrastruktury szlaku zwiększy skłonność turystów do zwiększenia wydatków w czasie wypoczynku, przy wskaźniku zmiany równym 10%, co oznacza zwiększenie przewidywanego średniego dziennego wydatku turysty o 11,81 zł.

Tabela 39: Wpływ Przedsięwzięcia na zwiększenie przychodów do gospodarki

	Wartość zdyskontowana	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Dodatkowe przychody dla gospodarki regionu - nowi kajakarze	**37 208 349**	**0**	**158 451**	**500 630**	**1 214 407**	**1 851 570**	**2 190 011**
Wydatki jednostkowe turysty (zł/dzień)		78,73	78,73	78,73	78,73	78,73	78,73
Wskaźnik zaawansowania Przedsięwzięcia			8%	24%	57%	86%	100%
Liczba dni nowych spływów		0	2 013	6 359	15 424	23 517	27 816

[20] The European Cycle Route Network Eurovelo Challenges And Opportunities For Sustainable Tourism, European Parliament, Directorate-General for International Policies, 2009, str. 39.

Dodatkowe przychody dla gospodarki regionu - zwiększenie skłonności do wydawania - kajakarze obecni	**30 764 005**	**0**	**237 676**	**750 945**	**1 821 610**	**2 777 355**	**3 285 016**
Wydatki jednostkowe - przyrost (zł/ dzień)		11,81	11,81	11,81	11,81	11,81	11,81
Wskaźnik zaawansowania Przedsięwzięcia			8%	24%	57%	86%	100%
Liczba dni spływów		257 741	261 700	265 721	269 803	273 948	278 157

Źródło: Opracowanie własne

Ocena wpływu Przedsięwzięcia na powstanie nowych miejsc pracy i zmniejszenie bezrobocia

Zidentyfikowano 4 sytuacje, w których można się spodziewać wzrostu zatrudnienia z uwagi na realizację Przedsięwzięcia.

1. **Zatrudnienie przy produkcji budowlano-montażowej.**

Jest to bezpośredni efekt zatrudnienia firm wykonawczych w ramach planowanych nakładów inwestycyjnych. Efekt jest uwzględniony jedynie do roku 2020 włącznie. Do wyznaczenia poziomu zatrudnienia zastosowano uśredniony wskaźnik jednostkowy – 1,74 etatu[21] na 1 mln zł nakładów inwestycyjnych. Największe zatrudnienie zaplanowano na 2018 rok – 33 etaty.

2. **Zatrudnienie przy zarządzaniu i eksploatacji majątku wytworzonego w ramach Przedsięwzięcia.**

Przyjęto poziom zatrudnienia na podstawie założeń w analizie finansowej, związany z liczebnością lokalizacji w danych partnerstwach. Do 2020 roku zatrudnienie to zaplanowano na 13 etatów a od 2021 – 18 etatów, po jednym etacie na każde z partnerstw.

3. **Zatrudnienie bezpośrednie w sektorze turystyki**

Metodyką obliczeń jest analiza porównawcza i zastosowanie mnożników gospodarczych z innych krajów, w których zależności te były badane. Bezpośrednie zatrudnienie w sektorze turystycznym następuje jako efekt podaży pieniądza na rynku, który poszukuje wybranych przez konsumenta usług i produktów. Na podstawie opracowania Tourism: Principles and practice[22] przyjęto założenie, że każde 10 tys. USD netto rocznych przychodów z turystyki przypada 0,37 miejsca pracy w sektorze turystycznym. Jest no najniższy (najbardziej ostrożny) wskaźnik z zestawionych w cytowanym opracowaniu i dotyczy Anglii. Np. dla Fidżi wynosi on 0,79, a dla Jamajki 1,28. Na podstawie szacowanego strumienia przychodów od użytkowników szlaków kajakowych obliczono w poszczególnych latach analizy zatrudnienie z tytułu realizacji Projektu. W pierwszym roku po oddaniu wszystkich lokalizacji do użytkowania wpływ na rynek pracy w województwie to 20 nowych miejsc pracy a docelowo w 2035 roku (ostatnim roku analizy) 68 osób.

4. **Zatrudnienie pośrednie, poza sektorem turystyki**

Powszechnie znanym, wśród badaczy zajmujących się tematyką wpływu turystyki na gospodarkę, zjawiskiem jest tzw. efekt zatrudnienia pośredniego. Wiąże się on z koniecznością zapewnienia dostaw produktów i usług dla branży turystycznej przez przedstawicieli innych branż, w ramach łańcucha dostaw. Przykładowo, mała gastronomia lub kwatera agroturystyczna obsługujące turystów, do ich obsłużenia będą potrzebować np. pieczywa, dostawy gazet, czy prądu, a więc dostawców spoza branży turystycznej.

[21] Na podstawie Thomas Blondiau, Bruno van Zeebroeck; Cycling Works Jobs And Job Creation In The Cycling Economy; European Cyclists Federation, 2014

[22] Cooper, C., Tourism: Principles and practice, na podstawie Tourism in the Green Economy, UNWTO, 2012 str. 40.

Wskaźniki pośredniego wpływu na zatrudnienie kształtują się dość różnorodnie w zależności od przytaczanych badań, natomiast istnieje w literaturze konsensus stwierdzający, że jedno dodatkowe miejsce pracy w sektorze turystyki kreuje 1,5 miejsca na zasadzie wpływu pośredniego, w branżach komplementarnych, wspierających[23]. Bazując na dodatkowym (indukowanym przez Przedsięwzięcie) bezpośrednim zatrudnieniu, otrzymujemy dla 2021 roku 30 dodatkowych miejsc pacy a w docelowym 2035 roku- 103 etaty.

Na podstawie podsumowania powyższych obliczeń można stwierdzić, że łączny spodziewany efekt realizacji Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze" to **67 etatów** powstałych w gospodarce w pierwszym roku eksploatacji.

Należy podkreślić, że za znakomitą większość wyliczonych, potencjalnych nowych miejsc pracy będą odpowiadać prywatni inwestorzy niezależni od beneficjentów Przedsięwzięcia. Konsekwencją realizacji analizowanego projektu ma być zwiększenie liczby turystów odwiedzających region, zwłaszcza turystów przyjezdnych, w tym zagranicznych. Ten dodatkowy potencjał powinien być wykorzystany przez mieszkańców województwa pomorskiego do rozbudowy istniejących i powstawania nowych działalności gospodarczych w sposób bezpośredni lub pośredni obsługujących ruch turystyczny. A to z kolei przyczyni się do powstawania nowych miejsc pracy. W praktyce może się okazać, że przedsiębiorcy będą wymagać przy podejmowaniu decyzji biznesowych potwierdzenia założeń (np. potwierdzenia zakładanego trendu wzrostu liczby spływów kajakowych) co może wpłynąć na przesunięcie czasowe pomiędzy wyliczonymi w niniejszym materiale statystykami a rzeczywistymi decyzjami o rozwijaniu działalności i zwiększaniu zatrudnienia. Wyliczenia zaprezentowano w kolejnej tabeli.

Tabela 40: Wpływ Przedsięwzięcia na powstawanie nowych miejsc pracy

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Zatrudnienie przy produkcji budowlano-montażowej	**4**	**17**	**33**	**28**	**15**	**0**	**0**	**0**
Wskaźnik: wskaźnik kreacji miejsc pracy na 1 mln zł nakładów netto	1,74	1,74	1,74	1,74	1,74	1,74	1,74	1,74
Wartość nakładów netto	2 491 134	9 903 825	18 848 374	16 356 862	8 867 917	0	0	0
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Nowe zatrudnienie - Zarządzanie i eksploatacja Przedsięwzięcia	**13**	**13**	**13**	**13**	**13**	**18**	**18**	**18**
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Nowe zatrudnienie w gospodarce - zatrudnienie bezpośrednie (w danym roku)	**0**	**1**	**5**	**11**	**17**	**20**	**30**	**33**
Wartość dodatkowych przychodów z turystyki (zł)	0	158 451	500 630	1 214 407	1 851 570	2 190 011	3 335 484	3 612 509
Mnożnik kreacji etatów (nowe miejsca pracy na 10tys. USD wpływów w turystyce w USD/rok)	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Nowe zatrudnienie w gospodarce - zatrudnienie pośrednie	**0**	**2**	**7**	**16**	**25**	**30**	**45**	**49**
Wskaźnik zatrudnienia pośredniego w relacji do zatrudnienia bezpośredniego	150,0%	150,0%	150,0%	150,0%	150,0%	150,0%	150,0%	150,0%
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Łączne nowe zatrudnienie w wyniku realizacji Przedsięwzięcia	17	34	57	69	70	67	93	99

Źródło: Opracowanie własne

[23] Tourism Investing in energy and resource efficiency, United Nations Environment Programme, 2011 str. 418.

5.2.3. Pozostałe korzyści i koszty ekonomiczne

Oprócz wykazanych i skwantyfikowanych w podrozdziale 5.2 korzyści dla społeczeństwa, wyróżniono również efekt w postaci ograniczenia kosztów wypłacanych świadczeń dla osób pozostających bez pracy. Bazą dla obliczeń jest liczba zatrudnionych w wyniku Przedsięwzięcia oraz wskaźnik jednostkowy rocznych kosztów świadczeń, która dla roku 2021 będzie się kształtować na szacowanym poziomie 9817 zł. Stawki są z roku na rok indeksowane zgodnie z założeniami wzrostu płac przyjętymi w analizie finansowej. Społeczeństwo zaoszczędzi z tego tytułu 0,7 mln zł w 2021 roku, co prezentuje kolejna tabela.

Tabela 41: Wyliczenie efektu zewnętrznego - ograniczenia kosztów wypłacanych świadczeń

Wyszczególnienie	Wartość zdyskontowana	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ograniczenie bezrobocia - wpływ na zmniejszenie wypłacanych świadczeń	**12 655 265**	**3 011**	**148 659**	**297 736**	**515 831**	**639 498**	**670 152**	**661 434**
Zwiększone zatrudnienie w wyniku realizacji Projektu		0	17	34	57	69	70	67
Roczna jednostkowa wartość świadczenia (zł/rok)		8 367	8 576	8 807	9 036	9 289	9 550	9 817

Źródło: Opracowanie własne

Nie skwantyfikowano spodziewanych kosztów ekonomicznych z uwagi na brak podstaw dla szacunku. Spodziewane koszty ekonomiczne opisano w rozdziale dotyczącym analizy jakościowej.

5.2.4. Korekta o podatek VAT i wyeliminowanie transferów fiskalnych

W celu uwzględnienia wymogów metodycznych zastosowano dwa rodzaje korekt fiskalnych. Po pierwsze z przepływów wyeliminowano podatek VAT, gdyż przepływy finansowe projektu uwzględniają podatek. Po drugie, wyeliminowano transfery fiskalne: nakłady na infrastrukturę – wskaźnik 0,82 oraz wydatki operacyjne – wskaźnik 0,76. Wskaźniki pochodzą z wytycznych opublikowanych w opracowaniu Niebieska Księga dla sektora transportu.

Wartość bieżąca (zdyskontowana na 2015 rok) korekty VAT wynosi: 16 411 778 zł. Wyeliminowanie transferów fiskalnych – wartość bieżąca wynosi 12 515 927 zł, z czego 10 959 514 zł z tytułu przepływów inwestycyjnych i 1 556 414 zł z tytułu przepływów operacyjnych.

5.3. Ocena jakościowa

W ramach oceny jakościowej zestawiono spodziewane pozytywne i negatywne efekty realizacji Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze".

Przedsięwzięcie „Kajakiem przez Pomorze"– zagospodarowanie szlaków wodnych w województwie pomorskim dla rozwoju turystyki kajakowej dotyczy zagospodarowania prawie 1500 km szlaków kajakowych regionu, na których zrealizowanych zostanie 258 zadań inwestycyjnych obejmujących przenoski, przystanie i stanice kajakowe, miejsca wodowania i wyjmowania kajaków, miejsca etapowe, oznakowanie szlaku) oraz działania promujące tę formę aktywnej turystyki (kampania promocyjna Kajakiem przez Pomorze). Zakres inwestycyjny obejmuje:

- budowę przenosek przy przeszkodach na szlakach kajakowych (jazach, zaporach, elektrowniach wodnych);
- zapewnienie właściwego dostępu do miejsc etapowych spływu oraz możliwość wodowania i wyjmowania kajaków (drogi dostępu, miejsca parkingowe, pomosty i urządzone fragmenty brzegów);
- budowę, rozbudowę i modernizację pól biwakowych i stanic kajakowych oraz punktów etapowych (infrastruktura socjalna: wiaty, ławy, kosze na śmieci itp. elementy wyposażenia);
- oznakowanie szlaków kajakowych.

Na uwagę zasługuje fakt dużego zainteresowania samorządów rozwojem szlaków kajakowych. Nie mniej jednak realizowane projekty i zamierzenia są często odosobnione, nie tworzą spójnego i sieciowego produktu turystycznego oraz ograniczają się jedynie do rynku lokalnego. Wnioskowane Przedsięwzięcie zmienia tę postać rzeczy. Partnerski model wdrożenia i utrzymania efektów Projektu w zasadniczym stopniu poprawi wewnętrzną integrację i poziom współpracy nie tylko publicznych partnerów uczestniczących w Projekcie.

Projekt będzie miał również pozytywny wpływ na gospodarkę, dzięki planowanemu wzrostowi zatrudnienia oraz zwiększeniu istniejących i powstawaniu nowych przedsiębiorstw branży turystycznej jak również branż wspierających. Istotne dla tego efektu jest założenie ścisłej współpracy przy promocji marki Kajakiem przez Pomorze pomiędzy Województwem Pomorskim, jak i poszczególnymi partnerstwami i beneficjentami, aby wzmocnić atrakcyjność turystyczną regionu i zapewnić jak największe wykorzystanie potencjału naturalnego. Efektem działań ma być m.in. wzrost przyjazdów turystów spoza regionu, w tym turystów zagranicznych.

Powstała infrastruktura wpłynie pozytywnie na bezpieczeństwo spływów kajakowych i w większym stopniu uniezależni turystów np. od warunków pogodowych, dając większe możliwości schronienia i odpoczynku.

Ponadto realizacja Przedsięwzięcia przyczyni się do udostępnienia potencjalnym grupom docelowym unikatowego dziedzictwa kulturowego i naturalnego wzdłuż pomorskich szlaków kajakowych, ukierunkowujący przy tym ruch turystyczny na obszarach cennych przyrodniczo zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Przedsięwzięcie „Kajakiem przez Pomorze" wraz z komplementarnymi: Pomorskie trasy rowerowe o zasięgu międzynarodowym R-10 i WTR (R-9)" oraz „Rozwój oferty turystyki wodnej w obszarze Pętli Żuławskiej i Zatoki Gdańskiej" z pewnością zaowocuje zupełnie nową i unikatową ofertą turystyczną wyróżniającą województwo na tle kraju. Połączenie tych projektów wpisuje się nie tylko w światowe tendencje turystyczne, zwłaszcza dot. aktywnego trybu spędzania wolnego czasu czy też obcowania z naturą, ale też stwarza nowa jakość wykorzystującą potencjał wodny i rowerowy województwa pomorskiego. Przedsięwzięcie będzie więc miało pozytywny wpływ na krzewienie zdrowego stylu życia oraz do polepszenia lub utrzymania stanu zdrowia uczestników.

Przedsięwzięcie przyczyni się również do wydłużenia sezonu turystycznego co wiązać się będzie z aktywizacją lokalnej przedsiębiorczości m.in. powstawaniem nowych miejsc pracy związanych z obsługą ruchu kajakowego oraz w branżach wspierających turystykę w ramach łańcucha dostaw.

Podsumowując, Przedsięwzięcie wiąże się z następującymi pozytywnymi efektami dla społeczeństwa:

- Wpływ na gospodarkę lokalną i gospodarkę regionu, w tym wpływ na zatrudnienie i ograniczenie bezrobocia;

- Pozytywny wpływ na środowisko naturalne poprzez ograniczanie negatywnych efektów zjawiska „dzikiej turystyki";
- Pozytywny wpływ na atrakcyjność inwestycyjną regionu i jakość życia mieszkańców;
- Zwiększenie poziomu integracji i współpracy lokalnej i regionalnej;
- Kreowanie pozytywnych wzorców w zakresie promocji zdrowia i wpływ na stan zdrowia uczestników spływów kajakowych;
- Pozytywny wpływ na środowisko dzięki ucywilizowaniu zachowań turystów;
- Zapewnienie dostępu do dziedzictwa kulturowego i naturalnego znajdującego się wzdłuż szlaków wodnych;

Do potencjalnych kosztów społecznych należy zaliczyć:

- W długim terminie silne wykorzystanie przepustowości niektórych szlaków, co może implikować skutki środowiskowe i ograniczać komfort wypoczynku.

Należy podkreślić, że przeprowadzenie niezbędnych procedur środowiskowych planowanych w ramach fazy przygotowawczej Przedsięwzięcia ma ograniczyć prawdopodobieństwo negatywnego wpływu na środowisko. Co do zasady, ideą Przedsięwzięcia jest korzystanie z zasad zrównoważonego rozwoju i pozytywna ingerencja w środowisko poprzez ucywilizowanie wykorzystania szlaków oraz promowanie turystyki kwalifikowanej, gdzie świadomi użytkownicy w sposób odpowiedzialny i z poszanowaniem niezbędnych zasad i wytycznych będą korzystali z potencjału naturalnego dróg wodnych województwa pomorskiego.

Wyraźna przewaga planowanych korzyści społecznych nad przewidywanymi kosztami wpływa na wniosek o korzystności realizacji Przedsięwzięcia, które jest rekomendowane do współfinansowania ze środków RPO WP na lata 2014-2020.

5.4. Ustalenie wartości wskaźników efektywności ekonomicznej projektu

W celu oceny, czy Projekt przynosi istotne korzyści społeczne i kwalifikuje się do wsparcia w ramach dotacji z funduszy UE dokonano kalkulacji podstawowych wskaźników jego efektywności. Obszerny fragment tablicy obliczeniowej, uwzględniającej lata realizacji Przedsięwzięcia i pierwszy rok eksploatacji zawarto poniżej.

Tabela 42: Wyliczenie efektywności ekonomicznej Przedsięwzięcia

lp	Wyszczególnienie	Wartość zdyskontowana	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
I	Przepływy analizy finansowej	-83 777 755	-254 379	-3 064 094	-11 411 053	-21 766 984	-19 265 927	-11 030 696	-3 826 691
II	Korekty fiskalne - VAT	16 693 428	47 567	572 961	2 312 176	4 432 336	3 913 376	2 218 053	715 560
III	Korekty fiskalne - transfery	12 604 869	45 398	546 834	2 184 841	4 168 146	3 638 309	2 002 963	225 966
IV	Efekty zewnętrzne, w tym:	85 559 847	3 011	148 659	693 864	1 767 406	3 675 515	5 299 078	6 136 460
	Dodatkowe przychody dla gospodarki regionu - nowi kajakarze	39 810 033	0	0	158 451	500 630	1 214 407	1 851 570	2 190 011
	Dodatkowe przychody dla gospodarki regionu - zwiększenie skłonności do wydawania - kajakarze obecni	32 157 764	0	0	237 676	750 945	1 821 610	2 777 355	3 285 016
	Ograniczenie bezrobocia - wpływ na zmniejszenie wypłacanych	13 592 050	3 011	148 659	297 736	515 831	639 498	670 152	661 434

	świadczeń								
V	Przepływy analizy ekonomicznej	31 080 389	-158 403,42	-1 795 640,38	-6 220 172,60	-11 399 095,64	-8 038 727,47	-1 510 602,86	3 251 295,97
VI	ENPV	**31 080 389**							
VII	EIRR	**14,72%**							

Źródło: Opracowanie własne

Wskaźniki efektywności społeczno-ekonomicznej Projektu dla przyjętych założeń przyjmują następujące wartości.

Tabela 43: Wskaźniki efektywności ekonomicznej

Lp.	Wyszczególnienie	Wartość
1	Ekonomiczna zaktualizowana wartość netto (ENPV)	31 080 389 zł
2	Ekonomiczna wewnętrzna stopa zwrotu (EIRR)	14,72%

Źródło: Opracowanie własne

Projekt wykazuje się dodatnią ekonomiczną bieżącą wartością projektu i ekonomiczną wewnętrzną stopą zwrotu w wysokości większej od przyjętej stopy dyskonta (5,5%). Dlatego też należy stwierdzić, iż Projekt może ubiegać się o wsparcie finansowe ze środków UE, ponieważ jest korzystny dla społeczeństwa.

5.5. Analiza wrażliwości

Analizie wrażliwości poddane zostały następujące czynniki, które mogą wpłynąć na spodziewane efekty społeczno – ekonomiczne:

1. Zmiana wielkości nakładów inwestycyjnych;
2. Zmiana ruchu kajakowego na szlakach.

W ramach analizy wrażliwości zbadano ich maksymalnie 30% odchylenia od wartości bazowej, aby zbadać, na ile wrażliwe są na te zmiany podstawowe miary efektywności społeczno-ekonomicznej Przedsięwzięcia – ENPV i EIRR.

Tabela 44: Wyniki obliczeń w ramach analizy wrażliwości

Zmiana nakładów inwestycyjnych

Zmiana	ENPV	EIRR
-30%	56 213 715	33,28%
-20%	47 835 940	24,42%
-10%	39 458 164	18,78%
0%	31 080 389	14,72%
10%	22 702 613	11,58%
20%	14 324 838	9,02%
30%	5 947 062	6,86%

Zmiana ruchu kajakowego

Zmiana	ENPV	EIRR
-30%	6 287 758	7,63%
-20%	14 551 968	10,18%
-10%	22 816 178	12,53%
0%	31 080 389	14,72%
10%	39 344 599	16,80%
20%	47 608 809	18,80%
30%	55 873 019	20,72%

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z powyższej tabeli, nawet 30% wzrost nakładów inwestycyjnych powoduje spadek ENPV do poziomu 5,9 mln zł oraz EIRR do poziomu 6,86%, dla których to parametrów w dalszym ciągu Przedsięwzięcie będzie korzystne w aspekcie ekonomicznym.

Również 30% spadek liczby kajakarzy korzystających ze szlaków Kajakiem przez Pomorze nie spowoduje negatywnej oceny Przedsięwzięcia, gdyż parametry ekonomiczne kształtować się będą na poziomach: ENPV = 6,3 mln zł i EIRR= 7,63%.

5.6. Analiza ryzyka

Analiza ryzyka polega na ocenie prawdopodobieństwa, że dane przedsięwzięcie nie zostanie zrealizowane, lub że jego efekty będą gorsze od zamierzonych lub że wystąpią inne istotne koszty zewnętrzne, które nie były w pełni brane pod uwagę w czasie przygotowania projektu.

Wśród grupy zagrożeń dla realizacji Przedsięwzięcia w kategoriach technicznych, organizacyjnych i finansowych należy można wyróżnić m.in. wskazane w poniższej tabeli. W polu poświęconym na komentarz, wskazano sposoby ograniczenia ryzyka.

Tabela 45: Charakterystyka ryzyk i zagrożeń dla projektu

Ryzyko	Prawdopodobieństwo wystąpienia	Komentarz
1. Terminowość realizacji Przedsięwzięcia	Wysokie	Projekt wymaga zaawansowanych prac przygotowawczych o charakterze organizacyjno-instytucjonalnym – konieczność wypracowania partnerstw przez wielu beneficjentów. Równoczesna realizacja uzgodnień projektowych w ramach przewidzianych 258 lokalizacji może ograniczyć szybkość reakcji niektórych instytucji niezbędnych w procedurze. W fazie budowy, Projekt wymaga wiarygodnego wykonawcy robót budowlanych pod względem doświadczenia wykonywania prac w podobnym do zakładanego zakresie. Wpływ na terminowość realizacji projektu mogą mieć warunki atmosferyczne. W celu ograniczenia ryzyka niezbędny jest stały monitoring i wsparcie Inicjatora (WP) na wszystkich etapach planowania i wdrożenia. Zasadniczą kwestią jest również wybranie w ramach partnerstw odpowiedzialnego i aktywnego lidera dla bieżącej koordynacji prac.
2. Wzrost nakładów inwestycyjnych	Średnie	Wzrost cen za usługi budowlane w czasie realizacji Projektu jest dość prawdopodobny, głównie ze względu na obecnie wstępną fazę przygotowania projektu (przed fazą projektowania technicznego i uzgodnieniami środowiskowymi, co może

Ryzyko	Prawdopodobieństwo wystąpienia	Komentarz
		powodować konieczność uwzględnienia niemożliwych lub trudnych do przewidzenia na obecnym etapie prac, kosztów). Równoczesne zlecenia budowlane na zagospodarowanie przy pewnej specjalizacji zakresu mogą ograniczyć dostępność wykonawców lub zwiększyć ceny rynkowe. Budżet Przedsięwzięcia zakłada rezerwę na zwiększone wydatki.
3. Brak środków finansowych na realizację projektu	Niskie	Jednostkowe koszty inwestycyjne dla pojedynczych beneficjentów są planowane na relatywnie niskim poziomie w porównaniu do innych realizowanych zadań. Kluczowe jest natomiast uzyskanie dofinansowania UE dla Przedsięwzięcia. Większe ryzyko występuje dla beneficjentów, którzy nie zakładają braku odpłatności za korzystanie z infrastruktury, ponieważ wiązać się to będzie najprawdopodobniej z niższym poziomem dofinansowania w ramach RPO WP 2014-2020, a w konsekwencji z ryzykiem wycofania deklaracji niektórych beneficjentów udziału w Przedsięwzięciu.
4. Zagrożenia środowiskowe	Średnie	W niektórych przypadkach, efektem formalnej procedury środowiskowej może być wpływ na ostateczny zakres i koszty zadania inwestycyjnego lub brak możliwości realizacji w zakładanym zakresie.
5. Osiągnięcie wskaźników społeczno – ekonomicznych na założonym poziomie	Średnie	Osiągnięcie założonych wskaźników społeczno - ekonomicznych jest uzależnione od czynników zewnętrznych, w tym sytuacji gospodarczej w Polsce i na świecie wpływającej na ruch turystyczny. Dla osiągnięcia wskaźników niezbędna również będzie kontynuacja skutecznych działań promocyjnych wzmacniających atrakcyjność szlaków Kajakiem przez Pomorze w opinii turystów.

Źródło: opracowanie własne

6. WPŁYW PROJEKTU NA ŚRODOWISKO – ANALIZA PRZEBIEGU TRAS PO OBSZARACH CHRONIONYCH

6.1. Podstawowe uwarunkowania środowiskowe realizacji Przedsięwzięcia

Znaczna część inwestycji planowanych w ramach przedsięwzięcia, zlokalizowana jest na obszarach objętych różnymi formami ochrony przyrody, o których stanowi art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz.627 z późn. zm).

Przedsięwzięcie należy zatem realizować z uwzględnieniem ww. uwarunkowań ze znaczącym uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju.

Koniecznym jest zaznaczenie, że oddziaływanie na środowisko wynikające z realizacji przedsięwzięcia będzie miało charakter dwuetapowy obejmujący etap inwestycyjny oraz etap operacyjny.

Należy przyjąć, iż na etapie inwestycyjnym nastąpi krótkotrwałe oddziaływanie na walory przyrodnicze. Rzeczone oddziaływania będą jednakże ograniczone do miejsc lokalizacji poszczególnych zadań. Ingerencja w walory przyrodnicze będzie wynikać z konieczności przeprowadzenia niezbędnych robót budowlanych lub hydrotechnicznych, jednakże będą to działania ograniczone do niezbędnego minimum bez potrzeby używania ciężkiego sprzętu. Prace będą polegały w większości przypadków na posadowieniu wcześniej przygotowanych elementów.

Ze względu na występujące formy ochrony przyrody należy przedsięwziąć środki minimalizujące ingerencję na środowisko tj.:

- ograniczenie do minimum prac ziemnych, ruchu ciężkiego sprzętu, wycinki drzew i krzewów oraz wielkości terenów budowy;
- składowanie materiałów budowlanych poza terenami podmokłymi, zadrzewionymi i zakrzewionymi oraz strefą bezpośredniego spływu do wód;
- zabezpieczenie placu budowy przed ewentualnym przedostaniem się substancji ropopochodnych do wód i gruntu;
- prowadzenie prac stosowanie do harmonogramu opracowanego ze specjalistami z zakresu ornitologii, ichtiologii i fitosocjologii celem maksymalnego ograniczenia oddziaływania na ryby oraz ptaki i ich siedliska;
- usytuowanie planowanych budowli na podstawie szczegółowego rozpoznania istniejących siedlisk nienaruszając, w sposób znaczący, siedlisk o dobrze wykształconej strukturze;
- uniemożliwienie, w przypadku awarii maszyn lub urządzeń, przedostawania się zanieczyszczeń do wód oraz umożliwienie trwałego i szybkiego usunięcia zanieczyszczeń gleby.

Należy przyjąć założenie, iż w fazie prowadzenia inwestycji wpływ robót budowlanych na otoczenie będzie krótkotrwały, ograniczony do miejsca ich prowadzenia i nie powinien skutkować zakłóceniem równowagi całego ekosystemu.

Na etapie operacyjnym wpływ na środowisko naturalne najprawdopodobniej przyjmie następujące postaci:

- nasilenie ruchu turystycznego w najbardziej atrakcyjnych punktach początkowych i końcowych poszczególnych szlaków kajakowych,
- zwiększona częstotliwość przepływu kajaków po danych ciekach wodnych,
- możliwy większy poziom hałasu na całej długości szlaku.

Pomimo mogących wystąpić zagrożeń dla środowiska naturalnego, realizacja przedsięwzięcia wywrze planowany skutek w postaci minimalizacji zjawiska tzw. dzikiej, niekontrolowanej turystyki (ukierunkowanie turystyki kajakowej) i spowoduje ograniczenie antropopresji na obszarach szczególnie cennych przyrodniczo.

Na potrzeby Przedsięwzięcia przewidziano posadowienie infrastruktury towarzyszącej (sanitariaty, kosze na śmieci), która żywotnie wpłynie na ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko. Zarówno udostępnienie infrastruktury, jak i planowane oddziaływanie komponentu promocyjnego w ramach Przedsięwzięcia wzmocni proekologiczne postawy korzystających ze szlaków kajakowych. Bezpośrednim celem ma być np. ograniczenie zaśmiecania (zarówno wody, jak i miejsc odpoczynku), tworzenia i korzystania z „dzikich" obozowisk, w tym na terenach cennych przyrodniczo.

Stworzenie w ramach Przedsięwzięcia Systemu Informacji Kajakowej, dzięki modułowi zliczania liczby kajakarzy i prezentacji tak pozyskanych danych, pozwoli na monitorowanie poziomu antropopresji na poszczególnych odcinkach szlaków kajakowych.

Przedsięwzięcie poprzez swoją specyficzną formę preferuje ekologiczny sposób uprawiania turystyki, ponieważ turystyka wodna, w tym kajakarstwo stanowi najmniej ingerujący w środowisko sposób zwiedzania terenów przyrodniczo cennych. Szlaki wodne są bowiem ciekami naturalnymi, nie zaś drogami sztucznie wytyczonymi, które mogą trwale zmieniać środowisko naturalne.

Szlaki kajakowe, wyznaczone na obszarach cennych przyrodniczo, promują i udostępniają turystom walory naturalne Pomorza.

6.2. Problematyka oceny oddziaływania na środowisko

Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, w art. 59 stanowi, że przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko wymaga realizacja następujących planowanych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko:

- planowanego przedsięwzięcia mogącego zawsze znacząco oddziaływać na środowisko;
- planowanego przedsięwzięcia mogącego potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, jeżeli obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko został stwierdzony przez organ właściwy do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Ponadto realizacja planowanego przedsięwzięcia innego niż określone powyżej wymaga przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000, jeżeli:

- przedsięwzięcie to może znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000, a nie jest bezpośrednio związane z ochroną tego obszaru lub nie wynika z tej ochrony,

- obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000 został stwierdzony przez organ właściwy do wydania decyzji wymaganej przed rozpoczęciem realizacji przedsięwzięcia.

Z powyższych postanowień wynika, że przedsięwzięcia, których realizacja musi być poprzedzona przeprowadzeniem oceny oddziaływania na środowisko, mogą być usystematyzowane w dwie podstawowe grupy:

- takie, w których obowiązek ten wynika bezpośrednio z mocy prawa,
- oraz takie, w stosunku do których obowiązek ten został nałożony w formie indywidualnego aktu administracyjnego.

Artykuł 60 przedmiotowej ustawy zawiera delegację ustawową dla Rady Ministrów dla określenia rodzajów przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko oraz rodzajów przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Delegacja została wykonana w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2010 r. Nr 213, poz. 1397 z późn. zm.).

W § 3 do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko zaliczono takie, które mogą wystąpić w ramach przedsięwzięcia strategicznego "Kajakiem przez Pomorze":

- przystanie śródlądowe dla nie mniej niż 10 statków, w tym statków używanych wyłącznie do uprawiania sportu lub rekreacji, o których mowa w ustawie z dnia 21 grudnia 2000 r. o żegludze śródlądowej;
- stałe pola kempingowe lub karawaningowe:
  - na obszarach objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-5, 8 i 9 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
  - powierzchni zagospodarowania nie mniejszej niż 0,5 ha na obszarach innych niż wymienione powyżej.

Jak już wskazano są to przedsięwzięcia, dla których konieczność przeprowadzania oceny oddziaływania na środowisko uzależniona jest od decyzji organu właściwego w sprawie wydania decyzji środowiskowej.

Należy dodatkowo wskazać, iż konieczność uzyskania pozwolenia na budowę dotyczy jedynie przedsięwzięć, dla których przeprowadza się postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, czyli tych określanych jako mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko albo tych mogących potencjalnie oddziaływać na środowisko, w stosunku do których na podstawie tzw. postępowania kwalifikacyjnego (screeningowego) obowiązek oceny został stwierdzony. Oznacza to, że dla przedsięwzięć, które uzyskały decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach, w której stwierdzono brak konieczności przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, nie jest wymagane pozwolenie na budowę, co wynika wprost z art. 29 ust. 3 u.p.b.

6.3. Uwarunkowania środowiskowe Przedsięwzięcia w świetle uwag i wniosków RDOŚ

Stosownie do treści stanowiska wysłowionego w piśmie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska z 12 grudnia 2014 r.:

- część planowanych szlaków kajakowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, przebiega przez siedliska przyrodnicze, które są przedmiotami ochrony w obszarach Natura 2000, zatem należy ustalić, czy zadania w ramach projektu nie będą negatywnie oddziaływać na cele ochrony w obszarach Natura 2000;
- infrastruktura towarzysząca szlaków kajakowych będzie szerzej opiniowana, w ramach art. 96 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2013 poz. 1235 ze zm). Należy jednak już na wstępnym etapie postępowania zwrócić uwagę na cele ochrony poszczególnych obszarów Natura 2000; zapisy zarządzeń w sprawie planów zadań ochronnych, aby wykluczyć miejsca, które będą generowały negatywne oddziaływanie;
- w miejscach przebiegu szlaków kajakowych oraz infrastruktury towarzyszącej w obszarach chronionych zalecono przeprowadzenie inwentaryzacji przyrodniczych w celu przygotowania rzetelnych dokumentacji na etapach procedowania;
- w obszarach, które przechodzą lub graniczą ze Specjalnymi Obszarami Ochrony Ptaków mogą okazać się niezbędne ograniczenia ze względu na okres lęgowy ptaków. Szczególnej uwagi wymaga obszar Natura 2000 Bory Tucholskie PLB220009, który znajduje się na trasie wielu odcinków szlaków kajakowych. Dla rzeczonego obszaru przygotowywany jest plan zadań ochronnych, a zatem należy zweryfikować czy zadania te nie będą sprzeczne z zapisami planu.

6.4. Uwarunkowania środowiskowe Przedsięwzięcia w świetle stanowiska Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych, Oddział Park Krajobrazowy "Dolina Słupi"

Park Krajobrazowy Dolina Słupi w piśmie z 14 stycznia 2015 r. zwrócił uwagę na to, że dopływy Słupi tj. rzeki Skotawa i Kamienica mają zostać włączone do projektowanego obszaru ochrony siedlisk "Dolina Słupi" nade wszystko dlatego, iż przedmiotem ochrony na tym terenie są populacje chronionego krasnorostu hildebrandii rzecznej oraz minogi strumieniowe i głowacze białopłetwe. Istotnym elementem zachowania tych walorów jest ochrona bystrzy, które są preferowane przez prądolubne włosieniczniki, na kamienno-żwirowym dnie występują zgrupowania hildenbrandii, miejsca takie są tarliskami w/w gatunków minogów i ryb.

W dalszej części pisma zwrócono uwagę na:

- treść rozporządzenia nr 9/2014 dyrektora RZGW w Gdańsku w sprawie warunków korzystania z wód regionu wodnego Dolnej Wisły. Wg tego dokumentu przewiduje się przywracanie ciągłości morfologicznej Słupi od ujścia do Bałtyku w Ustce do ujścia rzeki Kamienicy w km 84 + 500. Wraz z postępującym udrożnieniem rzeki należałoby spodziewać się rozszerzania obowiązywania obrębu

ochronnego dla gatunków wędrownych (łososia atlantyckiego, troci wędrownej, minoga rzecznego), który praktycznie wyklucza pływanie po rzece w okresie październik-grudzień. Informacja o tym powinna być powszechnie dostępna dla korzystających ze szlaków kajakarzy;

- w działaniach promocyjnych należy przewidzieć zawarcie podstawowych informacji o walorach przyrodniczych rzek i ich dolin. Informacje takie powinny być umieszczane na urządzanych przystaniach kajakowych oraz w wydawnictwach promujących szlaki kajakowe.

6.5. Obręby ochronne w ramach obwodów rybackich

Stosownie do art. 14 ust. 1 u.r.ś. w ramach obwodu rybackiego, w wodach, w których znajdują się miejsca stałego tarła oraz rozwoju narybku gromadnego zimowania, bytowania i przepływu ryb, mogą być ustanawiane obręby ochronne. W obrębach ochronnych zabrania się połowu oraz czynności szkodliwych dla ryb, a w szczególności naruszania urządzeń tarliskowych, dna zbiornika i roślinności wodnej, uprawiania sportów motorowodnych i urządzania kąpielisk. Obręby ochronne ustanawia lub znosi zarząd województwa, w drodze uchwały, z urzędu albo na wniosek uprawnionego do rybactwa lub właściwego dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej. Obręb ochronny ustanawia się na czas nieokreślony albo na czas określony.

Na terenie Województwa Pomorskiego ustanowiono trzy obszary ochronne:

- obręb ochronny w granicach obwodu rybackiego rzeki Nogat obejmujący 200 metrowy odcinek rzeki w dół i 100 metrowy odcinek rzeki w górę od stopnia wodnego w Michałowie k/Wiercin, w skład którego wchodzą śluza, jaz i przepławka. Obręb ochronny obwiązuje w okresie całego roku, zostaje ustanowiony na czas nieokreślony.
- obręb ochronny na rzece Nogat obejmuje 200 metrowy odcinek rzeki w dół i 100 metrowy odcinek rzeki w górę od wrót śluzy na stopniu wodnym Rakowiec. Obręb ochronny obowiązuje w okresie całego roku, zostaje ustanowiony na czas nieokreślony.
- obręb ochronny w ramach obwodu rybackiego rzeki Wisły nr 7 na odcinku przy ujściu rzeki do morza. Granica obrębu ochronnego od strony górnego biegu rzeki Wisły przebiega wzdłuż linii prostopadłej do biegu rzeki łączącej oba brzegi rzeki Wisły na wysokości oznakowania o treści: 940 przy lewym brzegu rzeki tj. na wysokości 940 km długości rzeki Wisły; granicę od strony dolnego biegu rzeki Wisły stanowi granica obwodu rybackiego rzeki Wisły nr 7. Obręb ochronny w ramach obwodu rybackiego rzeki Wisły nr 7 obowiązuje w okresie całego roku.

Pomimo wyżej poczynionych wywodów niezbędnym jest podkreślenie, iż realizacja Przedsięwzięcia uwarunkowana jest wynikiem pozytywnych uzgodnień z organami właściwymi w sprawach ochrony środowiska, a każde z zadań inwestycyjnych będzie podlegało indywidualnemu rozpatrzeniu. Podmioty uczestniczące w realizacji poszczególnych projektów muszą być świadome ryzyka w postaci niedotrzymania harmonogramu, ze względu na uczestnictwo w procedurze środowiskowej organizacji ekologicznych (art. 44 ust. 1 u.i.o.ś).

6.6. Wytyczne środowiskowe dla Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze"

Województwo Pomorskie na potrzeby realizacji Przedsięwzięcia przygotuje wytyczne środowiskowe, których podstawowym celem będzie ustalenie czy przyjęte w Przedsięwzięciu działania gwarantują bezpieczeństwo środowiska przyrodniczego oraz sprzyjają jego ochronie i zrównoważonemu rozwojowi regionu. Wytyczne mają również umożliwić identyfikację możliwych do określenia skutków środowiskowych powodowanych realizacją postanowień przedmiotowych wytycznych oraz ocenić czy przyjęte rozwiązania ochronne w dostateczny sposób chronią przed powstawaniem konfliktów i zagrożeń w środowisku. Wytyczne mają wskazać także działania mające na celu redukcję lub wyeliminowanie ewentualnych negatywnych skutków Przedsięwzięcia, tak aby jego wdrażanie było zgodne z wymogami ochrony środowiska. Ponadto będą obejmować analizę skumulowanego oddziaływania realizacji zamierzeń inwestycyjnych w odniesieniu do całości rekomendowanych szlaków kajakowych i ich sieciowego zagospodarowania planowaną i obecną infrastrukturą służącą turystyce kajakowej.

Wytyczne będą:

- zawierać propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania;
- zawierać informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko;
- określać, analizować i oceniać istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu;
- zawierać cele środowiskowe przedsięwzięcia;
- określać, analizować i oceniać stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem;
- określać, analizować i oceniać istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów chronionych;
- określać, analizować i oceniać cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu;
- określać, analizować i oceniać przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko oraz zabytki, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórna, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe;
- przedstawiać rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu;
- przedstawiać rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym także wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy;
- przedstawiać analizę skumulowanego oddziaływania realizacji zamierzeń inwestycyjnych w odniesieniu do całości rekomendowanego szlaku kajakowego i ich sieciowego zagospodarowania planowaną i obecną infrastrukturą służącą turystyce kajakowej;
- określać, analizować i oceniać przewidywane oddziaływanie ruchu turystycznego na poszczególnych szlakach kajakowych.

6.7. Obszary chronionego krajobrazu w Województwie Pomorskim

Uchwała Nr 1161/XLVII/10 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 28 kwietnia 2010 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu w województwie pomorskim stanowi, że zakazuje się lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej. Ze względu na to, że realizacja inwestycji z zakresu turystyki lub rekreacji nie mieści się w takim wyłączeniu, niezbędnym będzie zmiana brzmienia przedmiotowej uchwały w zakresie umożliwiającym realizację Przedsięwzięcia "Kajakiem przez Pomorze".

6.8. Analiza przebiegu tras kajakowych po obszarach chronionych

Szlaki kajakowe rekomendowane w analizie wykonalności przebiegają po obszarach chronionych wskazanych w tabeli poniżej. Na potrzeby analizy wykorzystano informacje przekazane w formie kart zadań Przedsięwzięcia. Nie należy jednakże zapominać o tym, iż poniższe zestawienie obejmuje jedynie strefowe formy ochrony przyrody. Należy również uwzględnić formy ochrony obiektowej obejmujące pojedyncze obiekty wyróżniające się i cenne ze szczególnych względów - są to pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne oraz zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, a także ochronę gatunkową zapewniającą ochronę każdemu osobnikowi danego gatunku niezależnie od miejsca jego występowania.

Tabela 46: Formy ochrony przyrody na szlakach „Kajakiem przez Pomorze”

Nazwa szlaku	Formy ochrony przyrody
Brda	Obszar Chronionego Krajobrazu Źródliskowy Obszar Brdy i Wieprzy na Wschód od Miastka
	SOO Natura 2000 Nowa Brda PLH220078
	Korytarz ekologiczny regionalny nr 8 „Górny odcinek doliny Brdy”
	Obszar Chronionego Krajobrazu „Okolice Jezior Krępsko i Szczytno”
	Zaborski Park Krajobrazowy
	SOO Dolina Brdy i Chociny
	OSO „Wielki Sandr Brdy”
	Chojnicko-Tucholski Obszar Chronionego Krajobrazu
	OSO „Bory Tucholskie"
	Tucholski Park Krajobrazowy
Ruda	Obszar Chronionego Krajobrazu „Okolice Jezior Krępsko i Szczytno”
Jezioro Krępsko i Szczytno	Obszar Chronionego Krajobrazu „Okolice Jezior Krępsko i Szczytno”
Jezioro Charzykowskie	Zaborski Park Krajobrazowy
	OSO „Wielki Sandr Brdy”
	Światowy Rezerwat Biosfery "Bory Tucholskie"
Chocina	Zaborski Park Krajobrazowy
	Obszar Chronionego Krajobrazu Fragment Borów Tucholskich
	OSO "Wielki Sandr Brdy"
	SOO "Dolina Brdy i Chociny"
Zbrzyca	Zaborski Park Krajobrazowy
	OSO „Bory Tucholskie",
	OSO „Wielki Sandr Brdy”
	SOO „Sandr Brdy”
Młosina	Zaborski Park Krajobrazowy
	OSO „Bory Tucholskie”
Jezioro Dybrzyk i Łąckie	Zaborski Park Krajobrazowy
	OSO "Wielki Sandr Brdy"

Wielki Kanał Brdy	Chojnicko-Tucholski Obszar Chronionego Krajobrazu
	OSO „Bory Tucholskie”
Czernica	Brak form ochrony przyrody
Biała	Obszar Chronionego Krajobrazu „Obszar położony na południowy wschód od jeziora Bielsko koło Brzezia”
Liwa	Obszar Chronionego Krajobrazu Jeziora Dzierzgoń
	Morawski Obszar Chronionego Krajobrazu
	Sadliński Obszar Chronionego Krajobrazu
Łeba	Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Łeby
	Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Łeby
	Obszar Chronionego Krajobrazu Pradoliny Redy-Łeby
	Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków OSO "Pobrzeże Słowińskie"
Bukowina	Natura 2000 Dolina Łupawy PLH 220036
Martwa Wisła	Brak, ale w pobliżu Rezerwat Przyrody "Ptasi Raj"
Motława	Obszar Chronionego Krajobrazu Żuław Gdańskich
Nogat	Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Nogatu
	Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Szkarpawy
Piaśnica	Nadmorski Obszar Chronionego Krajobrazu
	Obszar NATURA 2000 „Piaśnickie Łąki” (PLH220021)
	Nadmorski Park Krajobrazowy
Radunia	Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Raduni
	Kaszubski Park Krajobrazowy
Kółko Jezior Raduńskich	Kaszubski Park Krajobrazowy
	Obszar Natura 2000 Uroczyska Pojezierza Kaszubskiego (PLH220095)
	Zespół przyrodniczo - krajobrazowy - Rynna Dąbrowsko – Ostrzycka
	Zespół przyrodniczo - krajobrazowy- Rynna Brodnicko – Kartuska
Reda	Obszar Chronionego Krajobrazu Pradoliny Redy-Łeby
	Nadmorski Park Krajobrazowy
	Natura 2000 Zatoka Pucka i Półwysep Helski (PLH220032)
Słupia	Gowidliński Obszar Chronionego Krajobrazu
	SOO NATURA 2000 „Dolina Słupi” (PLH220052)
	OSO Natura 2000 "Dolina Słupi" (PLB 220002)
	Park Krajobrazowy „Dolina Słupi”
	Projektowany obszar Natura
Bytowa	Brak
Kamienica	SOO NATURA 2000 „Dolina Słupi” (PLH220052)
	OSO Natura 2000 "Dolina Słupi" PLB220002
	Park Krajobrazowy Dolina Słupi
Szkarpawa	Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Szkarpawy
Tuga	Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Szkarpawy
Wda	Lipuski Obszar Chronionego Krajobrazu
	Otulina Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego
	Wdzydzki Park Krajobrazowy
	Obszar Chronionego Krajobrazu Borów Tucholskich
	SOO Natura 2000 Jeziora Wdzydzkie (PLH220034)
	OSO Natura 2000 Bory Tucholskie (PLB220009)
	SOO Natura 2000 Sandr Wdy (PLH040017)
Pilica, Graniczna, Trzebiocha	Lipuski Obszar Chronionego Krajobrazu
	SOO Natura 2000 Rynna Dłużnicy (PLH220081)
	Wdzydzki Park Krajobrazowy
	OSO Natura 2000 Bory Tucholskie (PLB220009)
	SOO Natura 2000 Jeziora Wdzydzkie (PLH220034)
Jezioro Jelenie i Gołuń	Wdzydzki Park Krajobrazowy

	OSO Natura 2000 Bory Tucholskie (PLB220009)
	SOO Natura 2000 Jeziora Wdzydzkie (PLH220034)
Wieprza i Pokrzywna	SOO Natura 2000 „Dolina Wieprzy i Studnicy" (PLH220038)
	Obszar Chronionego Krajobrazu Jezioro Łętowskie i Okolice Kępic
Studnica	SOO Natura 2000 „Dolina Wieprzy i Studnicy" (PLH220038)
Wierzyca	Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Wierzycy
	SOO Natura 2000 "Leniec nad Wierzycą" (PLH 220073)
	OSO Natura 2000 Bory Tucholskie (PLB 220009)
	SOO Natura 2000 Dolina Wierzycy (PLH 220094)
	Gniewski Obszar Chronionego Krajobrazu
Wietcisa	Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Wietcisy
	SOO Natura 2000 Dolina Wierzycy (PLH 220094)
Czarna Woda	Nadmorski Obszar Chronionego Krajobrazu
	Obszar Chronionego Krajobrazu Puszczy Darżlubskiej
	OSO Natura 2000 Trzy Młyny (PLH 220029)
	Nadmorski Park Krajobrazowy

Źródło: opracowanie własne.

LISTA ZAŁĄCZNIKÓW

Załącznik – Zestawienie szlaków i lokalizacji z oceną i rekomendacją

Załącznik – Katalog Wzornictwa Regionalnego

Załącznik – Aktualizacja kosztorysu zabudowy wskazanego w „Koncepcji zagospodarowania szlaków wodnych województwa pomorskiego dla rozwoju turystyki kajakowej”

Załącznik – Propozycja podziału największych szlaków

Załącznik – Karty zadań

Załącznik – Zestawienie istniejącej infrastruktury turystyki wodnej

Załącznik – Analiza przebiegu szlaków po obszarach chronionych wraz z wykazem nieruchomości i uwarunkowaniami planistycznymi – zestawienie tabelaryczne

Załączniki tabelaryczne do analizy finansowej i ekonomicznej

Załącznik – Mapy

SPIS TABEL I WYKRESÓW

SPIS TABEL

TABELA 1: PODSTAWA DZIAŁANIA BENEFICJENTÓW 11
TABELA 2: DZIAŁANIA PODJĘTE W CELU WYZNACZENIA ZAKRESU PRZEDSIĘWZIĘCIA 22
TABELA 3: MIEJSCE REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘCIA (ZADAŃ INWESTYCYJNYCH) 23
TABELA 4: ZAGOSPODAROWANIE LOKALIZACJI NA PODSTAWIE KART ZADAŃ 25
TABELA 5: OPIS ZAGOSPODAROWANIA SZLAKÓW KAJAKOWYCH OBJĘTYCH PRZEDSIĘWZIĘCIEM 27
TABELA 6: PROJEKTY ZWIĄZANE Z TURYSTYK KAJAKOWĄ, DOFINANSOWANE Z RPO WP 2007-2013 30
TABELA 7: WSKAŹNIKI PRODUKTU 38
TABELA 8: WSKAŹNIKI REZULTATU 38
TABELA 9: HARMONOGRAM REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘCIA 39
TABELA 10: UWARUNKOWANIA PRZYGOTOWANIA PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH „KAJAKIEM PRZEZ POMORZE” 56
TABELA 11: WPŁYW REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘCIA NA ROZWIĄZANIE PROBLEMÓW ZIDENTYFIKOWANYCH W PZPWP 60
TABELA 12: PROPOZYCJE ROZWIĄZAŃ FUNKCJONALNYCH W BUDOWIE INFRASTRUKTURY WODNEJ 80
TABELA 13: POSZCZEGÓLNE ELEMENTY MAŁEJ INFRASTRUKTURY 82
TABELA 14: ETAPY ANALIZY OPCJI 105
TABELA 15: ZESTAWIENIE REKOMENDACJI SZLAKÓW 110
TABELA 16: KILOMETRAŻ SZLAKÓW KAJAKOWYCH OBJĘTYCH PRZEDSIĘWZIĘCIEM 110
TABELA 17: PUNKTY WSPÓLNE DLA PRZEDSIĘWZIĘĆ: KAJAKIEM PRZEZ POMORZE I POMORSKIE TRASY ROWEROWE O ZNACZENIU MIĘDZYNARODOWYM 155
TABELA 18: PROPOZYCJA PARTNERSTW ZAPREZENTOWANA BENEFICJENTOM DO KONSULTACJI SPOŁECZNYCH 157
TABELA 19: ZAŁOŻENIA MAKROEKONOMICZNE 160
TABELA 20: NAKŁADY INWESTYCYJNE PONIESIONE LUB PLANOWANE PRZEZ WOJEWÓDZTWO POMORSKIE 161
TABELA 21: HARMONOGRAM PONOSZENIA NAKŁADÓW INWESTYCYJNYCH 162
TABELA 22: NAKŁADY INWESTYCYJNE ZAGOSPODAROWANIA LOKALIZACJI (KARTY ZADAŃ) 162
TABELA 23: NAKŁADY INWESTYCYJNE PRZEDSIĘWZIĘCIA 166
TABELA 24: HARMONOGRAM RZECZOWO - FINANSOWY PRZEDSIĘWZIĘCIA 167
TABELA 25: NAKŁADY INWESTYCYJNE BRUTTO POSZCZEGÓLNYCH PARTNERSTW I WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO 168
TABELA 26: ZAGOSPODAROWANIE LOKALIZACJI NA PODSTAWIE KART ZADAŃ W PODZIALE NA PARTNERSTWA 171
TABELA 27: ZAŁOŻENIA DO NAKŁADÓW ODTWORZENIOWYCH 172
TABELA 28: ZAŁOŻENIA KOSZTÓW EKSPLOATACYJNYCH 172
TABELA 29: SUMA NAKŁADÓW ODTWORZENIOWYCH I KOSZTÓW OPERACYJNYCH PRZEDSIĘWZIĘCIA 173
TABELA 30: SUMA NAKŁADÓW ODTWORZENIOWYCH I KOSZTÓW OPERACYJNYCH DLA POSZCZEGÓLNYCH PARTNERSTW I WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO 174
TABELA 31: SUMA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH DLA PRZEDSIĘWZIĘCIA 177
TABELA 32: SUMA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH DLA PARTNERÓW I WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO 178
TABELA 33: OBLICZENIA LUKI FINANSOWEJ 180
TABELA 34: WSKAŹNIKI EFEKTYWNOŚCI FINANSOWEJ 181
TABELA 35: STRUKTURA FINANSOWANIA PRZEDSIĘWZIĘCIA 182
TABELA 36: STRUKTURA FINANSOWANIA PRZEDSIĘWZIĘCIA Z UWZGLĘDNIENIEM KOSZTÓW PRZYGOTOWAWCZYCH WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO 182
TABELA 37: ANALIZA POPYTU – ZAŁOŻENIA WZROSTU RUCHU TURYSTYCZNEGO W POLSCE (MLN TURYSTÓW) 185
TABELA 38: ANALIZA POPYTU – ZAŁOŻENIA WZROSTU RUCHU KAJAKOWEGO 186
TABELA 39: WPŁYW PRZEDSIĘWZIĘCIA NA ZWIĘKSZENIE PRZYCHODÓW DO GOSPODARKI 188

Tabela 40: Wpływ Przedsięwzięcia na powstawanie nowych miejsc pracy 190
Tabela 41: Wyliczenie efektu zewnętrznego - ograniczenia kosztów wypłacanych świadczeń 191
Tabela 42: Wyliczenie efektywności ekonomicznej Przedsięwzięcia 193
Tabela 43: Wskaźniki efektywności ekonomicznej 194
Tabela 44: Wyniki obliczeń w ramach analizy wrażliwości 194
Tabela 45: Charakterystyka ryzyk i zagrożeń dla projektu 195
Tabela 46: Formy ochrony przyrody na szlakach „Kajakiem przez Pomorze” 203

Spis wykresów

Wykres 1: Wykres Gantta Przedsięwzięcia 42

Spis Schematów

Schemat 1: Drzewo problemów Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze” 35
Schemat 2: Drzewo celów Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze” 37
Schemat 3: Model instytucjonalny I - na etapie przygotowawczym i inwestycyjnym 45
Schemat 4: Model instytucjonalny II - na etapie przygotowawczym i inwestycyjnym 46
Schemat 5: Schemat zarządzania efektami projektu 50
Schemat 6: Podatek VAT w przedsięwzięciu 68
Schemat 7: Cele analizy opcji w ramach Przedsięwzięcia „Kajakiem przez Pomorze” 105

Spis rycin

Rycina 1: Nadleśnictwa na terenie województwa pomorskiego 18
Rycina 2: Subregiony w województwie pomorskim 20
Rycina 3: Szlaki kajakowe w województwie pomorskim 21
Rycina 4: Kartogram – liczba inwestycji w poszczególnych gminach województwa pomorskiego 23
Rycina 5: Inwestycje zrealizowane w ramach projektu „Program Ożywienia Dróg Wodnych w Gdańsku 32
Rycina 6: Mapa obszarów problemowych 59
Rycina 7: Obiekt umożliwiający przepłynięcie jazu bez wysiadania z kajaka. 78
Rycina 8: Nabrzeże ukształtowane w formie slipu 79
Rycina 9: Nabrzeże wyposażone w pomost 79
Rycina 10: Projekt tablicy informacyjnej na Żuławach 87
Rycina 11: Wiata pojedyncza dla subregionu Żuław 88
Rycina 12: Podstawowe oznakowanie szlaków kajakowych 90
Rycina 13: Oznakowanie szlaków wodnych od strony wody 90
Rycina 14: Przykład dużej tablicy informacyjnej 93
Rycina 15: Przykład dużej tablicy informacyjnej na szlaku rzeki Wieprz 95
Rycina 16: Przykład aplikacji Questing 101
Rycina 17: Pieczątka Letterbox 102

Spis fotografii

Fotografia 1: Przystań Żeglarska przy ul. Sienna Grobla II 31
Fotografia 2: Przykład oznakowania szlaku kajakowego Wierzycy 92
Fotografia 3: Przykład dużej tablicy 93
Fotografia 4: Przykład oznakowania na szlaku rzeki Pilca 94
Fotografia 5: Przykład wykorzystania kodów QR na tablicy informacyjnej 99